

118. Tiistaina 15 päivänä marraskuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4824

Hallituksen esitys n:o 135
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

2) Ehdotus laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta 4919

Hallituksen esitys n:o 149
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15

3) Ehdotus laiksi maatalouden interventiorahastosta ”

Hallituksen esitys n:o 147
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43

4) Ehdotukset laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 164
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

5) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys n:o 162
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 13

6) Ehdotukset laeiksi kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta ja maatalousyrittäjien eläkelain 16 §:n muuttamisesta 4919

Hallituksen esitys n:o 163
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14

7) Ehdotus laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 145
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

8) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 127
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42

9) Ehdotus laiksi tuloverolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 173
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

10) Ehdotus laiksi perintö- ja lahjavero- lain 55 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 174
Toivomusaloitteet n:ot 27 ja 34/1992 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

E s i t e l l ä ä n :

11) Hallituksen esitys n:o 287 laiksi teki- jänoikeuslain muuttamisesta ja laiksi oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta ”

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Andersson, Anttila U., Hautala, Hurskainen, Iivari, Järvilahti, Kanerva, Kautto, Kempainen, Kohijoki, Lahtinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Lehtinen, Leppänen P., Louvo, Metsämäki, Moilanen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Niinistö, Nordman, Norrback, Nyby, Pekkarinen, Puisto, Rehn E., Rehn O., Riihijärvi, Rossi, Saastamoinen, Sasi, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Turunen, Viinanen, Virrankoski, Vuorensola, Vähäkangas ja Väyrynen.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kempainen, Laukkanen V., Niinistö, Anttila U., Vuorensola, Puisto, Leppänen P., Lehtinen, Lahtinen, Mäkelä ja Hautala.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Puisto sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat U. Anttila ja Vähäkangas,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Hurskainen, Louvo, Moilanen, Myller, Nordman, Nyby, Pekkarinen, Riihijärvi, Rossi, Saastamoinen, Sasi, Turunen ja Virrankoski sekä

tämän kuun 17 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Iivari.

Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on eilen 14 päivänä marraskuuta 1994 antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:o 291—295.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 135
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Asian käsittelyssä noudatettava menettelytapa hyväksyttiin eilen pidetyssä täysistunnossa.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2)—10) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Olen ilahtunut siitä tavasta, jolla eduskunta eilen käynnisti EU-ratkaisun kolmannen käsittelyn täällä eduskunnassa. Ryhmäpuheenvuoroissa, oikeastaan kaikissa korostettiin voimakkaasti kansallisen yksituumaisuuden välttämättömyyttä ryhtyessämme vastaamaan meitä odottavaan Euroopan unionin jäsenyyden haasteeseen. Ennen kansanäänestystä käydyssä keskustelussa jäsenyyden edut ja haitat näyttäytyvät sinänsä ymmärrettävistä syistä kohtalomaisina välttämättömyyksinä ja väistämättömyyksinä. Syntyi sellainen mielikuva, että niin hyvässä kuin pahasakin Euroopan unionin jäsenyyden vaikutukset tulevat yläpuoleltamme tai ulkopuoleltamme ilman, että kykenemme niihin omin toimin sanottavasti vaikuttamaan. Näin arvioitiin jäsenyyden etuja, mutta myös jäsenyyden haittoja.

Syntynyt mielikuva on mielestäni kuitenkin väärä. Olemme myös Euroopan unionin jäsenenä oman onnemme seppiä. Jäsenyyden vaikutukset yhteiskuntaamme ja talouteemme riippuvat ratkaisevasti itsestämme, omasta kyvystämme kansakuntana käyttää hyväksi integraation avaamia mahdollisuuksia ja torjua siihen liittyviä uhkia. Tältä kannalta on tärkeää, että eduskunnan lopullisen kannanoton jälkeen Suomi ei ole enää jakautunut jaa-leiriin ja ei-leiriin, jaa-Suomeen ja ei-Suomeen, vaan voimat yhdistetään Suomen kansallisten tavoitteiden tehokkaaksi toteuttamiseksi Euroopan unionin jäsenenä.

Olemmepa mitä mieltä tahansa Euroopan unionin jäsenyyden hyödyllisyydestä, meillä voi olla vain yksi yhteinen päämäärä siitä lähtien, kun eduskunta on lopullisen ratkaisunsa tehnyt: Suomen ja suomalaisten hyvinvointi sekä yhteisen vastuun kantaminen oman maanosamme tulevaisuudesta. Ei tässä salissa eikä tämän salin ulkopuolella voi olla mitään muuta päämäärää, jonka hyväksi toimimme.

Rouva puhemies! Eilen käytetyissä puheenvuoroissa nousi päällimmäiseksi tarve nopeasti määrittää oma kansallinen Eurooppa-politiikkamme ja turvata eduskunnan mahdollisuudet vaikuttaa sen muotoutumiseen. Olen tästä täysin yhtä mieltä. Mutta kansallisen toimintalinjamme

rakentaminen ei ole käynnistymässä suinkaan tyhjästä. Jo ennen jäsenhakemuksen jättämistä talvella 91—92 tehdyt laajat arvioinnit ja selvitykset sekä kaikki se työ, mitä on tehty jäsenyysneuvottelujen aikana, ovat luoneet hyvän pohjan oman toimintalinjamme muotouttamiselle Euroopan unionin jäsenenä. Nyt on vain siirrettävä keskustelun painopiste Eurooppa-politiikkaan, siihen, mitä aiomme Euroopan unionin jäsenenä tehdä, minkä tavoitteiden hyväksi aiomme toimia, millä tavalla aiomme vaikuttaa sekä oman kansakuntamme kohtaloihin että koko Euroopan tulevaisuuteen, oman maanosamme tulevaisuuteen.

Tässä keskustelussa, jota tähän saakka on käyty, ja niissä selvityksissä, joita on tehty, mielestäni on hahmottunut jo aika selvästi se, miltä pohjalta Suomen toimintalinja määräytyy. Ensinnäkin me haluamme kehittää Euroopan unionia itsenäisten valtioiden yhteistyönä, aivan niin kuin monissa ryhmäpuheenvuoroissa eilen täällä myös korostettiin. Siitä näyttää vallitsevan tässä salissa täydellinen yksimielisyys.

Toiseksi me olemme antamassa voimakkaan tukemme subsidiariteettiperiaatteen eli läheisyysperiaatteen toteuttamiselle, joka tarkoittaa sitä, että ne ratkaisut ja päätökset, joita tehdään, tehdään niin lähellä kansalaisia kuin suinkin mahdollista ja Euroopan unionin päätettäväksi siirtyy vain sellaisia ratkaisuja, joiden tekemiseen kansallisella tasolla ei ole edellytyksiä tai joita koskevat päätökset kansallisella tasolla eivät ole riittävän vaikuttavia.

Kolmanneksi lähtökohtana on se, että Euroopan unioni ei syrjäytä kansallista päätöksentekoa, vaan täydentää sitä niissä kysymyksissä, joiden ratkaiseminen edellyttää erityisesti ylikansallisia päätöksiä. Tällaisia asioita ovat erityisesti huolenpito turvallisuudesta, huolenpito elinympäristöstämme ja huolenpito tiettyjen eurooppalaisten perusarvojen toteutumisesta.

Me suomalaiset haluamme kehittää Euroopan unionia meille kansallisesti luonnollisten intressien pohjalta. Me olemme pohjoinen maa. Me olemme maa, joka on hyvin riippuvainen uusiutuvista luonnonvaroista. Me olemme maa, jonka luonnonolosuhteet luovat tilanteen, jossa edellytetään erittäin tehokasta ympäristönsuojelua, maa, jonka ympäristö ja luonto on erityisen haavoittuvainen. Me olemme maa, joka on toteuttanut pohjoismaista yhteiskuntamallia ja pohjoismaisia arvoja omassa kansallisessa päätöksentekossään. Me olemme maa, joka sijaitsee idän ja lännen rajalla. Näistä lähtökohdista käsin me

tulemme osallistumaan unionin politiikan muotouttamiseen ja sen kehittämiseen.

Näistä lähtökohdista seuraa luonnollinen tarve, että me olemme ensinnäkin luomassa Euroopan unionille yhteistä pohjoista politiikkaa. Jos ja kun Euroopan unioni nyt laajentuu pohjoiseen, sille on myös luotava pohjoinen politiikka, joka ottaa huomioon ne erityiset olosuhteet, jotka tässä osassa Eurooppaa vallitsevat. Se ei tietenkään ole ristiriidassa unionin yhteisten pyrkimysten kanssa, vaan päinvastoin luomalla voimakkaan, määrätietoisin pohjoisen politiikan me olemme myös samalla kehittämässä Euroopan unionia, sen kokonaisuutta. Tätä työtä me teemme tiiviissä yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa. Meidän luonnollisimpia yhteistyökumppaneitamme Euroopan unionissa ovat meidän pohjoismaiset naapurimme.

Edelleen me olemme edistämässä tehokkaan eurooppalaisen ympäristöpolitiikan muotouttamista ja toteuttamista. Se on yksi Suomen keskeisiä kansallisia tavoitteita Euroopan unionin jäsenenä.

Kolmanneksi me haluamme toimia Eurooppaa jakavien taloudellisten ja ekologisten rajojen madaltamiseksi. Se ei ole vain tärkeä eurooppalainen tehtävä, vaan se on meille myös tärkeä kansallinen intressi ja etu valvottavaksi, koska me olemme kansakunta, joka kärsii ehkä pahiten, jos tämä rajalinja on jyrkkä ja jos näitä ongelmia ei kyetä ratkaisemaan.

Tästä seuraa luonnollisena neljäs tavoite: Me olemme edistämässä unionin laajentumista itään. Olemme toimimassa sen puolesta, että niin pian kuin mahdollista Euroopan unioni voisi saada uusia jäsenmaita Keski- ja Itä-Euroopasta.

Edelleen viidenneksi: Olemme tukemassa yhteiskunnallisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteuttamista myös eurooppalaisin järjestelyin niin, että nämä meille tärkeät kansalliset ja pohjoismaiset arvot ja periaatteet voisivat toteutua myös laajemmissa eurooppalaisissa yhteyksissä.

Tähän liittyy läheisesti kysymys siitä, miten Suomi osallistuu Euroopan unionin kehittämiseen, jos ja kun meistä tulee ensi vuoden alusta lukien yksi Euroopan unionin jäsenmaista. Me saamme ottaa kantaa institutionaaliin uudistuksiin, siihen, minkälaisia päätöksentekorakenteita ja -järjestelmiä unioniin ollaan kehittämässä.

Suomen edun mukaista on se, että Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmät kehittyvät ja että unioni pystyy niissä kysymyksissä, jotka sen

tehtäväalueeseen kuuluvat, toimimaan tehokkaasti ja määrätietoisesti. Se on erityisesti pienten eurooppalaisten valtioiden etu. Mutta tuon tavoitteen toteuttaminen ei saa johtaa siihen, että pienten valtioiden vaikutusmahdollisuuksia ja asemaa unionin sisällä heikennettäisiin. Tästä syystä oli meidän kannaltamme erittäin tärkeää ja olimme myös vaikuttamassa siihen suuntaan, että ratkaisut instituutioiden kehittämisestä ja rakenteiden uudistamisesta tehdään vasta vuoden 1996 hallitusten välisen konferenssin yhteydessä, siis silloin, kun Euroopan unionin laajentuminen on saatettu tältä erää päätökseen, jolloin myös Suomella ja muilla nyt jäsenyyttä hakeneilla mailla on mahdollisuus päästä vaikuttamaan siihen, millaisiksi päätöksentekojärjestelmät tulevat. Tässä kysymyksessä meillä on luonnollisia kumppaneita myös Pohjolan ulkopuolella, maita, joiden asema ja tilanne on meidän kannaltamme saman kaltainen. Tässä tarvitsemme yhteistyötä erityisesti pienten Euroopan unionin jäsenmaiden kesken.

Toinen kysymys, johon joudumme muotoilemaan kantaamme, on se, minkälainen on Suomen kanta kahden nopeuden Eurooppaan tai useampien nopeuksien Eurooppaan, minkälaisia järjestelyjä ja järjestelmiä haluamme tältä osin olla kehittämässä.

Ensinnäkin on todettava, että Euroopan unionissa jo nykyisellään ja myös Maastrichtin sopimuksen perusteella on erilaisia nopeuksia. Ne kuitenkin perustuvat kansalliseen tahtoon tai kansallisiin tahtoihin, ja näin pitää olla myös tulevaisuudessa. Jos erilaisia nopeuksia eri ratkaisujen osalta toteutetaan, niiden täytyy perustua yksittäisten jäsenvaltojen ja -valtioiden omaa tahtoon, omaan kansalliseen tavoitteeseen, joka ei tietenkään voi olla ristiriidassa unionin yhteisten päämäärien kanssa.

Toisaalta samaan aikaan on edellytettävä, että tällaisia järjestelyjä ei toteuteta niin, että ne olisivat ristiriidassa jonkin jäsenmaan etujen ja kansallisten pyrkimysten kanssa ja että niitä toteutettaisiin nimenomaisesti vastoin tietyn jäsenmaan tahtoa.

Kolmas tärkeä tavoite, jota haluamme olla edistämässä unionia kehitettäessä, on se, että unionin päätöksentekojärjestelmät tulisivat avoimemmiksi ja että kansanvaltainen kontrolli toimisi mahdollisimman tehokkaasti. Haluaisin tässä yhteydessä korostaa Suomen kannalta sitä, että kun puhutaan kansanvaltaisen kontrollin lisäämisestä, siinä ei ole kysymys ehkä niinkään Eurooppa-parlamentin asemasta ja sen valvon-

tamahdollisuuksien kehittämisestä, vaan ennen muuta siitä, miten kansallinen päätöksenteko järjestetään nyt ja tulevaisuudessa siten, että Suomen kansalla on oman kansanedustuslaitoksensa ja hallituksensa kautta edellytykset valvoa, minkälaisia päätöksiä unionissa tehdään ja vastaavtko ne meidän omia kansallisia etujamme ja pyrkimyksiämme. Toisin sanoen tämä sali on Euroopan unionin päätöksenteon valvonnan kannalta tulevaisuudessakin tärkein kansalaisen vaikutusmahdollisuuksien paikka.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni loppuksi haluaisin puuttua kahteen erityiskysymykseen, jotka nousivat voimakkaasti esille täällä käydysä keskustelussa ja myös jo ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Palaan takaisin puheeni alkuun, jossa totesin, että sekä ulkoasiainvaliokunta että eduskuntaryhmät ovat edellyttäneet, että Eurooppa-politiikan luomisessa ja hahmottamisessa eduskunnalle luotaisiin edellytykset osallistua tähän linjaukseen, päästä keskustelemaan Suomen Eurooppa-politiikasta ja muotoilemaan sitä.

Kun tällainen pyyntö on tullut, haluaisin todeta ensinnäkin, että siihen on mahdollisuus tässä ja nyt. Tämä käytävä keskustelu tarjoaa mielestäni hyvät edellytykset eduskunnalle päästä vaikuttamaan Eurooppa-politiikan muotoiluun. Kun katsoo eilen käytettyjä ryhmäpuheenvuoroja ja niiden sisältöä, on tässäkin suhteessa oltava tyytyväinen. Nuo ryhmäpuheenvuorot sisälsivät runsaasti aineksia Suomen Eurooppa-politiikan sisällöksi. On lisäksi todettava myös se, että peruslinjoiltaan puheenvuorojen sisältö oli hyvin samankaltainen. Sittenkin näyttää siltä, että tässä salissa vallitsee aika pitkälle menevä yksimielisyys siitä, minkälaisin tavoittein ja päämäärin Suomen tulisi Euroopan unionin jäsenyyteen ryhtyä.

On selvää, että tämän nyt käytävän keskustelun lisäksi on tarpeen järjestää hallituksen valmistelun ja kannanottojen pohjalta toinenkin tilaisuus niin pian, kuin se eduskuntatyön aikatauluun on sovitettavissa. Voin tässä kertoa, että hallitus on jo noin kuukausi sitten käynnistänyt valmistelun, jonka pohjalta käsityksemme Suomen Eurooppa-politiikan suuntaviivoista ovat hyvinkin nopeasti saatettavissa eduskunnan arvioitaviksi. Olemme siihen valmiit silloin, kun se eduskunnalle parhaiten sopii.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys, joka tuli esille useissa puheenvuoroissa, oli Suomen suhde Länsi-Euroopan unioniin, miten meidän tulisi tämä suhteemme järjestää ja miten päätök-

senteko tämän asian osalta tulisi toteuttaa. Ensinäkin minusta tämän asian käsittely on osoittanut hyvin sen, miten vuorovaikutus hallituksen ja eduskunnan kesken voi toimia. Hallituksen puolellahan ei ole vielä tehty tässä kysymyksessä päätöksiä, mutta käytin ennen kansanäänestystä puheenvuoron maanpuolustuskorkeakoulussa, joka sisälsi perustellun kannanoton siitä, miten hallituksen mielestä tulisi tähän kysymykseen suhtautua siinä tapauksessa, että meiltä edellytetään kannanottoa, liittymekö jäseneksi vai valitsemmekö tarkkailijajäsenen Länsi-Euroopan unionissa. Sen jälkeen on käyty vilkas julkinen keskustelu. Myös eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on ottanut tähän kysymykseen kantaa, ja eilen useissa ryhmäpuheenvuoroissa otettiin kanta, joka oli samansuuntainen kuin se kanta, jonka tuossa puheenvuorossani esitin.

Tällä tavalla vuorovaikutus hallituksen ja eduskunnan kesken on tässä kysymyksessä jo tähänkin saakka toiminut, ja niin pian kuin eduskunta on lopullisesti päättänyt jäsenyyskysymyksestä, tarkoituksemme on myös muodollinen päätöksentekovalmistelu saattaa käyntiin; sitä ei voida käynnistää ennen kuin jäsenyyskysymys eduskunnankin osalta on selvä. On luonnollista, että siinä vaiheessa, kun muodollinen päätöksenteko tulee ajankohtaiseksi, tämä asia tuodaan eduskunnan käsiteltäväksi valtiopäiväjärjestyksen suomia sopivia menettelytapoja käyttäen, aivan niin kuin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntakin on edellyttänyt ja aivan niin kuin maanpuolustuskorkeakoulussa käyttämänsäni puheenvuorossakin edellytin. Toisin sanoen se tarkoittaa sitä, että tämä kysymys silloin, kun se on päätettävissä ja ratkaistavissa, tulee myös eduskunnan arvioitavaksi.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla haluan omalta osaltani osallistua tähän historialliseen keskusteluun.

Ed. Kempainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri sanoi olevansa iloinen tästä keskustelun sävystä. Voin täältä opposition puolelta oikeastaan todeta, että olen hyvin iloinen pääministerin puheesta. Siinä oli myös vihreiden näkökulmasta oikein painotettu Suomen nykyisenkin hallituksen Eurooppa-politiikan tavoitteita.

Kun näitä pääministerinkin esittelemiä tavoitteita, joita ed. Haavisto täällä eilen syvällisemmin toi esiin, vertaa siihen, miten Euroopan unionin puolella ajatellaan Suomen tuovan panoksen, niin ne yhdistyvät, niissä on hyvin paljon samoja painotuksia. Voikin oikeastaan kysyä, toivottaako Euroopan unioni tervetulleeksi suomalaisen tehomaanviljelijän, joka ympäristöstä piittaamatta lannoittaa, betoninsekoittajan, byrokraatin vai suomalaiset vihreät. Nämähän ovat hyvin lähellä vihreiden tavoitteita ja ajatuksia, joita pääministeri puheenvuorossaan toi esille.

Suomalaisen sosiaaliturvan tasoa pääministeri hallituksen politiikalle hyvin tyypillisesti ei kovinkaan paljon tässä käsitelty eikä hän ollut siitä huolissaan. Siitä on tietysti opposition näkökulmasta syytä olla huolissaan.

Arvoisa puhemies! Pääministeri myös huolellisesti vältti uimasta tasavallan presidentin liiveihin, jos niin saa sanoa. Hän ei ottanut edustautumiskysymystä esille. Jos hän osallistuu tähän keskusteluun vielä jatkossa, niin ehkä hän voi kertoa meille, onko hänen aikaisempi kantansa siitä, että pääministeri on se, joka osallistuu huippukoukuihin ja informoi eduskuntaa, edelleen voimassa.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Vaikka pääministeri Ahon puhe ei todellakaan sisältänyt oikeastaan mitään uutta ja hän jätti aika paljon pois siitä, mitä hän on aiemmin sanonut, niin kuin ed. Nikulakin totesi, oli todellakin hyvä, että hän tuli tänne eduskuntaan sanansa sanomaan. Pääministerin sairaus ja sairaalassa käynti tapahtui todella huonoon aikaan, ja hänen oma hallituksensa kadotti sen jälkeen täydellisesti otteensa, ei osallistunut täällä keskusteluun muuta kuin oikeastaan arvostelemalla eduskunnan menettelytapoja, puhemiehen toimintaa jne. Toivottavasti tästä nyt alkaa toinen linja. Ministeri Salolainen oli positiivinen poikeus tuosta aiemmasta hallituksen linjasta.

Todellakin toivon, että pääministeri osallistuu keskusteluun vielä enemmän, koska hän ei puutunut tärkeiden valtiolinten, presidentin, hallituksen ja eduskunnan välisiin valtasuhteisiin siinä järjestelmässä, joka välttämättä on uudistettava Euroopan unionin jäsenyyden mukana.

Itse eilen esitin harkittavaksi mm. sitä, että eduskunnassa perustettaisiin ad hoc -valiokunta seuraamaan ja arvioimaan huippukokousvalmisteluja vuodelle 1996. Tämän tyypisiä kysymyksiä edellyttäisin hallituksen pohtivan ja

myöskin sen mukaisesti tuovan tähän keskusteluun näiltäkin osin panostustansa, ennen kaikkea tietenkin hallituksen oman osallistumisen ja tulevaisuuden kaavailujen muodossa.

Ed. V. Laukkanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R y y n ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri totesi, että EU:ta on kehitettävä itsenäisten valtioiden yhteistyöliittona ja että toisaalta pienen maan etu juuri on toimintakykyinen unioni erityisesti meille tärkeissä asioissa, joista esimerkkinä ympäristöpolitiikka. Silloin tietysti joudutaan kysymykseen kahden tai useamman nopeuden Euroopasta. Pääministeri totesi, että sen on perustuttava kansallisiin tavoitteisiin, jotka eivät ole ristiriidassa unionin yleisten tavoitteiden kanssa.

Haluaisin oikeastaan kysyä tähän liittyen, olisiko mahdollista lisätä EU:n sisäistä joustavuutta ja eri jäsenmaiden liikkumavaraa siten, että kukin jäsenmaa osallistuisi integraation johonkin osa-alueeseen juuri sellaisessa tahdissa, joka on kyseiselle maalle järkevää. Vapaaehtoinen osallistuminen, jossa ketään ei jätettäisi pois tai vedettäisi mukaan väkisin tietyssä tahdissa, voisi saavuttaa paremmin kansalaisten laajemman hyväksymisen. EU:ta on hyvin vaikea ilman laajaa kansalaishyväksymistä kehittää siihen suuntaan kuin Suomi ja muut Pohjoismaat toivoisivat.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, miten asioiden valmistelu ja päätöksenteko EU-jäsenyyden oloissa maassamme tapahtuu, on pitkälti edelleen auki. Hallitus ei ole saanut aikaan tähän liittyviä lakiesityksiä, joiden tulisi olla käsiteltyinä ymmärtääkseni eduskunnassa tämän vuoden aikana. Ongelma on todella iso, koska kysymys on monimutkaisista asioista.

Onko tarkoitus hoitaa Eurooppa-politiikkaa valtioneuvoston kautta, jolloin myös eduskunta pääsee vaikuttamaan valmisteluun ja pystyy seuraamaan asioita, vai aiotaanko liu'uttaa myös laaja osa sisäpoliittisesta päätöksestä ulkoministeriön tapaiseksi asioiden hoidoksi, joka on hyvin pitkälti asioiden salailua, ja toisaalta sitä kautta myös vain tasavallan presidentin kautta hoidettavaksi politiikaksi? Mikä on hallituksen linja? Koska me saamme tästä asiasta esityksen eduskuntaan?

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Halusin tässä vaiheessa pyytää puheenvuoron, kun huomaan, että kysymys päätöksentekomallista ja myös Suomen edustautumisesta väkisinkin nousee niin paljon esille, että on parempi, että vastaan siihen tässä vaiheessa, ettei kovin monen enää tarvitse uudistaa tätä kysymystä keskustelun aikana.

Ensinnäkin valitan sitä, että en ole todellakaan voinut keskusteluun aikaisemmin osallistua. Jokaisessa ratkaisussa on aina joku opetus. Kyllä minä huomasin toissaviikolla, silloin kun sairauden takia jouduin eduskuntatyöstä jättäytymään pois, että kun kerran leikata pitää, niin kannattaa leikata ajoissa. Se sama neuvo pätee moniin muihinkin asioihin. (Välihuuto) — Ja vielä oikeasta paikasta tietysti, sekin on tärkeää.

Mitä tulee ed. Nikulan puheenvuoroon siitä, että jätin sosiaaliturvan ulkopuolelle, jätin sen sen takia, että sillä alueella yhdentyminen ei ole edennyt eikä ole ilmeisesti nopeasti etenemässäkään. Se, minkälainen sosiaaliturvan taso ja rakenne Suomessa tulee olemaan, on meidän oma asiamme. Se tulee riippumaan meidän taloutemme suorituskyvystä ja omista taidoistamme. Se on aivan ratkaiseva sen kannalta, mitä sosiaaliturvalle tulevaisuudessa tapahtuu. Jos ed. Nikulasta tuntui siltä, että edustin vihreitä ajatuksia, niin ei kai tästä voi muuta johtopäätöstä tehdä kuin että me molemmat olemme vihreitä näissä kysymyksissä.

Sitten itse pääsinlihaan eli kysymykseen, miten päätöksentekojärjestelmä ja edustautumiskysymys tulisi järjestää. Kirjoitin presidentti Koiviston juhlakirjaan aika tarkalleen vuosi sitten artikkelin, jonka kirjoitin tietämättä, mitä presidentinvaaleissa tulee tapahtumaan ja edes tietämättä sitä, tuleeko Euroopan unionin jäsenyys toteutumaan. Siinä yritin arvioida kysymystä presidentin valtaoikeuksien ja eduskunnan, parlamentaarisen vallan, keskinäisten suhteiden kannalta. Minusta tämä näkökulma olisi se, josta tätäkin kysymystä pitäisi arvioida.

Oma käsitykseni on se, että jos me emme tee mitään muutoksia nykyiseen tilanteeseen, seurausena on se, että tasavallan presidentin valta suhteessa parlamentaariseen valtaan tulee merkittävästi vahvistumaan. Näin tapahtuu, vaikka emme millään tavalla puuttuisi valtiosäännön kirjaimeen emmekä toteuttamiseen, sen soveltamiseen, kahdesta syystä. Ensinnäkin sen takia, että presidentinvaaleissa on siirrytty suoraan kansanvaaliin, mutta ennen kaikkea siitä syystä,

että Suomesta on tulossa Euroopan unionin jäsen. Tämä herkkä historiallinen tasapaino, joka on vallinnut presidentin vallan ja eduskunnan ja parlamentaarisen vallan välillä, kallistuisi presidentin vallan hyväksi ilman, että siitä on tehty erikseen mitään päätöksiä. Tästä syystä mielestäni on välttämätöntä, että tässä samassa yhteydessä tehdään tarkistuksia valtiosääntöön, jotka merkitsevät sitä, että nykyisen kaltainen tasapaino voisi säilyä myös niissä olosuhteissa, jotka syntyvät Euroopan unionin jäsenyyden myötä.

Tällä perusteella, olen itse ollut koko ajan sillä kannalla, Suomea pitäisi Euroopan unionin huippukokouksissa edustaa pääministerin, joka on parlamentaarisen kontrollin piirissä ja edustaa siis tavallaan parlamentaarista vallankäyttöä. Mutta siten, että silloin, kun päätetään tärkeistä, kansakunnan kannalta keskeisistä ulko- ja turvallisuuspoliittisista kysymyksistä, Suomea voisi edustaa tasavallan presidentti.

Olen vakuuttunut siitä, että tämä järjestely, paitsi että se turvaisi parlamentaarisen valvonnan, johtaisi siihen, että eduskunnalla olisi suora mahdollisuus valvoa hallituksen kautta niitä päätöksiä, joita Euroopan unionissa tehdään. Se myös turvaisi presidentin vallan säilymisen, sillä presidentin vallan asema ei ole tietenkään riippuvainen yksistään siitä, kuinka monta kertaa tasavallan presidentti osallistuu huippukokouksiin, vaan hyvin paljon myös siitä, minkälaisiin huippukokouksiin ja missä tilanteissa tasavallan presidentti osallistuu. Näillä perusteilla olen henkilökohtaisen kantani muodostanut. Olen huomannut, että se on varsin pitkälti saman kaltainen kuin Tiitisen komitean ehdotus oli, joka syntyi yksimielisesti.

Nyt kuitenkin on tarvittu keskustelua tästä kysymyksestä, jotta voitaisiin löytää mahdollisimman hyvä yhteisymmärrys asiassa. Hallituksen tarkoituksena on niin pian kuin mahdollista tuoda tämä valtiosääntöratkaisu eduskunnan käsiteltäväksi. Ymmärrän hyvin ed. Helteen vaatimuksen siitä, että sen pitäisi tulla nopeasti, sillä olen samaa mieltä, että näiden pelisääntöjen tulisi olla selvillä ensi vuoden alussa, silloin kun Euroopan unionin jäsenyys astuu voimaan. Hallituksen pyrkimyksenä on, että näin voisi myös tapahtua.

Mitä tulee ed. Ryynäsen puheenvuoroon ja toivomukseen siitä, että yhteistyö sekä Euroopan unionin sisällöllinen ja rakenteellinen kehitys voisi vastata kansalaisten toiveita ja saada kansalaisten hyväksynnän Euroopan unionin jäsenmaissa, huomaisin, että ed. Tuomioja oli eilen

kiinnittänyt tähän samaan asiaan huomiota ja lähtenyt siitä, että unionin sisäistä kehitystä ja rakenteellista kehitystä pitäisi viedä eteenpäin vain siinä tahdissa, kuin eri maiden kansalaiset ovat valmiit hyväksymään. Olen samaa mieltä. Näin pitäisi olla. Siksi oletankin, että vuonna 96 ei näillä näkymin tule tapahtumaan mitään radikaaleja muutoksia Euroopan unionin rakenteessa ja politiikan sisällössä juuri näistä syistä, joihin ed. Ryynänen puuttui ja joita myös ed. Tuomioja eilen käsitteli.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Ahon ansiokkaassa puheenvuorossa kiinnitin erityistä huomiota yhteen asiaan, jota haluan vähän kommentoida. Tarkoitin sitä kohtaa, missä pääministeri sanoi, että meidän pitää Euroopan unionissa viedä ne pohjoismaiset yhteiskunta-ajatukset, yhteiskuntamalli ja arvot, kuten oikeudenmukaisuus, laajempiin eurooppalaisiin yhteyksiin. Tämä ajatus tietysti tuntuu hyvin kauniilta ja hyvin perustellulta, mutta haluan kuitenkin varoittaa meitä samasta, mistä Simo-Pekka Nortamo tämän päivän artikkelissaan Helsingin Sanomissa, eli sellaisesta ajatuksesta, että meidän pitäisi viedä tämä Pohjoismaiden järjen valo eurooppalaiseen tai sanotaan eteläeurooppalaiseen pimeyteen. Tällaisen oppimestariroolin mielelläni jättäisin ruotsalaisille, joilla on siitä hyvin laaja kansainvälinen kokemus menneiltä vuosilta.

Me emme voi samanaikaisesti julistaa tukeamme läheisyysperiaatteelle ja vaatia, että saamme itse päättää kaikista niistä asioista, jotka eivät väistämättä kuulu yhteisötasolla päätettäväksi, ja samanaikaisesti kuitenkin olla neuvomassa ja vaatimassa, että me saamme olla mukana päättämässä siitä, miten portugalilaiset hoitavat vanhuksensa, miten irlantilaiset järjestävät koulujärjestelmänsä tai miten englantilaiset suhtautuvat homoihinsa ja lesboihinsa. Viimeksi mainittu esimerkki ihan sen takia, että ainakin minulle ja ilmeisesti muillekin kansanedustajille on tullut jokin Euroopan parlamentin vetoisuus koskien suhtautumista homoihin ja lesboihin.

Jos me olemme subsidiariteettiperiaatteen, läheisyysperiaatteen, kannattajia, niin kuin mielestäni olemme — pääministerikin totesi, että tästä tuntuu vallitsevan tässä salissa laaja yhteisymmärrys — silloin meidän pitää tunnustaa myös muille Euroopan unionin piirissä toimiville maille oikeus itse päättää omista asioistaan, sellaisista asioista, jotka eivät välttämättä kuulu yhteisötasolla päätettäväksi. Monet sosiaalipolitiikan ky-

symykset, lähes kaikki ne sellaiset, jotka kuuluvat pohjoismaiseen yhteiskuntamalliin, kuuluvat näiden kysymysten piiriin.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron pääministerin ensimmäiseen puheeseen ihmetelläkseni sitä, miksi hän ei ota kantaa kaikkein tärkeimpään asiaan eli valtioelinten suhteiden järjestämiseen. Kun pääministeri nyt otti tähän kantaa, niin se on ihan hyvä asia, että pääministerillä on kanta.

Mutta minä olisin kysynyt, onko hallituksella kanta, sen takia, että Tiitisen komitean perusteella lainsäädäntö on saatava eduskuntaan niin pian kuin suinkin, ja senhän pääministerikin hyväksyi. Mutta entä jos ei presidentin kanssa neuvottelemalla saada aikaan sovintoa, mitä sitten tehdään? Onko eduskunnan ja Suomen arvovallan mukaista, että eduskunta omin voimin kansanedustajien, ryhmäpuheenjohtajien, lakialoitteen perusteella vie näin tärkeän asian eteenpäin? Eihän tämä ole soveliasta parlamentaarisisessa Suomessa. Kyllä hallituksen jollakin konstein täytyy jonkinlainen lakiesitys tästä antaa.

Toinen asia, johon olisin puuttunut, on se, että täällä jo olevassa valtiosäännön uudistuksessa, joka perustuu Nikulan toimikunnan ajatuksiin koskien presidentin sisäpoliittisia valtaoikeuksia, päinvastoin on presidentin ja ulkoministeriön vallankäyttöä yhdistetty tavalla, joka vie kokonaan paitsi valtioneuvoston niin eduskunnankin mahdollisuuden puuttua tähän alaan. Ellei tätä osaa siitä jo eduskunnassa olevasta lainsäädännöstä korjata, en minä kyllä nyt ymmärrä, millä keinoin eduskunnalla on tulevaisuudessa mahdollisuus valvoa esimerkiksi ulkoministeriön työtä.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri esitti varsinaisessa puheenvuorossaan kauniita ajatuksia ja kannatettavia visioita nimenomaan siitä, millä tavoin Suomen tulee osallistua EU:n päätöksentekoon niin, että se hyödyttää myös Suomea.

Arvoisa puhemies! Mutta eräs kohta minua jäi hieman ihmetyttämään: pääministerin toteamus siitä, että kansalaiset valvovat eduskunnan ja hallituksen kautta EU:ssa tehtävää päätöksentekoa, kun kuitenkin päätöksenteko on ainakin minun tulkintani mukaan sangen salaista.

Arvoisa puhemies! Kun pääministeri totesi, että EU ei syrjäytä kansallista päätöksentekoa,

näinhän eräitten asioiden kohdalla on. Kuitenkin ainakin minun tietojeni mukaan EU-asetukset astuvat voimaan sillä tavoin, että ne eivät tule tänne eduskuntaan ja menevät jopa kansallisen lainsäädännön ohi. Sama tilanne on myös direktiivien osalta: Suomen eduskunnan on harmonisoitava omaa lainsäädäntöänsä tältä osin vastamaan EU:n direktiivejä.

Arvoisa puhemies! Tältä osin en voi yhtyä pääministerin näkemykseen siitä, että EU ei syrjäyttäisi lainkaan kansallista päätöksentekoa, joka kuitenkin on sellaisen valtion ja nimenomaan kansanedustuslaitoksen tehtävänä, joka sanoo olevansa, niin kuin hallitusmuotomme totea, itsenäinen täysivaltainen tasavalta.

Ed. Niinistö merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K u u s k o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olin hyvin iloinen pääministerin puheenvuorosta, kun hän kiteytti meidän EU-politiikkamme tavoitteita ja myös toimintatapoja ja erityisesti myös puheensa lopuosassa painotti päätöksenteon avoimuutta. Se on tietysti vallan kontrollin kannalta aivan keskeinen asia.

Minun kommenttini liittyy läheisyysperiaatteeseen. Pidän sitä hyvin arvokkaana ja välttämättömänä. Mutta minusta on paikallaan sen sisältöä kyllä tarkemmin selvittää. Pääministeri sanoi muistini mukaan, että EU:n päätöksentekoon tulee myös ottaa sellaisia asioita, joita ei voida toteuttaa riittävän tehokkaasti taikka riittävän hyvin kansallisen päätöksenteon kautta. Silloin minusta tullaan mm. sosiaaliturvakysymykseen. EU käsittelee tänä päivänä talouden, kaupan ja kilpailupolitiikan kysymyksiä. Jos me sen jälkeen sanomme, että kaikki sosiaaliturvaan liittyvä onkin kansallista, minusta me joudumme hyvin vaikeaan tilanteeseen, koska sosiaalisen kehityksen edellytyksiä säännellään hyvin pitkälle myöskin talouden kautta. Oma näkemykseni on tämän vuoksi se, että vähintäänkin minimisäännökset myöskin EU:n tasolla pitäisi pystyä toteuttamaan.

Pääministeri viittasi itse siihen, että me voimme päättää, minkälaista sosiaaliturvaa toteutamme. Muistan lukeneeni valtiovarainministeri Viinosen kannanoton hiljattain, että meidän pitää leikata kaikki sellainen sosiaaliturva, joka menee eurooppalaisen keskiarvon yli. Minusta lausunto on hiukan ristiriidassa ainakin pääministerin

lausuman kanssa. Sen vuoksi mielelläni kuulisin, mitä pääministeri ajattelee sosiaaliturvan taikka esimerkiksi kulttuuri- ja ympäristöpolitiikan kehittämisestä jatkossa EU:ssa.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowitzille toteaisin, että ihmisoikeuskysymykset, mukaan lukien homoihin ja lesboihin kohdistuva syrjintä, eivät ole subsidiaarisuusasioita eivätkä sellaisia sisäisiä kysymyksiä, joihin ei saisi ja pitäisi tarvittaessa kansainvälisen yhteisön puuttua myös ulkopuolelta. (Ed. Zyskowitz: Ne on ratkaistu jo ihmisoikeussopimuksilla!)

Herra pääministeri puhui EU-asioiden valmistelusta ja päätöksenteosta ja käytti siinä yhteydessä ilmaisuja, että on tärkeää, miten eduskunta voi valvoa ja keskustella näistä asioista. Toivottavasti tämä oli ehkä vähän harkitsematon sananvalinta, koska jos me tyytyisimme tähän, se tarkoittaisi sitä, että eduskunta valvoisi yhtä tehokkaasti EU-asioita kuin se tänä päivänä valvoo Suomen Pankkia. Tästähän ei voi olla kysymys, vaan kysymys on siitä, että me tarvitsemme sellaiset selkeät säädökset, joiden perusteella eduskunta yleisissä integraatioasioissa suuren valiokunnan, ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta ulkoasiainvaliokunnan kautta saa kaikista EU-päätöksenteossa esille tulevista kysymyksistä ennakkoon riittävät tiedot hallituksen edustajilta ja voi tarvittaessa myöskin ilmaista kantansa EU-normeista ohjeeksi Suomen edustajille ennen lopullisen päätöksen tekemistä neuvostossa. (Ed. Laine: Aivan oikein!)

On selvää, että ennakoimattomissa tilanteissa hallituksen edustajat saattavat joutua poikkeamaan tästä, mutta niistä silloin vastataan eduskunnalle. Kysymys on todella siitä, että nämä päätökset tulevat muutoin Suomea sitoviksi, niin että eduskunnalla ei enää, jos on enemmistöpäätöksistä kysymys, ole jälkikäteen mahdollisuutta niihin puuttua. Ne ovat Suomea sitovia. Samaten esimerkiksi peruskirjamuutoksissa vuoden 1996 konferenssissa on kysymys vain ota tai jätä -kysymyksistä. Me emme tyydy siis siihen, että näistä keskustellaan ja että me valvomme, vaan hallituksen pitää toteuttaa sitä tahtoa, jota eduskunta näissä asioissa ilmaisee.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota pääministerin kahteen lausumaan.

Ensinnä sanoitte, että Euroopan unioni ei syrjäytä vaan täydentää kansallista päätöksentekoa. Sellaisiin asioihin, jotka kuuluvat EU:n yksinomaiseen toimivaltaan, teidän lausuntonne ei missään tapauksessa sovellu. Meillä on täällä esillä esimerkiksi tällä hetkellä hallituksen esitys Suomen tullilakien kumoamisesta ja uuden tullilainsäädännön aikaansaamisesta. Hallitus nimenomaan perustelee sitä sillä, että EU-jäsenyyteen liittyy sellaisten kansallisten toimien toteuttaminen, joita EU omalla päätöksentekomekanismillaan edellyttää. Minulla on sellainen käsitys, että tämä koskee myös kauppapolitiikkaa, hyvin pitkälle maatalouspolitiikkaa, raha- ja pankkipolitiikkaa.

Te sanoitte, pääministeri, että läheisyysperiaate on tärkeä — siitä varmaan kaikki ovat samaa mieltä — mutta ette kertonut käsitystänne siitä, millä tavalla tämä asia ratkaistaan, missä se ratkaistaan, miten turvataan, että esimerkiksi Suomen kansa, jos se haluaa, tai sitä edustava eduskunta ja hallitus voi ratkaista, mikä Suomessa kuuluu päätettäväksi.

Ed. S e i v ä s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri otti puheensa loppupuolella esille kysymyksen Weu:sta. Tästä teemasta käytti eilen puolustusvoimien komentaja hyvin merkittävän puheenvuoron. Koska hän ei voi komentajana toimia mitenkään poliittisessa tyhjiössä, vaan puheella varmaan oli puolustusvoimien ylipäällikön hyväksyntä, kysyisin nyt teiltä, arvoisa pääministeri:

Kun puolustusvoimien komentaja ehdottaa kriisinhallintajoukkoja, noin 4 000—5 000 miehen prikaatin perustamista ja sen varustamista tällaisiin tehtäviin, onko tätä kysymystä käsitelty hallituksen piirissä ja onko tällä puolustusvoimien komentajan ehdotuksella joukon perustamiseksi, mikä vaatii ensinnäkin suuria summia ja muuttaa huomattavasti Suomen ulkoista kuvaa ja Suomen toimintalinjaa kansainvälisessä yhteisössä, turvallisuuspolitiikassa ja rauhanturvaamisessa, hallituksen tuki takana? Jos on, millä aikataululla hallitus aikoo viedä tämän asian eteenpäin? Mistä varat otetaan? Ovatko ne varat pois puolustusvoimien muusta toiminnasta? Miten te katsotte tämän vaikuttavan Suomi-kuvaan?

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun kysymykseni ja asiani on täsmälleen sama kuin ed. Seiväston. Kun arvoisa pääministeri otti, aivan oikein, uudelleen

esille mahdollisen Suomen tarkkailija-aseman Länsi-Euroopan unionissa ja kun puolustusvoimien uusi komentaja, kenraali Hägglund otti eilen esille kriisinhallintajoukot, kytkeytyvätkö nämä asiat jollakin tavalla toisiinsa? Mikä tulisi olemaan kriisinhallintajoukkojen, jos hallitus ne hyväksyy, jos ne eivät ole herra kenraalin yksinajattelua, sijoittuminen Euroopan unionin kokonaisuuteen, johon minä kuitenkin katson Länsi-Euroopan unionin kuuluvan? Onko juuri tämän laatuinen askel silloin askel siihen suuntaan, että siitä tarkkailija-asematilanteesta oltaisiinkin sitten siirtymässä varsinaiseen jäsenyyteen Länsi-Euroopan unionissa. Tällöin kiinnitän aivan erikoisesti huomiota siihen, että kenraali Hägglund aivan erikoisesti kiinnitti huomiota aktiivisiin askeleisiin näissä asioissa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Herra pääministeri käytti puheenvuoron, jossa hän tuntui etsivän EU-asiassa ns. kansallista sopua. Se on mielestäni perusteltua, herra pääministeri, että sitä etsitte, mutta sen täytyy tapahtua myös niiden tosiasioiden pohjalta, jotka ovat olemassa, ja lähtien siitä, millainen EU on.

EU perustuu Maastrichtin sopimukseen, jossa on erityisesti kaksi osaa, joita me EU-kriittiset kansanedustajat olemme arvostelleet. Toinen on kysymys puolustusulottuvuudesta ja toinen on Talous- ja rahaunioni Emu. Sopimussotilaat, joista tässä on puhuttu, eivät ole puolustuksellisia, vaan niillä on muita tarkoituksia, ja sen takia tämä on kova askel heti EU-jäsenyyksensä näennestymisen jälkeen, että ruvetaan esittämään palkka-armeijan luomista Suomeen.

Emu-kysymyksessä eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mietintö ja hallituksen linja näyttävät menevän ristiin. Siitä pääministeri Aho ei puhunut mitään. Hän esitti, että noudatetaan läheisyysperiaatetta ja että kansallinen päätöksenteko ei vähenisi näiden asioiden yhteydessä. Tämä on kysymys, jossa kansallinen päätöksenteko selvästi vähenee ja jossa eduskunta on nyt linjaamassa asiaa eri tavalla kuin hallitus on linjannut. Hallitus on ilmoittanut hyväksyvänsä Maastrichtin sopimuksen ja menevänsä mukaan Emuun ensimmäisessä ryhmässä, mutta nyt eduskunta asettaa tässä asiassa jarruja. Eduskunta jarruttaa, haluaa, että asia päätetään eduskunnassa. Mielestäni pääministerin täytyy myös tähän asiaan ottaa kantaa. Nyt on selvä ristiriita sen välillä, mitä hallitus on esittänyt ja mitä eduskunta esittää.

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä todellakin todeta tyytyväisenä se, että pääministeri Esko Aho puhuessaan toisaalta EU:n tulevaisuudesta itsenäisten valtioiden liittona ja toisaalta korostaessaan pienten maitten etua asettui Eurooppa-näkemyksen huolellisiin harkitsijoihin toisin kuin ed. Ben Zyskowicz, joka jo kaksi kertaa on täällä erittäin tiukasti ohjelmallisesti asettautunut antifederalistien joukkoon, niin että voi epäillä, tukeeko hän tässä saksalaisen veljespuolueensa CDU:n ajatusta kahden kierroksen Euroopasta.

Minä yhdyin niihin ajatuksiin, että Suomen kannattaa tehdä huolellinen analyysi siitä, mikä on pienen maan etu Euroopan tulevassa kehityksessä, eikä ikään kuin vanhasta muistista kylmän sodan mietteissä asettua heikon Euroopan unionin kannattajaksi, niin kuin ed. Ben Zyskowicz kaksi kertaa täällä on tehnyt. Tämä juuri vaatii sitä huolellista harkintaa, johon meillä on aikaa, kun asia käsitellään vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa. Kun on tärkeää se, että myös tästä käydään kansalaiskeskustelua ja eduskunnassa perusteellista keskustelua, niin sitoutuuko pääministeri Esko Aho, kuten ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä edellytetään, kun aikaa Suomen Eurooppa-politiikan hahmottamiseen on itse asiassa vähän, koska jo kahden kuukauden kuluttua olemme jäseniä, tuomaan eduskunnalle vielä näitten valtiopäivien aikana selonteon tai tiedonannon Suomen Eurooppapolitiikasta, jossa jo vähän alustettaisiin suurta kansalaiskeskustelua vuoden 1996 konferenssista?

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyytäisin pääministeri Ahoa vielä tarkentamaan, mitä te tarkoitatte, kun te sanotte, että Euroopan unionin sotilaallisen käsivarren tarkkailija-asemaa koskeva asia tulee eduskunnan käsittelyyn. Tarkoitatteko te sitä, että tälle käsittelylle hankitaan myös eduskunnan suostumus, kuten puolustusvaliokunta edellytti, vai tarkoitatteko sitä, että tämä asia tulee vain jossakin muodossa eduskunnan käsittelyyn, mutta ei esimerkiksi suostumuksen muodossa?

Toivoisin, että te kommentoisitte myös näitä valmiusjoukkoja, sillä kenraali Hägglundin mukaan kysymyksen on Weu:n käyttöön tulevasta valmiusjoukko-osastosta, jota käytetään Weu:n kriisinhallintaoperaatioihin tarvittaessa, tosin Suomen omalla päätöksellä. Kun puolustusvaliokunta on selvittänyt aiemmin näitä kysymyk-

siä, meille on kerrottu, että tällaisen valmiusjoukon perustaminen maksaisi 2 500 miljoonaa markkaa ja vuotuiset ylläpitokustannukset olisivat 1 500 miljoonaa markkaa. Mistä hallitus aikoo löytää tällaisen lisäpanostuksen puolustusvoimien käyttöön?

Kysyisin vielä, kun näin paljon on jo kerrottu kansanäänestyksen jälkeen, aikooko hallitus kertoa myös sen, että Suomi aikoo osallistua Weu:n työryhmien työskentelyyn, jossa tavoitteena on mm. asejärjestelmien standardisointi, osallistuminen yhteisten asejärjestelmien suunnitteluun, kehitykseen ja valmistamiseen. Tällaistahan hallituksen piirissä lienee kuitenkin pohdittu, eikö niin?

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun pääministeri Aho mainitsi puheessaan, jos en nyt aivan väärin ymmärtänyt, että Suomen eduskunnan ja kansan ei sovi jakautua ei- ja jaa-leiriin, niin ainakin omalta kohdaltani hänen toiveensa tuntuu kohtuuttomalta, jopa käsittämättömältä ainakin siihen saakka, kun lähdetään siitä, että hallitus, suurteollisuus, SAK:n johto sanovat, että siitä lähtien, kun Suomen kansa sanoo ”jaa”, korot laskevat, kilpailukyky voimistuu, ruoka halpenee, investointeja tulee. Minulla ainakin on oikeus vaatia, että hallitus tulee esittämään eduskunnalle, millä tavalla Suomi seisoo näissä asioissa.

Pääministeri Aho mainitsi myös, että Suomen tehtävänä on edistää EU:n laajentamista itään, joka tarkoittaa Puolaa ja muita maita. Juuri tänään lehdissä oli, että mikäli näin tulee tapahtumaan, niin Suomenkin jäsenmaksut moninkertaistuisivat. Haluaisin kuulla kommentteja, millä aikavälillä tämä tapahtuu ja montako miljardia markkaa Suomi joutuu vuosittain lisämaksuja maksamaan.

Vielä haluaisin jatkaa, että kun puhuttiin ruoan hinnan laskevan ja kilpailukyyn paranevan, niin edelleen tämän päivän lehdessä esimerkiksi Masa Yardsin toimitusjohtaja on ajatellut, että kilpailukyky taitaakin heiketä, ja myös kuluttajavirasto on lähtenyt siitä, että ruuan hinta taitaakin nousta. Ovatko nämä sanomat oikeita vai onko lehdissä vain väärää propagandaa?

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun vielä Weu-asiaan sen takia, että ulko- ja turvallisuuspoliittinen linjaus on mielestäni ollut kaikkein suurin heikkous koko sinä aikana, jona hallitus on ajanut EU-asiaa. Meille kansalaisille on kerrottu, että ta-

voitteena on edelleenkin itsenäinen puolustus ja sotilaallinen liittoutumattomuus eikä ole selvää kuvaa annettu. Jos hallituksella on ollut jokin linja, sitä ei ole kyllä näkynyt, tai linjoja on ollut useampia. Vasta aivan ennen kansanäänestyksen alkua pääministeri Aho puhui siitä, että täytyy liittyä tarkkailijajäseneksi Weu:hun eli siis ottaa selvästi askel sotilaalliseen liittoutumiseen. Mielestäni tältä osin on todella välttämätöntä saada selvyys, mikä on hallituksen Euroopan unionin politiikka, Eurooppa-politiikka. Se on ollut salailevaa, ei ole kerrottu totuutta ja on väitetty, että voitaisiin säilyä liittoutumattomana.

Mitä tulee siihen, mitä pääministeri väitti täällä puhutun, eivät suinkaan kaikki puheenvuorot olleet saman suuntaisia. Vasemmistoliitto on todennut jo vastalauseessaan ja täällä keskustelussa, että pidämme jo liian pitkänä askeleena sitäkin, että mentäisiin tarkkailija-asemaan Weu:ssa, koska se merkitsee jatkossa sitä sotilaallista liittoutumista, jota hallitus on ilmoittanut koko ajan karttavansa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa, että keskustelu täällä eduskunnassa on vihdoin siirtynyt itse asiaan eli siihen, mistä kansanäänestyksen jälkeen kuuluukin keskustella eli mikä on Suomen Eurooppa-politiikan sisältö. Mutta siinä, että vasta nyt ryhdymme keskustelemaan Suomen tavoitteista EU:n jäsenenä ja linjoista, olemme auttamatta liian myöhässä. Esimerkiksi pääministerin puheenvuorossa tuli aivan liian usein, että joudumme ottamaan kantaa ja joudumme miettimään tämän tyyppisiä linjauksia, kun olin odottanut jo häneltäkin huomattavasti enemmän valmiita linjoja.

Itävallassahan on valmistunut pitkän valmistelyön pohjalta Valkoinen kirja, joka viitoittaa Itävallan Eurooppa-politiikkaa ja on jo parlamentin käsittelyssä. Sen vuoksi mielestäni myös Suomessa pitäisi hyvin pikaisesti tuoda tämän tyyppinen hallituksen esitys linjoiksi ja keskustelun pohjaksi myös tänne eduskuntaan esimerkiksi siinä muodossa, kuin ed. Jaakonsaari ehdotti, selonteko tai tiedonanto.

Suurin ongelmahan tässä keskustelussa on ollut se, että Suomen jäsenyyspäätös tehdään auttamattomasti liian myöhässä, liian lähellä vuodenvaihdetta ja jäsenyyden astumista voimaan. Jäsenyys ei tule yllättämään meitä suomalaisia housut kintuissa, vaan olemme kompuroineet koko ajan housut kintuissa kohti jäsenyyttä omasta tahdostamme.

Mielestäni Suomen tavoitteet EU-jäsenyyttä ajatellen, löyhä valtioliitto ja korkea ympäristönsuojelun taso, ovat ristiriitaisia keskenään. Jos haluamme pitää yllä ja vaatia korkeata ympäristönsuojelun tasoa, on Euroopan parlamentille annettava vaikutusvaltaa lisää. Nimittäin se on ainoa kansalaisten suora painostuskeino Euroopan unionissa ympäristöasioiden puolesta. Eli haluaisin myös tästä puolesta lisää keskustelua ja pääministerin kommentteja.

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Ed. Zyskoviczille toteaisin pohjoismaisesta yhteiskuntamallista ja sen soveltamisesta, että siihen kuuluu hyvin monenlaisia asioita. Yksi sellainen, josta minusta meidän on syytä myös pitää huolta, on se, että meidän tapamme panna täytäntöön erilaisia säädöksiä on suoraan sanoen aika erilainen verrattuna eräisiin toisiin, nyt jo Euroopan unionin jäsenenä oleviin maihin. Minusta meidän tehtävämme on valvoa omalta osaltamme, että ne vaatimukset, joihin me itse sitoudumme ja olemme valmiit sitoutumaan, tulevat sellaiseenaan ja samalla tavalla ja yhtä tiukasti ja tarkasti sovelletuiksi kaikkialla Euroopan unionin alueella. Tässä mielessä minusta kysymys pohjoismaisesta yhteiskuntamallista ja pohjoismaisesta perinteestä tässä suhteessa pitää sisällään hyvin monenlaisia asioita.

Myönnän sen, että mitä sosiaaliturvaan tulee, sellaiseen sosiaaliturvan yhdenmukaistamiseen ei ole mitään edellytyksiä, joka ei ota huomioon valtioiden ja kansakuntien taloudellisia edellytyksiä.

Oikeastaan tässä yhteydessä mielelläni vastaan myös ed. Kuuskoskelle, joka kysyi, mitä pitäisi suomalaiselle sosiaaliturvalle tehdä. Minusta meillä pitäisi olla niin hyvä sosiaaliturvajärjestelmä, kuin meidän rahkeemme kestävät, mutta ei yhtään sen parempi, kuin meidän rahkeemme sallivat. Ongelma on juuri siinä, että me olemme mitoittaneet valitettavasti eräitä sosiaaliturvankin osia niin, että meillä ei ole näköpiirissä aikaa, jolloin pystymme kantamaan sen järjestelmän kustannuksia. Sellaisella sosiaaliturvalla, jota kukaan ei maksa, ei ole mitään tekemistä. Tästä syystä minusta on nähtävä, että sosiaaliturva voi kehittyä vain samassa tahdissa kuin meidän taloudellinen suorituskykymme ja yhteiskuntamme toimintakyky. Jos me olemme parempia kuin muut eurooppalaiset, me voimme maksaa parempaa sosiaaliturvaa. Mutta jos me olemme huonompia, niin me emme pysty maksamaan samanlaista tai parempaa sosiaaliturvaa.

Tässä mielessä me olemme kyllä oman onnemme seppiä. Sosiaaliturvamme taso on kyllä täysin omista käsistämme, omista koneistamme ja omasta yhteiskunnastamme riippuvainen. (Ed. Jaakonsaari: Pyritään parempaan talouteen!) — Pyritään parempaan talouteen! Niin kuin on nähty, sitä parempaa taloutta saadaan aikaiseksi. Nyt vain näyttää siltä, että kun sitä on saatu aikaiseksi, niin taas on liikkeellä voimia, jotka mielellään panisivat ranttaliksi ja tuhoaisivat nopeasti kaiken sen, mitä on nyt saatu kovalla työllä ja vaivalla aikaiseksi. (Ed. Hämäläinen: Tarkoittaako pääministeri kantohintoja?) Mutta se on ensi torstain keskustelun aihe. Palataan siihen silloin.

Sitten ed. Ukkola kysyi, onko hallituksella kanta. Hallituksen kanta valtiosäännön muuttamiseen syntyy tasavallan presidentin esittelyssä. Valtioneuvostolla on sitä ennen oma kantansa, ja meidän käsityksemme ovat aika pitkälle selvillä. Nyt on kysymys siitä, miten voitaisiin sovittaa yhteen valtioneuvoston ja tasavallan presidentin käsitykset niin, että ne voitaisiin sitten lähettää eduskunnan käsiteltäväksi.

Ed. Vistbacka ja myöhemmin myös ed. Laine kiinnittivät minusta hyvin tärkeään asiaan huomiota, siihen, mitä EU-päätöksenteko oikein on. On kaksi tapaa tätä tarkastella. Molemmat ehkä ovat vähän vääriä, mutta silti olen itse enemmän jälkimmäisen kannalla.

Toinen tapa katsoa asiaa on se, että kun EU-päätöksentekoa tulee, se on päätöksentekoa, joka on ylikansallista ja joka on meidän kansallisten päätöksentekuelintemme ulkopuolella.

Toinen tapa tarkastella asioita on se, että liityessämme Euroopan unionin jäseneksi me ryhdymme käyttämään osaa kansallisesta suvereniteetistämme yhdessä muiden Euroopan unionin jäsenten kanssa. (Ed. Zyskovicz: Säilyykö päätöksenteko?) Päätöksenteko ei siis karkaa meiltä mihinkään, vaan päätöksiä tehdään yhdessä toisten Euroopan unionin jäsenmaiden kanssa.

Kuten sanoin, olen enemmän jälkimmäisen tulkinnan kannalla. Näinhän tulee tapahtumaan, ja näistä päätöksistä tulee meitä sitovia siinä tapauksessa, että me olemme hyväksymässä ratkaisujen sisällön, useimmissa tapauksissa. On eräitä tapauksia, joissa voidaan hyväksyä enemmistöpäätökset, mutta useimmissa ja periaatteellisesti tärkeissä ja suurissa kysymyksissä päätöksenteko edellyttää yksituumaisuutta. Tämä on hyvin tärkeä asia. (Ed. Laine: Mennyt lainsäädäntö!) — Mitä tulee menneeseen lainsäädäntöön, me kävimme jäsenyysneuvottelujen aikana

kaiken sen lävitse ja sen perusteella otamme nyt kantaa siihen, voimmeko sen hyväksyä vai emme. Me olemme saaneet eräiltä osin kansallisia poikkeuksia ja valtaosaltaan tietysti hyväksymme sen säännösten sellaisena kuin sitä tällä hetkellä sovelletaan.

Tästä tullaan taas takaisin kansanvaltaiseen valvontaan. Minusta olennaista kansalaisten kannalta on se, että pystymme tehokkaasti valvomaan sitä, miten Suomen edustajat EU-päättöksentekooelimityssä kantansa muodostavat ja päättäväisyyttä käyttävät.

Edustajat Seivästä, Seppänen ja myös Laakso kiinnittivät huomiota siihen, että puolustusvoimien johdon puolelta on esitetty erillisten kriisinhallintajoukkojen muodostamista. Haluaisin tässä yhteydessä selkeästi tehdä selväksi sen, että tuo puheenvuoro oli puolustusvoimien puheenvuoro tähän keskusteluun. Tässä mielessä sitä pitää katsoa ja arvioidakin nimenomaan puolustusvoimien puheenvuorona.

Se, että tämä asia on noussut esille, ei ole tietenkään mikään yllätys eikä se liity pelkästään meidän mahdolliseen Euroopan unionin jäsenyyteemme ja siihen liittyviin velvoitteisiin, vaan se liittyy hyvin paljon pfp-järjestelyyn, se liittyy Etykin tulevaan kehittämiseen, se liittyy YK-velvoitteisiimme ja tietysti myös Länsi-Euroopan unionin tarkkailija-asemaan, jos sellaiseen asemaan tulemme. Kaikista näistä lähtökohdista käsin meidän on syytä arvioida, minkälaisella panoksella me olemme mukana kriisinhallinnassa, edistämässä erilaisten konfliktien torjuntaa yhdessä muiden maiden kanssa. Toisin sanoen siis kysymys ei ole pelkästään meidän EU-velvoitteistamme, vaan hyvin paljon meidän yleisistä kansainvälisistä velvoitteistamme, joihin olemme mm. YK:n jäsenenä sitoutuneet.

Ed. Seppänen puuttui kysymykseen kansallisesta sovinnosta ja piti sitä hyvänä tavoitteena, mutta vaikeasti toteutettavana asiana. Jos minä ajattelen asiaa nyt sekä kyllä-puolella että ei-puolella olleiden kannalta, minusta molempiin puoliin liittyy nyt hyvin selkeä vaatimus, josta uskon, että kansalaiset sen hyvin laajasti myöskin meille asettavat.

Mitä tulee jäsenyyden kannalla olleisiin, niin meidän täytyy muistaa se, että jäsenyys koskettaa myös niitä, jotka ovat äänestäneet "ei". Näitä ihmisiä oli 43 prosenttia kansanäänestyksessä. (Eduskunnasta: Sehän on itsestäänselvyys!) — Se on itsestäänselvyys, mutta se edellyttää todella myös sitä, että se itsestäänselvyys muuttuu teoksi, joissa otetaan huomioon ne ongelmat, joiden

takia 43 prosenttia suomalaisista äänesti "ei". Eli lähdemme siitä, että niissä ratkaisuisissa, joita Euroopan unionin jäsenenä teemme, otamme huomioon niitä syitä, joiden takia lähes puolet Suomen kansasta oli jäsenyyttä vastaan. Olen vakuuttunut siitä, että tämä on yksi tärkeä osa Suomen Eurooppa-politiikkaa, olivatpa sitä toteuttamassa ketkä tahansa vuoden 1995 alusta lähtien.

Toinen puoli asiaa on sitten ei-puolta koskeva asia. Minä ymmärrän, että niiden, jotka ovat äänestäneet kansanäänestyksessä "ei" tai jotka vielä eduskunnassakin haluavat äänestää jäsenyyttä vastaan, vilpittömän huoli on se, miten suomalaisten käy ja mikä on suomalaisten kohtalo tulevaisuudessa. Olen täysin vakuuttunut siitä, että nämä ihmiset ovat ihan yhtä vilpittömiä kannassaan kuin nekin, jotka ovat äänestäneet jäsenyyden puolesta. Silloin, jos ajatellaan näin, että on vilpittömästi sitä mieltä, että pitäisi toimia tavalla, joka tässä ratkaisussa erityisesti niitä väestöryhmiä, niitä suomalaisia, jotka pelkäävät jäsenyyttä, kohtelisi oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti, silloinhan on lähdeittävä siitä, että näitä ihmisiä ei jätetä heitteille, vaan että huolehditaan siitä, että ne uhkat, joita jäsenyyteen liittyy, eivät toteudu. (Ed. Jaakonsaari: Entäs ne köyhät, jotka äänestivät "kyllä"?)

Niiden kaikkien kansalaisten osalta, jotka tässä ratkaisussa ovat äänestäneet "kyllä" tahi "ei", molempien kannalta avainkysymys on se, miten tämän kansakunnan kokonaisuus menestyy. On turha kuvitella, että tämä kansakunta menestyy palasina ja että siitä joku pieni osa voi menestyä Euroopan unionin jäsenyyden olosuhteissa. Jos me menestymme, me menestymme yhtenä kansakuntakokonaisuutena. Jos me emme menesty, me häviämme ja heikennymme. Myös se koskettaa kaikkia suomalaisia riippumatta siitä, missä asumme tai missä elämme.

Ed. Jaakonsaari, en tiedä kuulitteko puheenvuoroni loppuosan, jossa selkeästi ilmoitin, että silloin, kun eduskunnalle sopii ja eduskunta-aikataulut sen sallivat, hallitus on valmis jo kuu-kausi sitten käynnistämänsä valmistelun pohjalta tuomaan tänne omat ajatuksensa ja omat suuntaviivansa Suomen Eurooppa-politiikaksi. Toivon, että siihen varautuisi ja tarjoutuisi tilaisuus mahdollisimman pian.

Ed. Mäkipää puuttui itälaajentumiseen ja sen kustannuksiin. Minusta koko itälaajentumisenkin osalta on muistettava yksi asia, ja se on se, että ei jäsenyys Euroopan unionissa ole mikään itsestäänselvä asia tai jäsenyyteen tulla tupsahde-

ta, vaan jäsenyyden edellytyksiin kehitytään vuosien ja vuosikymmenten myötä. Tämä sama koskee myös Keski- ja Itä-Euroopan maita, joilla on vielä kuljettavanaan varsin pitkä tie taloudellisia ja poliittisia uudistuksia, ennen kuin ne ovat valmiit kohtaamaan ne vaatimukset, jotka Euroopan unionin jäsenyydestä tulevat. Tästä syystä minusta, samalla kun me kiirehdimme ja tuemme Euroopan unionin yhteistyötä Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa, me haluamme myös samalla nähdä tämän tällaisena prosessina, joka ei ole suinkaan yksi harppaus jäsenyyteen, vaan jossa on monia vaiheita ennen sitä. Mielestäni Eurooppa-sopimukset, joita nämä maat ovat tehneet Euroopan unionin kanssa, luovat hyvän pohjan tällaiselle asteittaiselle lähentymiselle, joka sitten voi johtaa joskus vuosituhannen vaihteessa aikaisintaan näiden maiden liittymiseen Euroopan unionin jäseniksi.

Ed. Wahlström sanoi, että hallitus ei ole tarkasti selvittänyt ulko- ja turvallisuuspoliittisia linjauksiaan ja että tässä on ollut suurta epäselvyyttä. Se suuri epäselvyys johtuu siitä, että ei ole selvyttä siitä, millaiseksi Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka tulee kehittymään. Tässä salissa ei ole varmasti ketään, joka voi sanoa, mitä vuonna 96 päätetään. Mutta yksi asia on varma: Jos olemme jäsenenä, olemme päättämässä siitä ja meidän kannanottoamme ja hyväksyntääme edellytetään, jotta yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka voisi muuttua johonkin suuntaan nykyisestä. Tämä on minusta tärkeä asia.

Mitä tulee Länsi-Euroopan unionin jäsenyyteen tai tarkkailija-asemaan, Maastrichtin sopimuksen lukemalla voi nähdä, että meiltä edellytetään siihen kannanottoa. Ajattelimme ensin, että kannanotto voisi tapahtua vasta jäsenyyksytyksen ratkettua, mutta sen keskustelun jälkeen, joka julkisuudessa syntyi, päädyimme siihen, että on viisaampaa tuoda esille ainakin pääministerin suulla, millainen käsitys hallituksessa on Suomen asemasta mahdollisen Euroopan unionin jäsenyyden oloissa. Olen huomannut, että ainakin eduskunnassa tuo kanta on saanut erittäin laajan tuen taakseen. Tuo päätös, jos se tehdään, tarkkailija-asemasta Länsi-Euroopan unionissa, ei merkitse Suomen liittoutumista. Se ei merkitse minkäänlaista muutosta Suomen harjoittaman ulko- ja turvallisuuspolitiikan peruslinjoihin. (Ed. Wahlström: Miksi sitten väitätte niin?)

Ed. Karhuselle toteaisin vain, että ensinnäkin Suomen osalta päätöksenteko ei ole myö-

hässä. Itse asiassa vähän hämmästyneenä kuulin, että Ruotsi aikoo tehdä eduskunnassaan lopullisen päätöksen valtiopäivillä vasta joulukuun puolivälissä. Norjan osalta en tiedä, minkälainen suunnitelma on. Itävalta on nyt omalta osaltaan päätöksensä tehnyt äänestettyään jo kesäkuussa liittymissopimuksesta kansanäänestyksessä. Me olemme tässä suhteessa ihan hyvin oman kohtamme hoitaneet näistä kiistämättä aika värikkäistä vaiheista huolimatta.

Mitä sitten tulee keskusteluun jäsenyyden seuruksista ja Eurooppa-politiikasta, minusta sitä on käyty jo kaksi ja puoli vuotta. Siitä lähtien, kun ensimmäisen kerran asia tuotiin eduskunnan saliin, me olemme keskustelleet Eurooppa-politiikasta. Toivotaan, että Eurooppa-keskustelu jatkuu ja kehittyy siihen suuntaan, kuin eilen ja tänään on ollut nähtävissä. Olen, vielä kerran, hyvin tyytyväinen tähän tapaan, jolla eduskunta on tässä vaiheessa keskustelua käynyt. Uskon, että tämä on ollut hyödyksi myös hallitukselle sen valmistellessa omia ratkaisujaan.

Ministeri Salolainen: Arvoisa puheemies! Sovimme pääministeri Ahon kanssa, että vastaan eräisiin niihin näkökohtiin, joita ed. Mäkipää otti puheenvuorossaan äsken esille ja jotka ovat yleiseltä kannalta varsin mielenkiintoisia. Hän käsitteli ruoan hintakysymystä ja sitä, toteutuuko ruoan hinnan aleneminen ensi vuoden alusta.

Suurin muutos, joka kuluttajien ja käytännön elämän kannalta tapahtuu ensi vuoden alusta, on nimenomaan se, että elintarvikemarkkinat ja maataloustuotteiden markkinat vapautuvat vapaaseen kilpailuun. Kun me siirrymme hintasopeutuksella suoraan EU:n hintatasoon, se merkitsee sitä, että tässä muutosvaiheessa täytyy varastojen arvon ero kompensoida niin teollisuudelle, kaupalle kuin maatalouden harjoittajillekin. Kun siirrytään siis EU:n hintatasoon ja suoritetaan kaikille tahoille, jotka äsken mainitsin, korvaus, niin se tarkoittaa käytännössä myös sitä, että pitäisi siirtyä välittömästi myös kuluttajapuolella Euroopan hintatasoon.

Nyhdän markkinatalousjärjestelmässä ei ole mitään sellaista pakkojärjestelmää, jossa viranomaiset voisivat säännöstelytaloudessa määrätä, että tämän tulee olla uusi hintataso. On arvioitu, että elintarvikeliikkeessä olevan ruokakorin hinta keskimäärin laskisi noin kymmenkunta prosenttia.

Mitä tulee sitten sen käytännön toteutumiseen, niin kuin totesin, me emme voi missään

tapauksessa lähteä määrilemään hintoja. Mutta se, mitä me viranomaisten avulla voimme tehdä hallituksessa, on, että me voimme seurata hintatasoa tänä vuonna ja voimme seurata hintatasoa ensi vuonna. Ainoa ase, joka meillä on käytettävissä, on julkisuus. Tämän kaltainen tutkimus ja selvityshän on pantukin liikkeelle kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta. Hintatarkkailijat käyvät koko tämän alkutalven aikana liikkeissä, seuraavat hintoja, ja myöhemmin, ensi vuoden puolella tulevat vertailemaan nyt olevia hintoja ensi vuoden hintoihin. Nämä hintavertailut tullaan hyvin tarkkaan selvittämään suurelle yleisölle ja kuluttajille, kertomaan kauppaketjukohtaisesti, paikkakuntakohtaisesti ja niin tarkkaan kuin ylipäättään on mahdollista selvittää tuo hintakehitys. Sillä tavalla kuluttajien kautta ja julkisuuden kautta pyritään saamaan tämä noin 10 prosentin ruokakorin alennus aikaan.

Kun sanon, että se on noin 10 prosenttia keskimäärin, niin sehän tarkoittaa sitä, että siellä on sekä nousevia että laskevia hintoja. Nousevia hintoja on erityisesti sellaisten elintarvikkeiden osalta, jotka tulevat niin sanotuista kolmansista maista, eli kun olemme EU:n tullimuurin sisällä, niin tämän tullimuurin ulkopuolelta. Se tarkoittaa esimerkiksi sellaisia tuotteita kuten eräät trooppiset hedelmät, riisi, tonnikala ja sen tapaiset tuotteet. Sen sijaan Euroopan unionin sisällä toteutuu täysin vapaa tuotteiden liikkuminen. Ainoastaan on tietty suojausmekanismi, jolla valvotaan sitä, että ei tapahdu sellaisia markkinahäiriöitä, jotka täydellisesti täällä sotkisivat markkinoita. Silloin voidaan tällaisen markkinahäiriömekanismin avulla puuttua tilanteeseen, jos sellaisia suuria yllättäviä muutoksia tapahtuu, mutta muuten toteutuu siis elintarvike- ja maataloustuotteiden markkinat ensi vuoden alusta täällä täysin vapaasti. Onkin hyvin tärkeätä se, että hintaseuranta on perusteellista ja että siitä myös saatetaan tiedot hyvin tarkkaan julkisuuteen.

Mitä muuten tulee niihin näkökohtiin, mielestäni en olisi lähtenyt vastaamaan lainkaan, mutta kun mielestäni ne ovat periaatteelliselta kannalta hyvin tärkeitä asioita, jotka ed. Mäkipää otti esille, niin minusta niihin on syytä puuttua. Hän totesi, että on lupailtu jäsenyyden kannattajien puolelta sitä taikka tätä. (Ed. Astala: Olette luvanneet!) Nyt täytyy todeta se, että on todettu, että Euroopan unioni ei ratkaise yhtään suomalaista ongelmaa, vaan ongelmat meidän on ratkaistava myös jatkossa itse myös Euroopan unionin jäsenyydessä. (Ed. Astala: Miksi sit-

ten lupasitte?) Tällä hetkellä on aika huolestuttavia piirteitä näkyvissä tässä Suomen sisäisessä kehityksessä.

Ensinnäkin se, että nythän markka on aika voimakkaasti vahvistunut. Sillä on kahdenlaisia vaikutuksia. Toisaalta se heikentää meidän kilpailukykyämme, mutta toisaalta se vähentää meidän velkarasituksemme taakkaa. Eli sillä on selvästikin kahdensuuntaista vaikutusta. Mutta on jo kuulunut eräitä huolestuneita ääniä elinkeinoelämän piiristä siitä, että markan vahvistuminen on viemässä rajusti kilpailukykyä.

Toinen seikka, joka riippuu meistä itsestämme, on työmarkkinaratkaisut, joita kuluvan alkusyksyn ja talvikauden aikana tullaan tekemään. Jos niissä lähdetään virheelliselle uralle, niin silläkin on mitä ratkaisevimmin kielteinen vaikutus meidän kilpailukykyymme ja siihen taloudelliseen hyvinvointiin, johon meillä muuten olisi aika hyvät mahdollisuudet EU:n jäsenyydessä.

Nämä ovat sellaisia seikkoja, joita jokaisen kannattaa pohtia silloin, kun mietitään sitä, mitä tämä jäsenyyskin tuo mukanaan. Se ei tuo mitään paratiisillista autuutta, vaan se tuo todella erittäin kovan kilpailutilanteen, jossa itse päätämme viime kädessä siitä, kuinka Suomen kansa taloudellisesti siinä pärjää.

Maa- ja metsätalousministeri P e s l ä : Arvoisa puhemies! Muutamia ajatuksia tähän keskusteluun maataloudesta ja elintarvikepolitiikasta ja muutama virke ensin menneistä vuosista ja arviotani siitä, miten on tultu tähän päivään ja miten tästä eteenpäin.

Ahon hallituksen aloittaessa suomalainen maatalouspolitiikka oli ajautunut kriisiin. 80-luvulla harjoitetun maatalouspolitiikan jatkaminen osoittautui mahdottomaksi. Tästä johtuu, että Suomen elintarviketalouden murros ei ala eikä pääty EU-jäsenyyteen. Taustalla on jo toteutunut Euroopan nopein maatalouden rakennemuutos, siirrettyjä ongelmia ja aikaisempia virheitä.

Maatalouden harjoittaminen totutulla rakenteella ja laajuudella on ollut mahdollista lähinnä kahden eri tukimuodon avulla. Yhtäältä elintarvikkeiden tuonnin rajasuojan kautta on turvattu elintarvikkeiden saatavuus ja ohjattu välillisesti tukea maataloustuotantoon. Toisaalta valtion budjetilla on ohjattu suora tukea maataloudelle lukuisten eri järjestelmien kautta. Näitä järjestelmiä ja alueita on ollut noin 40. Tämä on kansantaloudellisesti järkevää ja koko Suomen kannalta välttämätöntä politiikkaa.

Paineet kansainvälisen kaupan järjestelyissä, etenkin kaupan vapautumiseen tähtäävä Gatt-sopimus, ovat asettaneet rajun muutospaineen niin elintarvikkeiden rajasuojalle kuin maatalouden kansallisille tukitoimillekin. Vastaavasti laman mukanaan tuoma pakko säästää valtion menoissa nakersi pohjaa maatalouden budjettituelta. Myös kuluttajien ja erityisesti viljelijöiden ymmärrettävä haluttomuus osallistua maatalouden ylituotannon viennin kustannuksiin on poliittinen realiteetti. Yksi luku suomalaista maatalouspolitiikkaa oli päättynyt. Uusi voitiin aloittaa joko supistunein kansallisin voimavaroin tai osana laajempaa eurooppalaista järjestelmää.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousministeri Martti Puraa odotti Holkerin hallituksen jäljiltä ikävä yllätys. Viljan viennistä ei ollut huolehdittu, vaan ongelmia oli tietoisesti siirretty tulevalle Ahon hallitukselle. Varastot olivat täynnä ja uutta, vuoden 91 isoa sataa puitiin pelloilta. Viljavekseli oli suuruudeltaan noin 2 miljardia markkaa. Muun muassa tästä syystä muutettiin lakia, jonka perusteella maatalouden ylituotannon kustannukset viljelijän ja valtion välillä jaetaan. Uusi laki lähti siitä, että vastuu ylituotannon markkinoinnin kustannuksista on viljelijöillä. Valtio osallistuu kustannuksiin sen mukaan, kuinka paljon sillä on varoja ja poliittista tahtoa.

Sittemmin minulle kuitenkin valkeni, että tämä useiden miljardien markkojen tosiasia oli jäänyt viljelijöiltä noteeraamatta. Erityisen tuskainen olo syntyi minulle siitä, etteivät tuottajajärjestö tai muut maatalouden edusmiehet tätä perusasiaa viljelijäkentälle oikeassa muodossa kertoneet. Monelle viljelijälle uskoteltiin, että EU-jäsenyyden vaihtoehdoksi nykyinen maatalouspolitiikka voi jatkua. Maaseudun ihmisille kerrottiin puutteellista totuutta. Hallitus tai maa- ja metsätalousministeriö ei tähän syyllistynyt. Vastuun tästä kantavat muut tahot.

Tilannetta pahensivat juuri kansanäänestyksen alla julkisuudessa olleet väärät ja tarkistamattomat tiedot EU-komission kannasta Suomen kansalliseen maatalousratkaisuun. Olen varma, että mikäli maaseudun väestö olisi äänestyspäätöstä tehdessään voinut nojautua oikeaan tietoon tulevaisuuden vaihtoehdoista, kansanäänestyksen tulos olisi ollut jäsenyydelle vielä myönteisempi. Nyt maalattiin mustalla EU-vaihtoehtoa ja ruusunpunaisella seurauksia ulkopuolelle jättäytymisestä. Suurin kärsijä tästä oli viljelijäväestö, jonka tunnot ymmärrän enemmän kuin hyvin.

EU-kansanäänestyksen sanotaan jakaneen kansan kahtia. Kun äänestystulokselle haake yhtä selittävää muuttujaa, se löytyy maan sisäisestä tulojaosta, jännitteestä, joka on luonteeltaan taloudellinen. Ei kansanäänestys sinänsä jakanut Suomea kahtia. Pikemminkin se paljasti pinnan alla pitkään kyteneen jännitteen ja pelot työttömyyden ja oman elinkeinomurroksen aiheuttamasta yhteiskunnallisesta syrjäytymisestä. Syntyi ymmärrettävää murrosvastarintaa ja protestimieltä poliittisia päättäjiä kohtaan.

Maatalouden säästöistä juontaa, että viljelijät ovat osallistuneet säästötalkoisiin siinä, missä muutkin suomalaiset. Samalla on huolehdittu ylituotannon viennistä ja pidetty rakennekehitys maataloudessa hallittuna. Muista tulonsaajaryhmistä poiketen maatalouden säästöt eivät ole johtaneet työttömyyden merkittävään kasvuun, vaan tulot ovat laskeneet tasaisesti koko sektorilla.

Koko hallituksen toimintakauden ajan, kuten sitä ennenkin vuosien ajan, rakennekehityksen tahti on ollut jotakuinkin vakio. Noin 7 000 tilaa on vuosittain lopettanut tuotannon. Tilakoko on kasvanut ja kotieläinmäärät nousseet. Näiltä osin kehitys olisi voinut olla nopeampaa, mutta tilojen pääomarakenne ja tarve tuotannon rajoittamiseksi ei ole mahdollistanut muuta aikataulua.

Suomi jätti neuvottelutavoitteensa EU-komissiolle syyskuussa 93 käyden sitä ennen tiiviitä keskusteluja komission kanssa. Hallitus asetti neuvottelutavoitteekseen sellaisen tukitason, joka säilyttäisi maataloustuotannon tason Suomessa ennallaan. Neuvotteluihin lähdettiin vanhan munkkiroukon hengessä: ”Herra, anna minulle kärsivällisyyttä sopeutua siihen, mitä en voi muuttaa, rohkeutta muuttaa se, minkä voin, ja viisautta erottaa nämä kaksi asiaa toisistaan.”

Suomi on ollut ja on jatkossakin valmis parantamaan maataloutensa rakennetta. Tässä olemme ja meidän täytyy olla valmiita muuttamaan kaikki, minkä ihminen vain voi. Sen sijaan ilmasto-olosuhteillemme me emme kerta kaikkiaan voi mitään, en minä, eivät sosialidemokraatit, ei kokoomus, ei MTK, tuskin arkkikiispakaan. EU-Suomessa tästä juontaa tarve maatalouden pysyvään tukeen.

Saavutettu neuvottelutulos kirjattiin liittymissopimukseen. Liittymissopimuksen ehdot voidaan jakaa kolmeen osaan: tuotantoa koskeviin ehtoihin, tukialueita ja tuen tasoa koskeviin ehtoihin sekä siirtymäkauden järjestelyihin. Neuvottelutavoitteet saavutettiin kohtalaisesti. Suu-

rin tappio oli, ettei Suomi saanut oikeutta siirty-määikaan, jonka puitteissa siirtyminen EU-tuot-tajahintatasoon olisi tapahtunut. Tästä seurasi tarve ns. kansalliseen maatalouden tukipakettiin. Rehkustannusten aleneminen ja mm. lannoite-verojen ja viennin markkinointimaksujen poistaminen alentavat maatalouden kustannuksia. Kustannukset alenevat kuitenkin viipeellä samal-la, kun tuottajahinnat putoavat yhdessä yössä.

Suomella on tarkoitus toteuttaa liittymissopi-musta sen hengen ja kirjaimen mukaan. Tähän liittyy myös se, että hallituksen kansallisia tukia koskevassa ohjelmassa liittymissopimusta sovel-letaan täysimittaisesti käytettävissä olevien kan-sallisten varojen sallimissa rajoissa. Kansallisen tukiohjelman tavoitteena on turvata oman maataloustuotantomme tasapainoinen jatkuminen maan kaikissa osissa. Tämän varmistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa virkamiehistä ja alan tutkijoista koostuvan työryhmän, jonka tehtävänä on seurata kriittisesti ja reaali-ajassa eri tuotantosuunnilla ja eri alueilla maata tapahtuvaa kehitystä maataloudessa EU-jäse-nyyden oloissa.

Erityisesti on mainittava liittymissopimuksen artiklojen 138—140 mukaiset toimet siirtymä-kauden tuista, artiklan 141 mukainen varautumi-nen ja ryhtyminen maatalouden liittymisestä aiheutuvien vakavien vaikeuksien torjumiseen sekä artiklan 142 mukainen pohjoisen tuen ohjel-ma. Liittymissopimuksen soveltamisen yksityis-kohtainen suunnittelu on jo edennyt pitkälle ja julkistettu siltä osin kuin se on käytännössä mah-dollista. Uskon, että valmiutemme kansalliselle tukiohjelmalle asetettujen tavoitteiden saavutta-miseen ovat hyvät. Uskon näin olevan, vaikka komission virallinen hyväksyminen on mahdol-lista saada kyseiseen kansalliseen tukiohjelmaan niin kuin muuhunkin kansalliseen tukeen vasta jäsenyyden astuttua voimaan.

Nopeasti sen jälkeen kun liittymissopimus on eduskunnassa hyväksytty ja kansallisen maata-louspaketin lait hyväksytty, valtioneuvosto tekee päätökset siirtymäkauden tukien yksityiskohdis-ta. Tämän tuotannon määrään sidotun, vuosit-ain alenevan tuen maksatus alkaa välittömästi jäsenyyden astuttua voimaan.

Mitä maatalouden tilavarastojen arvonalen-nuksen kompensointiin tulee, maa- ja metsäta-lousministeriö lähtee siitä, että varastojen inven-tointiin tarvittavat lomakkeet ovat tiloilla joulu-kuun puolivälissä. Itse korvaus on tarkoitus suo-rittaa viljelijöille niin nopeasti kuin se teknisesti on mahdollista, mahdollisesti jo helmikuussa.

Maatalouden piirihallinnon viranomaisia ja kuntien maaseutuvirkamiehiä koulutetaan par-haillaan vastaamaan jäsenyyden asettamaan haasteeseen. Lisäksi ministeriö valmistelee par-haillaan jokaiselle viljelijälle lähetettävää mate-riaalia, josta yksityiskohtaisesti selviää EU-maa-taloustratkaisun sisältö sekä ohjeet toimia uudes-sa tilanteessa.

Korostan, että liittymissopimuksen artiklat 142 pohjoisesta tuesta sekä 141 vakavien vai-keuksien torjumisesta antavat mahdollisuuden myös ohjelmien tarkoituksenmukaiseen korjaa-miseen, mikäli tarvetta siihen ilmenee.

Arvoisa puhemies! EU-ratkaisun seuraukset ovat seuraavat:

1) Ilmasto-olosuhteistamme aiheutuva kilpai-lukyvyn ero muuhun Eurooppaan kompensoi-daan EU:n ja Suomen yhteisesti sekä Suomen kansallisesti rahoittamalla maatalouden tuella. Näiltä osin kilpailukyky kyetään varmistamaan.

2) Suomen maatalouden epädullisesta raken-teesta johtuvaa kilpailukyvyn puutetta ei kom-pensoida. Seurauksena on, että rakennekehityk-sen jatkuessa nykyistä vauhtia noin 7 000 tilaa lopettaa jatkossakin vuodessa. Tämä vastaa sitä tasoa, millä maataloudesta siirrytään eläkkeelle. Rakennemuutos ei siis ala eikä pääty EU-ratkai-sun yhteydessä. Lopputulema on vuonna 2000 kilpailukykyinen maatalouden rakenne. Tila-koot kasvavat ja kotieläinmäärät nousevat.

3) Rakennekehitys yhdessä maatalouden tuotantokustannusten putoamisen kanssa turvaa kohtuullisen elintason viljelijöille ja mahdolli-suuden elintason nousuun jatkossa.

4) Elintarvikkeiden kuluttajahinnat laskevat noin 10 prosenttia, mikäli väliportaajat eivät ah-nehdi sitä hyötyä itselleen.

Suomen liityessä Euroopan unioniin koko elintarviketaloutemme asema kansantaloudessa muuttuu oleellisesti. Elintarviketaloudesta ja sen alkutuotantopäästä, maataloudesta, tulee yhtä arvokas ja välttämätön osa kansantalouden ko-konaisuutta kuin vientiteollisuudesta ja tuonnin kanssa kilpailevasta tuotannosta. Yhteismarkki-noilla ei tunneta omavaraisuutta, vaan siellä kil-paillaan. Jos kuvittelemme tilannetta, että koko suomalaisen elintarviketalouden annettaisiin pyyhkiytyä pois, ostaisimme ruokaa ulkomailta vuosittain 30 miljardilla markalla. Summaa ku-vaa se, että metsäteollisuuden nettovientitulot ovat noin 40 miljardia markkaa vuodessa. Hy-vinvointimme pohja hurahtaisi siten ruuan os-toon. Jäsenyyden oloissa elintarviketalouden ko-konaisuudesta huolehtiminen on samanlainen

kansallinen kysymys kuin metsäteollisuudesta huolehtiminen. Keinot ovat vain toiset.

Millaista maatalouspolitiikkaa Suomi sitten Euroopan unionin jäsenenä tavoittelee?

Suomen on syytä ajaa joustavuuden lisäämistä maatalouspolitiikan kansalliseen soveltamiseen EU:ssa. Suomi ei ole näissä tavoitteissaan yksin. Mainittakoon, että mm. seuraavan puheenjohtajamaan Ranskan ohjelmassa on sama tavoite.

Toiseksi Suomi pyrkii ympäristö- ja eläinsuojelunäkökohtien entistä parempaan huomioon ottamiseen maatalouspolitiikan soveltamisessa, samoin kuin maatalouden ympäristöohjelmien vahventamiseen yhteisössä. Tähän Suomella on hyvä lähtökohta. Oma ympäristöohjelmamme maataloudelle on selvästi Euroopan tiukin. Valitettavaa on, että kansallisessa keskustelussamme tämä tosiasia on jäänyt vähemmälle huomiolle, ja päinvastoin ohjelmaa on vähätelty ja leimattu väärin asiatiedoin.

Suomi pyrkii kylmän rauhallisesti maataloutemme ympäristöedun kaupalliseen hyödyntämiseen. Tämä tapahtuu elintarviketuotannossa ja muissa vihreän teollistamisen hankkeissa, joita Suomi osana eurooppalaista maatalouspolitiikkaakin tulee edistämään. Mikäli Suomi onnistuu huolehtimaan elintarviketalouden jatkumisen perusedellytyksistä, elintarviketaloudesta kehittyvä merkittävä vientitulojen hankkija. Näiltä osin Suomella, maan kaikilla poliittisilla puolueilla, on oltava kunnianhimoa asettaa rima riittävän korkealle.

Arvoisa puhemies! Tältä pohjalta rohkenen julistaa 50-lukuisen maatalouskeskustelun, eikä yksin EU-ratkaisusta johtuen, nyt Suomessa päättäneeksi, ja toivotan koko eduskunnan ja koko Suomen tervetulleeksi mukaan rakentamaan uuden vuosituhannen vihreää, vireää ja vaurasta maaseutua ja elintarviketaloutta.

Ed. U. Anttila merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälä, huomauttaisin siitä, että on kaksi äärettömän suurta moraalista ongelmaa, joita te ette sivunnut lainkaan, kun te olette hyväksymässä integraatiokehityksen.

Toinen on se, että koko Euroopan unioni tuoreen tutkimuksen mukaan ei ole omavarainen, vaan se tuo ruokaa niiltä alueilta, joissa 800 mil-

joonaa ihmistä kärsii nälästä. Miten tällainen kehitys voidaan hyväksyä? Eikö Euroopan pitäisi viljellä omat ruokansa ja kieltäytyä ruuasta, joka pitäisi käyttää nälkäänäkevien ihmisten hyväksi?

Toinen asia on se, että te viittasitte siihen, että 7 000 tilaa vuodessa häviää ja tilakoot kasvavat. Nyt satojen vuosien ajan Suomen kansaa on rakennettu Jumalan sanalla, ja täällä sanotaan näin: ”Voi niitä, jotka liittävät talon taloon, yhdistävät pellon peltoon, kunnes ei jää enää tilaa ja te yksin asutte maassa.” Tämä hirvittävä kehitys on sellaista, jota kenenkään ei pitäisi hyväksyä täysin siitä riippumatta, tunteeko Jumalan sanaa vai ei.

Todella pidän järkyttävänä sitä, että varsinkin ne tahot, jotka tuntevat tämän kielteisen kehityksen, joka johtaa tilattomien väestöön, voivat hyväksyä tällaista kehitystä. Niin kuin professori Aarnio on osoittanut, tämä kielteinen kehitys aikanaan johti suorastaan kansalaissootaan, kun tämä tilaton väestö kapinoi, joka ei saanut maata itselleen. Me elämme uudestaan samanlaista kehitystä, enkä kerta kaikkiaan voi ymmärtää, että joku voisi hyväksyä tällaisen kehityksen.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälälle on huomautettava, että olemme jatkuvasti puuttuneet nimenomaan voimakkaan viljan ylituotannon aiheuttamiin kustannuksiin. Myös viime kaudella kerroimme keskustapuolueen edustajille sen monta kertaa tässä salissa saaden siitä huonon nimen heidän taholtaan. Nimenomaan on sallittu rehuviljalla rahastaminen varsin korkealla tavoitehinnalla, niin virkamiesten kuin tiloillaan asumattomienkin. Tämä linja ei ole muuttunut tämän MTK:n viljasiiven johtavan hallituksen aikana, toisin kuin ministeri Pesälä äsken vaakuutti.

EU-jäsenyyden luomat ongelmat maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle ovat mittavia juuri osin tästä syystä, koska meillä on tämä 2 miljardin kilon viljapotti, joka täytyy niin kotieläintuottajien, maataloustuottajien kuin veronmaksajien nyt jollain tavalla, hyvin kalliilla tavalla, selvittää.

Meidän on todella suuntauduttava EU-maatalouspolitiikkaan kansallisista eduista lähtien ja otettava huomioon se, että EU:n voimavaroja menee erittäin paljon tällä hetkellä maatalouteen. Se on työllisyydestä ja teknologisesta kehityksestä pois, ja se aiheuttaa myös ympäristöön-

gelmiä. Tähän täytyy reagoida, samoin kuin myös itäisen Keski-Euroopan maiden vaikutukseen täytyy meidän kansallisista eduista lähtien suhtautua vakavasti.

Mutta erittäin tärkeätä on myös se, että EU ottaisi kasvuolosuhteet ja satotasoerot paremmin tukipolitiikassaan huomioon.

Aivan toinen asia on sitten tämä kansallinen tuki. Kotimainen sisäpoliittinen tukipaketti on sille oikeampi nimi. Nimittäin tukiohjelma on erittäin mittava, 1 700 miljoonaa markkaa pelkästään omaa rahaa vuodessa ympäristötuksiin, ja se on suuntautunut ei vahvuksiamme eli luonnonmukaista tuotantoa ja sen markkinointia esille tuoden, vaan se menee pitkälti lisähintatukena etelän viljan viljelijöille. Me hukkaamme siinä yhden selviytymisen mahdollisuuden.

Jos verrataan teollisuuden investointeihin, niin teollisuuden investoinnit ovat olleet noin puolet suunnitellusta maatalouden ympäristöstä. Tämä on varsin erikoinen asia, kun arvonalaisuus teollisuuden taholta kuitenkin on liki 30 prosenttia, kun taas maatalous on ollut noin 3 prosenttia. Myös tässä kansallisessa kotimaisessa tukipaketissa on paha puoli se, että se veroaleilla ja myös kasvihuoneviljelijöiden lopettamistuilla ei ole oikein suunnattua. Tuki on suuntautunut väärin tilojen kehittämistä ajatellen, ja tässä mielessä tarvitsemme kansallisen selviytymisseurantaohjelman myös EU-ympäristöön, jotta suuntaamme tuet oikein.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. **L a i n e** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Pesälän puheenvuoroa seuraa aina mielenkiinnolla, koska siinä asian ohella on myös semmoista vanhaa työväenliikkeen agitaattorin esiintymistuntua ja tilkkanen huumoria. Ministeri Pesälä ampui johonkin maalitauluun. Itseäni en voi tunnistaa, koska vaikka olin kerran Mellilässä puhumassa EU-kansanäänestyskampanjan aikana, niin en puhunut maataloudesta mitään.

Yritän kuitenkin noudattaa tätä munkin neuvoa, jonka ministeri mainitsi, erottaa asiat toisistaan. Tältä osin haluaisin sanoa, että minusta sellainen käsitys, että niillä, jotka ovat olleet Euroopan unionin jäsenyyttä vastaan, tiedotuspuolella on ollut selkeä alivoima hallituksen tiedotustoiminnan ylivoimaan nähden. Eli jos maaseudulla on väärä käsitys Euroopan unionin annista maatalouspolitiikan osalta, niin kyllä se on sitten hallituspuolen tehottomuutta.

Toisaalta tiedän, että viljelijäväestön piirissä on valtavaa tyytymättömyyttä, ja saa nähdä, miten he tulevat suhtautumaan. Minun nähdäkseen se johtuu tästä huonosta neuvottelutuloksesta. En voi ymmärtää, että Hollantia EU tukee 9 100 markalla, Belgiaa 5 700:lla mutta Suomea vain 1 200 markalla hehtaaria kohti, vaikka esimerkiksi kasvuolosuhteet ovat kokonaan toisenlaiset näissä muissa maissa, joita nyt Suomeen tässä vertasin.

Ed. **T ö r n q v i s t** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheensa alkupuolella ministeri Pesälä sanoi, että Holkerin hallituksen jäljiltä jäi 2 miljardin markan viljavekseli. Muistaakseni vuosi 90 oli hyvä viljavuosi, jolloin viljaa oli todella siilot täynnä. Tämä vuosi on myös hyvä viljavuosi, joten on todettavissa, että taas on viljaa siilot täynnä. Katsotaan sitten, jääkö se seuraavalle hallitukselle.

Mutta suurin virhe, minkä sinipunahallitus teki Toivo T. Pohjalan ollessa ministerinä, oli, että silloin hyväksyttiin viisivuotinen maataloustulolaki aikana, jolloin vielä kaksi vuotta oli entinen maataloustulolaki voimassa. Siinä tehtiin virhe, jolla estettiin tehokkaan rakennemuutoksen käyntiinlähtö ja jatkuminen.

Ministeri Pesälä sanoi, että viljelijöille ei ole jaettu oikeata tietoa ennen kansanäänestystä. Olen hänen kanssaan samaa mieltä ja olen hyvin pahoillani ja vihainenkin siitä, että viljelijöitä on hyvin monilta osin MTK johtanut harhaan. Se on pelotellut ja mustamaalannut viljelijöiden tulevaisuutta. Siellä on todella paljon ahdistusta ja epätoivoa, ja sen purkaminen ulos ja toivon kipinä antaminen viljelijöille nyt on tarpeen, että tästä varmasti selviydytään, kun oikeat strategiat löydetään. Tämä luonnonmukainen viljely, puhtaiden tuotteiden markkinointi Eurooppaan, niin kuin ministeri sanoi, se että ympäristöetu hyödynnetään kaupallisesti, on minusta oikea linja. Kun tämä saadaan MTK:kin uskomaan ja vielä valistamaan viljelijöitä, niin luulen, että meillä on hyvä tulevaisuus, myös maanviljelijöillä, edessämme.

Ed. **K o r k e a o j a** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on viljelijöiden aliarvioimista sanoa, että heillä ei ollut oikeaa käsitystä siitä, mitkä vaihtoehdot ovat käytettävissä, kun mentiin kansanäänestykseen, ja että olisi syntynyt kuva, että toinen vaihtoehto olisi mustalla maalattu ja toinen ruusuilla päällystetty. Kyllä viljelijät osaavat lukea paitsi rivejä niin

myös rivien välistä ja sitä paitsi myös laskea omia taloudellisia tilanteitaan. En siis yhdy näkemykseen, että tilanne olisi ollut tällainen.

Viljelijöiden suuri vastustus johtuu yksinkertaisesti siitä, että he ovat voineet nähdä, että välittömästi jäsenyys merkitsee, niin kuin tutkimuslaitoksetkin ovat osoittaneet, 10—45 prosentin tulojen alenemaa ja pitkällä tähtäyksellä suurta epävarmuutta, millä edellytyksillä maataloutta voidaan kehittää. On päivänselvää, että viljelijät ovat olleet myös täysin tietoisia siitä, että EU:n ulkopuolelle jääminen merkitsee suuria ongelmia erityisesti vientituen voimakkaan kasvun muodossa. Viljelijöille on kyllä ollut aivan epäilemättä selvää, että siinä tapauksessa, että Suomi jäisi EU:n ulkopuolelle, viennin vastuu olisi vain ja ainoastaan viljelijöiden hoidettava tulevaisuudessa.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Pesälä puhevuorossaan oli sitä mieltä, että viljelijät eivät ole saaneet oikeaa tietoa ja tulevaisuutta on maalattu mustalla värillä.

Muistuu mieleen eräs kyselytunti, jolloin itse yritin kansanedustajana saada ministeri Pesälältä tietoa mm. kotimaisen maataloustukipaketin avoinna olevista kohdista komission taholta. Vastaukseksi sain, että jos Suomi on jäsen, se on myös komissiossa jäsenenä mukana tekemässä päätöstä, ja neuvotteluprosessi kulkee virkamiestasolla koko ajan eteenpäin ja sen pohjalta aikanaan täysilukuinen komissio tekee päätöksen. Kysyin ...

Puhemies: Ed. Laakkonen, vastauspuheenvuoro!

Puhuja: ... ja sain saman vastauksen.

Markan vahvistuminen on nyt aiheuttanut ongelmia viljelijöille, nimittäin hinnat ja tuet maksetaan kansallisissa valuutoissa. Olisin halunnut mielelläni tietää, miten viljelijöille aiotaan korvata nämä menetykset. Niitä on noin yhden miljardin markan verran bruttomääräisesti.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälä puhui jälleen asiaa siitä, että maataloudella on edessään siirrettyjä ongelmia, jotka ovat muodostumassa todella suuriksi tilanteessa, jossa valtiontalous sanelee reunaehdot tämän kansainvälisen sopeutumisen ohella. Minusta on erinomaisen hyvä asia, että ministeri Pesälä totesi myös sen, että nykymeno

ei voi enää jatkua, ja se täytyy myös nähdä kotimaaisessa maataloudessa ja elintarviketeollisuudessa.

Mielestäni se on myös hyvä asia, että ministeri on perustanut työryhmän seuraamaan kehitystä maataloudessa, sillä se tukee mielestäni sitä ajatusta, jota me sosialidemokraatit olemme esittäneet, että vuoden 1996 alkuun mennessä laadittaisiin ohjelma maatalouden ja elintarviketeollisuuden kehittämiseksi uusissa olosuhteissa, koska tällä hetkellä olemme kovin erimielisiä siitä, minkälaista tukea maataloudelle tällä hetkellä ja tulevassa kehityksessä tarvitaan.

Edelleen on myönteistä myös se, että ministeri Pesälä ei jätä maataloutta pelkkien uhkakuvien varaan, vaan ministeri näkee mahdollisuuksia maataloudellemme ja elintarviketeollisuudellemme. Nyt tulisikin mielestäni lopettaa tässä salissa uhkakuvien maalailu ja etsiä mahdollisuuksia, joita meillä mielestäni on maataloudessa ja niissä puhtaissa elintarvikkeissa, joita meillä on mahdollisuus paitsi syödä kotimaassa niin tarjota myös muualle maailmaan.

Ed. Malm (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Pesälä väitti puheessaan, että tuottajaliitot eivät ole kertoneet viljelijöille, mistä on kysymys tai mikä tilanne tulee olemaan, jos Suomi jää EU:n ulkopuolelle. Väitän, että me olemme kertoneet. Me olemme kertoneet viljelijöille, että on pakko muuttaa maatalouspolitiikkaa, jos Suomi jää EU:n ulkopuolelle. Olemme kertoneet, että nähtävästi valtio ei tule maksamaan vientitukea ollenkaan, kun pääsemme pari kolme vuotta eteenpäin. Olemme kertoneet, että on pakko alentaa tai vähentää tuotantoa. Olemme kertoneet, että me olemme menossa samaan maatalouspolitiikkaan kuin EU:ssa, ilman että olemme jäseniä. Väitän kyllä, että me olemme pyrkineet ainakin antamaan tiedot maanviljelijöille. Mutta viljelijät ovat pelänneet, että silloin kun koko maatalouspolitiikka siirtyy Brysseliin, se on vielä pahempaa kuin se, että se hoidetaan Helsingissä.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri viittasi puheessaan artiklaan 141. Olisin tiedustellut lähinnä sen soveltamista alueellisesti. Nythän liittymissopimuksen mukaan siirtymäaikana eri kotieläintuotteille maksettavat lisähinnat tullaan vuoteen 2000 mennessä korvaamaan kansallisista varoista maksettavalla pohjoisella tuella. Tätä tukea voidaan kuitenkin maksaa vain C-tukialu-

eella, ja maamme eteläisimmät osat, A- ja B-tukialueet, jäävät tämän tuen ulkopuolelle. Alun pitäen on kuitenkin ollut selvää, että ei etelässäkään karjataloutta voida harjoittaa ilman tukea. Tukijärjestelmän laatiminen jäi siis neuvoteltavaksi vuonna 1996.

Olisin tiedustellut: Onko kuitenkin mahdollista lähteä nyt jo siitä, että tässä vaiheessa valmisteltaisiin A- ja B-tukialueille välttämätön pohjoista tukea korvaava tukijärjestelmä ja tämän tukijärjestelmän toteuttamiseksi eri osapuolet pyrkisivät työskentelemään ja sitä voitaisiin valmistella jo tässä vaiheessa? Se poistaisi epävarmuutta, mikä eteläisen Suomen kotieläintaloudessa on. Nyt ei uskalleta investoida jatkoon, vaikka ehkä jotakin tukea saataisiinkin, koska on tämä epävarmuus. Olisiko nyt jo mahdollista lähteä liikkeelle täällä kotimaassa sillä tavalla, että olisi enemmän varmuutta?

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskeinen heikkous maatalouden neuvottelutuloksessa oli se, ettei saatu pysyvää EU-rahoitteista tukiväyhykettä pohjoiseen Eurooppaan. Siitä sitten seuraa se, että kurssimuutokset voivat heijastua jopa niin, kuin olemme nyt havainneet: miljardin markan suuruinen varojen haihtuminen ilmaan.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuutta ajatellen kuitenkin on aika merkittävää se, että EU itse joutuu jatkamaan cap-reformia hyvin radikaalisti lähitulevaisuudessa. Se joutuu ottamaan Gattsopeutuksen huomioon. Juuri tästä seikasta johtuen EU:n maatalousjärjestelmän sisällä on mietitty sitä, että purettaisiinkin nykyinen 4+12-tukijärjestelmän viidakko ja rakennettaisiin kokonaan uusi. Sehän avaisi sen mahdollisuuden, että tämä neuvottelutuloksen heikkous, se että pohjoista tukiväyhykettä ei saatu aikaiseksi, voitaisiin nyt korjata tässä uudessa tilanteessa.

Arvoisa ministeri, oletteko miettinyt maatalouden EU-strategiassa tätä vaihtoehtoa ja oletteko pyrkimässä aktiivisesti siihen, että tätä kautta epäonnistuminen voitaisiin korjata?

Ed. Kalli (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pesälä esitti, että neuvoteltu liittymissopimus on maatalouden kannalta rakennetta muuttava ja nopeuttava. Näin varmaan on, sen tietävät itse viljelijätkin.

Kuitenkin kysyisin tästä toisesta vaihtoehdosta. Ministeri totesi, että noin 7 000 tilaa vuodessa tähän asti on luopunut tuotannosta ja tämän neuvottelutuloksen mukaan samanlainen raken-

nekehitys tulisi jatkumaan. Mikäli toteutuisi tämä toinen vaihtoehto, olisiko mahdollisesti rakennemuutos nopeampi vai hitaampi? Tiedämme, että esimerkiksi kasvinviljelypuolella viime vuosina ylituotanto on ollut noin 20—30 prosenttia. Kun tiedämme, että kotieläintuotannossa jonkin verran myös on ylituotantoa, edelleen kysyisin: Uskoisiko ministeri Pesälä, että tässä toisessa vaihtoehdossa olisi mahdollista elintarviketeollisuudelle osoittaa nykyisen kaltaista hinnanerokorvausta, jolla maailmanmarkkinahintatasoista raaka-ainetta kotimaisen tuotannon osalta voitaisiin ohjata? Jos näin on, mitä se mahdollisesti vaikuttaa tähän? Toivon, että ministeri arvioi myöskin tätä toista vaihtoehtoa.

Maa- ja metsätalousministeri Pesälä: Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkaselle ensin tuonista Länsi-Euroopasta. Suomeen on tuotu noin 80 000 tonnia raakasokeria. Nyt se EU-tilanteessa jonkin verran laskee. Emme tiedä, onko siinä mitään eroa siihen, jos Länsi-Eurooppaankin on tuotu jostain merten takaa jotain. Suomi on tuonut mm. raakasokeria jatkuvasti. Meillä on erittäin tehokas ja hyvä sokeriteollisuus. Se on saatu pidettyä sillä hyvin pystyssä, ja se on mahdollistanut Suomessa hyvin laajan ja voimaperäisen sokerijuurikkaan tuotannon. En näe, että tässä mitään varsinaista eroa tai jotain muuta Euroopan tuonin suhteen on. (Ed. V. Laukkanen: Se on väärin!) — Niin se voi olla, mutta näin vain Suomessakin on ollut.

Rehuviljakysymys on luonnollisestikin ollut melkoinen ongelma, ja oikeastaan siinä on alkanut näkyä koko tämä probleema. Se, että viljelijät ovat keskuudessaan niin solidaarisia, on mahdollistanut nämä vuodet mennä tällä maatalouspolitiikalla, jotta sitten yhteisvastuullisesti on viety. Noin puolet on mennyt viljanvientiin ja toinen puoli kotieläintalouteen. Tässä on kyllä tuollainen sisäinen solidaarisuus ollut maataloudella melkoinen, koska viljan vienti on tänäkin vuonna, ei aivan kahta miljardia, mutta on kuitenkin huikean korkea summa. Kaikkineen tänä vuonna nousee maatalouden ylituotannon vienti lähelle 4:ää miljardia.

On syytä muistaa ja muistuttaa tässä keskustelussa, kun puhutaan siitä, ovatko viljelijät sisäistäneet tämän muutoksen, että tämä laki astui voimaan tämän vuoden alussa. Tämä vuosi vasta on näin eletty, ja nyt jo meillä on uudet maataloustuloneuvottelut sovittu MTK:n kanssa ja ne aloitetaan tällä viikolla johtuen siitä, että vieläkin on vietävä ja vientikustannukset otetaan

maataloudelta ja kun ei ole, mistä ottaa, on otettava clearing-säännöksen mukaan tulevalta vuodelta kottia. Enpä usko, että viljelijät keskuudessaan näistä asioista varsin syvällisesti vielä tämän vuoden aikana ovat ennättäneet keskustella.

Kun meillä maataloustulo on 6 miljardin markan paikkeilla ja ylituotannon vieni 4 miljardia, niin ei kyllä tämä yhtälö oikein istu ainakaan minun ajatusmaailmaani. Tällainen jatkossa olisi luonnollisesti tietänyt ongelmaa. Kun ohrakilon hinta nyt maailmanmarkkinoilla on vajaa 40 penniä ja 1,60 markkaa kotimaassa, miten sopii poliittiseen realismiin se, etteikö tässä talossa olisi nopeasti puututtu rajasuojaan? Se on yksinkertaisella ääntenemmistöllä muutettavissa, ja kun se muutos olisi tullut vastaan, siinä todennäköisesti olisi tanner tömissyt melkeinpä enemmän kuin nyt tässä keskustelussa. Me olisimme vääjäämättömästi tulleet siihen tilanteeseen, me olimme nyt jo eläneet ohi sen kulminaatiopisteen. Minusta tätä ei tarpeeksi selväksi tehty viljelijäkentälle, missä me todellisuudessa olemme. Kehittämisrahastoa on kupattu, sieltä on viety miljardi, kaikki on kaivettu, mitä ikinä on irti saatu, kaikki on mennyt! Sen tähden nyt olimme tilanteessa, jossa joka tapauksessa olisi ollut kylä melkoisen murroksen paikka.

Sitten ed. Pulliaisen mainitsema cap ja sen tuomat mahdollisuudet. On aivan selvää, että niissä neuvotteluissa, jos EU-maatalouspolitiikkaa muutetaan, aivan luonnollisesti kaikkiin näihin voi silloin palata ja käydä niistä keskustelua. Tämä sisältyy oikeastaan siihen, mitä ed. Al-Nissilä esitti, että on aivan luonnollista, että meidän on nopeasti kansallisesti tehtävä hyvin selkeät toimenpiteet, suunniteltava ja valmisteltava, jotta sitten kun vuonna 96 paljon puhuttu artikla 141 astuu voimaan ja siitä voidaan sitä ennen keskustella, meillä kaikki on valmiina.

Ed. Kallille toteaisin, että voi olla, että siinä tilanteessa, jos olisimme joutuneet puuttumaan tässä talossa rajasuojaan, todennäköisesti rakennemuutokseen olisi tullut vielä uusi ja nopeampi vaihe päälle. On aivan selvä asia, että valtiontalouden tilassa, jossa on lähes 400 miljardia tulevan vuoden lopussa velkaa, valtion osallistuminen markkinointikustannuksiin ja maatalouspolitiikkaan radikaalisti olisi joka tapauksessa muuttunut. Ja kaikki vastuu lain mukaan olisi ollut yksin viljelijöillä. Ajatellaan toista vaihtoehtoa, sitä että ei rajasuojan kautta olisi asioihin puututtu.

Entäpä sitten kesannointi? Joka tapauksessa viljelijöiden olisi tullut poistaa tuotannosta pel-

toa erittäin paljon, että heille ei olisi tullut kohutuotonta vientilaskua. Meillä on 500 000 hehtaaria nyt kesannolla. Heti kohta olisi pitänyt kesannoida joku parisataatuhatta hehtaaria lisää. Kuka sen olisi tehnyt? Siinä olisi tullut melkoinen sisäinen vääntö siitä, kuka kesannoi. Toinen vaihtoehto olisi ollut, että itse maksaa ylituotannon viennin.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, olen vakuuttunut siitä, että joka tapauksessa hyvin nopeasti ja hyvin radikaalisti me olisimme joutuneet muuttamaan maatalouspolitiikkaamme.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tässä opposition kansanedustaja joutuu toisen kerran kiittämään hallitusta hyvästä puheenvuorosta. Maatalous on täynnä monia yksityiskohtia, ja se pursuaa suunnattomia kilo- ja markkamääriä. Ministeri Pesälän viesti yksinkertaistettuna tälle täysistunnolle ja tätä kautta suomalaisille oli minusta oikea ja yksinkertaisuudessaan tarkoitti sitä, että suomalaisten veronmaksajien enemmistö ei olisi kyennyt jatkamaan eikä missään tapauksessa halunnut jatkaa sellaista maatalouspolitiikkaa, kuin tässä maassa runsas sukupolvi on harjoitettu. Tässä mielessä jäsenyys Euroopan unionissa voidaan nähdä maataloudelle pelastuksena vielä rajummasta rakennemuutoksesta ja vielä ankarammista tulonmenetyksistä kuin ulkopuolelle jääminen olisi merkinnyt. On vailettavaa, että tämä koko tietomäärä, joka tässä parin tunnin aikana on tullut, ei ollut todellakaan sillä painolla ja vaikutuksella esimerkiksi maatalouden etujärjestön tiedotuksessa esillä kuin olisi pitänyt olla, jos olisi haluttu kertoa jäsenille toutus silmästä silmään.

Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen kysyi kolmannen käsittelyn avauspuheenvuorossaan, minkälaisen Euroopan Suomi haluaa. Vihreän eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa ed. Pekka Haavisto vastasi tähän hyvin laajasti meidän kannaltamme. On mielestäni huomionarvoista myös todeta, että useat EU-maat odottavat Suomen ja muidenkin Pohjoismaiden merkitsevän Euroopalle juuri sellaista vihreiden arvojen esilletuloa ja vahvistamista eurooppalaisessa yhteistyössä, jota olemme omalta osaltamme pyrkineet esittämään.

Mielestäni tämä tosiasia, harjoitettavan EU-politiikan sisällön vastaavuus Suomessa ja Euroopan unionissa sekä sen nykyisten jäsenmaiden piirissä, helpottaa myös niiden ihmisten sopeutumista jäsenyyteen, jotka alun perin suhtautuivat siihen kielteisesti. Vastustavalla asenteel-

lahan haluttiin juuri suojella niitä arvoja, joita Euroopan unioni ja sen nykyiset jäsenmaat odottavat meiltä integraatiota vahvistamaan. Tässä mielessä myös pääministeri Ahon puheenvuoro, jossa hän korosti sitä, että kansakunta selviää tai kokee tappioita kokonaisuutena, oli erittäin huomionarvoinen ja toivon mukaan yhteisymmärrystä ylösrakentava.

Vihreän liiton valtuuskunta laati viikko Suomen kansanäänestyksen jälkeen jäsenyyden vastustajien ja kannattajien yhteistyönä toimintaohjelman jäsenyyttämme silmällä pitäen. Tässä todetaan mm., että kestäväään ympäristöpolitiikkaan on pyrittävä siirtymään käyttämällä kaikkia markkinoiden ja talouden mekanismeja. On vaikutettava kauppaan, tuotteisiin, markkinointiin ja luonnonvarojen käyttöön. Ympäristöveroin ja tuotteiden elinkaarivertailuihin perustuvien veroporrastuksien sekä polttoaineiden hinnoittelulla on asetettava uusiutuville energialähteille kilpailuetu fossiilisiin nähden. Vihreiden mielestä myös kansalliset ympäristönormit on hyväksyttävä silloin, kun ne vauhdittavat ympäristöteknologian ja kierrättävän talouden järjestelmiä.

Tavoitteemme ovat vaativia, ankariakin, mutta luonnonvarojen ja energian kulutusta säästävä tiemme on raskaudessaankin ainoa oikea. Suomen vihreiden työskentelyä Euroopan unionissa helpottaa se, että eri maiden vihreillä liikkeillä on varsin yhtenäinen näkemys politiikan perussuunnasta. Tässä suhteessa muut eurooppalaiset puolueet, esimerkiksi konservatiivit ja sosialistit, ovat aika pahasti hajalla. Tämä on myös estänyt Euroopan parlamenttia käyttämästä täysimittaisesti hyväkseen sille kuuluvaa vaikutusmahdollisuutta. Suomalaisten onkin jäsenyyden toteututtua syytä tarkoin seurata, minkälaista politiikkaa Suomen keskustalaisten, vasemmistolaisten ja kokoomuslaisten sekä vihreiden onnistuu kunkin ryhmässään toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Jäsenyys Euroopan unionissa vaatii uutta suhtautumista ja asennoitumista sekä toimintavalmiutta poliittisilta puolueilta samoin kuin niiden muodostamalta eduskunnalta ja hallitukselta.

Mutta sama koskee myös hallintoamme. Ministeri Salolainen lausui puheenvuorossaan eilen: ”Liittymissopimuksen allekirjoittamisen eli juhannuksen jälkeen väliaikaiselta pohjalta luotu kotimainen valmistelukoneisto on syytä vakinaistaa ja sen valmiuksia ja toimintatapoja sekä organisaatiota tarpeen mukaan tehostaa.” Tämä on jossain määrin oraakkelimainen ja arveluttava lausuma.

Euroopan unionin piirissä käsiteltävät asiat ja ongelmat juontavat juurensa kansallisiin kysymyksiin. Ennen kansallisissa rajoissa käsitellyt asiat nousevat joiltakin, ehkä hyvinkin tärkeiltä osin ratkaistaviksi yhdessä muiden unionin jäsenmaiden kanssa, mutta ne eivät tästä syystä muuta alkuperäistä luonnettaan ja sen vaatimaa asianhallintaa. Esimerkiksi kuluttajakysymykset pysyvät ostajan ja myyjän oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainottamisen ongelmina siitä riippumatta, pohditaanko niitä Helsingissä vai Brysselissä. Tästä syystä jäsenyyden toteutuessa eri alojen ammattiministeriöillä ja muilla viranomaisilla täytyy olla ensisijainen vastuu oman toimialansa asianhoidosta myös yhteisellä eurooppalaisella tasolla.

Julkisuudessaakin on jo näkyntä korkean tason kapinointia EU-asioiden ns. koordinaatiota kohtaan, kun ministeriöiden kansliapäälliköt alkavat tuskaantua väliaikaisen organisaation hitauteen ja tehostomuuteen. Sen purkaminen on pikemminkin tarpeen vaatimaa kuin vahvistaminen, mitä ministeri Salolainen näyttäisi toivovan. Hänen ajatustensa takana on ehkä ulkoasiainministeriön pyrkimys nousta EU-asioiden superintendentiksi hamuamalla valtuudet puuttua oman harkintansa varassa mihin tahansa muiden viranomaisten asioihin. Tällainen kehitys on syytä päättäväisesti torjua. Ulkoasiainministeriö on toimivaltainen ja vastuuvollinen perinteisellä diplomatian alallaan. Sama ensisijainen toimivalta ja vastuu on oltava muilla ministeriöillä omilla työsaaroillaan myös Euroopan unionin piirissä käsiteltäviltä osiltaan. Vain näin voidaan varmistaa asioiden riittävän huolellinen valmistelu ja eri ratkaisuvaihtoehtojen harkinta sekä viivytyksetön ratkaisujen toimeenpano.

Yksi Euroopan unioni -keskustelun suosituimpia aiheita on ollut väite EU-oikeuden ensisijaisuudesta kansalliseen lainsäädäntöön nähden. Valitettavan vähälle huomiolle on jäänyt se tosiasia, että kansallinen oikeus väistyy vain, jos jäsenvaltio on laiminlyönyt EU-oikeuden toteuttamisen omilla päätöksillään ja yksityiselle tästä syystä voidaan antaa parempaa oikeussuojaa yksiselitteisen direktiivin suoralla soveltamisella. Kokemukset muista maista osoittavat, että vuosittain ehkä vain muutamassa tapauksessa myös suomalainen tuomioistuin tulee kääntymään Euroopan yhteisön tuomioistuimen puoleen saadakseen lausunnon kansallisen lain ja EU-oikeuden suhteesta. Lausunnon perusteella suomalainen tuomioistuin tulee aikanaan itse antamaan oikeudenkäynnissä tuomion. Siinä se päättää so-

vellettavasta säännöksestä yhteisön tuomioistuimen lausunnon mukaisesti, mutta kysymyksen siitä, mikä tapauksessa on näytetty toteen ja mikä on sovellettavan säännöksen ja tosiasioiden perusteella johtopäätös, suomalainen tuomioistuin päättää itse. Euroopan yhteisön tuomioistuin ei lausunnossaan ota kantaa tapauksen tosiasia-aineistoon lainkaan. Se vain antaa vastauksen kansallisen tuomioistuimen sille esittämään kysymyksen EU-oikeuden säännöksen soveltuvuudesta esillä olevaan tapaukseen.

Euroopan unionin lainsäädännön valmistelussa menettely on samanlainen kuin kansainvälisissä sopimuksissa. Tämä merkitsee, että varsinaisia säännösten perusteluja siinä mielessä, kuin ne ovat meille tuttuja esimerkiksi eduskuntakäytännöstä, ei synny. Direktiivien perustelut löytyvät johdanto-osasta, preambulasta, joka on tiivis ja yleispiirteinen. On hyvin mahdollista, että jäsenyytemme vahvistaa toisenlaista säännösten kirjoittamistapaa, jossa perusteluille pannaan paljon enemmän painoa ja niiden merkitys myös säännösten tulkintaa ohjaavina on huomattava. Osaltaan tämä voisi olla omiaan vähentämään myös tarvetta turvautua Euroopan yhteisön tuomioistuimen lausuntoihin.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin jäsenyyden hyväksymiseen tarvittava kahden kolmasosan annettujen äänten määränemmistö on jo päätetty tämän asian toisessa käsittelyssä, mutta siihen on keskustelussa toistuvasti palattu. Käsittelyjärjestys on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukainen. Tämä puolestaan perustuu kuultujen kymmenkunnan valtiosääntöasiantuntijan lausuntoihin. Niissä todettiin sinänsä jokaiselle lukutaitoisellekin selvä asia, että kahden kolmasosan enemmistö on perustuslain sanamuodon mukainen. Jos sopimus koskee perustuslakia, se valtiopäiväjärjestyksen mukaan on käsiteltävä ilman lepäämäänjättämistä kahden kolmasosan enemmistöllä. Kukaan ei ole asettanut kysymyksenalaiseksi, etteikö tämä sopimus koskisi perustuslakia. (Ed. Laine: Mutta ei vain perustuslakia!) — Mutta sääätämisyjärjestyksessä riittää se, että se koskee perustuslakia, kun luetaan säännöksen sanamuoto.

Pari perustuslakivaliokunnan asiantuntijaa rohkeni kuitenkin esittää, että jäsenyyden merkityksen takia perustuslakia olisi tulkittava sanamuotonsa vastaisesti ja vaadittava vielä suurempaa määränemmistöä. Jokaisella lailla on vain yksi oikea käsittelyjärjestys. Tämä on pääteltävä perustuslain säännösten mukaisesti, ja sääätämisyjärjestyksestä koskevilta osilta perustuslain sana-

muoto ei anna sijaa tulkinnalle. Tulkinnan lähtökohta on aina lain sanamuoto. Jos se antaa selvän vastauksen, sitä noudatetaan.

Sääätämisyjärjestyksen selkeys perustuslaissa näkyy siitäkin, että kaikkein vaikeutetuinta sääätämismenettelyä puoltaneet pari valtiosääntöasiantuntijaa suosittelivat nimenomaan poikkeamista perustuslain sanamuodosta. Tämä oli heidän ohjeensa eduskunnalle: Poiketkaa siitä, mitä perustuslakiin on kirjoitettu tämän asian merkityksen takia. Mutta tällaiseen harkintaan mielestäni sen enempää perustuslakivaliokunnalla kuin eduskunnan täysistunnolla ei ole oikeutta Suomen kansan silmien edessä. (Ed. Aittoniemi: Tarkoitus pyhittää keinot!) — Tässä ei ole kysymys tästä tarkoituksesta. Poikkeuksellisen tulkinnan esittäjät haluavat ehkä pyhittää tämän keinon tarkoituksellaan, haluavat pitää Suomen millä hinnalla hyvänsä, vaikka perustuslain vastaisella käsittelyjärjestyksellä, Euroopan unionin ulko-
puolella.

Nyt vaadittava kahden kolmasosan enemmistö on sama kuin rauhansopimuksilla ja maan rajoja vähentävillä valtiosopimuksilla. Valitettavan hyvin Suomen kansa kokemuksestaan tietää, että tätä on myös käytännössä sovellettu historiamme aikana. (Ed. Aittoniemi: Tässä on kysymys isosta maakaupasta!) — Tässä ei ole kysymys maakaupasta lainkaan, ed. Aittoniemi.

Nähdäkseni vain parissa tapauksessa perustuslakia todella tulkitaan sanamuotonsa vastaisesti. Toinen koskee kyllä juuri kansainvälisten sopimusten hyväksymismenettelyä, mutta ei siinä vaadittavaa määränemmistöä, vaan sitä, että voimaansaattamislain kolmen käsittelyn ohella sopimus hyväksytään vielä erillisellä ponnella. Tämä sanamuodon vastainen menettely on ollut noudatettavana koko valtiopäiväjärjestyksen voimassaoloajan. Se ehdotetaan nyt muuten muutettavaksi valtaoikeusuudistuksen yhteydessä.

Toinen sanamuodon vastainen tulkinta on muotoutunut sekin usean vuosikymmenen aikana. Hallitusmuodon kuuluisan 33 §:n 2 momentissa säädetään: ”Kaikki tiedonannot ulkovalloille tai Suomen lähettäjille ulkomailta ovat toimitettavat sen ministerin kautta, jonka toimialaan ulkoasiat kuuluvat.” Käytännössä ulkoasiainministeri ja hänen ministeriönsä on ohitettu ylhäältä, sivulta ja alhaalta. Tasavallan presidentit ovat neuvotelleet suoraan ja ilman ministereitä ulkovaltojen päämiesten kanssa. Muut ministeriöt pitävät yhä laajemmin suoria yhteyksiä

muiden maiden ministeriöihin, ja vihdoin parin vuoden takainen lähialuesopimus antoi alueviiranomaisillemme suorat neuvotteluyhteydet venäläisiin.

Arvoisa puhemies! Totesin ensimmäisessä käsitellyssä, että epäilemättä nyt on kysymyksessä yksi itsenäisyytemme ajan merkittävimmistä ratkaisuksista, mutta ei silti kuitenkaan kaikkein merkittävin. Erityisesti suvereniteetin kannalta rauhansopimukset, joihin myös ed. Jörn Donner ruotsalaisen ryhmän puheenvuorossa viittasi, sekä yya-sopimuskin menevät EU-jäsenyyden yli. Yya-sopimus muuten hyväksyttiin tässä istuntopöydässä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Tuolloin vaihtoehdot olivat vähissä eikä kansaa kuultu ennen päätöksentekoa. Nyt sen sijaan päätetään kansanäänestyksen yksiselitteinen neuvo saatua ryhtymisestä tiiviimpään yhteistyöhön niiden eurooppalaisten valtioiden kanssa, joiden kanssa meillä on yhteistä demokratiakäsitys, ihmisoikeudet, uskonnollinen perusta, talousjärjestys ja oikeudellinen traditio. Mutta yhteisiä ovat myös monet vakavat ongelmat, keskeisimpinä ympäristöön ja energian käyttöön liittyvät.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin jäsenyyden merkitys maalle onkin siinä, että voimme päättää jäsenyydestä oman harkintamme perusteella ja saamme jäsenyydestä sekä etuja että ongelmia, mutta myös keinoja niiden hallitsemiseen ja ratkaisemiseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En nyt viittaa ed. Nikulan puheen siihen vaiheeseen, jossa keskustelimme välihuudoilla, vaan alkuvaiheeseen, jossa hän puhui eurooppalaisen ja kansallisen normin välisestä suhteesta.

Hallituksen esityksen sivulla 15 sanotaan: ”EY:n tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeudella on ehdoton etusija suhteessa sen kanssa ristiriidassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Yhteisön oikeudella on etusija suhteessa lähtökohtaisesti kaikkeen sen kanssa ristiriidassa olevaan kansalliseen lainsäädäntöön riippumatta tämän säädöshierarkkisesta tasosta”, tarkoittaen silloin myöskin perustuslain tasolla olevaa lainsäädäntöä.

Mitä enemmän Euroopan unioni antaa norveja, mitä enemmän normisto vuodesta toiseen lisääntyy, sitä enemmän tällaista alisteisuutta tulee, ed. Nikula. Eräänä päivänä meillä on 85 prosenttia eurooppalaista lainsäädäntöä ja vain 15 prosenttia omaa. Jostakin koiranhännän katkaisemisesta tai muusta päätetään suomalaisella lainsäädännöllä. Asia on, ed. Nikula, tällä tavalla. Tiedätte varsin hyvin. Eurolainsäädäntö astuu aina myöskin perustuslain yli.

Mitä enemmän tulee eurooppalaisia norveja, sitä vähemmässä asemassa on kansallinen lainsäädäntö myöskin tuomioistuinvallan osalta.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli hyvä asia, että ed. Nikula, jolla on teoreettisestikin oikeusoppineen tausta ja myöskin käytännön miehen tausta sillä tavalla, että hän on toiminut oikeusministerinä, otti näin selkeän kannan siihen sanoisinko lain säätämiseen liittyvään sekasotkuun, mitä keskustelua tässäkin salissa on käyty. On todellakin, niin kuin ed. Nikula sanoi, että jokaisella lailla on vain yksi säätämisyjärjestys.

Kun aikoinaan kuulin, että perustuslakivaliokunnassa olisi annettu sen kaltaisia ohjeita, että poiketkaa laista sen takia, että asia on niin tärkeä, niin sellaisella perusteella, ed. Aittoniemi, me ajaudumme sellaiseen umpikujaan, mihin niin monet maat, joissa ei ole demokratiaa, demokraattisesti syntyneitä lakeja kunnioitettu, ovat ajautuneet. Tässä mielessä minusta suomalainen käytäntö on erittäin kauniissa linjassa eurooppalaisen käytännön kanssa. Me noudatamme omia lakejamme sillä tavalla, niin kuin Euroopassakin eurooppalaiset sivistysvaltiot noudattavat omia lakejaan. Eli astumme tässäkin mielessä, ed. Aittoniemi, läntisten demokratioiden perheeseen, kunnioitamme omia lakejamme ja niitä noudatamme.

Kun ed. Aittoniemi puhui, että tarkoitus pyhittää keinot, en olisi uskonut, että tällaiseen jesuiittamoraaliin voisi poliisimies syyllystyä näin vakavassa asiassa.

Ed. T a k a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkosen tavoin haluaisin todeta, että pidin todella hyvänä ed. Nikulan selkeää lausumaa tästä sopimuksen hyväksymismenettelystä ja lain säätämisyjärjestyksestä. Itseäni ovat jossain määrin häirinneet monenlaiset käsitykset ja kirjoittelut, joita kansanedustajillekin on lähetetty tästä asiasta. Olemme saaneet kirjeitä, joissa meitä moititaan siitä, että me olemme myymässä

isänmaata. Minusta ne ovat loukkaavia. Me toimimme siis lain ja säädösten mukaisesti. Ne, jotka tätä epä tietoisuutta vielä ylläpitävät, eivät toimi Suomen edun mukaisesti.

Toivoisin, että nämä ed. Nikulan selkeät käsitykset ja esille tuomat asiantuntijoiden lausumat tulisivat laajempaankin tietoisuuteen niin, etteivät jonkun yhden asiantuntijan käsitykset, miten perustuslakia tulisi poikkeuksellisesti tulkita, johtaisi sen kaltaiseen sekasotkuun kuin nyt on tapahtunut.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on lukenut hallituksen esityksen, mutta valitettavasti tämä asia näyttää hänenkin ahkeruudelleen olevan ylivoimainen, koska hän ei ole perehtynyt perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jossa juuri todetaan, että hallituksen esityksen (Ed. Aittoniemen välihuutoja) — sanoinis myös, ed. Aittoniemi, että Esa Tikkanen tapainen pulina vie piiskana napsahtavalta välihuudolta vähitellen tehon — tulkinnalle siitä, että EU-oikeus menee ylitse, on tietyt kriteerit: Ensinnäkin, että direktiivin pitää olla yksiselitteinen ja selvä. Toiseksi, että se on valtion oman lainsäädäntötyönsä laiminlyönti. Kolmanneksi, että se antaa yksilölle oikeusturvaa. Nämä ovat ne kriteerit. Missään tapauksessa EU-oikeus ei mene kansallisen perustuslain yli (Ed. Aittoniemi: Lukekaa hallituksen esityksen sivu 15!) — Se on hallituksen esityksessä sivulla 15, ja sen takia perustuslakivaliokunta lausunnossaan korjasi tämän kohdan, niin kuin toivottavasti ed. Aittoniemi nyt tämän keskustelun innoittamana tutustuu tähän asiaan.

Oikeusministeriössä laskettiin vuoden 92 kvätkauden hallituksen esitykset ja verrattiin, kuinka paljon niiden sisältö määräytyisi EU-oikeuden osalta, ja todettiin, että olennainen sisältö määräytyisi 15 prosentissa tapauksista.

Ed. Aittoniemi, olen neljännesvuosisadan ollut lainvalmistelutehtävissä ja parinkymmenen vuoden kokemuksesta voin sanoa, että meillä on aina pyritty löytämään lainsäädännössä sellaiset ratkaisut, jotka vastaavat länsieurooppalaisten valtioiden omaksumaa oikeutta, koska me olemme osa Länsi-Eurooppaa. Jossakin tapauksessa oli todella syytä juhlia, että saimme ajettua lävitse sellaisen lainsäädännön, joka on voimassa Ruotsissa, Saksassa, Ranskassa, Iso Britanniasa. Paineet muuttaa lainsäädäntöä tulivat idästä.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Tarkastelen puheenvuorossani lyhyesti ve-

ropolitiikkaa EU-jäsenyyden kannalta ja niitä tavoitteita, mitä Suomi voisi asettaa mahdollisessa EU-jäsenyydessä EU:n veropolitiikan suhteen. Toiseksi tarkastelen EU-jäsenyyttä lyhyesti vielä elintarviketalouden ja nimenomaan eteläisen Suomen elintarviketalouden kannalta, jossa näen tilanteen varsin ongelmalliseksi.

Euroopan unionin jäsenyys asettaa Suomen veropolitiikalle uudenlaisia haasteita. Meidän on kyettävä muuttamaan omaa verotustamme edelleen eurooppalaisittain kilpailukyiseksi. Toisaalta Suomen olisi kyettävä vaikuttamaan aktiivisestikin EU:n veropolitiikan painopisteisiin ja sisältöön. Kolmas, kaikkein vaikein tehtävä on huolehtia EU-jäsenyydessä riittävästä verotulokertymästä valtiolle entistä ahtaammissa raameissa.

Ahon hallituksen ohjelmassa veropolitiikassa on tavoitteena ensimmäistä kertaa Suomessa ollut kansainvälinen kilpailukyky. Tässä suhteessa onkin tehty paljon ja mielestäni hyvää työtä. Itse asiassa Ahon hallituksen ohjelmassa, joka muutoinkin on toteutunut yllättävän hyvin, sen veropoliittisessa osassahan asetettiin tavoitteeksi kolme verouudistusta, jotka kaikki ovat toteutuneet: kiinteistövero, joka on kylläkin kunnallinen vero, mutta luonteeltaan kansainväliseen verokäytäntöön hyvin sopiva, arvonlisäverouudistus sekä pääoma- ja yhteisöverouudistus. (Ed. Vähänäkki: Oliko tavoitteena puoli miljoonaa työtöntä, sekin on toteutunut?) Millään muulla eduskuntakaudella ei ole tehty näin mittavaa verolainsäädännön uudistustyötä kuin tässä eduskunnassa. (Ed. Kekkonen: Ja sekin taisi mennä vikaan!) Voidaan yleisesti ottaen sanoa, että kaikki uudistukset olivat onnistuneita eräitä yksityiskohtia lukuun ottamatta. Tästä voimme, ed. Kekkonen, olla kyllä, kun asiaa tarkemmin mietitte, yhtä mieltä. (Ed. Kekkonen: Maailman korkein veroaste, siinähan se!) — Ansiotulojen verotus on sitten kokonaan eri asia, mikä meillä on aivan liian korkea, mutta sehän johtuu valtiontalouden erittäin huonosta tilanteesta, mihin syyt taas johtuvat pitkälti edellisiltä hallituskautsien ajoilta ja sitäkin kauempana. (Ed. Kekkonen: Tämä hallitus on ihan syytön, eikö?)

Nyt eteen tulevassa tilanteessa mielestäni verokilpailu tulee aiempaa vakavammin huomioon otettavaksi myös Suomessa. Suomessa, olen tänne oikein kirjoittanut, ed. Kekkonen, ansiotulon verotus on eurooppalaisittain erittäin kireä. Kasvava kilpailu investoinneista, pätevästä työvoimasta lisää tarvetta kyllä ansiotulojen verotuksen tason ja progression alentamiseen. Tämä on

ihan selvä asia. Myös kilpailu pääomista tulee varmasti aiheuttamaan lisääntyvää verokilpailuakin. (Ed. Kekkonen: Tähän asti menee hyvin. Mikä on johtopäätös?)

Euroopan unionin tähänastinen veropolitiikka on perustunut käytännön tavoitteisiin harmonisoida niitä verotuksen alueita, jotka ovat oleellisia sisämarkkinoiden toiminnan tai EU:n oman budjetin kannalta. Tähän saakka EU on keskittynyt lähinnä arvonlisäverotuksen ja valmisteverotuksen harmonisointiin. Arvonlisäverotuksesta säädellään poikkeuksellisen yksityiskohtaisesti, koska se on sisämarkkinoiden toiminnan kannalta keskeisin verotuksen muoto. EU:n budjetin rahoitushan perustuu suurimmaksi osaksi jäsenmaiden arvonlisäveropohjaan.

Parhaillaan EU:ssa on vireillä hankkeita kotitulojen ja energiaverojen harmonisoimiseksi, mutta kuten tiedämme, tahti on varsin verkkainen. Yritys- ja henkilöverotuksen harmonisointi on jäänyt erittäin vähäiseksi. Veroasiathan kuuluvat nyt uudessa komissiossa komissaari Mario Montin alaan. Hän on Berlusconin miehiä ja entinen Milanon yliopiston rehtori. (Ed. Kekkonen: Saitte hengenheimolaisen sinne!) — Luulen, että tullaan näkemään, millaista veropolitiikkaa sitten Mario Monti aikanaan edustaa. Epäilen, että se ei ole aivan alkioalaista politiikkaa.

Euroopan yhteisö voi tehdä verotuksen tasoa ja muotoa koskevia päätöksiä. On tärkeätä huomata, että verotusta koskevat päätökset on tehtävä yksimielisesti. Tällöin kukin jäsenvaltio voi estää itselleen epäedullisen päätöksen syntymisen. Voidaan sanoa, että tähänastiset yhteisön päätökset ovat harmonisoineet ensi sijassa välillisen verotuksen muotoa. Sen sijaan verotuksen tasosta eri maissa on päätetty huomattavasti vähemmän. Tähän mennessä ainoastaan arvonlisäverokannan vähimmäistasoista sekä harmonisoitujen valmisteverojen vähimmäismääristä on kyetty sopimaan.

Merkittävin EU-jäsenyyden mukanaan tuoma verolainsäädännön uudistus on esitys uudeksi valmisteverolaiksi. EU:n sisämarkkinoilla jäsenvaltioiden välisessä kaupassa luovutaan rajalla tapahtuvista verotus- ja valvontatoimenpiteistä. Annettavat valmisteverolait on tarkoitus uudistaa kokonaisuudessaan vastaamaan kotimaisen verotuksen yhteydessä tapahtuvaa verotusta. Tärkeänä periaatteenahan tässä on, että yksityisten henkilöiden omaan käyttöön hankkimista ja mukanaan tuomista tuotteista valmistevero peritään siinä jäsenvaltiossa, josta tuotteet on hankittu.

EU:n sisäisessä liikenteessä kansalaiset voivat hankkia toisista jäsenvaltioista kaikkia siellä verotettuja tuotteita omaan käyttöön rajoituksetta. Kuten tiedetään, liittymissopimuksessa Suomi saa oikeuden poiketa alkoholituotteiden osalta yleisestä sisämarkkinaperiaatteesta ja saa verottaa toisesta sisämarkkinavaltiosta verollisina hankittuja matkustajatuomisia. Tämä poikkeus on kuitenkin voimassa näillä näkymin vain vuoteen 96. Tämän jälkeenhan tulisi se tilanne, että alkoholia ja erityisesti viinejä voidaan tuoda pakettiautolla sitten Suomeen.

Nimenomaan alkoholiverotuksen osalta Suomessa joudutaan tekemään tarkastelua siitä syystä, että Suomen alkoholiverotuksen taso on olennaisesti korkeampi kuin nykyisissä EU-maissa. Alkoholitulojen osalta tulee olemaan vähennystä ainakin 3—5 miljardia markkaa, ehkä enemmänkin.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä onkin kiinnitetty huomiota paitsi alkoholitulojen menetykseen, myös siihen, että korkeaa alkoholiverotusta voidaan pitää terveyspoliittisista syistä perusteltuna Suomessa. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön on kirjattu tässä suhteessa ajatus siitä, että meillä voitaisiin ehkä periä alkoholipoliittista haittaveroa, jolla voitaisiin verotuloja siten kerryttää osin entiseen tapaan. (Ed. Kekkonen: Muutetaan ympäristöveroksi!) — Tavallaan se on eräänlainen ympäristöverokin, jos ed. Kekkonen haluaa sitä nimitystä käyttäen.

Tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on kyllä kirjattu myös kappale ympäristöverotuksesta. Ympäristöverotus on täällä eduskunnassa eräitä muotiaihteita ja onkin paljon keskusteltu aihe. Meillä ympäristöverotus on jo varsin korkealla tasolla. Voisikin todeta, että tässä suhteessa keskustelu täällä on ollut hieman ristiriitaista. Samat tahot, jotka meillä esimerkiksi vastustavat ydinvoiman lisärakentamista, ajavat lisää ympäristöverotusta. Kun meillä nyt joudutaan ehkä turvautumaan lisääntyvästi hiilivoimoihin, ei korkeampi ympäristöverotus meillä kerta kaikkiaan ole mahdollista. Myös Pekkasen työryhmän mietinnössä on viittaus ympäristöverojen nostoon mielestäni aika kevyesti heitettyä sinne, ja sen toteutuminen ei siinä muodossa ole realistinen.

EU:n alueella on kyllä esiintynyt pyrkimystä tehostaa ympäristöverotusta, mutta tulokset ovat olleet aika laihoja. Valtiovarainvaliokunta katsookin, että Suomen tulisi EU:n sisällä edistää ja nopeuttaa ympäristö- ja haittaverojen käyttöä. Kuitenkin tässä on viittaus muiden mai-

den käytäntöön. Valiokunta edelleen toteaa, että tämä ehkä toisi osittain mahdollisuuksia siirtää painopistettä tuloverotuksesta muihin veroihin.

Arvoisa puhemies! Arvonlisäverotus tuli voimaan tänä vuonna. Arvonlisäverotusta uudistetaan täällä eduskunnassa kolmella uudella esityksellä, joista yksi ei ole vielä eduskuntaan ehtinyt. Suomen arvonlisäverotukseen joudutaan tekemään noin 150 pykälämuutosta, jotta laki vastaisi EU:n säädöksiä ja tulkintoja. Arvonlisäveron veropohja laajenee huomattavasti, kun alkutuotanto tulee veron piiriin. Muutos edellyttää verohallinnolta huomattavaa koulutus- ja tiedotuspanostusta sekä nyt uudenlaista joustavuutta, koska siirrytään erilaisiin käytäntöihin, kun meillä tulee kotimaan lisäksi sisämarkkinat ja sitten kolmannet maat. Tämä uudistus, jos se tulee ensi vuoden alusta voimaan, on tällä hetkellä vielä erittäin huonosti tiedossa, ja sitä paitsi se ei ole täällä eduskunnassa vielä lakinakaan.

EU:n on tarkoitus siirtyä vuoden 97 alusta lukien nykyisestä määräraamaperiaatteesta tuotteiden ja palveluiden verratamiseksi alkuperämaassa. Tämä on aika oleellinen asia ja olisi varmasti ongelmallinen niille maille, joissa on korkea arvonlisäverokanta. Suomessahan on nimenomaan korkea arvonlisäverokanta, 22, kun huipputaso Tanska edustaa 25 prosentin tasoa, eli meillä lienee siis toiseksi korkein arvonlisäverokanta Euroopan unionissa.

Euroopan unionin veropoliittinen päätöksenteko tapahtuu periaatteessa yksimielisesti. Tämä on huomionarvoinen seikka. Esimerkiksi Luxemburgin aktiivisuus korkotulojen verotusasiassa osoittaa, että pienikin maa siellä kykenee itselleen elintärkeässä asiassa vaikuttamaan veropoliitikassa päätöksentekoon.

EU:n jäsenenä Suomen tulisikin nopeasti määrittellä tavoitteensa myös veropoliitikan osalta, vaikka veropoliitikka sinällään ei ole kaikkein keskeisimpiä EU-politiikan alueella. Mielestäni neljä Suomen kansallisista intresseistä lähtevää tavoitetta voitaisiin tässä keskustelussa kirjata.

Ensinnäkin kansallisen liikkumavaran säilyttäminen laajana siten, että veropoliittinen yhteistyö rajoittuisi lähinnä välillisen verotuksen ja korkotulojen verotuksen alueelle. Tämä on Suomelle tärkeää, koska meillä valtiontalous on huonolla mallilla ja me joudumme verotuloja jatkosakin voimakkaasti keräämään.

Toinen näkökohta on se, että määräraamaperiaatteen käytön jatkaminen arvonlisäverotuksessa määrärajan jälkeenkin eli vielä vuoden 1997 jälkeen olisi meille tärkeää, koska tässäkin val-

tiontalouden tilanne on oleellinen. Näyttääkin siltä, että EU:ssa valmistelu etenee niin hitaasti, että tässä tuleekin aikalisä.

Suomen intressissä olisi myös korkotulojen lähdeveroa koskevan maltillisen vähimmäisverotason säätäminen, että meillä voitaisiin edetä nykyisellä linjalla.

Neljäntenä tavoitteena on ympäristöverotus. Suomen intressissä olisi mielestäni kyllä ympäristöverotuksen tehostaminen, mutta nimenomaan siten, että se tapahtuisi yhtenäisen politiikan puitteissa ja EU:n ongelmamaatkin tulisivat tässä suhteessa veropoliitikassa ajan tasalle. Suomi ei voi tässä kulkea kovin pitkää matkaa muiden edellä, niin kuin meillä jotkut näyttävät haluvan.

Arvoisa puhemies! Veropoliitikka mielestäni on aika tärkeä asia Suomen EU-jäsenyydessä. Äsken sanomiani periaatteita tulisi nyt EU-politiikkaa muodostettaessa ottaa huomioon.

Toisena asiana aivan lyhyesti tulen elintarviketalouden tilanteeseen, mistä ministeri Pesälä jo edellä käytti puheenvuoron. Tarkastelen sitä lähinnä eteläisen Suomen elintarviketalouden osalta, missä näen ongelmia lähinnä siksi, että asiat ovat aika paljon auki EU-komission päässä.

Neuvoteltu sopimus Suomen liittymiseksi Euroopan unioniin asettaakin maat tietyllä tavalla eriarvoiseen asemaan tukijärjestelmien osalta. Sopimuksessa lähdetään siitä tosiasista, että myös suomalainen maatalous vaatii tuntuva tukea kilpaillakseen laajentuvilla markkinoilla. Tuki on välttämätöntä eri muodoille, myös kotieläintuotannolle. Liittymissopimuksen mukaan siirtymäkautena maksettavat eri kotieläintuotteiden lisähinnat tullaan vuoteen 2000 mennessä korvaamaan kansallisista varoista maksettavalla ns. pohjoisella tuella. Tätä tukea voidaan kuitenkin maksaa vain ns. C-tukialueelle, eli silloin liikutaan Tampereen yläpuolella. Maamme eteläisissä osissa, ns. A- ja B-tukialueilla, ei pohjoista tukea voida maksaa. Tätä mahdollisesti korvaavasta muusta kansallisesta tuesta voidaan EU:n kanssa neuvottelut käynnistää vasta kahden vuoden päästä eli vuonna 1996. Näissä neuvotteluissa todetaan, onko liittymisestä aiheutunut vakavia vaikeuksia alueen maataloustuotannon jatkumiselle, ja tältä pohjalta mahdollisesti myönnetään oikeus maksaa pohjoista tukea korvaavaa tukea A- ja B-alueille. Näin ollen tässä muodostuisi selkeä ero maan eri osissa. Esimerkiksi LSO:n ja Itikan tilanteiden osalta ero olisi kestämätön.

Alun pitäen on ollut selvää, että ilman tätä tukea ei Etelä-Suomessakaan voida karjataloutta harjoittaa. Tukijärjestelmän laatiminen ja sen käytön hyväksyminen vasta runsaan kahden vuoden päästä pitää tuottajat täysin epätietoisina ammatin tulevaisuuden edellytyksistä. Yritystoiminnan kehittämistä EU:n maatalouspolitiikan vaatimusten mukaisesti näin ollen on vaikea suorittaa.

Seurauksena tulisi olemaan useita vuosia kestävä alueellinen eriarvoisuus siinäkin tapauksessa, että neuvotteluloksena hyväksytään A- ja B-tukialueille maksettavaksi pohjoista tukea vastaavaa saman suuruista muuta tukea. Mielestäni on kyllä lähdeittävä siitä, mihin viittasin ministeri Pesälällekin, että jo tässä vaiheessa valmistellaan A- ja B-tukialueille välttämätön pohjoista tukea korvaava tukijärjestelmä. Tämän tukijärjestelmän toteuttamiseksi eri osapuolet pyrkivät jo nyt työskentelemään, ja vaikka sen toteutumisesta ei ennen EU:n kanssa käytäviä neuvotteluja voida päätöstä tehdä, järjestelmästä annetaan viljelijöille mahdollisimman tarkat tiedot. Vain tällä tavoin estetään nyt näköpiirissä oleva eteläsuomalaisen maataloustuotannon tästä syystä johtuva taantuminen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä, että on valitettavaa, että EU-komission päässä nämä monet keskeiset asiat ovat kokonaan tai osin auki. Sen vuoksi me emme näe elintarviketalouden kokonaisuutta, ja siihen sitoutuminen on siksi erittäin hankalaa. (Ed. Kekkonen: Enemmänkin vaikuttamaan, ed. Ala-Nissilä!)

Arvoisa puhemies! Lopuksi toivon, että eduskunnassa EU-keskustelussa käytäisiin veropoliittista keskustelua, minkä omalta osaltani yritin aloittaa. Näen sen tärkeänä alueena EU-politiikassa. Toivon, että esimerkiksi ed. Kekkonen perehtyy veropoliittikkaan aktiivisena edustajana.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n :
Arvoisa puhemies! Eduskuntakeskustelun tässä vaiheessa haluan tuoda esille ja osittain kerrata niitä asioita, jotka koskevat integraatiotarkkaisuja ja sen vaikutuksia suomalaiseseen sosiaaliturvaan.

Totean heti aluksi, että omaa kantaani liittymiseen voisi kuvata sanoilla kriittisen myönteinen. Olemme sosiaali- ja terveysministeriössä tehneet perusteellista valmistelutyötä ja pyrkineet selvittämään niin objektiivisesti kuin suinkin mahdollista liittymisen etuja ja haittoja. Tehävä ei ole helppo, sillä niin Euroopan unioni kuin Suomikin muuttuvat koko ajan.

Kriittisyyttäni on ennen kaikkea lisännyt se, että Euroopan unionin omienkin kantojen mukaan taloudellinen kasvu ei yksin pysty varmistamaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Jäsenyyden mahdollisesti tuoma taloudellinen kasvu ei siten takaa automaattisesti sosiaaliturvamme ylläpito- ja kehittämisedellytyksiä.

Toisaalta olin aikaisemmin epävarmempia omista vaikutusmahdollisuuksistamme Euroopan unionin sosiaalipoliittikkaan. Oltuamme nyt, voisiko sanoa, harjoittelijana mukana Euroopan unionin valmistelutyössä, on käsitykseni vaikutusmahdollisuuksistamme parantunut. Tätä käsitystäni on vahvistanut se, että Euroopan unionissa sosiaalinen ulottuvuus on tullut voimakkaasti esille. Komission julkaisemassa sosiaalipoliittikan Vihreässä kirjassa on jopa hyvin pohjoismainen lähestymistapa sosiaaliturvaan. Kun lisäksi tutustuu Vihreästä kirjasta annettuihin lausuntoihin ja heinäkuussa julkaistuun sosiaalipoliittikan Valkoiseen kirjaan, voi todeta, ettemme ole sosiaalipoliittisessa ajattelussamme yksin. Monien nykyisten jäsenmaiden lausunnot olivat hyvin samansuuntaisia kuin omat lausuntonne. Todennäköisesti emme koskaan joudu Euroopan unionin sosiaalipoliittikassa todennäköisesti koskaan tilanteeseen Suomi vastaan muut jäsenmaat. Päinvastoin Euroopan unioni pyrkii jo sääntöjensäkin mukaan sosiaalipoliittisissa ratkaisuisaan yleensä yksimielisyyteen. Lisäksi olen huomannut, että painavilla argumenteilla pienikin maa, kuten Tanska tai Hollanti, on voinut toimia tiennäyttäjänä.

Olen myös erittäin tyytyväinen siihen, että sosiaali- ja terveysministeriön integraatiokannanotot ovat saaneet myönteisen vastaanoton. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemykset ovat hyvin lähellä ministeriömme näkemyksiä. Sosiaalipoliittikka ei jakanut sosiaali- ja terveysvaliokunnassa liittymisen vastustajia ja kannattajia eri leireihin. Tämä on hyvin merkittävä asia, jonka olen pannut mielihyvällä merkille.

Myöskään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön vastalauseiden perusteella sosiaalipoliittikka ei näytä jakavan vastustajia ja kannattajia. Vastalauseessa esitetyt kannanotot liittymisratkaisun mahdollisista kielteisistä vaikutuksista sosiaaliturvaamme ovat samoja, jotka olemme tuoneet esille omassa selvityksissämme.

Kaikki näyttävät olevan yksimielisiä siitä, ettei Euroopan unionin jäsenyys vaikuta suoraan suomalaisen sosiaaliturvaan. Sen sijaan pelätään jäsenyyden välillisiä vaikutuksia ja erityises-

ti kiristyvän kilpailun aiheuttamia ongelmia sosiaaliturvan rahoituspohjaan. Vastalauseessa tuodaan myös perustellusti esille alkoholiverotuksen lieventämisen haitat.

Euroopan unionin ja Etan suurin ero sosiaalipolitiikassakin johtuu maataloudesta. Jos emme olisi saaneet aikaan riittävää kansallista maatalouden tukipakettia, olisi se johtanut nopeaan työttömyyden kasvuun maatalousväestön etsiytyessä ennestäänkin vaikeille työmarkkinoille. Kansallinen tukipaketti on täten sosiaalipoliittisestikin tärkeä. Yhdyn presidentti Ahtisaaren ja pääministeri Ahon toivomukseen laajan kansallisen yhteisymmärryksen saamiseksi tässäkin asiassa.

Kun arvioidaan EU-jäsenyyden välillisiä vaikutuksia, tulisi pitää mielessä kaksi tosiasiaa.

Ensinnäkin jo Eta-ratkaisu tuo valtaosan välillisistä paineista. Emun kriteereiden seuraamista ja niiden vaikutuksia on arvioitava myös siinä tapauksessa, että jäisimme jostakin syystä Etaratkaisun piiriin. Samoin verotuksen rakenteen muuttamiseen kohdistuvat samat paineet niin Etassa kuin Euroopan unionissakin, EU:ssa osin tosin välittömämmin.

Toiseksi on muistettava, etteivät julkiseen sektoriin kohdistuvat paineet koske automaattisesti ja ainoastaan vain sosiaaliturvaa. On omista päätöksistämme kiinni, missä asioissa ja millä sektorilla teemme säästöjä. Esimerkiksi Tanska on säilyttänyt Euroopan unionin jäsenenä pohjoismaisen sosiaaliturvan, joka perustuu enemmän kuin missään muussa maassa verorahoitukseen. Tanskan esimerkki osoittaa, että kansalliset ratkaisut ovat jopa rahoituksessa mahdollisia Euroopan unioninkin jäsenenä.

Meidän on nyt suunnattava katset eteenpäin ja panostettava toimintastrategiamme kehittämiseen. Jatkokehitystä ajatellen paljon riippuu siitä, millaiset tavoitteet itse asetamme väestön tasa-arvolle ja oikeudenmukaiselle kohTELulle, sekä siitä, millaisena ja millä nopeudella Talous- ja rahaunioni Emu toteutuu. Jos tavoittelemme tiukasti Emu-ehtoihin asettuvaa rahaja finanssipolitiikkaa, on myös vastattava kysymykseen, miten sopeudumme suhdannevaihteluihin, kun nykyisistä keinoista tehokkaimmat on jätettävä pois laskuista. (Ed. Aittoniemi: Palkkoja laskemalla!) Jos valuuttakurssi on kiinteä eikä budjetti saa olla sanottavasti alijäämäinen, miten laskusuhdanteessa pärjätään? Sopeutumistapoja on useita, joista jotkut voivat olla nykyistä oikeudenmukaisempia. Näyttäähän nyt käyvän niin, että olemme yhdessä kan-

taaneet devalvaation hintaa, mutta vain osa ottaa hyödyn itselleen.

Kun kysytään, millainen on suomalaisen sosiaaliturvan laatu ja saatavuus EU-Suomessa, vastaus riippuu siitä, miten ennakoidaan sopeutumisen suhdanteisiin tapahtuvan. Jos laskusuhdanteessa työttömyyden kasvaessa veroaste ja budjettialijäämä pidetään lukittuina, jousto- eli leikkauspaine kohdistuu suoraan julkisiin menoihin ja samalla myös tietysti sosiaaliturvaan. Sitoutuminen Emu-kriteereihin ei pakota valitsemaan juuri tätä strategiaa, mutta selvästi on niitäkin, jotka näkisivät mielellään tämän tulkinnan nousevan päällimmäiseksi.

Vaihtoehtoinen strategia edellyttää, että tarvittava jousto on rakennettavissa muistakin osatekijöistä ja että tuleva tilanne ennakoidaan ajoissa. Strategiaan kuuluisi ainakin seuraavia keinoja:

Yhtenä osana on sosiaaliturvan rahoituksen järjestäminen siten, että huonoina aikoina on, mistä ottaa. Tarvitaan riittäviä puskureita. Nyt lamaan ajaututtiin puutteellisesti varustautuneina.

Toinen osa koostuu tuloratkaisusta. Kun hintakilpailukyky laskee, on tuotantopanosten hinnan joustettava. Tämä mekanismi toimii mitä ilmeisimmin liian jäykästi.

Kolmas osa koostuu yhteisvastuusta. Vaikeina aikoina on oltava veronmaksusietoa. Tämän osan arviointiin kuuluu mielestäni selvittää myös sitä, miten hyvin tai huonosti verotus ja muut tulonsiirtojärjestelmät toimivat. (Ed. Kekkonen: Tämä on itsestäänselvyys!)

Neljäntenä eikä vähiten tärkeänä osana on sosiaali- ja terveydenhuollon virittäminen tehokkaaksi. Mitä tehokkaampi järjestelmämme on, sitä paremmin sopeudumme Eurooppa-talouden ehtoihin. Uskallan väittää, että tämä vaatimus ei ole ristiriitainen väestön palvelujen ja työntekijöiden aseman turvaamisen kanssa. Huonosti järjestetty toiminta ja tehostomuus ovat tuhlauksia, jolle ei löydy kestäviä perusteluja.

Euroopan unioni ei ole siis yhtenäinen ja, voiko sanoa, valmis kokonaisuus, johon liittyminen tai ulkopuolelle jääminen ratkaisisi kaiken. Tosi-asiassa EU ja sen jäsenmaat muuttuvat koko ajan eivätkä välttämättä samaan suuntaan edes sosiaalipolitiikassa. Eurooppalainen integraatio ei ole itsetarkoitus. Integraatio on vain väline joidenkin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriössä olemme korostaneet sitä, että meidän tavoitteenamme on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kehittä-

minen. Toimme esille Euroopan unionille antamissamme lausunnoissa sen, että pidämme edelleen tärkeinä sosiaalipoliittikan lähtökohtina universaalisuutta, julkisten yhteisten palvelujen merkittävää roolia, asumiseen perustuvaa oikeutta toimeentuloturvaan ja palveluihin, kunallista itsehallintoa, kolmikantaista valmistelutyötä sekä julkisen sektorin ja valtakunnallisten järjestöjen laajaa yhteistyötä. Minulla on kaikki syy uskoa, että voimme pitää näistä asioista kiinni, jos vain sitä yhdessä haluamme.

Lamavuodet ovat osoittaneet, että sosiaalipoliittikan harjoittaminen on kohtalomaisesti kiinni talouden kehityksestä. Vaikka taloudellinen kasvu ei takaa automaattisesti kaikille sosiaalista hyvinvointia, on kuitenkin todettava se, että taloudellinen kasvu helpottaa ratkaisevasti sosiaaliturvan ylläpitoa ja kehittämistä. Mikäli siis Euroopan unionin jäsenyys parantaa Suomen taloudellista tilannetta, kuten on arvioitu, on liittyminen Euroopan unioniin hyvä myös Suomen sosiaalipoliittikalle.

Taloutemme sopeuttaminen uuteen kilpailutilanteeseen edellyttää jatkuvasti monia talouspoliittisia toimenpiteitä, joiden seurausvaikutukset eivät ole yksiselitteisiä. Avoimemmassa taloudessa tuotantokustannukset ja erityisesti työvoimakustannukset sekä verotus ovat harmonisointipaineen alaisina. Tällä on vaikutusta sosiaaliturvan rahoitusrakenteisiin ja myös sosiaaliturvan rahoituksen kokonaistasoon. Näitä ei pidä vähätellä, ei edes Eta-tilanteessa.

Arvoisa puhemies! On ollut myönteistä huomata, että yhä useammat ovat nähneet kehittyneen sosiaaliturvan kilpailukykyä edistävaksi tekijäksi. Myös Euroopan unionin sosiaalipoliittikan Vihreässä ja Valkoisessa kirjassa korostetaan tätä näkökohtaa.

Sosiaali- ja terveysministeriössä näemme, että kehittynyt, universaali ja työhön perustuva sosiaaliturvajärjestelmämme edistää kilpailukykyämme. Euroopan unioni näyttää odottavan uusilta jäseniltään paljon sosiaalipoliittisten kysymysten esille nostamisessa yhteisön sisällä. Tiedän, että meillä on paljonkin annettavaa, jos olemme jäsenenä mukana valmistelutyössä ja päätöksiksi tekemässä. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että luotamme itseemme. Mielestäni meidän ei pidä hakea Euroopan unionista perusteita sosiaalipoliittikkamme muuttamiselle, vaan päinvastoin meidän on tuettava Euroopan unionin sosiaalisen ulottuvuuden kehittymistä.

Integraatiokeskustelussamme heijastui mielestäni aluksi ikävällä tavalla heikko itseluotta-

muksemme. Luettuani sekä jäsenyyden kannattajien että vastustajien sosiaalipoliittisia kannanottoja olen ollut huomaavinani merkittävää itseluottamuksen kasvua. Vastustajien ja kannattajien sosiaalipoliittiset kannanotot ovat lähellä toisiaan. Pidämme kiinni ja olemme huolissamme samoista asioista. Tältä pohjalta on hyvä ponnistaa EU-Suomessa ja taistella yhdessä sosiaalipoliittikkamme suurinta ongelmaa ja uhkaa työttömyyttä vastaan.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että ministeri pani merkille sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielisen lausunnon. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on asiantuntijavalioikunta, joka on hyvin useissa asioissa päätynt yksimieliseen lausuntoon. Valkoisessa kirjassa voi tosiaankin nähdä pohjoismaisen sosiaalipoliittikan mallin, siitä olen ministerin kanssa samaa mieltä. Samaa mieltä olen myös siitä, että jäsenyys ei edellytä sosiaaliturvan leikkaamista eikä hyvinvointipalvelujen romuttamista, mutta se antaa tekosyyn niille hallituksille, jotka haluavat näin menetellä. Olen myös sitä mieltä, että pahin uhka suomalaiselle sosiaaliturvalle on työttömyys. Vain työllä synnytetään hyvinvointia ja myös sosiaalista hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi toivon, että ministeri HUUHTANEN voisi työskennellä yhdessä muiden ministereiden kanssa valiokuntien työskentelytavan muodostamiseksi niin, että hallitus riittävän ajoissa antaa valiokunnille tiedot Euroopan unionin eri tasoilla esille tulevista asioista, jotta valiokunnat voivat käsitellä niitä ja voivat ohjeistaa edustajiamme eri päätöksentekoolimissa. Näin me voimme ohjeistaa, näin me voimme myös seurata. Tämä on paras tapa, paras malli viedä hyvää suomalaista sosiaaliturvamallia Eurooppaan.

Ed. Vuorensola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä ihmettelen keskustalaisen ministerin näkemystä siitä, että riittävä kansallinen tukipaketti takaa, ettei maataloudesta siirry työttömiä työntekijöitä työttömyyskortistoihin.

Ensinnäkin, ministeri HUUHTANEN, tilanne on niin, että meillä ei ole mitään kansallista tukipakettia olemassakaan sovittuna. Vaikka me täällä

sovimme, niin kuin on sovittu, tämän käsittelyn yhteydessä näistä asioista, niin Brysselistä ei ole vahvistettu suurelta osin mitään muuta kuin lähettelemällä joitakin kirjeitä. Toivottavasti valtioneuvosto ja ministeri Pesälä odottavat nyt jonkinlaista joulukorttia, josta saisi taas vahvistusta uskollen. Ei ole mitään sellaista sovittua pakettia, joka olisi hyväksytty Euroopan unionin taholta.

Toiseksi vaikka olisikin, niin minä haluan kysyä: Millä tulevat toimeen ne eteläisen Suomen viljelijät, jotka eivät tule saamaan mitään tukea viljelykselleen? Puhutaan, että ympäristöuudesta saataisiin jotakin lohtua. Nyt epäillään jo sitä, että kun ympäristötuki vaatii investointeja, nämä investoinnit tulevat olemaan huomattavasti kalliimpia kuin ympäristöuudesta maataloudelle tulevat summat. Eihän tällaisella tukimuodolla ole mitään merkitystä, kun sen saamiseksi joudutaan investoimaan huomattavasti enemmän.

Meillä on arvioitu, että 50 000 menettää työpaikkansa maataloudessa seuraavien 3—5 vuoden kuluessa viimeistään. Näille ihmisille on katsottava työtä, ja kun sitä on meillä odottamassa tällä hetkellä noin 470 000 ennestään, niin minä en käsitä tätä asiaa, että ministeri Huuhtanen näin luottavaisesti katsoo tulevaisuuteen maatalouden osalta ja siltä osin, että sieltä ei tule työttömiä lisää.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen käsitteli mielenkiintoisella ja varmasti aidolla tavalla sosiaaliturvan tilannetta sekä Eta-tilanteen oloissa että mahdollisen EU-jäsenyyden oloissa. Hän totesi, että rahoitus perustuu kansallisiin päätöksiin ja samoin varmasti myös sen sosiaaliturvan taso, kesto ja kattavuus, jota Suomessa järjestetään. Pitkälti nämä ovat meidän omissa käsissämme. Rajoitteina ovat talous ja muut kansallisen päätöksenteon tekijät, ja varmasti siinä tulee myös kilpailutilanne, sehän vääjäämättä kiristyy.

Jään miettimään, mikä rahoitusjärjestelmä tulee jatkossa olemaan. Onko arvoisa ministeri arvioinut, mikä on työnantajien osuus, mikä vakuutettujen osuus, lisääntykö meillä myös vakuutettujen osuus sosiaaliturvan rahoitusjärjestelmässä, niin kuin muualla EU-maissa näyttää käyvän? Entä miten käy kattavuusajattelulle perusturvan osalta? Tässä erityisesti tulee mieleen pienyrittäjien ja yleensä yrittäjien ja tähän mukaan luettuna myös maatalousyrittäjien tilanne sosiaaliturvan osalta. Meillähän on monia sellai-

sia järjestelmiä, mm. lomituspalvelujärjestelmä, joka on aivan ainutlaatuinen viljelijäperheitä ajatellen. Toisaalta myös, miten julkisen sektorin tuottamat palvelut suhteessa siihen, mitä yksityisellä sektorilla kilpailutetaan ja ostetaan, ja miten tämä laatu- ja hintakysymys, tuleeko siinä kenties pulmia?

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtasen puheenvuoro paljasti mielenkiintoisella tavalla ne sisäiset painotuserot, jotka ovat olemassa hallituksen toiminnassa suhteessa EU:hun.

Kun ministeri sanoo, että EU-maat eivät ole liikkumassa samaan suuntaan edes sosiaalipolitiikassa ja aivan oikein sanoo, että ei pidä hakea sosiaalipolitiikan muuttamista kansainvälisten mallien mukaan — tulkitsin siis muuttamista huonompaan suuntaan — niin tämä on olennaisesti eri sävyinen viesti kuin minkä muutama tunti sitten antoi pääministeri Aho, jonka puheenvuoro nimenomaan sosiaaliturvan kohdalta oli tulkittavissa aivan toisella tavalla, astetta ja useampaakin astetta kovempaan suuntaan, kuin mikä oli ministeri Huuhtasen puheenvuoro sisältö.

Muistelemme hiukan aikaa taaksepäin, kun valtiovarainministeri Viinanen on asiasta puhunut. Hän on esittänyt Euroopan unionista näkemyksiä, jotka ovat aivan selvällä törmäyskurssilla niiden näkemysten kanssa, mitä Huuhtanen täällä esittää. Hänhän on torjunut kaiken markkinavoimien toimintaan puuttumisen ja ihannoitunut jonkinlaista yöpartijayhteiskuntaa, jossa suurin piirtein kaikki sosiaalisten epäkohtien tasoittaminen pitäisi poistaa markkinavoimien tieltä.

Hyvin lyhyellä ajalla kolme kovin erilaista kantaa suhteessa sosiaalipolitiikkaan. Minusta se avaa hyvin mielenkiintoisen näköalan tämän hallituksen sielunelämään.

Ed. Takala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ministerit täällä tuovat esille käsityksiään, ja oli mielenkiintoista kuulla, mitä ministeri Huuhtanen sosiaaliturvan tulevaisuudesta näkee. Mutta olisin toivonut näistä eri vaihtoehtostrategioista, joita hän selvitteli, hänen ottavan vielä vähän enemmän kantaa siihen, mikä hänen käsityksensä on siitä, millä tavoin me parhaiten tämän hyvinvointivaltiomme ja so-

siaaliturvamme turvaamme. Esimerkiksi kaksi viimeistä näistä neljästä strategiasta käsittääkseen on meillä nyt jo niin huomioitu ja on käytössä. Verotusta on kiristetty, parempituloiset maksavat enemmän veroa kuin aikaisemmin. Suhteessa enemmän on kiristetty myös heiltä. Terveyden- ja sosiaalihuollon tehokkuutta on lisätty monin tavoin. Porrastusta on lisätty erikoissairaanhoidossa ja pyritty omalääkärijärjestelmään, joka on tehokkuuden lisäämistä ja tuo säästöjä.

Mutta kun hän puhui rahoituksesta ja puskuroinnista, eikö voisi ajatella, että edellinen hallitus hyvinvoinnin vuosina nimenomaan lisäsi sosiaaliturvaa ja olisi ehkä puskurimerkitys tälläkin käsitettävissä? Sosiaalimenojahan lisättiin 22 prosenttia viime kaudella. Eikö voisi olla, että tämä on sitä puskuria? Sitten tulee kysymykseen, millä tasolla sen puskurin pitää olla. Pitääkö sen olla valtiolla jokin rahastointitaso ja onko niin, etteivät kotitaloudet pysty tätä puskurointia hyödyntämään? Meneekö kaikki heti kulutukseen? Tässä on monia kysymyksiä, jotka jäävät auki. Ministeri ehkä vähän väisteli ottamatta kantaa tulevaisuuteen ja oli kovin toiveikas.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oleellista on havaita, että EU:ssa on lähestytty pohjoismaista sosiaalipoliittista ajattelua. EU:ssakin korostetaan sitä, että sosiaalinen turvallisuus ei ole taloudellisen kasvun este vaan pikemminkin sen edellytys. Universaalisuus, kattavuus, verorahoitteisuus ja tasa-arvo ovat niitä meidän sosiaalipoliittikkamme vahvuuksia, jotka myös ovat edesauttaneet kansallisen eheyden vahvistumista.

Koti-Suomessa lama on paljastanut sen, että suhtautuminen sosiaaliseen turvallisuuteen ei kuitenkaan olekaan niin yksituumaista kuin me vielä ennen lamaa luulimme. Minä arvelen, että sosiaaliministeri Huuhtanenkin on tämän joutunut monesti hyvin kipeällä tavalla huomaamaan. Sen vuoksi olisi tärkeätä, että EU-jäsenyydessä meillä olisi olemassa selkeä suomalainen strategia, miten me toisaalta varmistamme sosiaalisen turvallisuutemme, kehitämme sitä ja voimme ikään kuin oman strategiamme puitteissa myös olla edesauttamassa eurooppalaista kehitystä.

Suomen on tietenkin saatava taloutensa kuntoon. Se on aivan selvä. Emu-kriteereitä kohti meidän on edettävä kaikissa tapauksissa, niin kuin olemme sanoneet. Alhainen inflaatio, alhai-

nen korkotaso ja velkaantumisen vähentäminen ovat välttämättömiä. Olen ymmärtänyt, että EU:ssakin on todettu, että konvergenssikriteerit eivät sinänsä edellytä, että nimenomaan leikkaukset tapahtuvat sosiaalisesta turvallisuudesta. Suomalainen sosiaaliturva on ollut hyvää eurooppalaista keskitasoa. Sen rahoitus on myös ollut eri osapuolille rasitteena eurooppalaista keskitasoa eikä sosiaalinen turvallisuus vaarana meidän kilpailukykyämme. Meillä on kaikki mahdollisuudet myös Euroopan yhteisön jäsenyydessä edetä.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen käytti hyvin tasapainoisen ja rakentavan puheenvuoron. Puheensa loppupuolella hän hyvin perusteellisesti pohdiskeli sitä tilannetta, että kun Suomi on yhteisessä valuutassa ja muutenkin sitoutunut Emun kriteereihin, mikä tässä maassa joustaa ja millä tavalla täällä pystytään erilaisiin suhdannevaihteluihin vastaamaan.

Puheensa alkupuolella ministeri Huuhtanen samoin kuin edellinen puhuja, keskustan Olavi Ala-Nissilä, viittasi verotuskysymyksiin. Puutuisin alkoholiveroasiaan ja yleensäkin valmisteveroihin. Näyttää siltä, että valtiolta jää aika suuria summia tulematta kassaan tulevaisuudessa, puhutaan 3—5 miljardista. Kukaan ei tarkkaa lukua tiedä. Sen lisäksi, jos alkoholin hinta tulee vielä reilusti alenemaan, kulutus tulee kasvamaan ja haitat tulevat sen myötä lisääntymään. Tässä suhteessa jäin kaipaamaan ministeri Huuhtaselta visioita. Miten valtiontalouden verotulojen aukko katetaan, koska teidän ministeriönne pääluokka on karkeasti sanottuna noin 50 miljardia markkaa? Jos verotulojen alenemia otetaan teidän ministeriönne pääluokasta esimerkiksi 2—3, mahdollisesti jopa 6 miljardia, se on jo prosentuaalisesti erittäin suuri osuus. Uskon, että te olette miettinyt näitä kysymyksiä. Toivoisin, että te antaisitte myös eduskunnalle näistä vähän valaistusta.

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Huuhtanen aivan aiheellisesti kiitteli sekä sosiaali- ja terveysvaliokuntaa että ulkoasiainvaliokuntaa yksimielisistä kannanotoista, jotka koskivat sosiaaliturvamme rahoitusta, tasoa jne. Tähän lienee syynä juuri se tosiasia, että molemmat valiokunnat ovat

vain tunnustaneet sen tosiasian, että sosiaaliturvamme rahoitus ja sen taso riippuvat omista kansallisista toimenpiteistämme, ja sen pidemmälle ei tässä analysoinnissa kumpikaan valiokunta luonnollisesti tässä yhteydessä mennyt. Toteankin vain sen, että jos valiokunnat olisivat joutuneet ottamaan kantaa siihen, mikä se kansallinen taso tai näkemys on, tässä varmasti olisi tullut jo jonkinlaista erimielisyyttä tai ristiriitaa.

Minä olisin myös puolestani odottanut hie-
man pidemmälle menevää analyysia siitä, kun ministeri Huuhtanen otti esiin Emu-kriteeristöt ja tulevan tilanteen, mihin tässä joudumme tai mikä tilanne on edessämme. Olisin odottanut, että ministeri Huuhtanen olisi vähän valottanut sitä strategiaa tai niitä toimintalinjoja, joita Emu-kriteereitä kohti pyrkiminen aiheuttaa, eli kun joudumme joka tapauksessa julkista velkaa pienentämään, budjettivajetta pienentämään jne. Mikä on sosiaali- ja terveysministeriön tai hallituksen näkökulma siihen, millä eväillä me hoidamme tässä tilanteessa oman kansallisen sosiaalipolitiikkamme, sosiaaliturvamme ja ennen kaikkea sen rahoituksen? Näistä vaihtoehdoista tai teidän yksiselitteisestä kannastanne tietysti olisi tavattoman tärkeä tässä vaiheessa päästä keskustelemaan.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n :
Arvoisa puhemies! Täällä oli hyvin paljon saman suuntaisia arvioita mielipiteiksi asiasta, jota itse esittelin. Otan vain muutamia, jotka poikkesivat omista kannoistani, joista ensimmäinen ed. Aitonien kannanotto.

En lähde maatalouspolitiikkaa ruotimaan omalta osaltani yhtään pidemmälle kuin ministeri Pesälä jo teki. Myönnän toki sen, että Suomen maataloudessa ja koko elintarvikeketjussa on huomattava sopeutumisen pakko ja vaikeudet edessä. Toivon vain, että sekä ns. EU-rahalla että kansallisella rahalla nämä ongelmat voidaan siten voittaa, kuin tällä hetkellä näemme ja on hallituksen puolelta esitetty ja toivottavasti täällä eduskunnassa myös hyväksytään.

Ed. Väistö kysyi, miten sosiaaliturvan rahoitus kenties tulisi EU-vaihtoehdossa muuttamaan. On todettava, että EU-maissa tällä hetkellä rahoitus on niin kirjava, että se oikeastaan antaa Suomellekin mahdollisuudet muuttaa rahoituspohjaansa niitten esimerkkien pohjalta tai niistä kokonaan piittaamatta. Ratkaisu tulee olemaan tulevan eduskunnan ja hallituksen asioita, enkä voi tässä vaiheessa vielä tehdä mitään arvausta, mihin suuntaan se on kenties menossa.

Joka tapauksessa esimerkiksi työntekijöitten ja työnantajien sosiaaliturvamaksut liittyvät niin paljon muuhun kokonaisuuteen, että niitten, voiko sanoa, yksittäinen irtiotto ja tarkastelu on mielestäni mahdotonta.

Mitä tulee julkisten palvelujen ja yksityisten palvelujen suhteeseen, on muistettava, että jo tällä hetkellä meillä on omalla tavalla sekamalli sillä tavoin, että kunta voi tuottaa palvelut itse, ostaa toiselta kunnalta tai hankkia ne yksityiseltä. Palvelujen järjestämistä vastuu ja tietysti myös rahoitus on kunnan oma asia.

Ed. Kekkonen näki, että on esitetty kolme erilaista kantaa sosiaalipolitiikkaan. Kuuntelin pääministeri Ahon puheenvuoroa, ja hän oikeastaan totesi vain itsestäänselvyyden, eli sosiaaliturvalle, etuisuuksille ja palveluille pitää olla aina rahoitus kunnossa, emmekä me voi, toisin kuin esimerkiksi nyt, pitkään elää ns. velkarahalla, koska se tulee olemaan ongelma tulevaisuudessa. Tässä mielessä meidän kantamme pääministerin kanssa eivät eroa millään lailla. Olen itsekkin sitä mieltä, että kaikelle täytyy olla rahoitus kunnossa, muutoin ajaudumme kestäättömään tilanteeseen. (Ed. Kekkonen: Mutta yhteiskunnassa pitää olla painotuksia!)

Mitä tulee sitten painotuksiin, puheessani totesin, että ei sosiaaliturva tietenkään ole yksin tässä tarkastelussa, vaan kaikki menomme tulevat olemaan samalla tavalla tarkastelussa. Silloin asiasta selvittäään vain ns. arvokeskustelulla ja pohdinnalla, mitkä asiat hoidetaan ja mistä väistetään. (Ed. Kekkonen: Koska hallitus käynnistää tämän arvokeskustelun?) — Se on koko ajan käynyt sitä keskustelua ja tehnyt siitä myös esityksen eduskunnalle, niin kuin ed. Kekkonen varsin hyvin tietää.

Ed. Takala toivoi, että olisin mennyt huomattavasti pitemmälle näissä pohdintoissani, ja hänelle jäi sanomani auki. Aivan varmasti näin tapahtuikin. En yrittänytäkään joka asiaa kaiken kattavasti esittää, mutta kysymykseen, mitä tarkoitan puskurivaikutuksella ja minkälainen puskuuri meidän tulisi rakentaa, vastaan, että olemme toki pohtineet rahastointimahdollisuuksia. Näitä rahastoja tulisi kartuttaa ns. rikkaina vuosina. Uskon varsin vähän siihen, että voisimme kokonaan luottaa siihen, että yksityinen kansalainen voisi tämän puskurivaikutuksen hoitaa kohdallaan ja me emme tarvitsisi mitään laajempaa puskuroidintia.

Ymmärsin ed. Hämäläisen puheenvuoron, eikä siinä ollut kovin paljon eriävää mielipidettä enkä siitä löytänyt mitään uutta näkökulmaa.

Sen sijaan ed. Seivästäön selkeään kysymykseen alkoholiveron alenemiseen liittyvien haittojen huomioimisesta hallituksen taholta voin sanoa, että olen molemmista tietysti huolissani, sekä alkoholiveron tuoton alenemisesta että myös haittojen lisääntymisestä. Näihin haittoihin tietysti voimme vaikuttaa myös ns. informaatio-ohjauksella, puhumalla alkoholin runsaan käytön kielteisistä vaikutuksista ihmisen elimistöön ja niihin moniin haittoihin, jotka hallitsematon alkoholin käyttö aiheuttaa perhepolitiikassa, sosiaalipolitiikassa laajemmin ja palvelujen tarpeessa.

Miten nimenomaan alkoholivero korvautuu? Hallitushan lähtee siitä, että taloudellinen aktiivisuus lisääntyy EU-ratkaisun myötä, ja sitä kautta tuloverotus, myös arvonlisävero, monet tällaiset meidän verotuksemme päälinjat tuottaisivat lisää, ja moneen on löydetty ratkaisu myös ympäristö- ja energiaverotuksen tarkistamisesta. Tosin tässä suhteessa Suomi on eräs edelläkävijä-maita jo Euroopan unionin sisällä.

Ed. Luhtanen kysyi, mikä on kansallinen strategia tällä hetkellä, mikä on sosiaali- ja terveysministeriön näkemys. Meidän näkemyksemme on, että pitkävaikutteisiin etuisuuksiin tulee löytää kestävä näkökulma. Näitä pitkävaikutteisia asioita ovat mm. tulevat eläkkeet, ovatko etuudet ja rahoitus synkronissa vai eivät. Luulen, että nämä asiat tulee tarkastella aivan lähivuosina.

Edelleen näen palvelupuolella palvelurakenteen eteenpäin viemisen säästävänä vaikutuksiltaan ja ehkäisevänä työn sekä sosiaalipuolella että terveyden puolella erityisen tärkeänä, josta me löydämme jopa huomattavia säästöjä. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on esimerkiksi tapaturmien suhteen oma toimintaohjelmakaavailu, jolla uskomme päästävän merkittäviin säästöihin.

Kaiken kaikkiaan voin todeta, että sitä luottavaisuutta, jota olen puheessani esittänyt, voi aivan hyvin puolustella. Kaikki on loppujen lopuksi kiinni poliittisesta tahdosta, näemmekö tasarvon ja oikeudenmukaisuuden yhteiskunnassa sellaisena keskeisenä asiana, kuin tähän saakka olemme nähneet, myös tulevaisuudessa.

Ed. P a a s i o : Arvoisa puhemies! On paradoksaalista, että tämän keskustelun hallitsevimpiä piirteitä on ollut kysymys, jolla ei ole suoranaista yhteyttä Suomen jäsenyyteen Euroopan unionissa. Tarkoitan maratonpuheenvuoroja, joiden varsinaisena tarkoituksena on ilmoitettukin olevan vaikuttaminen eduskunnan työskentelyn aikatauluihin, ei ensisijaisesti näkökohtien

esittäminen itse asiasta. Kun tämä ilmiö kuitenkin myös historiallisessa katsannossa liittyy EU-jäsenyysprosenttiin, haluan esittää muutaman näkökohdan valtiosääntömme tulkinnan kannalta.

Korostan, ettei minulla ole kaikkiin esittämiini kysymyksiin kristallisoituneita vastauksia. Kysymykset on pikemminkin tarkoitettu pohdinnan materiaaliksi kuin sen lopputulokseksi. Dynaamisen keskustelun välttämätön peruspiire onkin se, että kysymyksiä on enemmän kuin vastauksia. Päinvastainen tilanne ei edusta demokratialle ominaista vuoropuhelua.

Oikeutusta tuntikausien puhumiseen on haettu valtiopäiväjärjestyksen 57 § 3 momentista, jossa taataan edustajalle oikeus pöytäkirjaan vapaasti puhua ja lausua mieltänsä kaikista silloin keskusteltavina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Tätä säännöstä on mielestäni tarkasteltu, ikään kuin se olisi valtiosääntömme ainoa voimassa oleva säännös. Tarkastelu on lähes poikkeuksetta tapahtunut yhden edustajan näkökulmasta.

Vähälle tarkastelulle on sen sijaan jäänyt se, haittaako tämän säännöksen laajin mahdollinen tulkinta kenties muiden edustajien oikeutta mieltänsä ilmaisemiseen, edustajien, joilla on täsmälleen samanlainen oikeus viitata ja vedota mainittuun valtiopäiväjärjestyksen säännökseen. Voidaan kysyä, eikö voisi olla olemassa esimerkiksi ajallisesti jokin raja, jolle saavuttaessa voitaisiin katsoa yhden edustajan oikeuden kohtuullisesti täyttyneen ja toisen edustajan oikeuden tulevan enenevästi loukatuksi. Voisiko puhemiesellä olla tällöin tulkitsijan rooli?

Mainitun säännöksen on tulkittu tarkoittavan myös sitä, että yksi edustaja voi miten monta kertaa tahansa ”ilmaista mieltänsä asiasta”. Tällöin voidaan kysyä, mikä tarkoitus tällä tärkeällä perusoikeudella mieltänsä ilmaisemiseen on. Pää-tarkoitus varmaan on saattaa kyseisen edustajan mielipide eduskunnan tietoon päätöksenteossa toivottavasti huomioon otettavaksi. Tärkeä näkökohta luonnollisesti on myös julkisuus, jota kansanedustajan puheoikeus myös palvelee. Voidaan aiheellisesti kysyä, täytyvätkö nämä perusteet sitä paremmin, mitä useampaan kertaan samat asiat keskustelun kuluessa kertaa. Otan vapauden olla eri mieltä, epäillä tätä ajatusta.

Repetitio est mater studiorum, kertaus on opintojen äiti, sanoivat vanhat roomalaiset. Kysymys on kuitenkin äidistä, ei esimerkiksi isoäidin isoäidistä.

Kansanedustajalla on luonnollisesti oikeus puheellaan yrittää taivuttaa puolelleen vastaan hangoittelevia muita edustajia. Parlamenttihan on keskustelemisen paikka. Voidaan kuitenkin kysyä, kasvaako taivutteleminen teho suorassa suhteessa puheenvuoron pituuteen. Sitäkin voidaan kysyä, miten keskustellaan tunteja puhuvan edustajan kanssa. Keskusteluhan edellyttä suunvuoron saamista.

Miten sitten tulisi suhtautua sellaisiin ilmoituksiin, joiden mukaan edustajien tarkoituksena onkin jokin muu kuin valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mainitsema tarkoitus mielen ilmaisemisesta, nimittäin eduskunnan työskentelyaikatauluun vaikuttaminen, ei asia-argumentein vaan nimenomaan uuvuttavilla puheenvuorojen pituuksilla?

Missä määrin kyseinen säännös on voimassa silloinkin, kun puheenvuoron tarkoituksiksi nimenomaan ilmoitetaan muu kuin tässä mainittu oikeuden perusta?

Voidaan perustellusti kysyä, täyttävätkö eduskunnan avoin uhkaaminen ja julkiset puheet puhemiesten näännyttämisen helpoudesta valtiopäiväjärjestyksen 58 §:n edellyttämän vakaan ja arvokkaan esiintymisen tunnusmerkit tai poliittisen sivistyneisyyden, jota myös on julkisuudessa peräänkuulutettu.

Mainittua valtiopäiväjärjestyksen 57 §:ää on käsitelty enimmäkseen irrallaan valtiosääntömme kokonaisuudesta. Mainittu säännös on osa valtiosääntöämme, mutta sitä ei tulisi voida soveltaa siten, että se hämärtää valtiosäännön perustarkoituksen, jonka keskeinen elementti on eduskunnan toimivuuden takaaminen. Voidaanko valtiosäännön yhden lain yhden pykälän yhden momentin määräyksiä tulkita niin väljästi, että mm. tuo mainittu perustarkoitus on vaarassa?

Tässä yhteydessä on ollut puhetta myös valankäytöstä ja varsinkin kaikesta vallankäytöstä pidättäytymisestä. On vilahtanut mielessä, eikö puhujakorokkeen vuorikausimittainen miehittäminen kuitenkin ole paljon raskaampaa vallan käyttämistä kuin minkään värisen äänestysnapin painaminen yhden edustajan kohdalla koskaan voi olla.

Arvoisa puhemies! Keskustelu Suomen jäsenyydestä Euroopan unionissa on luonnollisesti sisältänyt paljon arvioita Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ulottuvuuksista. Se, että mielipiteet poikkeavat paljonkin toisistaan, on merkki siitä, että eletään ulkopoliittisen debatin dynaamisista vaihetta.

Jäsenyys Euroopan unionissa tuo kansainvälisten asioidemme kokonaisuuteen uuden elementin. Tämänkin vuoksi on tärkeää ja perusteltua, että eduskunta jo heti alkuun päättävästi haluaa turvata omat vaikutusmahdollisuutensa unionin erilaisissa päätöksentekoprosesseissa.

Kaikkeen päätöksentekoon demokraattisessa järjestelmässä kuuluu päätöksentekijän vastuu, kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin menettelytavoin realisoitavissa oleva vastuu.

On tietenkin pidettävä huoli, että parlamentarismiin kuuluva työnjako eduskunnan ja hallituksen välillä ei epätarkoituksenmukaisella tavalla hämähä. Eduskunnan ei tule ottaa itselleen hallitukselle kuuluvia tehtäviä. Jos näin tapahtuu, on kysyttävä, miten realisoituvat välttämättömät vastuusuhteet tällöin. Eduskunta ei voi menetellä jäsentensä ja valiokuntiansa suhteen niin kuin se voi menetellä hallituksen suhteen.

Eduskunnan tehtävänä on valvonta, ohjaus ja kontrolli. Jotta se näistä tehtävistä voisi kunnialla normaalin lainsäädäntötyönsä ohella suoriutua, on uuden tilanteen tuotettava uusia rakenteita, uusia menettelytapoja ja uusia valmiuksia. Tällä hetkellä tilanne eduskunnan kannalta antaa aiheen optimismiin.

Arvoisa puhemies! Täällä on monissa puheenvuoroissa peräänkuulutettu kantaani siitä, millä tavoin eduskunnan tulisi käsitellä Suomen mahdollinen tarkkailija-asema Länsi-Euroopan unionissa Weu:ssa. Ulkoasiainvaliokunta jätti avoimeksi sen tavan, jolla eduskunnan tulisi asia käsitellä. Valittavina ovat tällöin mielestäni ainakin valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n mukainen selonteko ulkoasiainvaliokunnalle, selonteko eduskunnalle ja tiedonanto. Mielestäni selvintä on, että hallitus valitsee sellaisen muodon, jolla asiaan voidaan ottaa kanta täysistunnossa, julkisella foorumilla; mitään salailemisen tarvetta asiassa ei ole.

Ulkoasiainvaliokunta suosittelee, että Suomi hakeutuisi tarkkailijaksi Länsi-Euroopan unioniin. Valiokunta ei näe tässä automatiikkaa sotilaalliseen liittoutumiseen. Kysymys on järkevästä ratkaisusta, joka pitää meidät tilanteen tasalla.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin yhteisen ulkopoliittikka ei ole Suomelle ongelma. Suomi on jo vuosia ollut mukana yhteisessä ulkopoliittisessa dialogissa, eikä tähän mennessä ole ilmennyt mainittavia eroavuuksia käsityksissä siitä, millä tavoin eurooppalaiset ja kauempanakin olevat ongelmat on pyrittävä ratkaisemaan.

Yhteinen ulkopolitiikka ei merkitse, ettei kansalliselle politiikalle enää jäisi tilaa. Alueen laajuus ja historialliset tosiseikat aiheuttavat erilaisia painotuksia Euroopan unionin eri puolilla. Esimerkiksi tilanne pohjoisessa Afrikassa on epäilemättä suurempi huolen aihe Välimeren maille kuin Suomelle. Tämä ei toki tarkoita, ettei tuo tilanne meillekin olisi tärkeä; kyse on nimenomaan painotuksista. Vastaavasti emme oleta, että kehitys Pietarissa ympäristöineen tai Karjalassa olisi yhtä kiinteän huomion kohteena Portugalissa kuin meillä Suomessa. Jäsenyys EU:ssa ei vähennä Suomen ulkopolitiikan aktiivisuuden tarvetta, vaan lisää sitä.

Arvoisa puhemies! Tässäkin keskustelussa on puhuttu paljon lähialuepolitiikan tärkeydestä. Tätä onkin syytä voimakkaasti korostaa. Samalla on kuitenkin pidettävä mielessä sekin, että Suomen tulee vaikuttaa EU:n jäsenenä maailman laajuisen avoimuuden suuntaan ja vastustaa ns. linnake-Euroopan muodostumista. Tämä on varmaan lähellä niidenkin ajatuksia, jotka keskustelun kuluessa ovat pyrkineet hakemaan kaukomaista jopa vaihtoehtoa EU:lle ja EU-jäsenyydelle.

Suomen ulkopolitiikalle on ollut tyypillistä globaalisen näkökulman vaatimattomuus. Suomen ulkopolitiikka on ollut tyypillisesti naapuripolitiikkaa sekä toimintaa monenkeskisillä foorumeilla, kuten YK:ssa ja Etykissä. Suomelle ei sen sijaan ole ollut tyypillistä kontaktien hakeminen suoraan naapureita kauempana sijaitseviin maihin. Tässä suhteessa Suomi on olennaisesti poikennut muista Pohjoismaista. Mainittakoon vain esimerkiksi Norjan ja Ruotsin merkittävä panos Lähi-idän rauhanprosessissa. Nämä roolit eivät tulleet sattumalta; niillä oli vankka pohjansa pitkäaikaisessa toiminnassa tuolla alueella. Tämä ei kuitenkaan ole vähimmäissäkään määrin haitannut Ruotsin tai Norjan voimakasta panostamista omaan lähialuepolitiikkaansa.

On paikallaan, että Suomi avartaa näkökulmaansa tässäkin suhteessa. On tyydytyksellä pantava merkille tasavallan presidentin voimakas suuntautuminen tälle kannalle, mistä hänen tiivis matkaohjelmansa on hyvänä osoituksena. Suomi vahvistaa asemaansa ulkopolitiikassa.

On paitsi toivottavaa, myös välttämätöntä, että EU-jäsenyyden tuomat velvoitteet eivät katkaise Suomen suoria suhteita kehitysmaihin ja täten välitöntä tuntumaa kehityksen suuriin ongelmiin ja koko kehitysprosessiin. Tämä edellyttää, että jo tämä hallitus realisoi sitoutumisensa YK-suosituksen mukaiseen kehitysyhteistyön

0,7 prosentin btk-osuuteen mieluummin niin nopeasti kuin mahdollista.

Ed. Puisto merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paasio ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajana korosti aivan oikein Suomen aktiivisen ulkopolitiikan tärkeyttä myös mahdollisessa EU-jäsenyyden tilanteessa ja myös sitä, että meille lähialueyhteistyö on ollut perinteistä ja sitäkin tulee jatkaa. Itse näen niin, että EU:n nykyisten jäsenmaiden taholla varmasti odotetaan Suomelta lisääntyvää aktiivisuutta lähialueillamme: Venäjän suuntaan, itäisten naapureittemme suuntaan. Tässä mielessä varmasti myös odotetaan sitä, että me käytämme sitä asiantuntemusta, mitä meillä on vuosikymmenten mittaan syntynyt, ja panostetaan sitä sitten yhdessä. Varmasti siitä hyödyimme myös itse.

Ed. Paasio toi esille myös keskustelun sävyn, joka täällä on ollut aiemmissa käsittelyissä. Voi olla niin, että tämä on ollut poikkeuksellinen asia ja ainakin poikkeuksellisen tärkeä asia tässä eduskunnassa, ja ehkä se on heijastunut osaltaan tähän tilanteeseen ja toimintaan, jota ei kaikilta osin voi mitenkään pitää vakaana ja arvokkaana käytöksenä. Toisaalta näen niin, että ehkä tässä on joitakin yhteensattumia. Joitakin paineita liepee jäänyt puolelle jos toiselle siitä, että Suomi tavallaan asetettiin ensimmäisenä ratkaisemaan kantansa neuvoteltuun sopimukseen eikä päästy siihen, että Pohjoismaissa olisi voitu toteuttaa kansanäänestys samana päivänä. Minusta ei pidä nyt kuitenkaan tehdä mitään hätiköityjä ratkaisuja ja päätöksiä siitä, miten valtiopäiväjärjestystä pitäisi muuttaa. Tämä on ollut, niin kuin sanoin, poikkeuksellinen tilanne. Uskon, että tästä nyt pääsemme taas normaaliin päiväjärjestykseen.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Pertti Paasio niin minäkin haluaisin puuttua valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n hirvittävään väärinkäyttöön näinä viikkoina. Minusta on ollut vastuutonta se, että siihen pykälään vedoten on suoranaisesti herjattu eduskunnan puhemiehistöä, sitä joukkoa, jonka vastuulla on johtaa tätä työtä. Tässä suhteessa kovin erikoista oli se, että istuvan hallituksen

sisäministeri, ministeri Pekkarinen, syyllysty mitä karkeimmalla tavalla siihen, mihin eräät kaikkein mauttomimmat rivikansanedustajat täällä olivat ryhtyneet. Tässä suhteessa apua ei ollut myöskään pääministeri Ahosta, joka tautivuoteelta toivuttuaan syyllysti meidät kaikki, ikään kuin kaikki olisimme yhtä syyllyisiä siihen, että täällä muutama ihminen häiriköi ja käyttää toimintaa, jota voisi kutsua parlamentaariseksi terroriksi. Kun samaan aikaan ulkoasiainministeri Haavisto on loistanut poissaolollaan, hallituksen suhtautumisesta jää peräti kummallinen kuva koko tähän prosessiin. Onneksi edes ministeri Salolainen on aika taajaan ollut paikalla. Hän omalta osaltaan kyllä vapauttaa tässä hallituksen, mutta ei tietenkään hallituksen johtavaa puoluetta, Suomen keskustaa.

Mitä tulee puheenjohtaja Paasion mainitsemaan Länsi-Euroopan unionin tarkkailijajäsenyyteen, minusta olisi loogista, että asiasta päättäisiin eduskunnassa, ja siihen erinomaisen mahdollisuuden tietysti antaisi hallituksen tiedonanto asiasta.

Ed. P. Leppänen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän valitettavana sitä, että ed. Paasio käytti näin paljon aikaa valtiopäiväjärjestyksen käsittelyyn, koska hänellä on erittäin paljon annettavaa eduskunnalle tässä substanssiky-symyksessä.

Hän viittasi Länsi-Euroopan unionin -kysymyksessä tiettyyn ristiriitaan puolustusvaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan välillä. Huomautan siitä, että puolustusvaliokunta antoi noin kuukausi ennen lausuntonsa kuin ulkoasiainvaliokunta mietintönsä. Sinäkin aikana oli jo tiettyjä asioita ehtinyt tapahtua, ja hyvin korkealta taholta oli tuomittu puolustusvaliokunnan lausunto tavallaan huonoksi paperiksi.

Mutta elämä on senkin jälkeen jatkunut. Näinäkin päivinä Weu pohtii tulevaa rooliaan tilanteessa, jossa näyttää hyvin ilmeiseltä, että Yhdysvallat nopeuttaa sotilaallista vetäytymistään Euroopasta. Olisin toivonut, että ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja olisi puheessaan vielä kajonnut tähän kysymykseen. Nyt on aika jo jättää nämä menneitten kaivelemiset ja unohtaa ja antaa anteeksi myös niille, jotka ed. Paasionkin mielestä nyt ovat toimineet väärin.

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei minulla mitään vaikeuksia anteeksiantamisessa ole, mutta unohtaminen on kokonaan toinen asia. Meidän ei pidä unohtaa tätä asiaa.

Ed. Väistö viittasi siihen, että meidän olisi pitänyt äänestää samanaikaisesti Ruotsin kanssa, siis 13. marraskuuta. Se merkitsisi, että ulkoasiainvaliokunta parhaillaan vasta aloittaisi tämän asian varsinaista käsittelyä. Valiokunnan mietinnön valmistumiseen Suomen kansanäänestyksen jälkeen meni kolme viikkoa. Toisin sanoen me pääsisimme itsenäisyyspäivän tienoilta vasta aloittamaan tämän käsittelyn, joka nyt on jo kestänyt täällä näin kauan, ilman että budjetin valmistumisesta olisi mitään tietoa. Ruotsissa ei ole budjettikeskustelua tähän aikaan. Tämä on ollut pääasiallinen syy, miksi on ollut syytä sijoittaa kansanäänestys tuohon, mihin se sijoittui.

Mitä tulee lähialuepolitiikkaan, olen aivan samaa mieltä, että kyllä meillä keskeistä vastuuta Venäjän-politiikasta tulee varmasti olemaan. Korostin vain sitä, että se ei voi olla vaihtoehtona sille, että me suuntaamme katsemme myöskin pikkuisen kauemmaksi kuin ihan välittömiin naapureihin.

Mitä tulee ed. Seivästön puheenvuoroon valtiopäiväjärjestyksestä, että käytin siihen liikaa aikaa, se kuulosti kyllä tässä keskustelussa vähän hirtehiseltä sen takia, että käytin siihen tasan kuusi minuuttia, en kuutta tuntia.

Puolustusasiainvaliokunnan lausunto on jo niin monta kertaa ruodittu, että jääköön silleen. Ilmoitan, että parin viikon kuluttua aion olla paikalla Weu:n yleiskokouksessa haistelemassa, mitä aikeita heillä on. Kerron sitten ed. Seivästölle tästä.

Ed. T a k a l a : Arvoisa puhemies! Ensimmäisen käsittelyn alkupuolella täällä käyttämäni puheenvuoron jälkeen on puheita pidetty erittäin paljon. Merkille pantavaa on, niin kuin äskeinen puhuja ed. Paasiokin totesi, että suurimman osan eduskunnan ajasta ja tiedotusvälineiden huomiosta ovat saaneet ns. jarrutuspuheenvuorot ja niiden ympärille tiivistyneet ajoittain hyvinkin kiihkeät ja tunnetta täynnä olevat lausumat. Paljon aikaa, energiaa ja rahaa on mennyt aikatauluun liittyvien intohimojen tyydyttämiseen. On valitettavaa, että itse asiasta eli EU:n mahdollisuuksista ja riskeistä ei ole voitu riittävän asiallisesti keskustella ennen kuin vasta nyt.

Tänään täällä on kuultu hyviä, perusteltuja puheenvuoroja niin ministereiltä kuin kansanedustajiltakin. Sen sijaan ensimmäisessä käsittelyssä on nähty näytelmä, jonka tietyissä roolisuurituksissa on piirteitä psykiatrian oppikirjoista. Olemme joutuneet seuraamaan lähes epätoivoisia yrityksiä, joiden keskeisenä piirteenä on ollut pakkomielle viedä läpi omia yliarvoisiksi koettuja näkemyksiä käyttäen keinona muiden väsyttämistä ja ajalla pelaamista. Eräät puhujat ovat nähneet itsensä suuren tehtävän suorittajana, henkilönä, jolle on annettu parempi tieto kuin meille muille tavallisille kansanedustajille siitä, mitä Raamatussa tai talousteorioissa on sanottu. Selvimpiä merkkejä todellisuudentajun katoamisesta mielestäni ovat olleet ja ovat ne kuulemamme perustelut, joissa Raamattua tulkitaan oman mielen mukaisesti kertomalla, että EU on paha, ikään kuin kiusaajan keksimä ansa, joka välittää olemalla liittymättä valtioiden väliseen yhteistyöhön EU:ssa.

Sairauden piirteitä on mielestäni myös siinä, että puhutaan yhteen menoon tuntikausia öisin väsyttäen muut. Sitten kun muut joutuvat jatkamaan töitä päivisin, puhuja anoo vapautta eduskuntatyöstä yksityisillä syillä yli viikoksi kertoen samalla muille, että aikoo toimia niin, että pystyisi toimillaan pitkittämään päätöksentekoa kolmannessa käsittelyssä yli vaalien eli noin neljä kuukautta. Toivottavasti, arvoisa puhemies, tällaiset pyrkimykset eivät tule saamaan tukea.

Tässä salissa on myös asetettu toisten edustajien yläpuolelle ja otettu käsiin valtaa tavalla, joka on tunnusomaista itsekeskeistä tyyppiä olevassa persoonallisuuden häiriössä. Kun entinen puolueen puheenjohtaja, ministeri ja presidenttiehdokas alkaa toistaa omia käsityksiään kymmeniä kertoja saman istunnon aikana, ryhtyy kinaamaan puhemiehen kanssa, alkaa puhua totuudenvastaisesti, on pakko miettiä, mistä on kysymys. Jos kyse ei ole vakavasta sopeutumishäiriöstä kansanäänestyksen luomaan tilanteeseen, kyse on ehkä vain huomion herättämisestä eduskuntavaalien alla. Mahdollisesti on kyseessä voimakas ns. omaprojekti, vallan palauttaminen itselle käyttäen vetoapuna naapurimaan olosuhteita, kunnioittamatta lainkaan sitä, mitä Suomen kansan enemmistö on sanonut. Jos näin on, tällainen projekti on tullut maksamaan kansalaisille melkoisesti markkoja.

Arvoisa puhemies! Jarrutuksen onnistuminen aiheuttaa huolta jatkoon suhteen. Mielestäni yöistuntoja tulee välttää, mutta toisaalta eduskunnan aikataulusta tulisi pystyä pitämään kiinni,

joten toivon, että löydämme asialliset keinot eduskuntatyön turvaamiseksi ilman, että me joudumme miettimään, milloin edustajien käytös ylittää paitsi asiallisuuden myös terveyden ja sairauden, työkyvyn tai työkyvyttömyyden rajan.

Arvoisa puhemies! Suomen kansahan on selvästi ilmaissut mielipiteensä ja antanut neuvonsa eduskunnalle siitä, miten päättää Suomen liittymisestä Euroopan unioniin. Ensimmäisessä käsittelyssä olen ilmaissut jo näkemyksiäni Suomen roolista EU:ssa. Toistamatta niitä haluan todeta, että ryhmäpuheenvuorossamme ilmaistut asiat ovat myös omasta mielestäni kohdallaan ja saavat tukeni.

Korostaisin kuitenkin erityisesti sitä, että Suomen on oltava mukana lujitettaessa Euroopan vakautta ja turvallisuutta tavoitteena pysyvä rauhan tila. Olen myös tullut vakuuttuneeksi siitä, että yhteiset laajat sisämarkkinat lisäävät siinä määrin talouden nousua antaen suomalaiselle tuotannolle ja kaupalle uusia laajempia mahdollisuuksia, että siten on mahdollista turvata sellainen taloudellinen kasvu, joka tarvitaan hyvinvointivaltion ja -palvelujen sosiaaliturvan ja korkealaatuisen ympäristön ylläpitämiseksi.

Suomen jäsenyys tulee lisäämään myös talouspolitiikan uskottavuutta ja maamme kiinnostavuutta investointikohteena. Investointeja tarvitaan luomaan lisää työpaikkoja. Työllisyyttä edistävätkin myös EU:lta saatavat aluetuet ja sosiaalirahaston tuet.

Suomalaisilla naisilla on pitkä kokemus työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta. Suomalaiset voivat täten olla tukemassa muita Euroopan naisia näiden tasa-arvopyrkimyksissä. EU-parlamenttiin tulisi mielestäni valita Suomen eduskunnasta yhtä paljon miehiä ja naisia. Euroopan unionissa toivotaankin, että Pohjoismaiden tuleva liittyminen unioniin lisäisi naisten osuutta EU:n päätöksenteossa.

Ympäristönsuojelussa EU antaa meille Etää paremmat mahdollisuudet vaikuttaa siihen, että Euroopassa kestävä kehitys ja ympäristöä kunnioittava kasvu toteutuu oleellisena osana sisämarkkinoiden edistämistä ja muiden yhteiskunnan toimintalohekojen suunnitelmia ja toteutusta. EU:n kautta Suomikin pystyy vaikuttamaan osaltaan globaalilla tasolla kansainvälisten sopimusten kautta ympäristönsuojelun hyväksi. EU ei saa olla tehotuotannon seurauksena meitä johdattamassa maisemiamme ja luontomme yksipuolistamiseen. Meidän on pystyttävä jättämään luontomme seuraavalle sukupolvelle vähintään yhtä hyvässä kunnossa kuin se nyt on.

Myös maaseudun elinvoima on turvattava. Tosin uskon, että jo lähivuosien jälkeen viiden vuoden tähtämellä maataloutemme selviää paremmin EU:ssa kuin sen ulkopuolella. Lisäksi EU antaa virikkeitä maaseutumme kehittämiseksi nykyistä moniarvoisempaan suuntaan.

EU:n maataloustuessa huono puoli on se, että sen avulla tuetaan osin vääriä alueita. Me olemme täällä kuulleet siitä useita mielipiteitä. Kun minusta väliinputoajiksi joutuu alueita, joilla tuki olisi mahdollista käyttää edes jonkinlaiseen kilpailuun ja kehitykseen, niin tämänkaltainen vinoutuma tulee pystyä oikaisemaan. Kansallinen tukipaketti siirtymäaikaoinen on perusteltu niiden tulevaisuuden turvaamiseksi, jotka eniten yhdistymisestä kärsivät.

EU tuo kosolti haasteita, ei vähiten kielitaidon ja kulttuurien tuntemuksen parantamisen myötä. Nuorison kannalta on merkityksellistä koulutuspaikkojen ja -ohjelmien avautuminen myös suomalaisten opiskelijoiden ulottuville aiempaa paremmin. Niin ikään tutkimustyö helpottuu. Eurooppalainen arvomaailma, demokratia, sananvapaus, tasa-arvon ja yksilön, ihmisoikeuden kunnioittaminen ovat meille entuudestaan tuttuja. Perinteiset arvomme koti, uskonto ja isänmaa, jonka vapauden puolesta isämme ovat taistelleet, eivät saa kadota Euroopan unionissaan. Itsenäisyyttämme me emme menetä EU:ssa. Itse asiassa voi sanoa, että se tulee olemaan suurempi kuin esimerkiksi 20 vuotta sitten.

Eduskunnan vaikutusvalta ja sen nopea tiedonsaanti on turvattava EU:ssa vaikuttaessamme. Informaatioyhteiskunnan antamia mahdollisuuksia on täysimääräisesti hyödynnettävä ja opittava hyödyntämään ja avoimuutta ja parlamentaarista demokratiaa on vahvistettava. Emun ja Weu:n mahdolliset jäsenyydet tulee päättää täällä erikseen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni eduskunnan on nyt päätettävä kansan neuvon mukaisesti viivytystä Suomen yhdistymisestä Euroopan unioniin. Korostan sitä, että Suomen on tarkoin käytettävä hyväksi läheisyysperiaatteen tuomat mahdollisuudet päättää itse kansallisista asioistaan ja tulkittava direktiivejä tarkoin Suomen edun mukaisesti välttämättä turhaa byrokratiaa, turhia määräyksiä, tiukkoja tulkintoja ja sidoksia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin todeta, että alkäämme tulkitko direktiivejä ainakaan niin kuin tehtiin esimerkiksi hyväksyttäessä lakimuutos, joka lisäsi ykskaks lääkäreiden koulutusta kahdella vuodella. Harmittelen vieläkin tuota

mielestäni virheellistä päätöstä. Olkoon se esimerkki siitä, kuinka direktiivejä ei pidä tulkita.

Ed. Lehtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies, ärade talman, puorre sätnejodiheaddji! Olen iloinen siitä, että kollega, lääkärikansanedustaja Irmeli Takala puheenvuoronsa alkuosassa otti esille myös eduskunnan puhujakorokkeelta sen asian, mistä moni suomalainen tänä päivänä keskustelee, eli missä ovat terveen ja sairaan käyttäytymisen rajat.

Kansa on sanonut sanansa EU-jäsenyydestä. Nyt on eduskunnan aika keskustella siitä, mitä Suomi EU:n jäsenenä tekee. On valitettavaa, että asian ensimmäisen käsittelyn yhteydessä jarrutus teki tämän mahdottomaksi.

Ennen kansanäänestystä osallistuin lukuisiin keskustelutilaisuuksiin, joissa ihmiset kertoivat tuntevansa suorastaan tuskallisena sen vastuun, jota äänestäminen jäsenyydestä merkitsee. He ottivat kantaa tietoisina siitä, että jokainen ääni voi olla ratkaiseva lopputuloksen kannalta. Tätä ratkaisua tehdessään he ovat tunteneet samaa päätöksenteon tuskaa, jota me kansanedustajat joudumme kokemaan hyvin usein pohtiessamme kantaamme visaisiin asioihin, joita eduskunnassa kyllä riittää. Jarrutus, jolla kansanäänestyksen tulosta yritettiin taktikoida mitättömäksi, on ollut näiden ihmisten karkeaa halveksuntaa.

Ed. Väyrysellä täytyy kuitenkin antaa tunnustusta siitä, että hän kävi Ruotsissa ennen sikäläistä kansanäänestystä ja mahdollisesti ratkaisi sen pari prosenttia, joka kääntyi jäsenyydelle myönteiseksi. Toivon, että myös norjalaiset ymmärtävät kutsua hänet kylään ennen omaa kansanäänestystään, jotta pohjoismainen yhteistyö voi jatkua ja syvetä EU:n sisällä.

Pitkän aikavälin perspektiivi on EU-keskustelussa niin eduskunnassa kuin muuallakin loistanut lähinnä poissaolollaan. Tämä on valitettavaa, koska juuri tämä on sellainen ratkaisu, jossa pitäisi kyetä näkemään kehityksen pitkiä linjoja niin taaksepäin kuin eteenkinpäin.

Toinen maailmansotahan johti Euroopan kahtiajakoon, joka jatkui yli 40 vuotta. Siihen ehdittiin tottua. Suomi sopeutui siihen varsin hyvin. Joku on mielestäni erittäin osuvasti todenut, että Suomi on maailman ainoa maa, joka todella hyötyi sosialismista.

Euroopan kahtiajako johti eräänlaisten kirveellä veistettyjen identiteettien muodostumiseen, lukkiutuneisiin suuridentiteetteihin. Eurooppalaiset kokivat itsensä läntisiksi tai itäisiksi eurooppalaisiksi ja myös puolueettomiksi. Tämän kahtiajaon raukeamisen tervetullut seuraus on se, että nyt maanosassamme on henkistä tilaa vivahteikkaammille identiteeteille.

Jäsenyyden vastustus on nähdäkseni osittain, ei pelkästään, mutta osittain, perustunut siihen, että tätä valtavaa historiallista muutosta Euroopassa ei ole tajuttu eli on kuviteltu Euroopan ihmisten omakuvan perustuvan edelleen jäykille ja yhdenmukaisille suuridentiteeteille. Johdonmukainen seuraus tästä ajattelutavasta on tietysti se, että EU-jäsenyys merkitsi suomalaisen identiteetin häviämistä ja korvautumista EU-identiteetillä. Tällainen asenne jäsenyyden vastustuksessa on tullut ilmi vaikkapa siinä, että vastustajat ovat verranneet suomalaisen naisen asemaa EU-maiden keskiarvoon piittaamatta siitä, että naisen asema nykyisessä EU:ssa vaihtelee voimakkaasti maasta maahan.

Itse koen, että nykyinen EU-Eurooppa on sympaattinen ja vivahteikas kulttuurien, kielten, identiteettien ja elämäntapojen kirjo. Minusta tuntuu mukavalta esimerkiksi keskustella englanniksi espanjalaisen kanssa, jonka aksentti on vähintään yhtä kaukana Oxfordin englannista kuin keskivertosuomalaisenkin aksentti.

Toinen pikku esimerkki: Europarlamentissa Strasbourgissa jaetaan kahvin kanssa maitotölkkejä, joissa ei lue ”ranskalaista maitoa” tai ei ole jonkin Valion tyyppisen, koko Ranskan käsittävän firman nimeä, vaan niissä lukee ”elsassilaista maitoa”. Suomen tuleva EU-komissaari Erkki Liikanen tuntuu oivaltaneen tämän puolen eurooppalaisuudesta luonnehtiessaan valintansa jälkeen itseään syvästi savolaiseksi.

Eurooppalaisten identiteettien kirjon murtautuminen esiin kahtiajaon päätyttyä ei tietenkään ole merkinnyt pelkkää onnea ja autuutta. Euroopan itäosissa, joissa kansojen veljeyttä ei kehitetty vähitellen vapaehtoisten päätösten pohjalta vaan ylhäältä sanellen, omaleimaisten identiteettien vahvistamisen tarve on johtanut väkivaltaisiin, surullisiin yhteenottoihin.

Valtion rajojen merkitys vähenee monesta syystä. Yksi keskeisimmistä on liikenteen kehitys, sekä kulkuneuvojen että tietoliikenteen. Poliittisista päätöksistä riippumatta sekä ihmiset, tavarat että tieto kulkevat rajojen yli yhä helpommin ja nopeammin. Kun pohdimme valtioiden rajojen aukeamisen merkitystä, ottakaamme

huomioon sekin, etteivät ns. kansallisvaltioiden rajat ole oikeastaan yhdenkään eurooppalaisen kansan todellisen asuma-alueen rajoja. Suomalaisenkaan asuma-alueen raja ei ole sama kuin Suomen valtion raja. Suomalaisia on asunut ikimuistoisista ajoista myös Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä.

Arvoisa puhemies, puorre sätnejodiheaddji! Suomen oma monikulttuurisuuskin on paljon monimuotoisempi asia kuin valtion virallisesta kaksikielisyydestä voisi päätellä. Suomen vanhimpia asukkaita ovat saamelaiset. Ruotsalainen asutus on sekin varsin vanhaa perua. Satoja vuosia meillä on asunut myös romaneja ja uusina vähemmistöinä on mm. venäläisiä. Saamelaiskansa on jakaantunut neljän valtion eli Norjan, Ruotsin, Suomen ja Venäjän alueille.

Saksankielisiä asuu Saksan lisäksi ainakin Sveitsissä, Itävallassa, Puolassa ja Venäjällä. Ranskankielisiä asuu Ranskan lisäksi ainakin Belgiassa ja Sveitsissä. Unkarilaisia asuu ainakin Unkarissa, Romaniassa ja Itävallassa jne. Rajojen avautumisessa on sekin puoli, että se avaa mahdollisuudet rajojen yli jakautuneiden kansallisuuksien keskinäisen yhteydenpidon parantamiseen.

Itse toivon Euroopan kahtiajaon poistumisen ja mm. EU:n laajenemisen myötä tiivistyvän yhteistyön antavan suomalaisille henkistä tilaa tunnustaa oman identiteettinsä itäinen osa ja arvostaa sitä. Kylmän sodan vuosinahan meille oli hyvin tärkeää mieltää itsemme länsieurooppalaisiksi. Loukkaannuimme syvästi, sydänjuuriamme myöten, joka kerran, kun jokin taho luokitteli meidät itäeurooppalaisiksi, oli pa peruste sitten poliittinen, kielellinen, rodullinen tai mikä tahansa. Nyt meidän olisi syytä kaivaa kunnioittavin mielin uudelleen esiin myös itäiset juuremme. Monesti niin me suomalaiset kuin muunmaalaisetkin luonnehtivat meitä joksikin, joka on lännen ja idän välissä, germaani ja slaavien välissä, Länsi- ja Itä-Euroopan välissä.

Itäiset juuremme eivät kuitenkaan ole pelkästään sitä, että esivanhempamme olivat noin sadan vuoden ajan Venäjän tsaarin alamaisia tai että Ruotsin itäraja kulki satojen vuosien ajan vaihtelevissa kohdissa suomalaisten asuma-alueen halki. Suomalaisten kaikkein syvimät juuret ovat idässä, mutta eivät venäläisyydessä vaan suomalaisugrilaisuudessa. Suomalaisugrilaiset kansat, joihin saamelaisetkin kuuluvat, ovat mahdollisesti ensimmäiset jääkauden jälkeiset asukkaat Pohjois-Euroopassa mukaan lukien Pohjois-Venäjä. Ruohonjuuritasolla tämän yh-

teyden arvostus on maassamme kokemassa varsinaista renessanssia, mutta Suomen valtion politiikassa se on toistaiseksi näkynyt valitettavan vähän. Itse toivon sen vähitellen saavan ansaitsemansa arvon myös valtion politiikassa.

Suomalaiset ajattelevat olevansa Venäjän tunjijoita, ja moni nykyisessä EU:ssa odottaa meiltä tätä asiantuntemusta ja aktiivista panosta EU:n Venäjän-politiikkaan. Meillä ja muillakin on ehkä hieman ylimitoitettut uskomukset tästäkin kuten niin monista muistakin ominaisuuksistamme. Mutta sydämestäni toivoisin, että Suomen edustajat EU:ssa hankkisivat asiantuntemusta itäisten sukukansojemme tilanteesta ja pitäisivät myös heidän asiaansa esillä, mm. kun EU:ssa laaditaan erilaisia ohjelmia Venäjän talouden tukemiseksi. Suuri osa Venäjän raaka-aineista, niin öljystä kuin muistakin, on peräisin pienten alkuperäiskansojen alueilta, ja ne raaka-aineet otetaan maan uumenista suurten ympäristövahinkojen hinnalla.

Tässä yhteydessä haluan ilmaista paheksuntani siitä, että suomalainen valtionyhtiö Neste, joka toimii myös Pohjois-Venäjällä Nenetsiassa, tiesi Komin öljykatastrofista ennen kuin se tuli julkisuuteen, mutta Neste oli asiasta hiljaa niiden läntisten öljy-yhtiöiden tavoin, jotka jatkoivat oman öljynsä kuljettamista vuotavan putken kautta täydellä paineella ja jotka siis olivat osallisina yhden maailman vakavimman öljykatastrofin aiheuttamisessa.

Totesin jo edellä, että eurooppalaisten kansallisvaltioiden rajat ovat keinotekoisia jopa kansallisuuksien näkökulmasta, saati sitten monen muun asian kannalta. Sellainen asia on ennen muuta ympäristönsuojelu, joka on perusluonteeltaan maailmanlaajuinen tehtävä ja jonka merkitys kasvaa sitä suuremmaksi, mitä pidemmälle tulevaisuuteen katsomme. Oman EU-kantani myönteisyyteen on ratkaisevasti vaikuttanut sen tajuaminen, että maailma tarvitsee valtioiden rajat ylittävää ympäristöpolitiikkaa, valtion rajat ylittäviä ympäristönormeja, ympäristöveroja ja muita ympäristöpolitiikan ohjauskeinoja, jotta niin tekniikan kehitystä kuin yritysten ja yksityishenkilöiden toimintaa ohjattaisiin ympäristöstävälliseen suuntaan. Tässä asiassa EU ei ole lähestulkoonkaan valmis, kuten ei ole Suomeen.

Me tarvitsemme paitsi maanosat käsittäviä myös maailman laajuisia sitovia ympäristönsuojelutoimia. Mutta uskon, että niitä suuresti edistää se, että kehitetään maanosan tai lähes maanosan kattavaa ympäristöpäättöksentekoa.

Aika yleisen luulon mukaan tiukka ympäristöpolitiikka haittaa sen harjoittajan kansainvälistä kilpailukykyä. Kirjassaan "The Competitive Advantage of Nations" eli kansantalouksien kilpailuetu Harvardin yliopiston taloustieteen professori Michael Porter toteaa kuitenkin kokemuseräisen tiedon osoittavan aivan päinvastaista. Hän vertaa Yhdysvaltojen, Japanin ja Saksan tilannetta maailmanmarkkinoilla ja on tullut siihen tulokseen, että kukin niistä on maailmanmarkkinoilla johtavassa asemassa juuri niillä aloilla, joilla niillä on kilpailijoihin verrattuna tiukat ympäristösäädökset. EU:n yhteisen ympäristöpolitiikan tiukentaminen on siis koko yhteisön etu, ei vain ympäristön itsensä takia vaan myös aivan raa'an taloudellisista syistä.

Käydyn keskustelun jälkeen monella on se kuva, että Suomi on ympäristöpolitiikassa Euroopan edistynein maa. Tämä on todella harhakäsitys. Myös oman etunsa vuoksi Suomen kannattaa sekä terävöittää ympäristöpolitiikkaansa että pyrkiä koko ajan pääsemään edelle EU:n yhteisestä linjasta. Tämä ei koske pelkästään Suomen valtion ympäristöpolitiikkaa, vaan myös suomalaisen elinkeinoelämän omaa toimintaa.

Erityisesti suomalainen metsäteollisuus ja metsänomistajakunta, metsähallitus mukaan lukien, ovat ympäristöasenteissaan jääneet pahasti ajastaan jälkeen. Oman etunsa vuoksi niiden ei kannattaisi suhtautua ympäristönsuojelijoihin kuin vihollisiin, vaan niiden olisi järkevää nähdä ympäristönsuojelijoissa kullannarvoinen neuvonantajaryhmä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vielä aivan lyhyesti tasa-arvosta. Muun muassa professori Päivi Setälä on todennut, että suomalaiset koulutetut, kielitaitoiset naiset, jotka osaavat yhdistää ansio-työn ja perheen, ovat maamme parhaita valtteja Euroopassa. Kaikissa niissä eurooppalaisissa kokoontumisissa, missä on esitetty tilastotietoja, joissa näkyy yhtä aikaa naisten korkea työssäkäyntiaste ja toisaalta syntyvyys Suomessa, joka on paljon korkeampi kuin esimerkiksi Italiassa tai Saksassa, on herättänyt suurta ihmetystä, miten on mahdollista yhdistää niinkin korkea syntyvyys siihen korkeaan naisten työssäkäyntiasteeseen, joka Suomessa vallitsee. Tässä asiassa Suomella on todella paljon annettavaa muulle Euroopalle. Se on yksi aidosti sellainen asia, jossa Suomi kuuluu Euroopan kärkeen. Muun muassa siitä syystä EU:hun liittyvissä suomalaisissa virkanimityksissä on muistettava tasa-arvo. Erityistä huomiota on mielestäni kiinnitettävä

siihen, että naisia valitaan sellaisiin tehtäviin, joissa pätevädytään kaikkein korkeimpiin asemiin.

Minua häiritsi erittäin pahasti Suomen komissaarimimityksestä käytävässä keskustelussa se, että naisnimiä ei vakavassa mielessä otettu juuri lainkaan esille. Yksi syy tähän on se, että naisia ei ole nimitetty niihin tehtäviin, joissa selkeimmin olisi voinut päteväytyä komissaarin tehtävään. Muun muassa tästä syystä olen sitä mieltä, että Suomen seuraavaksi EU-suurlähettilääksi tulee valita nainen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassi käsitteli hie-man tätä suhteellista etua kansainvälisessä kilpailussa ja vetosi siihen, että hyvä ympäristönsuojelun taso olisi tässä etu. Nyt valitettavasti on käynyt niin, että juuri nämä Aasian dynaamiset taloudet, jotka laiminlyövät räikeästi ympäristönsuojelua, ovat romahduttaneet USA:n ja ovat romahduttaneet myös Japania todella intensiivisellä tavalla. Puhumattakaan siitä, että Euroopan unioni, joka nyt sentään on nähin Aasian maihin nähden varmasti vähän huolellisempi ympäristönsuojelussa, hävisi jo viime vuonna 210 miljardia markkaa maiden välisessä kaupassa.

Kaiken lisäksi, jos ed. Hassi on niin vilpittömästi huolissaan ympäristönsuojelusta, on merkittävää, että hän ei lainkaan käsittele sitä pääkriteikkiä. Pääkriteikki on se, että vapaa kauppa ja integraatio luontensa puolesta armottomalla, vääjäämättömällä tavalla romahduttaa juuri ympäristön esimerkiksi kuljetusten muodossa. Jos kuljetetaan satoja tuhansia kilometrejä erilaisia tavaroita, elintarvikkeita ym. systemaattisella tavalla, ja tiedämme, että jokainen kilometri on rikos ympäristöä vastaan, koska se saastuttaa, se väistämättömällä tavalla saastuttaa. Olen luullut, että te vastustatte eräässä mielessä turhaa liikennettä. Nyt käy juuri niin, että tämä vapaan kaupan idea, että tavarat kulkevat satoja tuhansia kilometrejä, se täydellisesti romahduttaa ympäristön, ja tätä kehitystä te olette tukemassa.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taloudelliset menetykset ympäristönsuojelun laiminlyönnistä tulevat ennen pitkää

myös Aasian maiden eteen. Selvin esimerkki siitä, mihin ympäristönsuojelun laiminlyöminen johtaa, on entisen Neuvostoliiton alue, jossa erittäin suurten ympäristövaurioiden hinnalla luotiin varsin alhainen elintaso, ja nämä ympäristövauriot ovat edenneet niin pitkälle, että ne vievät pohjan koko kansantalouden alta.

Ed. V. Laukkaselle haluaisin huomauttaa myös, että vapaa kauppa Suomen ja EU:n välillä on jo. Me emme nyt siitä enää ole päättämässä. Se ratkaistiin, kun hyväksyttiin Eta-sopimus. Mutta jos haluamme estää ympäristön polkumyynnin ja sosiaalisen polkumyynnin, tarvitsemme ylikansallista poliittista päätöksentekoa.

Ed. K o r k e a o j a : Herra puhemies! Käytin asian ensimmäisessä käsittelyssä laajahkon puheenvuoron, jossa selostin ulkoasiainvaliokunnan mietintöön liittämäni vastalauseita. Tässä puheenvuorossa tarkastelen eräitä tässä eduskuntakeskustelussa keskeisesti esille nousseita väitteitä ja asiakokonaisuuksia.

Herra puhemies! Käydyssä keskustelussa on mielestäni virheellisesti verrattu Suomen ja Ruotsin kansanäänestyksiä ja kummankin maan parlamenteissa tapahtuvaa päätöksentekoa. Tilanne parlamentin päätöksentekoprosessin ja kansanäänestyksen aseman osalta on Ruotsissa meidän tilanteestamme poikkeava. Ruotsissa parlamentti päätti kansanäänestysmenettelystä ja siihen liittyvästä parlamentin päätöksentekomenettelystä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Ruotsin parlamentti päätti siirtää asiallisesti päätösvaltansa EU-jäsenyydestä ratkaistavaksi kansanäänestyksellä. Kansanäänestyksen myönteisen tuloksen mukaisen ratkaisun parlamentti tekee yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Perustuslain mukainen määränemmistövaatimus tai vähemmistösuoja toteutui siis Ruotsissa parlamentin tehdessä päätösvallan siirtämistä koskevan päätöksensä perustuslain säätämisyjärjestyksessä, joka siis tapahtui ennen Ruotsissa suoritettua kansanäänestystä.

Suomen tilanne poikkeaa oleellisesti Ruotsin tilanteesta tässä suhteessa. Suomessa EU-asiassa päätettiin järjestää neuvoo-antava kansanäänestys. Päätös tehtiin tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, koska missään vaiheessa ei ollut esillä, että eduskunta luopuisi asiallisesta päätösvallastaan tässä kysymyksessä.

Kuvatessaan Suomen menettelyn perustuslainmukaisuutta eduskunnan perustuslakivaliokunta lausui seuraavaa: "Näin muodostuva menettelykokonaisuus, jossa myönteiseen liittymis-

ratkaisuun sisältyy sekä äänestäjien enemmistön kannatus kansanäänestyksessä että eduskunnan kahden kolmasosan enemmistöllä tekemä päätös liittymisen vaatiman voimaansaattamislain hyväksymisestä, täyttää valiokunnan käsityksen mukaan sekä laillisuuden että legitimitetin vaatimukset.”

Suomessa perustuslain edellyttämä vähemmistösuoja tulee perustuslakivaliokunnan mukaan turvatuksi siis sillä, että eduskunta sen jälkeen, kun kansanäänestyksessä on syntynyt myönteinen tulos, tekee päätöksensä kahden kolmasosan määräenemmistöllä. Ruotsissa tämä kynnys ylitettiin ennen kansanäänestystä suoritettussa parlamenttikäsittelyssä, jossa päätettiin päätöksentekomenettelystä.

Jotta perustuslakivaliokunnan edellyttämä kokonaisuus voisi toteutua, tulee eduskunnan päätöksen olla aito, kansanäänestyksestä erillinen tapahtuma. Jos edellytettäisiin, että eduskunnan olisi noudatettava kansanäänestyksessä enemmistöksi muodostunutta kantaa, mitään muuta huomioon ottamatta, menettäisi perustuslakivaliokunnan edellyttämä kokonaisuus loogisen rakenteensa.

Me Suomen kansanedustajat saamme, tai ehkä jonkun mielestä joudumme, tekemään päätöksemme ottaen huomioon paitsi kansanäänestyksen, myös kaikki muut asiaan vaikuttavat seikat ja tekemään näiden pohjalta ratkaisumme. Me myös kannamme päätöksestä täyden vastuun, halusimme sitä tai emme.

Torjun siis jyrkästi sellaiset käsitykset, että halveksisin kansanvaltaa tai etten kunnioittaisi kansanäänestyksen tulosta asiaan kuuluvalla tavalla, kun olen oman vakaaseen harkintaani perustuen päätenyt vastustamaan Suomen EU-jäsenyyttä ja äänestän sen mukaisesti täällä eduskunnassa. Uskon myös vakaasti, että näin toimien voin lisätä suuren Suomen kansalaisten joukon luottamusta siihen, että demokratia edes jotenkin toimii.

Herra puhemies! Käsittelemme tässä yhteydessä vielä joitakin jäsenyyden vaikutuksia. Koska käsittelemme ensimmäisessä käsittelyssä maataloutta verraten laajasti, otan tässä yhteydessä esille vain jonkun seikan.

Käydyssä keskustelussa on lukuisia kertoja toistettu, ettei nykyinen valtionalouden tila anna mahdollisuuksia jatkaa tähän asti noudatettua maatalouspolitiikkaa. Näin varmaankin on, mutta on syytä kysyä, kestääkö valtionaloutemme sen maatalouden tukitarpeen kasvun, mikä aiheutuu EU-jäsenyydestä. Perusongelma-

han muodostuu siitä, että EU-jäsenyyden johdosta viljelijät menettävät myyntituloistaan puolet eli noin 10 miljardia markkaa per vuosi tai oikeastaan markan vahvistumisen myötä reilun miljardin enemmän.

Jotta maatalous ei romahtaisi, tämä valtava tuloalenema pitää kompensoida. Veronmaksajien menot siis kasvavat, minkä vastapainoksi kuluttajien pitäisi saada noin 10 prosentin alennus ruokakorin hintaan, ellei sitten käy niin, että kauppa ja muut välikädet vievät tämän edun. Teoriassa kuitenkin kuluttajien pitäisi jotain tästä hyötyä.

Keväällä arvioitiin, että valtion maatalousmenojen nykytaso voisi riittää ensimmäistä jäsenyysvuotta lukuun ottamatta, jolloin maatalousmenot nykytasosta huomattavasti kasvavat. Kun markan ecu-kurssi on vahvistunut huomattavasti kevään jälkeen, arvio ei enää pidä paikkaansa. Viljelijöiden selviytyminen edellyttää nykykursilla yhtä miljardia markkaa lisää kotimaista rahoitusta.

Lisäksi huomiotta on kokonaan jäänyt investointien rahoitustarve. Kaikki tahot ovat tässäkin salissa vaatineet maatalouden rakennekehitystä. Mitä se tarkoittaa? Se tarkoittaa tarvetta muodostaa suurempia maatilayrityksiä eli sitä, että jäljelle jäävien viljelijöiden tulisi investoida ostamalla lisää peltoa ja rakentamalla entistä suurempia kotieläinrakennuksia. Kaikki tietävät, että kun maatalouden kannattavuus alenee, ei investointeja kyetä tekemään tulorahoituksella, vaan vääjäämättä tarvitaan valtion tukea investointien rahoittamiseen.

Riittävätkö rahamme, koska EU-sopimuksen mukaan EU:n rahoitusosuus tulee olemaan vain reilut 3 miljardia markkaa per vuosi? Ei voi kuitenkaan sanoa muuta kuin että on pakko riittää, sillä maatalouden luhistuminen olisi valtionaloudelle vielä raskaampi asia ja luonnollisesti koko kansantaloudelle tuhoisaa. Joka tapauksessa sellainen kuvitelma, että EU-jäsenyys maatalouden ja budjettitalouden kannalta merkitsisi kevenystä nykyiseen tilanteeseen, on harhaa. On aivan vääjäämättä selvää, että EU-jäsenyys merkitsee maatalouden budjettimenojen huomattavaa kasvua, jonka rahoitus sitten tulee sekä EU:n taholta että kansallisista varoista.

Herra puhemies! Käydyssä keskustelussa on myös monilta tahoilta vaadittu EU:n pitämistä löysänä itsenäisten valtioiden liittona. Tällainen toive ainakaan pitämällä aikavälillä ei näytä olevan realistinen. Ilmeisesti se onkin esitetty kotimaiseen käyttöön hälventämään oman kan-

nattajakunnan kielteistä suhtautumista jäsenyyteen. Sisämarkkinaohjelma, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, Raha- ja talousliitto ovat viimeisten vuosien aikana päätettyjä integraation syvenemistä merkitseviä asioita. Uusia tarpeita ja asioita on listalla: ympäristöpolitiikka, verotuksen ainakin osittainen harmonisointi, kuluttajansuoja, sosiaaliturva ainakin osittain jne., lukuisia asioita, joissa on esitetty vaatimuksia, että yhteisön toimivaltaa pitäisi kasvattaa.

Tämä kehitys ei kuitenkaan voi toteutua ilman demokraattisten päätöksentekomenettelyjen vahvistamista. EU:n tämän päivän eräs suurimmista ongelmista on päätöksenteon hitaus ja monimutkaisuus. EU:n lähiajan suurin haaste onkin uudistaa päätöksentekorakenteensa, mihin pyritään vuoden 1996 valtioiden välisessä konferenssissa. Haaste on mittava.

Samanaikaisesti tulisi päätöksentekoa nopeuttaa ja yksinkertaistaa ja toisaalta demokratisoida. Herää kysymys, onko mahdollista toteuttaa nämä tavoitteet muuten kuin kehittämällä liittovaltion kaltaisia rakenteita. Luulenpa, ettei ole. Mutta EU:n jäsenvaltiot eivät ole valmiita tällaiseen kehitykseen, niin uskon. Seurauksena onkin, niin ennustan, kompromissein rakennettu, hidas ja epädemokraattinen päätöksentekojärjestelmä, joka ei kunnolla selviydy sille asetetuista tehtävistä eikä pysty vastaamaan nopeasti muuttuvan maailman asettamiin haasteisiin.

Miksi siis uhraisimme ne mahdollisuudet, mitä pohjoismainen, pieni ja hyvin toimiva yhteiskuntarakenteemme meille voisi jatkossakin tarjota, liittymällä jäseneksi yhteisöön, jonka kehityssuunnuste ei ole kovin suotuisa?

Herra puhemies! Olen Suomen EU-jäsenyyteen tähänne prosessin aikana pyrkinyt koko ajan itselleni rehellisesti arvioimaan, mikä ratkaisu olisi Suomen kokonaisuuden kannalta paras. Ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä minulla on ollut hyvä mahdollisuus saada monipuolista tietoa asiasta. Käsitkseni siitä, mikä olisi Suomen kannalta paras ratkaisu, on alusta alkaen poikennut hallituksen linjasta. Se on ollut hallituspuoluetta edustavalle kansanedustajalle raskas asia.

Olen kuitenkin tässä suuressa kysymyksessä johdonmukaisesti noudattanut myös eduskuntapäätöksiä tehtäessä sitä linjaa, minkä olen katsonut oikeaksi. Jäsenyys ei minulle ole missään vaiheessa ollut mustavalkoinen asia. Olen koko ajan nähnyt, että jäsenyydellä on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Nyt kun olemme prosessin päätösvaiheessa, totean, että johtopäätökseni jäsenyyden vaikutuksista on

edelleen sama. Se ei ole kansallisten etujemme mukainen.

Totean kuitenkin, että jäsenyyden hylkääminen tässä tilanteessa, jolloin monet pyörät ovat pyörineet jo vuosia jäsenyyttä kohti ja jolloin koko Pohjola on hyvää vauhtia etenemässä kohti jäsenyyttä meidän suosiollisella avustuksellamme, tuottaisi monia ongelmia.

Herra puhemies! Tästäkin huolimatta ja viitaten kaikkeen siihen, mitä olen asiasta aikaisemminkin lausunut ja vastalauseessani tuonut julki, totean, että tulen äänestämään liittymistä vastaan.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin esittänyt ed. Korkeaojalle, koska aistin, että hän on melkoinen asiantuntija maatalousasioissa, pari kysymystä:

Ensiksikin sen, että jos jäisimme EU:n ulkopuolelle, mikä nyt näillä näkymin ei näytä ollenkaan todennäköiseltä, niin miten ed. Korkeaoja arvelee maataloustuen muotoutuvan EU:n ulkopuolisessa Suomessa? Arveleeko hän, että entisenlaiselle taikka edes jonkin verran riisutulle taloudelliselle tuelle löytyy edellytyksiä, ja löytyykö sille ennen kaikkea myös poliittista tahtoa kaiken tämän risauksen jälkeen, mitä täällä on tapahtunut?

Toinen kysymys: Mikäli jäisimme ulkopuolelle ja pysyisimme siellä ensi vuosituhaten alkupuolelle, jolloin ehkä Venäjä, Ukraina ja Unkari, esimerkkeinä mainittakoon, ovat samassa porsuassa neuvottelemassa ehdoista, niin miten arvelette EU:n maataloustuen muotoutuvan Suomelle, kun todelliset maatalousmaat ovat hake-massa yhtä aikaa ja niissä todella kuitenkin tuki on erittäin suuresti tarpeen ainakin alkuvaiheessa?

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli varsin ilahduttavaa, että ed. Korkeaoja varmasti kovista paineista huolimatta, ehkäpä monet saavat täällä kokea suorastaan painostustakin, pitäytyi perustuslain ajatukseen siitä, että hänen tulee harkita vain sitä, mikä on kansakunnan kokonaisuus. Tässä suhteessa neuvoo-antava kansanäänestys on yksi viesti. Me kaikki tiedämme, että näin äärettömän vaikeassa kysymyksessä se ei voi olla ratkaiseva viesti. On myös paljon muita viestejä. Ja mikä tärkeintä, perustuslaki ei lähde ainoastaan siitä, että kansanedustajalla on oikeus pitäytyä vain siihen, mitä hän pitää oikeutena, totuutena ja perustuslakina, vaan monet valtiosääntö-

oppineet huomauttavat suorastaan siitä, että tämä on kansanedustajan ehdoton velvollisuus. Näin ollen, mikäli kansanedustaja parhaan kykynsä mukaan asiaa tutkiessaan päätyy siihen tulokseen, että Suomen kansan etu ei ole luopua täysivaltaisuudesta peruuttamattomalla tavalla, niin on itsestäänselvää, että ei ainoastaan ed. Korkeaojan vaan jokaisen kansanedustajan, 198 kansanedustajan, tulisi vastustaa unionin jäsenyyttä tällaisessa asetelmassa.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Korkeaoja omassa puheenvuorossaan epäili, että nimenomaan meidän valtiontaloutemme EU:ssa ei kestä maataloutemme tukemista, toisin sanoen veronmaksajien markat eivät riittäisi niin hyvin kuin EU:n ulkopuolella.

Minä olen taas tullut omassa harkinnassani aivan päinvastaiseen tulokseen siitä johtuen, että meidän maamme teollisuus-, liike- ja yrityselämä on yksimielisesti tahtomassa EU:n jäsenyyttä. Meidän ulkomainen valtionvelkamme toisaalta koko ajan, valtionkin budjettitalous huomioon ottaen, on jatkuvasti lisääntymässä. Minä toisaalta ihmettelisin sitä, että ellei meidän talouselämämme menestystekijöitä pystytä turvaamaan, niin millä niitä veromarkkoja ja erilaisia maksuja sitten valtion kassaankaan tulee. Tästä johtuen olen päätenyt siihen, että ellei meidän omaa talouttamme kokonaisuutena ottaen ole turvattu, niin myöskään maaseudulla ei ole tulevaisuutta. Näin ollen ajatellen niitä mahdollisuuksia, mitä nimenomaan tältä kannalta tarkastellen voidaan katsoa olevan, olen päätenyt aivan päinvastaiseen tulokseen.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vähänäkille toteaisin, kun hän tiedusteli arviotani siihen, mikä olisi maataloustuen ja maatalouden kohtalo EU:n jäsenyyden ulkopuolella, että lähden siitä, että maataloustuen pääasialliseksi muodoksi jäisi siinä tilanteessa rajasuoja, sitten alueittaiset ja ehkä pohjoisen Suomen maatalouteen liittyvät erillistuet, mutta varsinaisesti muuta tukea ei olisi, mikä merkitsi sitä, että nykyiseen maatalousbudjettiin verrattuna taso olisi alempi.

Mitä tulee jäsenyysneuvotteluihin mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa, minusta se ei muodosta sen suurempaa ongelmaa kuin sekään, että me kohtamme ne samat ongelmat, jos olemme EU:n jäsenenä, ja sitten nämä mainitut maat ovat tulossa EU:n jäseneksi. Itse asiassa emme me tässä neuvottelutilanteessa ole saamassa mi-

tään muuta kuin oikeuden sellaisiin EU:n maatalouspolitiikan sovellutuksiin, mitkä luonnostaan lankeavat. Ei Suomelle neuvotteluissa mitään erityisehtoja annettu, ellei nyt pidetä sellaisena sitä, että me saimme hyvin rajoitetun oikeuden käyttää omaa rahaa Suomen maatalouden tukemiseen.

Ed. Jokiniemelle toteaisin vain sen, että toivon toki, että jos menemme jäseneksi, niin taloudellinen hyvinvointi nopeasti lisääntyy ja valtiontalous sitä myöten kohenee, mutta kaikki merkit viittaavat siihen, että laskut lankeavat ensin ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: ... ja jos hyötyjä tulee, ne tulevat pitkän aikavälin jälkeen.

Ed. Luhtanen: Arvoisa herra puhemies! Suomen EY-jäsenyyden tähänastisessa keskustelussa ja käsittelyssä eduskunnassa on ilmeisesti sanottu kaikki mahdollinen. (Ed. Laine: Ei ole!) Tässä tuntuu siltä, että viime aikoina sanominen on keskittynyt myös mahdottoman puolelle. Olen henkilökohtaisesti lähtenyt siitä, että paikamme on länsieurooppalaisessa yhteisössä, yhteistyöhön perustuvassa kanssakäymisessä. (Ed. Väyrynen: Samoin minä!) EU-jäsenyys täyttää mielestäni kaikki nämä vaatimukset, ei tietenkään ilman kritiikkiä ja erityisesti jatkuvaa Suomen kansallisten etujen ajamista ja turvaamista. EU:n jäsenenä Suomella on täydet mahdollisuudet toimia itsenäisenä kansakuntana ja hyödyntää täysimittaisesti omaa kansallista osaamistaan ja voimavarojaan. Meillä on paljon saatavaa ja otettavaa, mutta myös paljon annettavaa yhteiseksi hyväksi.

Kuten totesin, ilmeisesti kaikki mahdollinen on tullut jo ainakin kertaalleen sanottua, joko valiokuntatyössä tai täällä täysistuntokäsittelyssä. Kuitenkin koen vielä — ja tietysti vielä monet jälkeinkin puhuvat — tarpeelliseksi tuoda esiin joitakin näkökohtia näin perin tärkeästä asiasta.

Arvoisa puhemies! Suomen Euroopan unioniin liittyvässä käsittelyssä ja keskustelussa on hyvin keskeisesti ollut esillä maatalous. Tämä on täysin ymmärrettävää, sillä maatalouden tukipakettiin liittyvällä lainsäädännöllä luodaan puitteet Suomen maatalouspolitiikalle. Suomen maatalous sopeutetaan EU:ssa käytössä oleviin tuotanto-, tuki- ja markkinointijärjestelmiin.

Suomalaisille tuottajille muutos on todella raju. Kansallisesti suojatusta ja säädellystä maa-

talouspolitiikasta siirrytään eurooppalaisittain suojattuun ja säädeltyyn maatalouspolitiikkaan. Maataloudesta ei siten nytkään tule markkinoiden ehdoilla toimivaa yritystoimintaa, joskin markkinalähtöisyyttä tulee paljon enemmän kuin mihin suomalainen tuottaja on tottunut. Kotoiset suojaverkot heikkenevät, koska Suomi on vuoden alusta avoin EU-maista tulevalle elintarviketuonnille. Näin suomalaisilla maataloustuottajilla on siis nyt markkina-alueenaan koko EU-alue. Ongelmana onkin, että tuotteet pitäisi pystyä tuottamaan kilpailukykyiseen hintaan ja myös laadun on oltava hyvä. Täten EU-jäsenyys tuo suuria haasteita suomalaisten elintarvikkeiden valmistajille, raaka-aineiden tuottajille sekä myös markkinoijille.

Mielestäni näitä haasteita ja mahdollisuuksia ei ole toistaiseksi riittävästi noteerattu. Keskustelut sekä vaatimukset ovat pyörineet vanhakanaisesti suojarakenteiden ja tukipaketin ympärillä, vaikka elintarvikevalmistajien toivoisi olevan ja jo olleen itse asiassa markkinoimassa tuotteitaan Eurooppaan. Näin ainakin pitäisi olla. Toivon, että elintarvikealasta huolta kantaneet tästä eteenpäin kiinnittäisivätkin enemmän huomiota EU-jäsenyyden tuomiin haasteisiin. Ellei maaseudulla pystytä oivaltamaan jäsenyyden tuomia mahdollisuuksia, ei sellaisella maaseudulla ole toiveita paremmasta huomisesta. Maaseudun ihmisten on myös itse oivallettava, missä ollaan menossa. Ongelmia ei ratkaista isolla tukirahallakaan, jos itse tekijöiltä puuttuu tekemisen idea.

Suomalaisella kuluttajalla on saamia EU-jäsenyydestä. Elintarvikkeiden kuluttajahintojen alentumisen tulisi näkyä kaupan tiskillä välittömästi vuoden vaihteen jälkeen. Kuluttajien tulisi olla nyt erittäin valppaina, jotta hyödyt todella siirtyisivät asiakkaalle asti. Ulkomaankauppaministeri Salolainen kertoi, että kauppa- ja teollisuusministeriö on luvannut järjestää tehoseurantaa hintojen kehittymisestä. Mielestäni tässä asiassa voisivat myös yksittäiset kuluttajat perustaa esimerkiksi jonkin sorttisia paikallisia seurantaryhmiä. Tässä olisi oiva tilaisuus kansalaisten omalle toiminnalle. Meidän kaikkien tulisi kuluttajina toimia aktiivisesti.

Suomalainen maatalouskeskustelu on mielestäni keskittynyt liiaksi kansallisiin ongelmiin. Vähemmälle ja itse asiassa hyvin vähälle huomiolle on jäänyt se, millaista maatalouspolitiikkaa me haluamme EU:n harjoittavan. Ed. Tuomiojan pitämässä sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa todettiin mielestäni aivan oi-

kein, ettei EU voi jatkaa nykyisen kaltaista maatalouspolitiikkaa pitkään päälle, varsinkaan jos Itä-Euroopan maita tulee uusiksi jäseniksi. Olen asiasta samaa mieltä. Jo nykyiset EU-maatalous-ecut hirvittävät suuruudellaan. On päästävä järjestelmään, jossa ylituotanto on mahdollisimman pientä ja elintarvikekauppa on vapaampaa myös kolmansiiin maihin. Tämä on mielestäni todella myös suomalaisen kuluttajan etu.

Arvoisa puhemies! Jo Eta-sopimuksen puitteissa maallamme on itse asiassa ensi vuoden alusta mahdollisuus osallistua kaikkiin EU:n koulutusohjelmiin. Tämän vuoden alusta jo osaan, mutta vuoden 95 alusta asia laajenee siten, että meillä on todella mahdollisuus osallistua kaikkiin ohjelmiin. Tärkeätä on kuitenkin, ja tätä on eri valiokuntatöissä korostettu, että Suomen jäsenyys EU:ssa merkitsee tutkimus- ja kehitystyön alalla sitä, että Suomi voi osallistua päätöksentekoon ja vaikuttaa kaikkiin EU:n tutkimushankkeisiin ja tutkimuspolitiikkaan samoin kuin olla mukana tärkeässä valmistelutyössä. Suomalaisten tutkimusohjelmiin osallistujien asema selkiytyy, ja se olisi näin ollen tasavertain jäsenmaiden osallistujien kanssa.

On hyvin tärkeätä todeta ja mieltää se tosiasia, että EU:n tutkimus- ja koulutusohjelmiin osallistuminen on hyvin velvoittava myös omalle kansalliselle koulutus- ja tutkimuspolitiikallamme. On huomattava, että suurin osa tutkimushankkeista on sellaisia projekteja, joista EU rahoittaa enintään puolet. Koska kansallisen rahoituksen järjestäminen on EU:n tuen saamisen ehtona, on välttämätöntä, että maamme oman kansallisen tutkimusrahoituksen turvaamisesta todella ja käytännössä myös huolehditaan. Jotta voisimme täysipainoisesti osallistua EU:n tutkimusohjelmiin, tämä asettaa maallemme ja ennen kaikkea sen tämänhetkisellemme tutkimuspolitiikalle myös monia muitakin haasteita. Tässä voin tuoda esiin sen, että ennen kaikkea meidän on toimittava siten, että meillä on riittävän vahvoja, riittävän suuria ja riittävän elinvoimaisia tutkimusyksiköitä. Vain tämä takaa, että me voimme täysipainoisesti osallistua itse näihin tutkimusohjelmiin ja saada hyödyn myös kotimaahan.

Vaikka EU onkin lähivuosina kiinnostuksemme keskipisteenä, haluan korostaa myös, että kansainvälistyminen on nähtävä laajempaan kysymyksenä kuin pelkästään EU:ta koskevana. Ed. Paasio käytti muistaakseni sanaa "Eurooppa-linnake" tai "Euroopan unioniin linnoittautuvat". Näin ei pelkästään pidä tehdä. Lähialueet ja Pohjoismaat ovat yhteistyössä edelleen keskei-

siä. Myös monet Euroopan ulkopuoliset alueet, varsinkin Pohjois-Amerikka ja Japani, ovat perinteisesti olleet yhteistyössä tärkeällä sijalla. Tutkimus- ja koulutusyhteistyön alueet ja kohteet laajenevat tulevaisuudessa edelleen. Tiedehän on aina ollut kansainvälistä.

Arvoisa herra puhemies! Hyväksyessämme Euroopan unionin liittymissopimuksen on meidän katsottava tästä eteenpäin. Me olemme täällä lähes yksissä tuumin todenneet voivamme vaikuttaa unionin päätöksentekoon ja siihen, millaiseksi unioni muotoutuu. Tehkäämme se. Meistä itsestämme riippuu, miten asiat valmistelme, millaista ja miten pätevää virkakuntaa unioniin eri tehtäviin valitsemme. Sama koskee myös europarlamentaarikkojen valintaa. Lähtökohtana ja perusasiana on mielestäni, että eduskunnalla on oltava keskeinen rooli Suomen EU-linjauksia tehtäessä. Tämän johdosta on hyvin tärkeää, että hallitus pitää eduskunnan ajan tasalla EU-linjauksistaan ja EU-tavoitteistaan ja antaisi eduskunnalle tiedonannon tai selonteon EU-tavoitteista mahdollisimman pikaisesti.

Herra puhemies! Samalla totean myös, että yhdyn täysin sydämin siihen, mitä ed. Hassi toteasi tasa-arvon toteutumisesta. Minusta tasa-arvonäkökulma on itsestäänselvästi otettava huomioon, kun me nimitämme virkakuntaamme tai valitsemme eri elimiin ylipäätään väkeä Euroopan unionin tehtäviin. Olen täysin samaa mieltä siitä, että paras eurovaltti meillä on suomalainen hyvinkoulutettu, ammattitaitoinen nainen.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellisessä puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota siihen, että maatalouden tulisi EU-jäsenyydessä pyrkiä hakemaan uusia tuotantomuotoja, uusia tuotteita ja aktiivisesti tällä tavalla vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Tämä on epäilemättä välttämätöntä ja ainoa mahdollisuus. Tässä kuitenkin helposti jää huomaamatta, että suomalainen maatalous ja elintarviketuotanto on vähintäänkin 80-luvun puolivälistä alkaen erittäin aktiivisesti tehnyt työtä näiden päämäärien hyväksi, mutta kysymys mm. pääsemisestä Keski-Euroopan markkinoille on paljon helpommin sanottu kuin tehty. Meillä on ollut monia valtionkin rahoittamia projekteja, joissa on pyritty tähän suuntaan etenemään, mutta tulokset ovat jääneet valitettavasti varsin niukoiksi.

Oleellista maatalouden kannalta on se, pystymmekö pitämään perusmaataloustuotteiden, peruselintarvikkeiden markkinat itsellämme. Sil-

lä ratkeaa, mikä tulee olemaan maatalouden ja elintarviketuotannon kokonaisvolyyymi. Jos tässä peruspyrkimyksessä epäonnistumme, ei ole kovin paljota hyötyä siitä, että saisimme joitakin erikoistuotemerkkinoita, jotka voivat kuitenkin markkamäärältään ja volyymiltaan edustaa varsin pientä osaa verrattuna siihen, mikä on tämä perusmaataloustuotteiden markkinavolyyymi ja markkina-arvo. Eli se on ratkaisevaa, miten siinä menestymme.

Ed. Luhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei luonnollisesti ole paljon lisättävää tähän, mitä ed. Korkeaoja totesi. Kuitenkin on näin, että se käsitys, mikä minulle ja lukuisille muille kanssaihmisille tässä maassa ja myös eduskunnassa on tullut, on se, että iso osa, kyllähän me sen tiedämme, maatalousväestä on keskittynyt pelkästään vastustamaan unioniin liittymistä nimenomaan näillä maatalouspoliittisilla perusteilla. On erittäin huono asia tietysti, jos ponnistelut Euroopan markkinoille menemisestä ovat epäonnistuneet. Minun sanomani olikin se, että nyt kun siihen avautuu todella kaikki mahdollisuudet, menneisyyteen ja taaksepäin ei pitäisi todellakaan katsoa, vaan katsoa, mitä mahdollisuuksia meillä on tässä Euroopan unionissa, ja keskittää kaikki työ ja tarmokkuus ja aktiiviteetti siihen suuntaan. Olen todella sitä mieltä, että niin suuresti kuin nyt näistä tukirahoista puhutaan, se ei auta tässä tilanteessa, vaan nimenomaan ulospäin katsominen, mukaan meneminen. Tämä sääntöhän pitää paikkansa ihan kaikissa asioissa, mennä mukaan ja toimia. Vain näin vaikutamme asioihin.

Ed. Lainne: Herra puhemies! Aloitan puheenvuoroni lainaamalla Erno Paasilinnaa seuraavasti: "Paratiisin portit ovat levällään ei muuta kuin astua sisään, langeta rikkaitten ja turvallisten länsiystävien käsivarsille ja kaikki ongelmamme on hetkessä ratkaistu. Kuka tähän uskoo? En minä ainakaan. Meille esitetään satukertomus, jolla on valmiiksi kirjoitettu onnellinen loppu, vaikka itse tarina ei ole vielä alkanutkaan. Suomen taloudellinen ja poliittinen valtaeliitti ajaa meitä sangen yksimielisesti EU:n jäseneksi. Se kaunistelee sopimuksen etuja ja vähättelee sen vaaroja. Hälytyskellot soivat korvissani. Meidän tulisi kavahtaa tätä intoa ja yksimielisyyttä, sillä kovin harvoin historiassa herrojen edut ovat langenneet yksin kansalaisten etujen kanssa." Tämä oli siis Erno Paasilinnaa.

Kuten ensimmäisen käsittelyn yhteydessä käyttämässäni puheenvuoroissa mainitsin, tulen kolmannen käsittelyn yhteydessä pohtimaan erityisesti sääntämisyjärjestystä, neuvoo-antavan kansanäänestyksen paikkaa perustuslain mukaisessa päätöksenteossa ja suhtautumistani valitsijoitteni antamaan valtakirjaan.

Ennen sitä palaan ministeri Salolaisen ensimmäisen käsittelyn yhteydessä käyttämään puheenvuoroon, jossa hän varoitti puhumasta EU:sta huijareitten paratiisina. Minä käytn tätä ilmaisua erään välihuodon yhteydessä. Ministeri Salolaisen esitettyä huolensa siitä, että tällainen ilmaisu Suomesta käsin EU:n suuntaan voi olla vahingoksi Suomelle, kerroin ilmaisun olevan peräisin joko Kanava-lehden tai Turun Sanomien otsikosta. Olen nyttemmin tarkistanut asian. Otsikon ”Huijareitten paratiisi EU” julkaisi todella Kanava-lehti tämän vuoden numerossaan 5. Kyseessä oli Jermu Laineen kirjoituksen otsikko. Itse kirjoituksessa Jermu Laine totesi yleisen arvion olevan, että ”porsaanreiät ja huijareitten pohjatmat taskut vievät vuosittain pyöreästi 5 prosenttia EU:n budjetin loppusummasta eli siis noin 25 miljardia Suomen markkoina”.

Tässä kirjoituksessa kerrottiin unionin oman talousrikosten tutkintayksikön raportointeen ”EU-varoja menetetyt rikollisesti vuosina 1990—93 yli 6 miljardia markkaa. Melkein puolet tästä hävisi Italiassa, Saksassa vajaa neljännes sekä Ranskassa ja Englannissa kummassakin noin kymmenesosa koko määrästä”.

Sitten lainaan Etelä-Saimaa-lehteä viime kesäkuun 18. päivältä näin: ”Se on varmasti yli prosentin, muttei varmaankaan yli 10, kuten on väitetty, sanoi huijauksen torjunnasta vastaava EU:n komission jäsen Peter Schmidhuber.”

EU:n budjetti on noin 500 miljardia markkaa, joten jo pelkästään yksi prosentti siitä merkitsisi noin 5 miljardia markkaa. Nyttemmin on ranskalainen kansanedustaja kirjoittanut Euroopan unionin rahavarojen väärinkäytöksiä paljastavan kirjan, jossa hän väittää 15 prosenttia EU:n varoista menevän väärinkäytösten seurauksena väärin tarkoituksiin ja suoraanisten rikollisten taskuihin. Mainittu kansanedustaja väittää EU:n oman tilintarkastajien tuomioistuimen tulleen ”samaa johtopäätökseen korruption ja petosten määrästä eli noin 15 prosenttiin koko unionin budjetista”. — Näin kirjoitti Iltalehti 9. marraskuuta tänä vuonna.

Kokonaan siitä riippumatta, mitkä mainituista luvuista ovat oikeita, ongelma kiinnostaa suomalaisia veronmaksajia, jotka ovat jäsenyyden

mahdollisesti toteutuessa nettomaksajia alusta alkaen. Siksi ministeri Salolaisella ei ole mitään aihetta varoitella tällaisen aihepiirin käsittelystä EU-jäsenyyssopimuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä käytävän keskustelun yhteydessä. Minusta olisi ollut paljon reilumpaa, jos ministeri Salolainen olisi itse kertonut näistä asioista eduskunnalle ja Suomen kansalle.

Olen liittänyt perustuslakivaliokunnan lausuntoon sääntämisyjärjestyksen valintaa koskevan erivän mielipiteeni. Ellei myöhemmin erityistä syytä ilmene, en lähde tässä yhteydessä käsittelemään erivän mielipiteeni perusteluja. Ne ovat lausunnosta luettavissa. Koetan seuraavassa kuitenkin kertoa, millä perusteilla olen tuohon sääntämisyjärjestykseni päätynyt, käsitykseen, joka olisi siirtänyt asian lopullisen käsittelyn vaalien jälkeen valittavalle eduskunnalle, ellei nykyisen eduskunnan jäsenistä viisi kuudesosaa olisi hyväksynyt asian ratkaisemista jo näillä valtiopäivillä.

Ensimmäisen käsittelyn yhteydessä annettiin eräissä puheenvuoroissa sellainen käsitys, että ehdotetun supistetun perustuslain sääntämisyjärjestyksen käyttäminen oli ainoa mahdollinen ja ilman muuta selvä juttu asiantuntijoiden ylivoimaisen enemmistön ollessa hallituksen esityksen kannalla. Jos matemaattisten laskutoimitusten lisäksi, jota en kiistä, tarkastellaan esillä olevan ratkaisun poikkeuksellisen suurta merkitystä, sen periaatteellista erityisluonnetta, suvereniteetin rajoituksia, EU:n päätöksenteon ylikansallista luonnetta, Suomen oman oikeusjärjestyksen alistussuhteen syntymistä, lainsäädäntövallasta luopumista olennaisilta osin, jäsenvaltion sopimuskentekovalan rajoituksia ja esimerkiksi kauppaa-, ulko- ja turvallisuuspolitiikalle syntyviä täysivaltaisuuden rajoituksia, asiantuntijoiden suhtautuminen muuttuu mielestäni huomattavasti monisyisemmäksi kuin täällä annettu kuva.

Itse perustuslakivaliokunnan lausunto sellaisenaan, hallituksen esitykseen sisältyvä jakso sääntämisyjärjestystä koskien, valtiosääntökomitean mietintö, Ora Meres-Wuoren kirjoittama ulkoministeriön julkaisu, jonka nimi oli ”Integraation ratkaisut ja Suomen ulkopolitiittinen päätöksentekojärjestelmä”, ja perustuslakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden kirjallisten lausuntojen lukuisat yksityiskohdat ja kysymyksiin antamat vastaukset tarjoavat mielestäni vahvan perustan myös valiokunnan lausuntoon liitettyjen vastalauseiden mukaiseen sääntämisyjärjestykseen.

Hallituksen annettua tammikuussa 1992 eduskunnalle selonteon EY-jäsenyyden vaikutuksista lausui silloinen oikeusministeri Pokka mm.: ”Oikeusministerinä tietysti tämä ehkä kaikkein tuntuvin vaikutus meidän perustuslakimme kannalta kiinnostaa, koska me joudumme muuttamaan hyvin paljon perustuslakia joutuessamme antamaan päätösvaltaamme Brysseliin. Se merkitsee sekä eduskunnan, hallituksen että presidentin nykyisen päätösvallan kapenemista. Euroopan yhteisöllähän on itsenäinen lainsäädäntövalta omassa toimipiirissään, ja päätösten toimeenpanoa valvoo EY-tuomioistuin. Itse sopimus tulee perustuslakimuutosten ohella edellyttämään viiden kuudesosan enemmistöä, jos se halutaan samassa eduskunnassa käsitellä. Niin paljon on näitä muutoksia myös tehtävä.”

Eduskunnan käsitellessä Eta-sopimuksen vaikutuksia valtiosääntöön oikeusministeri Pokka lausui eduskunnan istunnossa 23. marraskuuta 1993 seuraavaa: ”Mahdollinen jäsenyys Euroopan unionissa ja sen edellyttämät perustuslakimuutokset ovat asia sinänsä. Viimeksi mainitusta puolestahan on erilaisia käsityksiä valtiosääntöoppineiden piirissä. Osa katsoo, että Euroopan unionin jäsenyyteen voidaan mennä kahden kolmasosan enemmistöllä. Itse olen edustanut hyvin varovaista linjaa ja katsonut, että muutokset ovat niin suuria, että luultavasti perustuslain säätämisyjärjestys on tarpeen.”

Eta-sopimuksen aiheuttamia muutoksia Suomen valtiosääntöön tehtäessä eduskunnassa esiintyi oikeutettua pelkoa siitä, että samalla tehdään EU-sopimuksen mentävä aukko. Suuri valiokunta torjui tämän pelon tähdentäen mm., että ”Suomen mahdollinen EU-sopimuksen voimaansaattamisjärjestys ratkaistaan aikanaan eduskunnassa hallituksen annettua asiasta esityksen. Nyt hyväksyttäväksi ehdotetut Suomen valtioelinten keskinäisiä suhteita koskevat valtiosääntömuutokset eivät ennakoivat mahdollisen EU-jäsenyys­sopimuksen käsittelyjärjestystä eivätkä vaikuta siihen”.

Perustuslakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa professori Jyränki ja kansleri Jansson olivat selkeästi entisen oikeusministeri Pokan edellä kerrotun säätämisyjärjestuksen kannalla. Monia varauksia esittänyt ja mm. suuren valiokunnan edellä mainittua lausuntoa korostanut professori Saraviita sanoi ”kiikun kaakun kallistuvansa” hallituksen esittämän säätämisyjärjestuksen kannalle.

Kansleri Sipponen puolestaan katsoi, että hallituksen ehdottama supistettu perustuslain säätä-

misjärjestys voidaan hyväksyä, ”jos samalla ja samanaikaisesti hallitusmuotoon otetaan säännös valtuuksista toimivallan siirtämiseen kansainvälisille järjestöille. Tätä valtuutusta ei tietenkään voida hyväksyä supistetussa perustuslain säätämisyjärjestyksessä, koska tällainen menettely muuttaisi yleistä perustuslain säätämisyjärjestystä”.

Myös professori Tuori esitti epäilynsä menettelyyn seuraavasti: ”Ensinnäkin voidaan kysyä, eikö sellaiset olennaiset ja laajavaikutteiset valtiosäännön muutokset, joita Euroopan unioniin liittymisestä seuraisi, tulisi toteuttaa itse perustuslain tekstiä muuttamalla. Voidaanko ehkä puhua eräänlaisesta oikeudellisesti tosin velvoittamattomasta hallitusmuodon täydellisyysperiaatteesta, joka edellyttää, että hallitusmuodossa on säännelty kaikki keskeiset Suomessa käytettävää julkista valtaa ja sen jakautumista koskevat kysymykset. Tämä periaate puoltaa myös sitä, että mahdollinen jäsenyys Euroopan unionissa ilmenee jollain tavalla jo hallitusmuodon säännöstekstissä.”

Toisen periaatteellisuontoisen epäilyksen professori Tuori kohdisti valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentin käyttöalaa poikkeuslakien säätämiseksi seuraavin sanoin: ”Supistettu perustuslain säätämisyjärjestys merkitsee VJ 67:ssä säänneltyyn tavalliseen perustuslain säätämisyjärjestykseen nähden helpotettua menettelyä. Siksi kysymys, voidaanko VJ 69:n mukaisessa menettelyssä säätää miten tahansa laajoista poikkeuksista perustuslakiin, on nähdäkseni perusteltu.”

Professori Hidén, joka tosin hyväksyi hallituksen ehdottaman säätämisyjärjestyksen, kuten myös professori Tuori äskeisistä epäilyksistä huolimatta, lausui mm.: ”Tämän muodollisen laillisuuden, legaalisuuden, ohessa on kuitenkin syytä kysyä myös noudatettavan menettelyn legitimitettä, sen yleistä hyväksyttävyyttä ja soveltumista kansanvaltaiseen järjestelmään. Kun unioniin liittyminen merkitsee jo liittymishetkestä alkaen laaja-alaista sidonnaisuutta Suomen ulkopuoliseen normistoon ja päätöksentekoon, kun tämän sidonnaisuuden ala voi tulevaisuudessa edelleen laajeta unionin kehittymisen myötä ja kun eroamista unionista ei näillä näkymin voida pitää reaalisena mahdollisuutena, voidaan perustellusti kysyä, onko legitimiä luoda tällainen sidonnaisuus eduskunnan kerran tekemällä, kahden kolmasosan enemmistöä edellyttävällä ratkaisulla. Minusta ei olisi. Kun EU:n yhteydessä puhutaan demokratiavajeesta, voitaisiin tässä yhteydessä puhua legitimitettivajeesta. Vaje ei

tässä olisi yhtä paha kuin syksyn 1918 kuninkaavaalihankeessa, mutta tässäkin olisi kysymys valtiosäännön tarjoaman varsin yksinkertaisen menettelyn käyttämisestä tärkeään ratkaisuun tilanteessa, jonka kaltaiseen menettelyyn säännöstä tuskin oli tarkoitettu.”

Oikeusministeriötä asiantuntijoina edustaneet lainsäädäntöneuvos Karapuu sekä professori Rosas, kansleri Nousiainen ja pääsihteeri Tiitinen eivät esittäneet varauksia supistetun perustuslain säätämisyjärjestyksen käyttämiselle tässä yhteydessä. Syystä tai toisesta perustuslakivaliokunta ei suostunut ehdotukseeni oikeustieteen lisensiaatti Aarre Tähtien kuulemisesta asiantuntijana, mitä protestoin perustuslakivaliokunnassa. En tule tätä protestointiani jatkaamaan tämän pidemmälle, vaikka en hyväksykään perusteluja, joiden nojalla hänen asiantuntijakuulemisensa evättiin.

Kaikesta edellä kertomastani huolimatta perustuslakivaliokunnan enemmistö hyväksyi hallituksen ehdottaman supistetun perustuslain säätämisyjärjestyksen. Se merkitsee, että vaikka pilkkimisoikeutta koskeva kalastuslain muutos tai eduskunnan puheenvuorojärjestyksen muuttamista koskeva valtiopäiväjärjestyksen muutos tai esimerkiksi vanhojen kaupunkien satamanpiitoon liittyvien erioikeuksien kumoaminen vaatii viiden kuudesosan enemmistön samassa eduskunnassa, Suomen itsenäisyyden historian tärkeimmäksi ratkaisuksi luonnehditun EU-jäsenyyden hyväksymiseen riittää kahden kolmasosan enemmistö.

Tämä ratkaisu merkitsee sitä, että Suomi ja sen kansan valitsema eduskunta käyttää täysivaltaisuutta sen tähänastisessa merkityksessä nyt viimeisen kerran luopumalla niin oleellisessa määrin tästä täysivaltaisuudesta, että jäljelle jäävää vallan kokonaisuutta ei mielestäni voida nimittää täysivaltaisuudeksi. En tällaista hyväksy ja vastustan myös jäsenyyssovimuksen hyväksymistä.

Arvoisa puhemies! Vaikka olen hivenen nyt ylittänyt suositusajan, ehdotan seuraavien kolmen perustelulausuman hyväksymistä:

1) ”Eduskunta edellyttää, että EU:n instituutioiden ja päätöksentekojärjestelmien muutoksilla ei vähennetä jäsenmaiden, niiden parlamenttien ja kansalaisten päätösvaltaa. Mahdolliset institutionaaliset ja päätöksentekojärjestelmien muutokset tulee saattaa erikseen eduskunnassa ratkaistaviksi.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että unionin jäsenyyteen liittyvällä Emu-lähentymisohjelmalla ja

verotuksen harmonisoinnilla ei heikennetä sosiaaliturvan ja julkisten palvelujen rahoitusta.”

3) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo ennakolta eduskunnan käsiteltäväksi kaikki Eurooppa-neuvoston ja ministerineuvoston käsitteilyyn valmisteltavat asiat ja että niiden hyväksymiseen tarvitaan ennalta eduskunnan antama valtuutus.”

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli todella ilahduttavaa kuulla, kuinka äärettömällä huolellisuudella ed. Laine käsiteli tätä lainsäätämisyjärjestyksykysymystä. Kysymys lepäämään jättämisestä on tietenkin mielenkiintoinen, mutta pidän oikeastaan lähes selvänä, että näin pitäisi menetellä, ottaen huomioon ei ainoastaan poikkeukset perustuslaista vaan se, että olisi kysymys peruuttamattomista muutoksista perustuslakiin, joita Suomi ei voisi enää koskaan palauttaa. Eihän Suomella olisi juridisia keinoja palauttaa enää takaisin täysivaltaisuuttaan, jos se nyt siitä kerran luopuu.

Mutta ed. Laine vilautti myös hieman kysymystä siitä, onko legitimitetillä olemassa jotain äärrajaa. Uskoisin, että me kaikki ymmärrämme, ettei historiallinen lainsäätjä koskaan edes ajatellut olevan mahdollista, että eduskunta täällä vaikka minkälaisella yksimielisyydellä tekisi melko nopeassakin tahdissa päätöksen siitä, että Suomi sulautuisi sellaisenaan Ruotsiin tai Venäjään.

Tähän liittyy korkeamman oikeuden kanta, ja tässäkin tapauksessa olisi tietysti tärkeätä saada korkeimman oikeuden lausunto siitä, että on olemassa jokin raja myös lainsäätäjälle. Nimittäin korkein oikeushan juuri totesi, että sotasyllisten rankaisemisen osalta ei taannehtiva rikoslainsäädäntö kuulu koko oikeusjärjestyksen piiriin, ja silloin pelkästään se seikka, että asiassa sovellettaisiin perustuslain säätämisyjärjestystä, ei siis legitimoij ja justifioij tällaista menettelyä. Nähdäkseni täysivaltaisuudesta luopuminen on täysin samanlainen asia. Eduskunnalla ei ole siihen yksinkertaisesti minkäänlaista kompetenssia.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun vastauspuheenvuoroni pyrkii täydentämään ed. Laineen puheenvuoroa, ja ehkä siksi voidaan katsoa, että se on vastauspuheenvuoro. Aarre Tähti oli kuultavana jo aikanaan parisen vuotta sitten silloin, kun eduskunnassa käsiteltiin Eta-sopimusta ja EU-jäsenhakemusta. Hän tuli maineeseen siitä, että hänen

näkemyksensä ovat kristallinkirkkaita ja selkeitä. Nytkin häntä kuultiin lakivaliokunnassa minun esityksestäni, ja hän on 27.9.1994 tehnyt muistion, jossa hän käsittelee näitä asioita, ja ne ovat jokaisen selkeästi sieltä omaksuttavissa. Siellä ei ole yhtään sellaista lausetta, joka ei ole selkeästi tavallisen ihmisen käsitettävissä.

Perustuslakivaliokunnassa, olen kuullut, ed. Laine, kieltäytyminen johtui näistä syistä ja siitä, että hän on professori Jyrängin oppilas. Tämän, että hän on Jyrängin oppilas, olen kuulopuheena saanut. Joka tapauksessa, jos näin on, se osoittaisi sitä, että hän olisi samalla kannalla kuin Jyränki. Näin ollen perustuslakivaliokunta täysin tietoisesti pyrki valitsemaan asiantuntijansa sillä tavalla, että saadaan perustuslaista väännettyä tietynlainen rautalankamalli väkivaltaisesti tavalla, jossa tarkoitus pyhittää keinot. Ei ole mitään merkitystä, mikä on perustuslain tarkoitus, vaan oli pyrkimys saada tämä asia myönteiseen ratkaisuun. Tällä tavalla tehtiin perustuslaille väkivaltaa perustuslakivaliokunnassa, jonka pitäisi tätä asiaa valvoa. Uskon, että ed. Laine on asiasta samaa mieltä kuin minäkin.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin kuin äsken totesin, perustuslakivaliokunnan lausuntoon liittyy eriävä mielipide. Siellä on monia asioita, joita en nyt edellä käsitellyt, mm. eräitä niistä, joita ed. V. Laukkanen äsken mainitsi ja myös ed. Aittoniemen puheenvuorossa mainittiin.

Ed. V ä r y n e n : Puhemies! Nyt kun täysis-tunnoissa toimitaan eduskunnan työjärjestyksen edellyttämällä tavalla, pyrin noudattamaan puheenvuorojen pituutta koskevaa suositusta. Tämä johtaa siihen, että joudun ilmeisesti käyttämään tämän lisäksi vielä kaksi muuta puheenvuoroa.

Kun esittelin vastalauseeni ja perustelin siihen sisältyvät ehdotukseni perusteluja koskeviksi muutoksiksi jo ensimmäisessä käsittelyssä, ei minun ole tarpeen käyttää enää aikaa tähän tarkoitukseen. Tässä puheenvuorossani esitän yleisarvion tapahtuneesta. Toisessa puheenvuorossani käsittelemä maatalouspolitiikkaa. Tämän jakson, kuten arvoisat edustajat varmaankin muistavat, lykkäsin ensimmäisestä käsittelystä myöhempiin. Tässä yhteydessä aion myöskin kommentoida sitä, mitä ministeri Pesälä täällä tänään esitti. Sitten kolmannessa puheenvuorossani aion puhua Suomen politiikasta Euroopan unionissa. (Ed. Vähänäkki: Antaa palaa!)

Herra puhemies! Suomi on nyt sitten liittymässä Euroopan unioniin. Sen jälkeen kun Ruotsin jäsenyys varmistui, eduskunnasta löytynee helposti jäsenyysratkaisun tekemiseen tarvittava kahden kolmasosan enemmistö. (Ed. Louekoski: Olisi löytynyt muutenkin!) Itse äänestän kuitenkin jäsenyyttä vastaan. Lähtökohtani on ollut, ettei Suomen ja muiden Pohjoismaiden tulisi liittyä Euroopan unioniin vaan että meidän tulisi olla yhdentymisessä mukana muilla tavoin. Kun Ruotsi haki jäsenyyttä, katsoin, että meidänkin on liityttävä unioniin, jos Ruotsi liittyy, edellyttäen kuitenkin, että jäsenyyden ehdot ovat tyydyttävät. Vaikka Ruotsi liittyy, vastustan Suomen jäsenyyttä sen vuoksi, että Suomen jäsenysehdot ovat kohtuuttomat.

Suomi liittyy Euroopan unioniin tavalla, joka on häpeäksi suomalaiselle kansanvallalle. Jälkikäteen tätä prosessia tullaan paljon tutkimaan ja siitä tullaan paljon keskustelemaan. Siksi on ollut ja on tärkeää, että kaikki oleellinen on tullut ja tulee kirjatuksi eduskunnan pöytäkirjaan. Vakavinta on se, että liittymisratkaisu tehdään tavalla, joka on maamme valtiosäännön hengen ja periaatteiden, monien asiantuntijoiden mielestä myös sen kirjaimen, vastainen.

Kun eduskunta tekee itsenäisen Suomen tärkeimmän ratkaisun, tulisi sääätämisyjärjestyksen täyttää sekä legaalisuuden että legitimitetin vaatimus. Menettelyltä tulee siis sen muodollisen laillisuuden lisäksi edellyttää sen yleistä hyväksyttävyyttä ja soveltumista kansanvaltaiseen järjestelmään, kuten professori Mikael Hidén legitimitetin määrittelee.

Jotkut valtiosääntöasiantuntijoista ovat pitäneet ns. supistettua perustuslain sääätämisyjärjestystä laillisena, jotkut vain juuri ja juuri valtiosäännön mukaisena, mutta jotkut suorastaan perustuslakiehem vastaisena. Useimmat valtiosääntöasiantuntijat ovat katsooneet, että legitimitetti edellyttäisi tavanomaisen perustuslain sääätämisyjärjestyksen käyttämistä. Osa heistä on kuitenkin katsonut, että supistettu sääätämisyjärjestys olisi legitiimi sillä perusteella, että suoritetaan neuvoa-antava kansanäänestys. Tämän logiikan mukaan liittymishankkeen tulee ylittää kaksi erillistä kynnystä: Tämä eduskunta voi hyväksyä liittymisratkaisun vain kahden kolmasosan enemmistöllä, jos kansan enemmistö on ensin hyväksynyt jäsenyyden kansanäänestyksessä.

Se jopa tasavallan presidentin esittämä tulkinta, että kansanäänestyksen tulos sitoo moraalisesti ja poliittisesti kansanedustajia, on Suomen perustuslain vastainen. Valtiopäiväjärjestyksen

11 §:n mukaan ”edustaja on velvollinen toimesaan noudattamaan oikeutta ja totuutta. Hän on siinä velvollinen noudattamaan perustuslakia eivätkä häntä sido mitkään muut määräykset”.

Jotta supistettua perustuslain säätämisen järjestystä voitaisiin pitää edes joten kuten legitimiinä, on kansanedustajien voitava tehdä oma ratkaisunsa vapaasti, vain perustuslakia, oikeutta ja totuutta noudattaen. Tämän kanssa ristiriidassa on se vaatimus, että meidän tulisi äänestää jäsenyyden puolesta sen vuoksi, että kansan enemmistö hyväksyi sen neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä.

Perustuslain kannalta oikea kansanäänestyksen tulkinta on, se, että kyllä-äännten enemmistö antaa tietyn legitimitietin supistetun perustuslain säätämisen käytännölliselle. Kansan neuvo meille kansanedustajille oli puolestaan se, että noin 43 prosenttia äänestäjistä tahtoi jäsenyyden hylkäämistä. Jos edustuksellinen demokratia toimisi kunnollisesti, tulisi suunnilleen vastaavan määrän kansanedustajista äänestää sopimusta vastaan. Oikea, varmuudella laillinen ja myös legitimi menettely olisi kuitenkin ollut se, että liittymisratkaisu olisi tehty tavanomaisessa perustuslain säätämisen järjestyksessä, jolloin päätöksen olisi tehnyt kahden kolmasosan enemmistöllä vasta maalisvaaleissa valittava uusi eduskunta. Sillä olisi ollut nimenomainen valtakirja tämän ratkaisun tekemiseen. Tämä ei olisi sanottavasti, jos ollenkaan, viivästyttänyt jäsenyyden toteutumista, jos siihen ratkaisuun olisi päädytty.

Herra puhemies! Toinen häpeätahra liittyy siihen pohjoismaiseen dominopeliin, johon Suomen hallituskin täysin rinnoin osallistui. Suomalaiset pantiin äänestämään ensimmäiseksi. Meille vakuutettiin tasavallan presidentistä alkaen, että Ruotsi liittyy joka tapauksessa unioniin, että jos äänestämme ”ei” ja hylkäämme jäsenyyden, jäämme yksin Venäjän armoille.

Kun Suomessa oli saatu kyllä-äännten enemmistö, piti meidän ratkaisumme välttämättä sinetöidä eduskunnassa ennen Ruotsin kansanäänestystä, jotta Suomen dominovaikutus Ruotsiin olisi ollut mahdollisimman suuri. Kun aikataulu oli äärimmäisen tiukka, jäsenyyden ajajat turvautuivat hyvin poikkeuksellisiin keinoihin ja jopa siihen, että valiokuntatyön sääntöjä ja eduskunnan työjärjestystä rikottiin.

Tämä asian kolmas käsittely osoittaa kouriintuntuvasti, mistä oli kysymys. Jos olisi toimittu normaalilla tavalla, olisi asian ensimmäisessä käsittelyssä käytetty sen kaltaiset puheenvuorot,

joita olemme nyt tässä kolmannessa käsittelyssä kuulleet ja tulemme kuulemaan: pääministerin ja muiden ministerien puheet, eduskuntaryhmien viralliset ryhmäpuheenvuorot sekä valtava määrä yksittäisten kansanedustajien puheita.

Onneksi valtiopäiväjärjestykseen sisältyvä kansanedustajien vapaa puheoikeus antoi jälleen vähemmistölle suojan enemmistön mielivaltaa vastaan, ja me kykenimme siten turvaamaan EU-kysymyksen käsittelemisen normaalissa aikataulussa ja riittävän perusteellisesti. Niinpä me nyt omaa ratkaisua tehdessämme tiedämme myös, mikä on Ruotsin päätös.

Jos eduskunnan enemmistö olisi onnistunut pyrkimyksessään viedä Suomen jäsenyyssratkaisu päätökseen ennen Ruotsin kansanäänestystä, joutuisimme nyt käymään kitkerää keskustelua siitä, kuinka olisi käynyt, jos oma ratkaisumme olisi ollut vielä tekemättä. Tältä keskustelulta me nyt onneksi vältyimme.

Mutta toinen kysymys jää kalvamaan mieltämme: Mikä olisi ollut Ruotsin kansanäänestyksen tulos, jos siellä olisi äänestetty ensimmäiseksi? Oma havaintoni oli, että Ruotsissa käytettiin loppuun saakka Suomi-korttia. Perjantai-illan tv-keskustelussa jäsenyyden kannattajat pitivät itsestäänselvyytenä, että Suomi joka tapauksessa liittyy unioniin. Moni äänestäjä perusteli jälkikäteen kyllä-kantaansa sillä, ettei Ruotsi voinut, esimerkiksi oman metsäteollisuutensa etujen vuoksi, jäädä ulkopuolelle nyt, kun Suomi liittyy Euroopan unioniin.

Herra puhemies! On onnetonta, että me joudumme tekemään oman EU-ratkaisumme syvän kansallisen ja kansainvälisen murroksen keskellä ja tilanteessa, jossa emme ole vielä kyenneet saamaan aikaan yhteistä näkemystä siitä, mitä on tapahtunut ja miksi ja miltä tulevaisuutemme näyttää. Toisin sanoen hallituksen ja eduskunnan jäsenillä, etujärjestöjen johtajilla ja kansalaisilla on ollut päätöksenteon pohjana hyvin erilainen maailmankuva, hyvin erilainen käsitys siitä, millainen on nykyinen ja tuleva tilanne ja kuinka voisimme siinä kansakuntana parhaimmin selviytyä.

Jäsenyyden kannattajat, jotka ovat rintoihinsa lyöden esiintyneet tulevaisuuden Euroopan edustajina, ovat minun käsitykseni mukaan toimineet eilispäivän visioiden pohjalta. Sellaista Euroopan unionia, johon he uskoivat liittyvänsä, ei ole eikä sellaista tule. Vielä suurempi virhe on kuvitella, että EU voitaisiin muuttaa sellaiseksi kuin esimerkiksi sosialidemokraatit ja jäsenyyttä kannattaneet vihreät ovat esittäneet.

Jos Suomen kansaa valtiopäivillä edustavat kansanedustajat olisivat oikein oivaltaneet sen, millaisessa maailmassa ja Euroopassa me nyt elämme ja millaiseen olemme siirtymässä, olisimme valinneet toisen tien. Emme olisi päättäneet integroida itseämme täydellisesti EU-Eurooppaan, vaan olisimme eläneet itsenäisempää elämää Euroopan talousalueen puitteissa ja olisimme ryhtyneet kehittämään pohjoismaista yhteistyötä. Jos me olisimme valinneet tämän tien, olisivat Ruotsi ja Norja tehneet samoin.

Yleiseurooppalainen ja maailmanlaajuinen integraatio sekä samanaikaisesti etenevä huipputekniikan kehittyminen ja sen laajamittainen käyttöönotto ovat yhdessä johtamassa siihen, että läntinen Eurooppa joutuu tulevana vuosina kohtaamaan ennennäkemättömiä taloudellisia ja työllisyysongelmia. Sosialismin luhistumisen jälkeen on alkanut kapitalistisen järjestelmän kriisi. Edessämme olevien ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan radikaalisti uudenlaista talous- ja työllisyyspolitiikkaa, tarvitaan jopa uusi yhteiskuntajärjestelmä. Tästä puhuin paljon viime syksynä. Tästä kirjoitin myös viime talvena uusintapainoksena ilmestyneen kirjani esipuheessa.

Suomi ja Ruotsi ovat olleet edelläkävijöitä tässä onnettomassa kehityksessä. Molemmissa maissa tämä johtui siitä talouspolitiikan pahasta virheestä, joka tehtiin, kun näitä maita ryhdyttiin panemaan eurokuntoon, Suomessa vahvan markan, Ruotsissa vahvan kruunun politiikasta. Suomen tilanne on Ruotsiakin vaikeampi sen vuoksi, että me menetimme lisäksi laajan idänkaupparamme. Ja nyt molemmissa maissa kuvitellaan, että omat ongelmamme voitaisiin ratkaista liittymällä entistä tiiviimmin EU-Eurooppaan, jossa vastaavanlaiset vaikeudet ovat vasta kärjistyneissä.

Kun Euroopan unioni ja sen jäsenmaat ovat nyt joutumassa syvenevään taloudelliseen kriisiin ja suurtyöttömyyteen, ei meidän ja muiden Pohjoismaiden jäsenyydestä EU:ssa ole meille itsellemme sellaista hyötyä kuin mitä jäsenyyden ajajat ovat väittäneet. Toisaalta me menetämme jäsenyyden myötä ratkaisevalla tavalla mahdollisuuksiamme ohjata omaa taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystämme, kun luovumme omasta kauppa-, maatalous-, alue- ja rahapolitiikastamme ja kun hyväksymme EU-lakien ja -direktiivien ensisijaisuuden yli omien lakiemme ja jopa yli omien perustuslakiemme.

Uudessa maailmassa ja uudessa Euroopassa pienet itsenäiset yksiköt selviytyvät paremmin kuin suuret ja tiiviit liittoutumat. Tämän me tu-

lemme käytännössä kokemaan. Tulevaisuuden oloissa itsenäinen Suomi ja itsenäinen Pohjola olisivat voineet tehdä paljon sen hyväksi, että koko Eurooppa ja koko maailma siirtyisivät kestävän kehityksen tielle. Nyt meidän äänemme hukuvat EU:n suureen kuuroon, jossa muiden äänivarat ovat suuremmat kuin meidän.

Herra puhemies! EU-jäsenyydenkin oloissa meidän on kuitenkin selviydyttävä. Myöhemässä puheenvuorossani kerron oman käsitykseni siitä, kuinka se voisi parhaimmin tapahtua.

Ed. Lahtinen merkitään lännä olevaksi.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Väyrynen hyvin ansiokkaasti käsitteli tätä perustuslain säätämisen järjestystä ja totesi myös sen, että kun eduskunnan työjärjestystä melko räikeästi rikottiin, niin oli olemassa perustuslain takaama keino puuttua tähän perusteettomaan kiihdytykseen. Nyt voi vain todeta, että jälleen kerran olemme siinä tilanteessa, että käsittääksemme kaikki ymmärrämme, että mikäli me noudattaisimme perustuslain säätäjän tahtoa, niin tämä täysivaltaisuuden Suomelta poistava lakiesitys jäisi lepäämään, sen jälkeen kansa saisi vaaleissa sanoa sanansa ja sitten tehtäisiin lopullinen päätös. En ole oikeastaan löytänyt yhtäkään kansanedustajaa, joka järkevin argumentein kykenisi osoittamaan, etteikö tämä olisi lainsäätäjän tahto, sikäli kuin lainsäätäjä ylipäättänsä koskaan on edes ajatellut, että täysivaltaisuudesta voitaisiin luopua muuta kuin pakolla eli sodassa.

Täytyy sitten kysyä, olisiko olemassa jokin keino edelleenkin tämän tavoitteen toteuttamiseksi. Siltä osin voin vain todeta, että kyllä siihen tarvittaisiin vähintäänkin 6—7 kansanedustajaa, jotka olisivat valmiita toteuttamaan lainsäätäjän tahdon puhumalla riittävässä määrin, ei kuitenkaan niin paljoa, että puhemiehet liiksi rasittuisivat.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä se, että Suomi on nyt eurokunnossa, johtuu Suomen sisäpolitiikasta ja porvarihallituksen epäsosiaalisen talous- ja työllisyyspolitiikan seurauksista, ja siten alueellinen bruttokansantuote ja työttömyys on EU:hun verrattuna heikommasta päästä.

EU-jäsenyys ei ole tietenkään ongelmaton asia, ja on paljon asioita, joihin on vielä jatkossa

varmasti palattava niin sisäisin johtopäätöksin kuin EU-neuvotteluihin.

Ulkoministeri Väyrynen oli keskeisesti tekevässä erään olennaisen virheen maatalouspolitiikan kohdalla nimenomaan. Hän lähti neuvotteluasetelmissa ylituotannon voimakkaasta säilyttämisestä ikään kuin Tanskan malli tavoitteena, ja se on aiheuttanut viljelijöille ja veronmaksajille erittäin suuren rehulaskun ja sopeutumis-laskun tässä tilanteessa.

Pahinta on juuri tämä liittymisen häpeällinen tapa, mutta vähän toisella tavalla kuin äsken ed. Väyrynen sanoi. Tässä siirryttiin Vladimirovistä Tukholmaan. Meillä oli nimenomaan kansan tahto ilmaistu kansanäänestyksellä, ja sitä olisi pitänyt kunnioittaa.

Toinen asia oli se, että rajoittamatonta puheoikeutta käytettiin asiallisen keskustelun estämiseen tässä talossa ja vietiin meiltä muilta edustajilta käytännössä puheoikeus. Kuuden tunnin puhe vie 15 kansanedustajalta puheoikeuden käyttömahdollisuuden tässä talossa pois.

Nimenomaan pahinta on se, että me olimme kuin alusmaa tässä tilanteessa, jossa Suomen kansanäänestys alistettiin Ruotsin kansanäänestykseen. Kuitenkin täytyy sanoa, että kansanvaltaisissa yhteiskunnissa yleensä eivät edes kansanedustajat kansanäänestyksen, kansan tahdon esille tulon jälkeen keskustelee siitä, mitä kansanedustaja tekee. He kunnioittavat kansan tahtoa. Tässä valitettavasti on todettava, että ed. Väyrysen demokratiakäsityksessä on itäisiä vivahteita.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Väyrynen palaa tavan takaa siihen, että tämän prosessin aikana on rikottu eduskunnan työjärjestystä ja perustuslakia. Minulla on kerta kaikkiaan toisenlainen käsitys. Täällä on menetelty sillä tavalla kuin asian laatu on antanut aihetta. Tosin menettely on ollut sillä tavalla poikkeuksellista, että harvoinpa täällä juhlapyhäiöitä on istuttu.

Sosialidemokraattien kannalta me olemme pyrkineet noudattamaan sellaista menettelyä, jossa noudatetaan täällä joko säädetyjä tai yhteisesti sovittuja menettelytapoja. Se olisi tässäkin asiassa ollut paras ratkaisu. Me emme ole myöskään mitenkään halunneet sitoa suomalaisia ratkaisua Ruotsin tai Norjan ratkaisuun. Siinä suhteessa olemme olleet vakuuttuneita siitä, että varsinkin kansanäänestyksen jälkeen Suomessa ratkaisu tulee olemaan ”kyllä”, niin kuin nyt voimme havaita.

Erityisen suurella mielenkiinnolla olen kuunnellut ed. Väyrysen puheenvuoron lisäksi muitakin puheenvuoroja, joissa korostetaan Suomen itsenäisyyttä taloudellisissa asioissa sellaisen politiikan jälkeen ja tuloksena, jossa me olemme ikään kuin vapaita korkean inflaation ja heilah-televan valuutan arvon maassa itse päättämään asioista. Tämä on perusteellinen erehdys. Juuri se, että meillä on ollut vaappuva talouspolitiikka syösykierteestä toiseen, on johtanut siihen, että me olemme entistä riippuvaisempia muista maista. Vain vakaa talouspolitiikka antaa meille mahdollisuuksia hoitaa parhaiten omat asiat me.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Väyrynen palasi tämän asian säätämisyjärjestykseen. On vain todettava, että ns. supistettu perustuslain säätämisyjärjestys on tässä tapauksessa se legaalinen menettely, kuten perustuslakivaliokunta on todennut.

Vaikka pystyn hyvin ymmärtämään, mitä ed. Väyrynen tarkoitti puhuessaan legitimitetistä ja siitä, miten kansanäänestyksen enemmistö ei sitä takaa, mikäli edustajat täällä noudattavat kansanäänestyksen tulosta eivätkä sanoisiko omaehtoista kantaansa Euroopan unioniin liittymiseen, niin kyllä toisaalta voidaan katsoa, että legitimitetti tulee kansanäänestyksen enemmistön tuloksesta. Joka tapauksessa edustajat täällä päättäessään ja äänestäessään ovat toki vapaita antamaan kansanäänestykselle sen arvon kuin itse oikeaksi katsovat. Jos sitten kahden kolmasosan enemmistö eduskunnassa syntyy, kuten uskon, niin silloinhan tässä ei ongelmia ole.

Kaiken kaikkiaan haluaisin todeta, että vaikka ed. Väyrynen esitti hyvin pessimistisen arvion Euroopan ja Suomenkin tulevasta kehityksestä, niin toivon, että hän voisi jatkossa, kuten hän itse asiassa lupasikin, keskittyä Suomen politiikkaan Euroopan unionissa sen sijaan, että tämän jälkeen enää käymme liittymisasiota läpi. Ed. Väyrynen on kiistänyt Suomen kokenein ulkoministeri, eräs kyvykkäimpiä ja taitavimpia poliitikkojamme, vaikka ei sitä viime viikkojen tapahtumista voisi uskoakaan. Suuri osa Suomen kansasta joka tapauksessa häneen luottaa. Vaikka enemmistö todennäköisesti tänä päivänä suhtautuu hyvin kielteisesti, katson, että ed. Väyrysen panosta tarvitaan siinä työssä, mitä tämän jälkeen seuraa, kun vedetään linjoja sille, miten Suomi Euroopan unionissa tulee toimimaan.

Ed. Värynen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin, kyllä meidän nykyiset taloudelliset vaikeutemme kaikessa oleellisessa johtuvat vahvan markan politiikasta, joka oli valmistautumista EU-jäsenyyteen. Sitouduttiin kiinteän valuuttakurssin politiikkaan, ja kun ei kyety pitämään kustannus- ja hintakehitystä kurissa, niin meille tuli liian vahva markka, ja ikävä kyllä vielä siitä irtautuminenkin tapahtui nurin niskoin.

Toiseksi, minä en ole kannattanut maatalouden ylituotantoa enkä kannata sitä.

Kolmanneksi, ed. Rajamäen kommentti kansanäänestyksestä osoittaa, että esimerkiksi hän ei ole näköjään lainkaan perehtynyt siihen, mistä kansanäänestyksessä on ollut kysymys. Ed. Zyskowitz mielestäni antoi siitä aivan oikean tulkinnan. Minä vain katson, että tosiasialla kansanedustajat ovat antaneet kansanäänestykselle sellaisen merkityksen, jota sillä perustuslain mukaan ei saisi olla. Ed. Rajamäki tämän osoitti.

Mitä tulee työjärjestyksen rikkomiseen, niin ed. Louekoski sen juuri kertoi, mitä täällä tapahtui. Kun työjärjestyksen mukaan kello 23:n jälkeen ei pidä pitää istuntoja, ellei siihen ole erityisiä syitä, niin näin tehtiin useana iltana peräkkäin, jopa pyhäinpäivän iltanakin ja sitä edeltäneenä iltana. Tämä oli työjärjestyksen ja siis myös valtiopäiväjärjestyksen vastaista.

Ed. Vuoristo: Arvoisa puhemies! Ed. Luhtasen puheenvuoroon viitaten käsittelem tätä kysymystä nyt mahdollottomasta näkökulmasta. En puutu ristiriitaisuuksiin enkä aikatauluihin enkä häpeätahroiin enkä mihinkään tämän kaltaisiin asioihin. Toivon myös, ettei tätä puheenvuoroa ihan otettaisi sanojen perusteella sellaisena kuin se sanoiltaan on.

Nimittäin todella tärkeitä asioita on luultavasti vähemmän kuin enemmän. Tämä uusitamentillinen näkemys on sekä oikea että viisas. Suomen kohdalla tämä merkitsee sitä, että Suomen on pidettävä kiinni ja kiinnostuttava enemmän vähemmästä kuin enemmästä, paljousista tai määristä. Määrillä touhuajia kyllä aina riittää, koska uskotaan, että määrät määräävät ja paljousilla on itseisarvo. Tässä touhussa ei Suomen tarvitse olla eikä ole viisasta olla mukana. Tässä voisi viitata ministeri Pesälään munkin rukouksen kohdalla sillä tavalla, että äärimmäisen tärkeätä olisi tässäkin erottaa tärkeät ja vähemmän tärkeät asiat toisistaan ja toimia sitten sen mukaisesti.

Mikä sitten on Suomen rooli tai mitkä olisivat ne mahdollisuudet ja mistä ne lähtevät? Ne lähtevät uskosta siihen, että Suomessa on hyvä kansa, lujasta luottamuksesta siihen, että Suomen kansa on tässä äänestystapauksessa tehnyt erittäin kypsän ja riidattoman ratkaisun, antanut aivan selkeän neuvon. Kansa ei käyttäytynyt tässä tapauksessa hurahuneesti. Itseäni tässä asiassa oikeastaan ilahduttaa erityisesti nuortemme käyttäytyminen. Nythän oli vaara, että passivoituneeksi nuorisoksi haukuttu kansanosaa olisi jättänyt äänestystoimensa suorittamatta, mutta sehän tuli hienosti mukaan, se oli aktiivinen tässä. Siis Suomen kansa on kypsä kansa tekemään suuria ratkaisuja.

Luja luottamus Suomen kansaan tarkoittaa myös, että kaikessa kansojen välisessä vuorovaikutuksessa ja kaikissa toimissa kansa on keskeinen toimija, tekijä, subjekti. Se ei ole toimintojen kohde, objekti. Olisi ymmärrettävä se, että Suomen kansa, tämä viisimiljoonainen kansa, on subjekti, keskeinen toimija.

Tämän kansan tavaramerkki itsenäisten kansojen eurooppalaisessa marketissa ovat kekseliäs luovuus ja työ, sisu, suomalainen sisu, joka on siinnyt ja syntynyt niin kummassa ja kuumassa paikassa ja mystisessä paikassa kuin sauna. Ainoastaan saunassa, kuumassa löylyssä voi syntyä jotakin sen kaltaista, jota ilmaistaan käsitteellä sisu, suomalainen sisu. Minkä muun maan presidentti saattaisi sanoa maailman supervallan johtajan tavattuaan kotimaahansa tultuaan, että me menemme nyt ensimmäiseksi vaimon kanssa saunaan? Ei minkään muun. Suomen presidentti voi tehdä tällä tavalla ja sanoa tällä tavalla. Kysymys on imagosta. Kysymys on siitä, että suomalainen tavaramerkki voisi olla tämän kaltainen sisu. Siis pystytään mihinkä vain. Tämä on minusta tärkeä asia.

Toisaalta usko Suomen kansan luovaan kykyyn ja taitoon merkitsee, että tästä eteenpäin Suomesta ei saa mennä eurooppalaisille yhteisille markkinoille yhtään tuotetta, mikä ei olisi merkittuote, huipputuote, priimatuote. Tämän täytyy olla ammatillisen kunnian ja osaamisen asia. Tähän on paitsi totuttauduttava, siihen on myös opittava. Siihen on myös opittava elintarviketuotannossa. Siinä suhteessa helpot päivät ovat nyt ohitse. Näin ei voi jatkaa. Työn päivät ovat edessä päin.

Esimerkkejä nykyisistä merkkituotteista voi täysin tietoisesti luetella, esimerkiksi puhelimet, mutta nythän meidän on ymmärrettävä se, että puhelimet tavaroina eivät ole päämäärä sinänsä,

vaan puhelimet ovat yhteyksien tekijöinä sillä tavalla, että täytyisi nyt tässä Euroopassa, joka on muodostumassa, nähdä puhelimet välineeksi erilaisille yhteyksille ja sillä tavoin rakentaa verkostoa ihmisten välille.

Itse tulen Raumalta, joka on vahvaa laivanrakennusalaa. Siellä ymmärretään huipputuotteiden merkitys, joista yksi, Nordica, on tällä hetkellä Itämerellä nostamassa sitä visiiriä ylös, siis sen tyyppisessä tehtävässä, jossa ymmärretään näitten huipputuotteiden merkitys. Niiden tuotannossa pyritään kehittämään nyt alumiinirakentamisen ja muitten uusien menetelmien kautta eteenpäin. Nähdään myös se, että laivatkin ovat välineitä, logistiikkaan liittyviä välineitä. Samalla kun pohditaan näitä laivoja, täytyy pohdiskella myös sitä, missä ne laivat liikkuvat, ja tehdä erilaisia liikennejärjestelyjä, joihin voidaan nämä laivat huipputuotteina sovittaa. Ainoastaan tällä tavoin huipputuotteina, priimatuotteina pitää niitä Suomesta mennä Eurooppaan.

Herra puhemies! Tarpeellisia on vähän tahi yksi ainoa. Yksi on ylitse muiden: Suomen historian ankara laulu ja Paasikiven meille suomalaisille opettama laulu: Eurooppaa on myös Venäjä. Kun kovasti korostamme kuuluvamme Euroopan läntiseen perinteeseen, maailman parhaiten kansojen perheeseen, tämä laulu helposti unohtuu. Se Eurooppa, jonka pitää olla yhtenäinen, muodostuu eteläisen osansa katolisista maista, pohjoisen osansa protestanttisista maista ja itäisen osan ortodoksisista maista eli ns. kristillisistä maista, joilla on huomattavasti enemmän yhdistäviä kuin erottavia tekijöitä, joita eivät yhdistä ainoastaan nämä kristilliseen uskoon ja oppiin liittyvät asiat, vaan siihen liittyy myös tietty ajatuksellinen, eskatologinen ajattelullinen perinne. Tämä on mielenkiintoinen asia siitä syystä, että esimerkiksi vuosi sitten, kun akateemikko Georg Henrik von Wright piti erään esitelmän, josta esitelmästä hänet valittiin vuoden puhujaksi, hän muutti tarkastelukulmansa eskatologiseksi tarkastelukulmaksi. Hän käytti tässä tällaista uskonnolliskäsitettä kuin eskatologinen tarkastelukulma, Georg Henrik von Wright, joka merkitsee, että kysymys ei ole ainoastaan lopun ajan oppiin liittyvistä kysymyksistä, vaan tarkastelukulmasta. Tämä tarkastelukulma yhdistää koko Eurooppaa, ja se olisi äärimmäisen tärkeä asia ymmärtää.

Suomen rajamaana, mahdollisuuksien maa, yksi ylitse muiden tajuttava asia on tämän yhteenkuuluvuuden ymmärtäminen. Minä otan siitä nyt yhden esimerkin.

Lävitse vaikeitten vuosien runsaan parin vuosikymmenen ajan neuvostovallan aikana Suomen evankelisluterilaisen kirkon ja Venäjän ortodoksisen kirkon kesken käytiin arkkipiispa Martti Simojoen aloitteesta ja johdolla ns. opillisia keskusteluja. Näitten opillisten keskustelujen ajatus oli sen kaltainen, että niissä pohdiskeltiin opillisia kysymyksiä, mutta myös yhteiskuntaelämään liittyviä suuria kysymyksiä, erityisesti rauhankysymyksiä, siitä syystä, että näille Venäjän kirkon edustajille saatiin viisumit Suomeen. Mutta idea tässä oli se, että Venäjän kirkon johto oli koko ajan tietoinen siitä, mitä lännessä tapahtui. Se ei siis ollut pimennossa.

Niitten opillisten kysymysten kautta opittiin Suomen kirkossa myös muuta. Luterilaisen kirkon keskeisin opinkappale koskee oppia uskon vanhurskauttamisesta, jonka mukana kirkko seisoo tai kaatuu. Ortodoksisen kirkon keskeisin opinkappale on jumalallistumisen ajatus. Näitten aikaisemmin yhteensovittamattomien oppien leikkauspiste löydettiin ja läpikäsiteltiin. Emme ole erillään toisistamme, emme mitenkään, millä olisi ylittämätöntä merkitystä. Opilliset eroavuudetkin yhdistävät, kun niitä vilpittömästi tarkastellaan. Yllättävä kokemus, löydettiin leikkauspiste.

Mutta samalla tajuttiin yllättäen erään tärkeän asian ydin, nimittäin mistä johtuu Venäjän kansan aitoperäinen kulttuurinen sivistys, kansallinen ylpeys, se, joka joskus johtaa hurmostiloihin äiti-Venäjän puolesta jne., ja vieraanvaraisuus, mikä on aitona olemassa. Venäjän kansan ihmiset ovat läpi vuosisatojen, vuosituhannen, katsoneet ikoneistaan, pyhittäjä-isistään, oman itsensä sieluun, alkuperäiseen ja aitoon kuvaan omasta itsestä ja tehtävästä. Jumalallistumisen suuressa ja pyhässä prosessissa ihmisten kuva itsestä ja kansasta on kirkastunut. Me olemme mukana ihmistä ja itseämme suuremmissa näytelmässä, elämän todellisessa liturgiassa. Se on tullut tällä tavoin.

Nyt menneet vuodet ja vuosikymmenet tämä kansa on ollut alistettu kansa kansana. Sitä on käsitelty etuoikeutetun etujoukon kohteena, kollektiivina. Ei ihme, että sen kansan sielu on nyt rikki. Mutta se ei merkitse, etteikö tämä kansa olisi olemassa ylpeänä ja itsetietoisena kansana ja etteikö se vielä kerran löytäisi omaa sieluaan, omaa identiteettiään vahvana kansana.

Me olemme Suomen kansana olemassa aina suhteessa tuohon kansaan. Maantieteellinen sijaintimme merkitsee myöskin tämän kaltaista suhdetta. Varjeltakoon meitä siitä, että tuntisim-

me ylemmyyttä kohtalonyhteydessämme. Tämän asian tajuaminen ylitse muiden on Suomen tehtävä. Mutta se on myöskin mahdollisuutemme. Se on myöskin koko Euroopan mahdollisuus. Se on Suomen tarpeellisenä asiana ylitse muiden, ja muita tärkeitä asioita ei ehkä paljon olekaan. Siitä syystä taiten olisi edettävä.

Vakuudeksi ja suhteidemme syvän ymmärtämisen merkiksi olisi hyvä, jos kirjoittaisimme nykyisen puolustus- ja turvallisuuspolitiikkamme perusopin, ytimen, itsenäisestä uskottavasta puolustuksesta ja sotilaallisesta liittoutumattomuudesta näkyviin perustuslakiimme, vaikka sisällöllisiä asioita ei ole tavattu kirjoittaa perustuslakiin. Siten sitä oppia voitaisiin muuttaa ainoastaan perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja perusteellisen eduskuntakeskustelun seurauksena, ei hetken mieltäohjeesta ja keiden toimesta tahansa. Näin pitäisi tehdä ennen Euroopan unionin hallitustenvälistä kokousta vuonna 1996. Se on luottamuksen osoitus. Tämä minulle henkilökohtaisesti Viipurissa syntyneenä olisi tärkeätä Karjala-kysymyksen esille ottamisessa sillä tavoin, että toinen toisensa kunnioittaminen, aito kunnioittaminen, saisi sellaisen muodon, että asia voitaisiin ottaa esille silloin, kun sen aika on kypsynyt.

Ed. Mäkelä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuuntelin ed. Vuoristoa, minulle tuli kyllä mieleen sellainen ajatus, että herätys, ed. Vuoristo. Te puhutte täällä kauniisti, äärettömän kauniisti. Uskon, että teillä omasta maallikon ammatistanne on iloa, kun te tässä tehtävässä puhutte kauniisti siitä, kuinka työn päivät ovat edessäpäin. Minä olen täällä puhunut 15 tuntia vähemmän kauniisti siitä, kuinka kaikki merkit viittaavat siihen, että työn päivät ovat jo takana siinä mielessä, että meillä on 500 000 ihmisen työttömyys, Euroopan unionissa on 19 miljoonan ihmisen työttömyys ja tämä työttömyys on rakenteeltaan pysyvää, jopa kolmanteen sukupolveen ulottuvaa esimerkiksi eräissä Dublinin kaupungin osissa.

Tämän takia minusta olisi tärkeämpää kuin puhua kauniisti miettiä vakavasti sitä, ed. Vuoristo, tuetteko te omalta osaltanne sellaista päätöstä, joka sinetöi sen, että tässä romahtavat työntekijät, koska he ajautuvat suurtyöttömyy-

teen, pysyvään kestotyöttömyyteen. He eivät voi Euroopassa saada työtä, he eivät voi saada Suomessa työtä, koska kaikki teollisuusvaltaiset, työvoimaintensiiviset alat siirtyvät Aasian dynaamisiin talouksiin, joissa on noin 2,5–3 miljardia ihmistä, jotka lähes riisikupin hinnalla tekevät kaiken työn.

Nyt olisi herätyksen aika. Juhlapuheiden aika on sen jälkeen, jos Suomi tämän kohtalokkaan päätöksen tekee.

Ed. V ä r y n e n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Vuoriston ajatus Suomen puolustusratkaisun ottamisesta perustuslakiin on hyvinkin mielenkiintoinen. Tässä vain herää kysymys, mitä turvaa se antaa, kun meille on tullut sellainen tapa jopa tämän EU-jäsenyyksikysymyksenkin käsittelyssä, että järjestetään kansanäänestys ja sitten edellytetään, että kansanäänestyksen yksinkertaisen enemmistön nojalla määrävähemmistön ääntä luopua oikeudesta vaikuttaa asioihin.

Toiseksi toteaisin, että kolmannessa käsittelyssä lopuksi äänestetään perustelulausumista. Minulla on useampiakin ehdotuksia, jotka hyväksymällä eduskunta voisi vahvistaa nykyisen puolustusratkaisun, nykyisen Suomen turvallisuuspoliittisen peruslinjan säilymistä. Ulkoasiainvaliokunnassa ehdotukset tulivat hylätyiksi. Toivon, että täällä täysistunnossa enemmistö asettuu niiden kannalle. Tällä tavalla eduskunnan kanta tulee selvästi kirjatuksi EU-ratkaisun yhteydessä.

Ed. A i t t o n i e m i: Herra puhemies! Olen menneiden päivien ja öiden aikana niiden kykyjen mukaan, mitä minulla henkilökohtaisesti on, käsitellyt Euroopan unionin jäsenyyttä koskevaa asiaa hyvin perusteellisesti aina vuodesta 46 jopa vuoteen 2000 ja siitä eteenpäin tietynlaisten visioiden muodossa. Tällä kertaa minä käsitelen ihan muutamia yksittäisiä asioita, jotka ovat tulleet mieleeni.

Herra puhemies! Eilen illalla ed. Varpasuo totesi puheenvuorossaan: "On hyvä, kun on nyt päästy vihdoin sen onnettoman jarrutuksen jälkeen asian asialliseen käsittelyyn." Näin hän sanoi kolmannessa käsittelyssä. Mielestäni, jos katsotaan puhepöytäkirjoja, Euroopan unionia koskevan sopimuksen sisältö, siihen liittyvät asiat, käsiteltiin ensimmäisessä käsittelyssä perusteellisesti, juurta jaksaa, historian valossa, tulevaisuuden visioiden valossa, olemassa olevien faktojen valossa.

Toisessa käsittelyssä asia mentiin läpi lähinnä huitaisuna, ja eilen illalla, jolloin ed. Varpasuo puheenvuoronsa käytti, tilanne täällä oli varsin surkuhupaisa: pari kolme henkilöä salissa. Ehtimiseen puhemiehen nuija koputteli kansanedustajia, jotka eivät olleet paikalla, pois puhujalistasta. Tilanne ja tunnelma oli varsin unelias.

Tänä päivänä tämä keskustelu on saavuttanut sen tyyppisen tason, jota tällaisessa asiassa voisi toivoa nyt kolmannessa käsittelyssä. Ehkä siihen omaa virikettä toi myös se, että ministerit, valtioneuvoston jäsenet, olivat täällä oikeastaan asiamielessä ensimmäistä kertaa mukana, erityisesti pääministeri sairautensa jälkeen; aikaisemmin hän ei olisi tänne päässyt tulemaankaan.

Tämä ensimmäisen käsittelyn aikana ollut jarutuskeskustelu, joka esti tämän asian viennin väkivaltaisesti loppuun ennen Ruotsin kansanäänestystä, mahdollisti sen, että nyt täällä voidaan vapaasti keskustella. Siellä on 70 puheenvuoroa vielä jäljellä. Meillä ei ole mitään kiirettä. Me keskustelemme täällä rauhallisesti, niin kuin tällaisensyvältä uurtavan asian käsittelemisessä täytyy tapahtua. Jos se terroristeiksi väitetty joukko kansanedustajia, jotka soivat tämän mahdollisuuden tähän kolmanteen käsittelyyn, rauhalliseen käsittelyyn, ei olisi sitä tehnyt, asia olisi ajat sitten ohi, tungettu väkisin pieneen pusiin, mikä ei olisi ollut ollenkaan tämän asian arvoista.

Herra puhemies! En puhu yksinomaan osoitakseni ed. Varpasuota, sain hänen puheenvuorostaan vain virikkeen tähän näkemykseen. Osoitan kuitenkin, että hänen näkemyksensä oli väärä. Mielestäni olen oikeassa siinä, että ensimmäisessä käsittelyssä asiat käsiteltiin perusteellisesti, toisessa huitaisemalla, eilen kolmannessa käsittelyssä ylimalkaisesti uneliaan tunnelman vallitessa. Tänään on päästy siihen keskusteluun, jota tämä asia täällä parlamentissa, Suomen eduskunnassa, edellyttää.

Herra puhemies! Minä olen mietiskellyt tätä vuoden 91 maaliskuun valittua eduskuntaa, kuinka paljon tämä on saanut aikaan näitten vuosien aikana. Ihan muutamia otoksia sieltä.

Ensinnäkin me olemme solmineet tämän eduskunnan aikana Eta-sopimuksen, sopimuksen Euroopan talousalueesta, joka mahdollistaa meille muiden Efta-maiden kanssa olemisen mukana Euroopan markkinoilla tavaroiden, palvelusten, pääomien ja työvoiman vapaan liikkumisen kautta. Minä myönnän, että vastustin tätä sopimusta aikanaan tietyistä syistä, joita en lähde nyt perustelemaan. Tämä sopimus, vaikka se

kaventaa meidän itsemääräämisvaltaamme ja -oikeuttamme jonkin verran, on Suomelle kuitenkin taloudellisten toimintojen, kaupan ja teollisuuden kannalta erinomaisen hyvän ja tärkeän sopimus. Tämä siis tämän eduskunnan aikana. Tämän eduskunnan aikana on tehty historiallinen päätös siitä, että eduskunta on siirtynyt normaaliparlamentarismiin, enemmistöparlamentarismiin. Täällä on luovuttu ns. lepäämäänjättämissäännöstöstä, joka on ollut vähemmistön suoja enemmistöä vastaan erityisesti silloin, kun on kysymys perusturvakysymyksistä. Tällä lepäämäänjättämissäännöstöllä eduskunta on pystynyt aina suojaamaan köyhää, turvatonta ihmistä enemmistön vaatimuksia vastaan. Tästä on luovuttu tämän eduskunnan aikana vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien antaessa asiassa periksi. Tämä oli hyvin huono asia, ja se tullaan tulevaisuudessa varmasti näkemään. Eduskunnan vähemmistö on turvaton, ja myös kansan köyhä vähemmistö on turvaton enemmistön valtaa vastaan.

Tämä ei, herra puhemies, liittynyt juuri Euroopan unioniin, mutta seuraavassa, kun esitellen vielä pari kolme asiaa, tullaan siihen, mitä minä tässä tarkoitan. Tämän eduskunnan aikana työttömyys on lisääntynyt noin 100 000:sta yli 500 000:een. Mahtava saavutus yhdelle eduskunnalle, eikö totta? 100 000:sta yli viisinkertaiseksi Suomen työttömyys.

Kun tämä eduskunta aloitti työnsä, Suomen valtion velka oli 60 miljardia markkaa. En tarkkaan tiedä tämän hetken lukua, mutta en paljon erehdy, kun sanon 350 miljardia markkaa. Kauhistuttava summa! Tämä on laskettava tämän eduskunnan saavutuksiin.

Herra puhemies! Nyt tulen varsinaiseen asiaan. Viimeisinä töinään tämä eduskunta, näin todennäköisesti on, myy Suomen itsenäisyyden, tekee sen lopullisen tempun, jota enempää ei paljon enää pysty valitettavasti tekemään. Näin tulee tapahtumaan. Aika paljon yhdelle eduskunnalle! Väitteitä siitä, meneekö Suomen täysivaltaisuus tässä vai ei, ei kannata jatkaa. Se on kristallinkirkas asia, siitä ei päästä mihinkään. Suomi ei voi pitää enää sen jälkeen itseään itsenäisenä maana. Ja huonointa on se, että se vähäkin itsemääräämisoikeus, joka tämän sopimuksen jälkeen vielä tässä vaiheessa jää, liukuu vuosien varrella liittovaltiolle yhä kasvavassa määrin.

Kun täällä eduskunnassa on puhuttu Suomen taloudellisesta tilanteesta, monet kansanedustajat ovat puheissaan todenneet kauhistellen maan velkaantumista: Me emme voi jättää lastemme

kannettavaksi sellaista velkamäärää kuin me olemme saaneet aikaan. Meidän täytyy säästää. Me emme voi jättää lastemme kustannukselle tällaista velkamäärää. Se on ihan aiheellinen asia. Mutta en ole kuullut oikeastaan yhdenkään kansanedustajan täällä mainitsevan vielä sitä, että me emme voi viedä lapsiltamme sitä itsenäistä Suomea, jonka meitä edeltävät sukupolvet ovat hankkineet ja jota ovat puolustaneet. Rahasta kyllä kannetaan huolta. Me emme voi jättää lapsillemme sellaista velkamäärää kannettavaksi. Siitä kyllä kannetaan huolta, mutta ei kanneta huolta siitä, mitä tapahtuu ja mitä me joudumme selittelemään seuraaville sukupolville, jos joku kysyy. Me olimme joskus itsenäinen maa, missä vaiheessa me itsenäisyydestä luovumme? Se oli kaikkien muiden saavutustensa lisäksi eduskunta, joka valittiin maaliskuussa vuonna 1991 ja todennäköisesti päättää toimintansa näiden saavutustensa jälkeen vuonna 1995.

Surkeinta on, että tämä itsenäisyys myydään perustuslain vastaisesti. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on väentänyt Suomen perustuslaista rautalankamallin, joka mahdollistaa toiminnan, missä vain tarkoituksenmukaisuus on määrävä. Tarkoitus pyhittää keinot. Eri tavalla perustuslakia tulkitsamalla päästään siihen, että eduskunta pystyy kahdella kolmasosalla päättämään tästä asiasta, vaikka kaiken järjen mukaan tämä asia on ehdottomasti ratkaistava viiden kuudesosan enemmistöllä tai sitten kahden eduskunnan toimesta, jolloin päätös siirtyisi lopullisesti seuraavan eduskunnan päätettäväksi.

Näin on tämä eduskunta edistynyt näiden vuosien aikana, Suomen ylivoimaisesti tuloksellisin eduskunta, vai mitä, arvoisat kuulijat? Yhdenkään eduskunnan osalta ei varmasti vastavaa löydä, en tiedä, 39—45-vuosilta, ehkä sieltä löydetään jotakin tällaista, mutta ei tämän suuntaista kuin on tämän eduskunnan aikana. Voidaan tietysti puhua, että Ahon hallituksen aikana. En minä sitäkään sääli. Samanaikaisesti tämän eduskunnan aikana on ollut vallassa Esko Ahon hallitus ja sillä siisti. (Ed. Rimmi: Oikeistoenemmistöinen eduskunta!)

Herra puhemies! Täällä ed. Vesa Laukkanen kutsuu seitsemää seinähullua veljestä tai seitsemää rohkeata miestä, riippuu siitä, katsotaanko sitä Euroopan unionin kannattajien vai vastustajien taholta, voitaisiinko näitä seitsemää kutsua seinähulluiksi vai rohkeiksi miehiksi, toisin sanoen jarrutusryhmää, joka ryhtyisi jarruttamaan tämän asian käsittelyä niin, että se siirtyisi yli ensi vuodenvaihteen ja näin ollen raukeaisi.

Minuakin on tietysti odotettu siihen, koska omasta mielestäni ja vähillä voimillani ja kyvyilläni toimin ensimmäisen käsittelyn aikana vahvasti jarruttajana, vaikka sain siinä vain pronssi-tilan, mutta se on hyvä tällaiselle meikäläiselle miehelle näin valtakunnallisissa mitteloissa kolmas tilakin edustajien V. Laukkasen ja Väyrysen jälkeen.

Tilanne on kuitenkin se, että se jarrutus, mikä silloin tapahtui, oli oikeutettua, koska tietty poliittinen eliitti, näin väitän, oli sopinut Ruotsin vastaavan EU-myönteisen eliitin kanssa, että Suomessa viedään tämä käsittely huitaisemalla tiettyssä määräjassa niin, että meidän ratkaisumme eduskuntaäänestyksineen on tehty siinä vaiheessa, kun Ruotsin kansanäänestys suoritetaan.

Mitään muita perusteita tälle ei esitetty, ja näin ollen nämä jarruttajat jarruttivat niin, että me saamme nyt Ruotsin kansanäänestyksestä välittämättä käsitellä tätä asiaa täällä parlamentissa rauhallisesti, niin kuin tämän asian arvo vaatii.

Näin ollen tämä jarrutus oli parlamentaarinen keino, joka oli luotu vähemmistön suojaksi ja joka onnistui. Olen siitä ylpeä. Näin ollen ne tavoitteet, mitä tietyt piirit täällä yrittivät, eivät toteutuneet, vaan vähemmistö voitti.

Toinen asia, jota sanottiin myös jarrutukseksi, oli toisessa käsittelyssä, kun ed. Väyrysen ehdotuksesta minun kannattamanani esitettiin, että tämän asian säätämisyjärjestys palautettaisiin vielä kerran perustuslakivaliokuntaan, jotta se uudelleen harkitsee, voidaanko tämä asia ratkaista kahden kolmasosan enemmistöllä vai viiden kuudesosan enemmistöllä eli vaikeutetussa järjestyksessä täällä eduskunnassa. Me olimme luponeet ed. Väyrysen kanssa tästä ajatuksesta jo, mutta kun täällä salissa useat kansanedustajat esittivät, että olisi ehkä sittenkin ollut asianmukaista, jos asiasta olisi päätetty viiden kuudesosan enemmistöllä säätämisyjärjestyksessä, niin päätimme silloin, että me asetamme vielä kerran tämän eduskunnan ratkaistavaksi, tulisiko näin tehdä. Hävisimme 99 vastaan, puolesta 10, 85 kansanedustajaa poissa.

Tämä jarrutus ja tämän perustuslaillisen kysymyksen uudelleen tuominen tänne eduskuntaan mainitsemallani tavalla ovat sellaisia asioita, joista minä olen ylpeä ja joita en tule koskaan katumaan. Tiedän varmasti, että suuri osa EU-myönteisiä kansanedustajia sisimmässään näkee, että näin piti tapahtuakin. Toisin sanoen tälle parlamentille palautettiin se arvo, joka sille kuuluu, eikä mennä Ruotsin pillin mukaisesti.

Esimerkiksi henkilökohtaisesti, koska minä vastustin ennen Ruotsin kansanäänestystä tätä ja tulen täällä äänestyksessä Ruotsin kansanäänestyksen jälkeenkin äänestämään tätä sopimusta vastaan, se ei näin ollen vaikuttanut esimerkiksi allekirjoittaneelle mitään minun näkemykseni, kysymys oli vain siitä, että me teemme täällä eduskunnassa oman ratkaisun emmekä sellaista, joka sanellaan tietyn valtaeliitin toimesta.

Mutta jos lähdetäisiin jarruttamaan tästä eteenpäin tätä asiaa, niin se ei sovi minun ajatteluni. Tietyllä tavalla näkisin olevan ehkä hyväksi, jos näin tehtäisiin. Mutta ensinnäkin tilanne on se, että, niin kuin on aikaisemmin todettu, kansa on kansanäänestyksessä sanonut sanottavansa, äänestänyt 57—43. Tosin kampanja oli kovin yksipuolista ja EU-myönteistä kantaa nostattava, mutta sillehän ei voi mitään. Joka tapauksessa kansa on sanonut sillä tavalla kuin on sanonut.

Tämä eduskunta on valittu tänne laillisilla vaaleilla vuonna 91 ja istuu edelleen laillisesti täällä ja on vapaa ratkaisemaan, 200 kansanedustajaa minun mielestäni täydessä järjessä täällä ratkaisemassa tämän kohtalokkaan kysymyksen oman järkensä mukaisesti.

Jos joku tulisi minulle sanomaan, että kuules Aittoniemi, te olette vain 7—8 täysin järjissänne, nämä muut 192 kansanedustajaa ovat hypnotisoituina, toisin sanoen nyt pitää lähteä jarruttamaan, kun heidät on hypnotisoitu sillä tavalla, että he äänestävät Euroopan unionin sitoumuksen puolesta, ei kukaan ole tullut minulle edes väittämään, ei edes ed. V. Laukkanen, että näin olisi. Näin ollen tämä eduskunta on täysin järjissään ja päätöskykyinen, kaikki parlamentaarissa järjestyksessä toimivia.

Jos pieni ryhmittymä ryhtyisi nyt jarruttamaan tätä asiaa, se olisi eduskunnan toiminnan haittaamista. Ei sitä pykälää eikä rangaistavuutta varmasti rikoslaista löydy. Se olisi eduskunnan päätösvallan tietyllä tavalla väkivaltaista vastustamista, johon hyvästä tarkoituksesta huolimatta tällä pienellä ryhmällä ei olisi edes oikeutta. Tämä eduskunta ja nämä kansanedustajat, jotka ratkaisevat asian, vastaavat omasta päätöksestään, ja sillä selvä. Jos tällä tavalla ryhdytään tekemään, niin ei tässä maassa ole sitten enää millään väliä. Jos kansa on äänestänyt ja eduskunta täydessä järjessään ja täysin vapaa eduskunta täällä ratkoo näitä asioita, niin muuttaman hengen ryhmä ryhtyisi kaatamaan tätä asiaa. Näin ollen minä olen kieltäytynyt tällaisesta systeemistä enkä tule sellaiseen lähtemään mukaan.

Rouva puhemies! Oli hyvä, että katsoin, etten sanonut ”herra puhemies”. Kyllä rouvan huomaan, että sieltä herra lähtee ja rouva puhemies tuli tilalle. Tässä on muuten eräs hassu homma tässä, jos sanon vielä näin, vaikka tämä on vakava asia, ihan kevennykseksi tässä lopussa. Minä olen vilpittömästi toivonut ja toivon, että eduskunta hylkäisi tämän sopimuksen. Perusteet olen esittänyt aikaisemmin enkä lähde niitä enää esittämään. Toisaalta minä vaadin, että tämä asia tulee käsitellä perustuslain vaikeutetussa sääntämisyjärjestyksessä. Saattaa käydä niin hassusti, että minun toivomukseni ei toteudu, mutta minun vaatimukseni toteutuu. Saattaa nimittäin käydä, että lopullisessa äänestyksessä löytyy viiden kuudesosan enemmistö. Sepäs sitten jo hassua onkin. Viiden kuudesosan enemmistö kyllä löytyy, mutta asiaa ei ole päätetty siinä sääntämisyjärjestyksessä.

Rouva puhemies! Tästä ei nyt pidä ottaa pidemmälle meneviä johtopäätöksiä. Ne ovat tuolaisten väsyneiden aivojen ajattelua. Hassua, että miehen toivomus ei toteudu, mutta vaatimus toteutuu. Tällaista se on. Siitä huolimatta, vaikka näin käy, meille käy onnettomasti. Me joudumme Euroopan unionin jäseneksi siinä tapauksessa, rouva puhemies, ja tämä eduskunta, joka on todella saavuttanut valtavat saavutukset, tehnyt maasta Etan jäsenen, luopunut lepäämäänjättämissääntämisyjärjestyksestä, tehnyt tähän maahan viisinkertaisesti työttömiä, velkaannuttanut tämän maan viisinkertaisesti ja lopullisena sinettinä lähtiessään myy maan itsenäisyyden Euroopan unionille.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. B j ö r k e n h e i m : Arvoisa puhemies! Päätöksenteko käsiteltävänä olevassa asiassa, Suomen liittymisessä Euroopan unioniin siihen liittyvine määräyksineen, on ollut minulle hyvin vaikea. En ole mikään EU:n ihailija, mutta kun EU on realiteetti, voimme vain valita, ollako sisällä vai ulkona. Olen itse tullut siihen tulokseen, että meidän pitää olla mukana EU:ssa ja viedä sitä, mitä meillä on annettavaa, ja ottaa mitä on otettavissa, normaalin kansainvälisen vuorovaikutuksen periaatteita noudattaen.

Keskustan eduskuntaryhmä sitoutui kunioittamaan kansanäänestyksen tulosta. Minä käsitin asian niin, että kansanäänestyksen tulok-

sen kunnioittaminen tarkoittaa sen noudattamista. Jotkut olivat kuitenkin sitä mieltä, ettei se velvoita muuhun kuin hatun nostoon. Kunnioittamista sekini. Jotkut kansanedustajat taas toimivat kuin mukavuuslippulaivat, seilaavat vapaasti vastuutaan väistään.

Kansan enemmistö äänesti ”kyllä” ja kansan enemmistö asuu Tampereen eteläpuolella, Etelä-Suomen kaupungeissa ja taajamissa. Ei-äänestäjät ovat Ruuhka-Suomen pohjoispuolella, maaseudulla, harvaan asutuilla alueilla. Tilanne ei kuitenkaan ollut 0—100, niin kuin punavivheisiin karttoihin on merkitty.

Omassa läänissäni, Vaasan läänissä, prosentit olivat 45 ”kyllä”, 55 ”ei”, eli voidaan sanoa, että aika tasan menivät siellä äänet. Mutta jos jätetään pois kaksi isointa kaupunkia ja katsotaan maalaiskuntien tilannetta, niin asetelma asettuu aika lähelle 35 puolesta ja 65 vastaan. Näin ollen alueelliset äänestystulokset antavat vakavat perusteet edustajille, minullekin, miettiä, kenen asialla ollaan, kenen ääntä pitää kuunnella. Kansaa ei kuitenkaan pidä jakaa, vaan päinvastoin yhdistää. Päätöksenteossa on pyrittävä sellaiseen kokonaisuuteen, joka turvaa koko maan ja koko kansan selviytymisen.

Maaseutukansanedustajana olen vastuussa oman alueeni tulevaisuudesta. Mietin ensi kädessä, miten sen alueen asukkaat tulevat pärjäämään kummassakin vaihtoehdossa. Kuitenkin on muistettava, että mikään maakunta tai maakunnan alue ei ole eristetty saari, joka elää omaa elämäänsä, vaan se on osa koko maata, osa Suomen valtiota. Siksi koko maan tila on ratkaisevaa myös osa-alueille. Meidän on nähtävä se realiteetti, että suuret kaupungit ja taajamat nyt viitoittavat tien. Maaseudun sananvalta on pienempi. Siksi on toimittava poliittisesti niin, että yhteistyö ja ymmärrys toisia kohtaan säilyy. Susi ja lammas voivat olla samassa veneessä, jos sudella ei ole nälkä ja lammas ei pelkää.

Miten siis eri vaihtoehtoja tulisi punnita keskenään? Jäsenyys Euroopan unionissa ei tuo mukanaan staattista tilaa, vaan jatkuvaa muutosta ja kehitystä. EU hakee edelleen muotojaan. Mikään jäsenmaa ei näytä olevan tyytyväinen kokonaisuuteen staattisena ilmiönä, vaan jokainen maa pyrkii muokkaamaan unionin tulevaisuutta nytkin.

EU:n päätösprosessi vaikuttaa varsin moneen yhteiskuntaelämän lohkoon. Itse uskon ja toivon, että ylikansallista päätöksentekoa voitaisiin tulevaisuudessa höllentää ja siirtyä kohti laajempaa subsidiariteettia päätöksenteossa.

Olemme tottuneet päätöksenteon avoimuuteen, ja se on edelleen perusedellytys, jotta suomalaiset voisivat tuntea sympatiaa Brysseliä kohtaan ehkä tulevaisuudessa. Uav toteaaakin mietinnössään, että EU-jäsenyydessä on kysymys pidemmälle menevästä suvereniteetin luovutuksesta kuin yleensä kansainvälisten järjestöjen jäsenyydessä. Vapaaehtoisesti omaksutut rajoitukset huomioon ottaenkin unionin jäsenvaltiot ovat kuitenkin täysivaltaisia itsenäisiä valtioita. Ymmärrän hyvin niitä suomalaisia, jotka eivät tätä päätelmää hyväksy, niin kuin esimerkiksi ed. Aittoniemi edellisessä puheenvuorossa. Itsenäisyys on minullekin niin elintärkeä asia, että en ole miettiessäni jäsenyyttä jättänyt sitä pohtimatta.

Suomi osallistuu jäsenyyden toteutuessa ylikansalliseen lainsäädäntötyöhön ja päätöksentekoon. Etan jäsenenä joudumme niitä kuitenkin suurimmaksi osaksi noudattamaan. Siksi on parempi olla mukana valmistelutyössä yhtä hyvin kuin päätöksenteossa. Me voimme viedä EU:hun yhdessä Ruotsin kanssa niitä asioita, joista olemme ylpeitä. EU odottaakin Pohjoismailta raikkaita tuulia.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin jäsenyys merkitsee kuitenkin jatkettua norminantovallan siirtoa Suomen kansallisilta lainsäädäntöelimiltä EU:n toimielimille. Muun muassa maatalouspolitiikan osalta päätöksenteko siirtyy meiltä pois. Maa- ja metsätalousvaliokunta on ansiokkaasti paneutunut tähän asiaan ja kuuluttuaan 115 asiantuntijaa kirjoittanut lausuntonsa, johon on liitetty viiden edustajan vastalause. Lausunnossa korostetaan mm., että ylimenokautta maataloushankintojen sopeutumisessa ei saatu, vaan hinnat leikataan EU:n tasolle 1.1.1995.

Olen itse miettinyt tätä ongelmaa aika paljon, enkä tiedä, olenko oikeassa vai väärässä arvioi-dessani, että esimerkiksi pitkä siirtymäaika ei olisi ollut hyvä vaihtoehto. Olisiko viljelijälle ollut parempi vaihtoehto kokea hintojen leikkaamista kerta toisensa jälkeen pitkän ajan? Miten olisi pystytty ajoittamaan ostoja, myyntiä, varastointia, kylvöä ym., jos aina olisi spekuloitava, mitä on nyt ja mitä huomenna? Ajattelen itse niin, että sama hirveä epävarmuus, mitä viljelijäväestön on pitänyt kestää jo kolmatta vuotta, jatkuisi koko ylimenokauden yhtä raskaana. Toinen asia on tietysti, että meillä luonnonolosuhteet, satotaso ja kustannustekijät muodostavat huonon lähtökohdan uudessa kilpailutilanteessa. Sen takia on välttämätöntä, että maata-

louden ongelmat tiedostetaan kansallisesti ja että koko kansa myös käytännössä osoittaa arvostavansa kotimaisia puhtaita elintarvikkeita.

Maatalouden ja elintarvikektorin työllistävää vaikutusta on pidettävä jatkuvasti esillä. Kotimaisen maatalouden välittömät ja välilliset työllisyysvaikutukset ovat runsaat 300 000 henkilöä, mikä on noin 14 prosenttia ammatissa toimivasta väestöstä, ja noin 150 000 muun ihmisen työpaikan arvioidaan lisäksi olevan vahvasti riippuvainen kotimaisesta maataloudesta.

Maatalous- ja elintarvikeketjut tarvitsevat tulevaisuudessa kotimaista tukea sekä ymmärtämystä. Miksi eivät suomalaiset voi olla ylpeitä siitä, että olemme lähes omavaraisia ruokamme suhteen, että syömme tuoretta puhdasta ruokaa ja että Ruuhka-Eurooppa kadehtii kaunista, hyvin hoidettua maaseutuamme, jota mielellämme esittelemme ulkomaalaisille. Maatalouden saamalle julkiselle tuelle olisi pitänyt alun alkaen löytää osuvampi nimi, joka selittää, mistä on kysymys. Jo elintarvikeketjun työpaikkojen säilyksen pitäisi olla kansakunnan yhteinen tavoite työttömyyden ollessa korkea maassamme.

Odotan myös, että maataloudelle laaditaan kiireesti tulevaisuuden pitkän tähtäimen suunnitelma. Sekä valtiovaltan että MTK:n, maatalouden oman etujärjestön, tehtävänä on huolehtia siitä, että selviydytään eteenpäin. On toki monta mahdollisuuttakin olemassa, vaikka ne ovat jääneet uhkien varjoon tässä defensiivitaistelussa. On jatkojalostusta, non food -tuotteita, uusiutuvia energiamuotoja, metsän jatkojalostamista ym. Eilen maa- ja metsätalousministeri kertoi, että ministeriössä ollaan laatimassa puurakentamishjelma. Tämä on yksi hyvin kannatettava aloite, ja toivon, että niitä tulee eri tahoilta lisää. On hyödynnettävä lähialueiden valtava kuluttajamäärä, mutta se edellyttää tietysti kilpailukykyä. Maataloustuotteiden jatkojalostus on ratkaiseva tässä asiassa. Raaka-aineet ovat EU:ssa samalla viivalla.

Maatalous olisi EU:n ulkopuolelle jäädessämme kuitenkin tienhaarassa. Seuratessani keskustelua pitkin syksyä eri puolueiden välillä olen todennut, että kokoomuksen ja sosialidemokraattien yhdessä tai erikseen laatima maatalouspoliittinen ohjelma saattaisi olla nykyinen vielä raskaampi vaihtoehto kuin EU-jäsenyys. Esimerkiksi tuontisuojan osittainen purku tai kokonaan purku, kesannointivelvoitteen nostaminen, vientikustannusten valtionosuudesta luopuminen, pinta-alatuesta luopuminen jne., nämä toimenpiteet voivat olla kohtalokkaampia kuin

EU-ratkaisu, jossa kuitenkin annetaan mahdollisuus perheviljelmäpohjaiselle maataloudelle nykytasossa koko maassa. Osa laajentaa, osa lopettaa, osa jää eläkkeelle ja osa siirtyy muihin ammatteihin. Kysyn, kuten ed. Vuoristo puheen-vuorossaan hetki sitten, mihin on kadonnut suomalainen sisu. Ei tietenkään mihinkään, se pitää vain elvyttää.

Ottaen huomioon valtion velkaantuminen, työttömyys ja elinkeinoelämän säästöliekillä palaminen on välttämätöntä valita sellainen vaihtoehto, joka vie eteenpäin. Paikalla olemisen vaihtoehtoa ei ole, on vain eteenpäin tai taaksepäin. On myös otettava huomioon, että maaseudulla koulutetaan suuri joukko nuoria, jotka tarvitsevat työpaikan muista ammanteista kuin maataloudesta. Noidenkin nuorten tulevaisuus on turvattava. Uskon itse, että työpaikkakertymä EU:n ulkopuolelle jäädessämme pienenee, että elinkeinoelämä taantuu tai polkee paikallaan. Uudet työpaikat syntyvät yrittäjien toimesta riippuen siitä, uskovatko he tulevaisuuteen vai eivät.

Talousvaliokunta, jossa olen jäsenenä, toteaa lausunnossaan, että bruttokansantuotteen tulee olla kotimaisen kysynnän kasvua nopeampi, kauppa- ja vaihtotaseen on oltava positiivinen ja julkisten menojen kasvun on oltava verotulojen kasvua pienempää. Emme tietenkään voi varmasti sanoa, toteutuuko tämä kaikki EU-jäsenyyden myötä. On arvioita, joihin voi joko luottaa tai ei.

Talousvaliokunta on kuullut lukuisia asian-tuntijoita, mm. Suomen Pankista, TT:stä ym. Suomen Pankki tietysti pohtii asiaa pääomamarkkinoiden kannalta ja toteaa, että jos Suomi jää Euroopan unionin ulkopuolelle, syntyy vaikutelma, ettemme halua omaksua EU:n asettamia talouspoliittisia tavoitteita, kuten matala inflaatio, vakaa rahan arvo ja valtiontalouden tasapaino. Tämä taas olisi paha signaali luotonantajillemme ymmärrettävine seuraamuksineen. TT toteaa, ettei teollisuus tavoittele psykologisia, vaan konkreettisia operatiivisia etuja, ja nämä ovat saavutettavissa vain EU-jäsenyyden kautta. Myös järjestöt Sykl ja PK-keskusliitto, jotka tänä päivänä ovat ilmoittaneet menevänsä yhteen, ovat ilmaisseet tarvitsevansa EU-jäsenyyttä markkinoidensa turvaamiseksi.

Mielestäni on annettava painoa niille lausunnoille, joiden antajat 24 tuntia vuorokaudessa tekevät työtä niin vienti- kuin yhtä hyvin kotimarkkinasektorilla. Turha muiden on tulla sanoamaan, että pärjäämme yhtä hyvin EU:n ulko-

puolella tai Eta-sopimuksen turvin, jos emme ole asiantuntijoita.

Erityisesti metsäteollisuus on ilmaissut tarvitsevansa vapaata pääsyä EU:n sisämarkkinoille. Lisäksi metsäteollisuutemme haluaa olla mukana luomassa yhteiset pelisäännöt metsäpolitiikkaan, mikä olisi Suomen edun mukaista. Muuten saattaa EU sanella meillekin sellaiset ehdot, jotka vahingoittavat metsiemme taloudellista hyödyntämistä. Metsätalouden merkitys maaseudun elinkeinona voi hyvinkin kasvaa, ja sen pitääkin kasvaa tulevaisuudessa. Metsätalouden kehittämisen voi monella alueella korvata maatalouspuolen menetyksiä. Jo pelkästään omalla alueellani Etelä-Pohjanmaalla, joka on paremmin peltoviljelyaluetta kuin metsänviljelyaluetta, on kantohintakertymä tänä vuonna arvioitu 300 miljoonaksi markaksi, ja lisäksi on otettava huomioon kaikki korjuu- ja kuljetustulot, joten metsäsektori on merkittävä. Hyvin hoidetulta pieneltäkin metsäalalta voi taloudellinen tulos olla hyvä. Maatalouskeskustelussa on metsäpuoli jäänyt liian vähälle huomiolle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kommentti Ruotsin kansanäänestyksestä. Siellähän kävi niin kuin meillä: taajamat ja kaupungit ottivat tiennäyttäjän roolin. Siellä kuitenkin keskustelu kävi vähän erilaisista aiheista kuin meillä. Siellä tärkeimpinä olivat ei turvallisuus vaan rauha, lisäksi pidettiin hyvin tärkeinä tasa-arvoasioita ja ympäristöasioita. Nämä aiheet kiinnostivat ruotsalaisia yhtä paljon kuin vakaa kruunu ja talouselämä. Olen seurannut Ruotsissa käytyä keskustelua jonkin verran sekä lehdistön että television kautta ja tullut siihen tulokseen, etteivät Suomen äänestys ja Suomen asenne vaikuttaneet kovinkaan paljon heidän äänestystulokseensa. Se keskustelu, jota tänäkin iltana on käyty siitä, miten tärkeätä oli siirtää eduskunnan äänestys asiassa Ruotsin kansanäänestyksen yli, ei ollut niin merkittävä kuin on annettu ymmärtää. Ruotsalaiset eivät niinkään välitä siitä, miten Suomi äänesti, joten koko tämä vaihe olisi voitu olla läpikäymättä meilläkin. Ruotsi menee joka tapauksessa Euroopan unioniin pää pystyssä. Mitä sanoisivat nyt suomalaiset, jos jäisimme ulkopuolelle kaapeksi maakaistaleeksi Venäjä-jätin kainaloon Suomenlahden ja Pohjanlahden taakse yksin ja eristettyinä. Nyt kun päätös on tehty, alkaa työyhtenäisen Suomen ja kaikkien suomalaisten hyvinvoinnin puolesta.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kunnioitan tietenkin jokaisen kansan-

edustajan perustuslaillista oikeutta ottaa kantaa itse EU-jäsenyyksikysymykseen. Totean, että ed. Björkenheim mielestäni käsitteli varsin monipuolisesti niitä ongelmia, joita Pohjanmaalla ja koko maassa, maaseudulla ja viljelijäväestön keskuudessa esiintyy. Hänen kannanottonsa painottui viimeksi metsäteollisuuden etujen pohjalta.

Mutta varsinaisesti pyysin puheenvuoron kiinnittäakseni huomiota siihen, että te, ed. Björkenheim, sanoitte, että olen toivonut, että voisimme siirtyä suurempaa läheisyysperiaatetta kohti. Siis ymmärsin, että tarkoitatte, että siirtyisimme nykyisestä olotilasta parempaan, jossa voisimme enemmän päättää lähellä ihmistä. Mutta juuri tässä suhteessa mielestäni johtopäätöksenne on sitten väärä. Eihän se, että Suomi siirtää osan päätöksenteostaan Brysseliin, tuo tätä läheisyysperiaatetta lähemmäksi, vaan nimenomaan lähellä ihmistä olevat asiat päätetään suurelta osin juuri Brysselissä siitäkin huolimatta, että Suomella joku osuus on siellä tapahtuvassa päätöksenteossa.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Björkenheim pohdiskeli, että jos 24 tuntia vuorokaudessa tekevät pk-yritykset ovat sitä mieltä, että tämä ratkaisu on hyvä, niin heidän pitäisi saada olla äänessä. Tässä on kaksi asiaa, jotka pitää myös ottaa huomioon.

Nyt perimmältään tässä keskustelussa ratkaistaan se, miten suhtaudutaan täysin vapaaseen maailmankauppaan, myönteisesti vai kielteisesti. Tässä suhteessa ei kannata kuulla näitä yrityksiä pelkkien juhlapuheiden muodossa, vaan me voimme katsoa, miten Suomen on käynyt 20—30 vuoden aikana, jolloin Suomi on jo yhä enenevässä määrin osallistunut vapaaseen maailmankauppaan. Tämä on järkyttävä lopputuloks ei ainoastaan Suomen osalta vaan koko Euroopan osalta. Eihän Suomesta olisi hävinnyt 500 000:tta työpaikkaa, elleivät juuri nämä pk-yritykset olisi romahtaneet. Eihän Euroopan unionista olisi hävinnyt 19:ää miljoonaa työpaikkaa viime vuosikymmeninä, elleivät myös eurooppalaiset pk-yritykset olisi romahtaneet. Tiesty voidaan väittää, että otetaan tällainen eurousko, että halutaan uskoa, että pärjätään, mutta se on epärealistista, kun hedelmät puhuvat aivan muuta.

Toinen asia on, että emme voi kuunnella pelkästään pk-yrityksiä, koska tämä on myös perustuslaillinen kysymys, kuinka suurella enemmistöllä voidaan riistää täysivaltaisuus kansalaisilta.

Muistutan vain, että pääministeri Aho sanoi 9.3. välikysymyskeskustelussa, että vain jos Suomen kansan ”laaja enemmistö” voi hyväksyä jäsenyys sopimuksen, tämä jäsenyys on mahdollista. Minä en ole havainnut minkäänlaista ”laajaa enemmistöä”, koska ymmärrän, että laaja enemmistö on vähintäänkin perustuslaillisessa mielessä kahden kolmasosan enemmistö. Tämän vuoksi hallituskin on katsonut, että tätä ei tulisi hyväksyä, jos hallitus on vain johdonmukainen omien sanojensa kanssa.

Ed. B j ö r k e n h e i m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine, tarkoitan nimenomaan sitä, että minä toivon, että EU:ssa voitaisiin päätöksentekoa ja päätöksentekoprosessia muuttaa siihen suuntaan, ettei olisi niin kovin paljon näitä keskitettyjä suuria päätöksentekovaiheita, vaan että läheisyysperiaate ehkä saisi enemmän kannatusta niin, että näitä ylikansallisia päätöksiä olisi mahdollisimman vähän ja kansallisesti taas voitaisiin päättää asioista ehkä tulevaisuudessa enemmän, mitä tähän asti. Se on yksi asia, mitä minä toivon, että Suomi mm. voisi sinne viedä.

Ed. M o r r i : Arvoisa puhemies! Pyydän, että saan käyttää puheenvuoroni paikaltani, josta tekstiosuuden avustaja lukee.

P u h e m i e s : Olkaa hyvä, ed. Morri!

Notaari lukee:

”Sanotaan, että Suomi elää puusta. Haluan kuitenkin todeta, että me elämme suomalaisten maanviljelijöiden tuottamista, elintarviketeollisuuden jalostamista korkealaatuisista ja euroopalaisittain puhtaista elintarvikkeista, jotka vastaavat arvoltaan noin 40 miljardin markan tuontia. Suomalaisen metsäteollisuuden raaka-ainepohjaan perustuvien tuotteiden osuus Suomen tavaraviennistä on lähes 40 prosenttia ja nettovienti tuloista runsas puolet. Metsäteollisuuden tuotteiden vienti saavuttaa tänä vuonna ennätysluvut ollen noin 50 miljardia markkaa. Me tarvitsemme nuo miljardit kasvavan ulkomaisen velan hoitoon ja hyvinvointiyhteiskunnan tarvitsemien hyödykkeiden tuontiin eli vaihtotaseen tasapainossa säilyttämiseen. Näin ollen maa- ja metsätalouden merkitys maamme kansantaloudelle on ehdottoman tärkeä.

Suomen metsäteollisuus saa noin 80 prosenttia raaka-aineestaan yksityismetsistä. Perintei-

sesti yksityismetsätalous on ollut osa maatilataloutta. Yhteiskunnan rakennemuutoksen yhteydessä omistus on kasvavassa määrin siirtynyt eri ammattiryhmistä koostuville metsänomistajille, jotka usein asuvat eri paikkakunnilla jopa hyvinkin kaukana omistamistaan metsistä.

Maaseudun pääosiltaan maatalouteen perustuvan runkoasutuksen säilyminen on välttämättömyyksiä myös metsien hoidon, puunkorjuun ja myös kehittyvän puunjalostuksen kannalta, jotta tärkeimpien luonnonvarojemme metsien hyödyntäminen täysimääräisesti olisi mahdollista. Tämä edellyttää jatkossakin muilta väestöpiireiltä myönteistä suhtautumista ratkottaessa luonnonvarojemme hyödyntämisestä vastaavan maaseutuväestön osaa tässä yhteiskunnassa, liityimme sitten EU:hun tai emme.

EU:ssa ei ole varsinaista metsäpolitiikkaa, joten on erittäin tärkeää, että Suomi on mukana luomassa sitä. Tämä kuitenkin edellyttää, että Suomen oma metsäpolitiikka kaikkine osa-alueineen on esimerkillisessä kunnossa EU:hun nähden. Suomalaisen on tässä tilanteessa markkinoitava oman metsätaloutensa laajaa osaamista ja tietotaitoa.

Suomalaisen metsätalouden kannalta on tärkeää päästä osallistumaan yhteisön ympäristösäädösten, kuten kierrätyskuitujen käyttöä ja luonnonsuojelua koskevien säädösten, valmisteluun. Suomen tulisi myös päästä osallistumaan ympäristöpäästöistä käytävään keskusteluun ja päätöksentekoon.

Rakennettaessa EU:n metsäpolitiikkaa tulee vastaan myös mittavia taloudellisia uhrauksia, esimerkiksi Välimeren maiden vuosisatojen saattossa tuhottujen metsäalueitten uudelleenmetsitys, joka vaatii suunnattomia varoja. Koska Suomi kuuluu kehittyneimpien metsätalousmaiden joukkoon Euroopassa, on aivan luonnollista EU-pelissäntöjen mukaan, että olemme huomattava maksaja kyseisten kustannusten osalta. Myöskin tämä puoli asiasta on syytä pitää mielessä, kun keskustelemme metsätalouden suhteista Euroopan unioniin.

Arvoisa puhemies! EU on metsätaloutemme tärkein markkina-alue, koska sinne suuntautuu noin 70 prosenttia metsäteollisuutemme viennistä. Suomi on merkittävä metsätalousmaa EU:n mittapuulla mitattuna, sillä metsävaramme edustavat runsasta 10 prosenttia EU-maiden hyödyntämiskelpoisista metsävaroista. Metsätalouden kannalta EU-jäsenyys on arvioitu kohtalaiseen myönteiseksi ratkaisuksi.”

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Saanen vielä muutaman sanan paikaltani lausua, koska näkövammaisena on vaikea lukea tekstiä.

Olemme tässä salissa monta vuorokautta keskustelleet tärkeistä asiasta, oman kalliin isänmaamme suuresta ratkaisusta, Euroopan yhdyntymisestä. Tällä tavalla olemme saaneet kaikki olla mukana tässä tärkeässä tehtävässä. Näin näkövammaisena, kun on vaikea ollut tulkita lukien, kuuntelemalla olen kyllä, arvoisat kansanedustajat, arvoisa puhemies, ollut mukana kaiken aikaa. Olen ollut mukana työhuoneestani käsin, koska todellakaan en ole voinut itse kaikkea lukea.

Meidän tilanteemme on kaiken kaikkiaan ollut aika harras. Mielestäni tämä sali on tulkintu ja käsitelty asiaa aika lailla laajapiirteisesti, mutta siinä on koko ajan henkinen sellainen yhteenkuuluvaisuuden tunne, vaikkakin, arvoisa puhemies, on siinä ollut joskus soraääniä, mikä tietysti kuuluu asiaan silloin, kun on tällaisesta suuresta, kauaskantoisesta asiasta kysymys. Tämän vuoksi haluan sanoa vielä omalta kohdaltani sen, että olen miettinyt asiaa hyvinkin paljon suuren kysymyksen äärellä ja todellakin kuunnellut toisia tässä salissa. Arvostan teidän, arvoisat kansanedustajat, kaikkien puheenvuoroja ja ajatuksia. Arvostan niitä kovasti, koska olen niitä koko ajan rinnastanut omiin ajatuksiini.

Tämän asian tiimoilta haluan tältä paikalta sanoa, että varmasti kansanedustajaverit kaikki ovat olleet samaa mieltä kanssani osittain, että Euroopan yhdyntyminen tässä vaiheessa varmasti on ihan paikallaan. Kuitenkin oma sisimpäni on sanonut minulle sen, että minun tarkoitukseni olisi sanoa "ei". Tämä perustuu minuun omaan henkilökohtaiseen näkemykseeni. Olen sen todellakin tarkoin harkinnut. Minä toivon kuitenkin, että voimme yhdessä ajatella asioita, niin että ne tulevat myönteiseen suuntaan. Näinhän ne varmasti aikanaan tulevat. Omalta kohdaltani tulen varmasti monella tavoin asiaa myönteisesti katselemaan. Päätökset on tehty, ja tällä tavalla yhdessä yrittäen tässä salissa kaikki voimme päästä mahdollisimman hyvään tulokseen.

Kiitoksia, arvoisa puhemies!

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kuulimme juuri tavattoman arvokkaan ja tärkeän puheenvuoron. Se edusti minusta ainutlaatuaista rohkeutta ja lujuttua, koska ymmärrämme, että ed. Morrilla on ollut vaikeuksia lukea kaikkea mahdollista teks-

tiä, mitä tässä on ollut saatavissa, tuhansia sivuja. Mutta hänellä on luja vakaumus siitä, että perimmältään ratkaisevaa täytyy olla se, mikä on hänen sisimpänsä syvin tunto. Hän ei täällä korrektiolla tavalla kiistele ja riitele tästä kysymyksestä, mutta minusta on sitäkin arvokkaampaa, että hänellä on rohkeutta ilmiselvästi vastustaa tällaista ajan henkeä ja eurohuumaa ja hän vilpittömästi sanoo oman rehellisen mielipiteensä. Olen vakuuttunut, että meidän kaikkien tulee sitä syvästi kunnioittaa eikä suinkaan yrittää sitä millään tavalla taivutella.

Ed. L a h i k a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Viime maanantaiaamuna saapui kansanedustajille seuraavan kaltainen viesti: "Suomessa valta kuuluu Ruotsin kansalle, joka määrää Suomen eduskunnan päätökset. Ja päätetään samalla, että Tukholmasta tulee Suomen pääkaupunki." Tämä kaiken sen jälkeen, kun eduskunnan puhemies oli puhaltanut pilliin ja pelin poikki reilun neljän vuorokauden mittaisesta maaottelusta. Siihen osallistui, kuten tiedämme, noin kymmenen kansanedustajaa joukostamme. Muut kansanedustajat seurasivat ulkoradalla kilpailua, johon osallistui vain tämä yksi joukkue, siis Ei EU:lle Suomi—Ruotsi.

Arvoisa puhemies! Haluan mennä asiaan. Nykyistä yhteiskuntamme tilaa voisi kuvata yhdellä sanalla: muutos. Me suomalaiset haemme tässä muutoksessa omaa identiteettiämme, punnitsemme omia vahvuuksiamme ja mahdollisuuksiamme. Talouden lama, valtionalouden ongelmat ja kansainvälistymisen tuska ovat yhtä aikaa samassa paikassa. Siitä huolimatta näen, että tulevaisuutemme on haastava lähestyessämme integroituvaa Eurooppaa, kansainvälistymistä.

Eta-sopimushan on jo voimassa, ja siinä toteutuu nk. neljän vapauden turvin lähestyminen Euroopan unionin täysjäsenyyttä. Tavarat, palvelut, pääomat, työvoima liikkuvat vapaasti. Niihin liittyvät yhteiset kilpailusäännöt merkitsevät, että kartellisoituminen kielletään, osin valtion tukiautomatiikka poistuu, monopoliasema sopeutetaan ja julkiset hankinnat vapautetaan. Kyse on siitä, että pyritään estämään kilpailun vääristyminen ja turvaamaan tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus. Mutta se tarkoittaa myös sitä, että me vapaudumme osin suljetusta taloudesta ja puutalouden devalvaatiokierteestä. Me siirrymme kohti tietoa ja taitoa hyödyntävää, pientä ja keskisuurta yritystoimintaa suosivaa yhteiskuntaa. Tässä tilanteessa koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin merkitys mielestäni ko-

rostuu. Näillä alueilla jo Eta-sopimus on tuonut Suomelle lisääntyviä mahdollisuuksia edellyttäen, että näiden korkeatasoisuus ja kehitymis-edellytykset ovat turvattuja myös kansallisesti.

Euroopan unioni tuo meidät lähemmäksi eurooppalaista elämänmuotoa, ja voimme olla itse vaikuttamassa sen tulevaan kehitykseen. Euroopan unionihan ei puutu kansalliseen koulutuspolitiikkaan sitovin määräyksin, vaan kukin jäsenmaa muokkaa omaa koulutuspolitiikkaansa. Eta-jäsenyyden myötä olemme päässeet laajalti mukaan Euroopan unionin koulutus- ja vaihtohjelmiin, mutta Euroopan unionin jäsenyys antaisi oikeuden osallistua näitä koskevaan päätöksentekoon ja Euroopan unionin koulutusalan yhteistyön kehittämiseen.

Näenkin, että Suomella voi olla merkittävä panos Euroopan unionin toiminnan kehittämisessä koulutuspolitiikan alueella. Suomalainen ammatillinen koulutus on varsin laaja-alaista. Euroopan unionin lisätessä työvoiman liikkuvuutta kasvaa tämän kaltaisen laaja-alaisen ammatillisen koulutuksen merkitys entisestään. Koulutusalan yhteistyö toimii jo korkeakoulujen osalta Eta-sopimuksen myötä. Olemme mukana erilaisissa ohjelmissa asiantuntija-, opiskelija- ja opettajavaihdossa.

Opetusministeriö on asettanut Suomessa korkeat tavoitteet suomalaisten opiskelijoiden kansainväliselle liikkuvuudelle. Päämääränä on, että vuosittain 5 000 ammatillisen oppilaitoksen tai lukion opiskelijaa suorittaa opintoja tai harjoittelua ulkomailla ja 5 000 korkeakouluopiskelijaa opiskelee ainakin yhden lukukauden ajan ulkomaisessa korkeakoulussa. Koska kansainvälinen vaihto on vastavuoroista, asettaa tavoitteen toteutuminen haasteen suomalaisille oppilaitoksille ja korkeakouluille vieraskielisen opetuksen järjestämiseksi sekä koko eurooppalaisen kulttuurin tuntemuksen lisäämiseksi.

Euroopan unioni on myös kulttuurin vaalimista. Euroopan unionin jäsenyys ei ole uhka suomalaiselle kulttuurille tai kulttuuripolitiikalle. Jokaisella unionin jäsenvaltiolla on oma kulttuuripolitiikkansa, johon unionin oma, vain tietyille alueille ulottuva kulttuuritoiminta ei pyri vaikuttamaan. Näenkin, että Suomelle tiivistyvät yhteydet Euroopan unionin jäsenmaihin ja osallistuminen Euroopan unionin kulttuuriohjelmiin olisivat rikastuttava kokemus ja mahdollisuus oman kulttuurimme tunnetuksi tekemiseen, jopa Säkkijärven polkan, ed. Aittoniemi.

Euroopan unionin toiminta kulttuurin alueella keskittyy Euroopan kulttuuriperinnön suoje-

lun edistämiseen, alueen kulttuurin ja historian tunnetuksi tekemiseen sekä kulttuuripalvelujen vapaan liikkumisen ja kulttuurivaihdon edistämiseen. Tavoitteena on siis eurooppalaisen kulttuurin ominaispiirteiden vaaliminen. Myös meidän on kyettävä täällä Suomessa vaalimaan omaa kulttuuriamme ja kulttuuriperinnettämme.

Myös tutkimus- ja kehityspolitiikkaan olemme voineet jo osallistua projektitasolla Euroopan yhteisön tutkimustoiminnassa vuodesta 1987 alkaen, ja Eta-jäsenyys on avannut meille myös uusia mahdollisuuksia EU:n tutkimusyhteistyöhön osallistumisessa. Mutta vasta Euroopan unionin jäsenyyden myötä pääsemme päättämään EU:n ohjelmien sisällöstä ja laajuudesta.

Maastrichtin sopimuksessa määriteltiin EU:n tutkimuspolitiikan tavoitteeksi: 1) teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyn ja sen tieteellis-tekni- nisen perustan vahvistaminen, 2) elämänlaadun kohottaminen ja 3) tieteellistekninen tuki EU:n muille toimivalta-alueille, kuten liikenteelle, ympäristölle, maataloudelle, sisämarkkinoille, telepolitiikalle jne.

Euroopan unionin kehitys on ulottumassa Maastrichtin kokouksen päätöksellä myös yhteisen Talous- ja rahaunionin rakentumiseen, mikä merkitsee yhteistä valuuttaa ja jatkossa myös yhteistä keskuspankkia. Emun syntyminen näyttää kuitenkin olen pitkässä viivassa, sillä se on kohdannut monia vaikeuksia. Emu-kriteerien täytyminen julkisen talouden tasapainon säilyttämisellä sekä budjetin alijäämällä ja velkaantuneisuudella mitattuna näyttää epätodennäköiseltä useimpien jäsenvaltioiden kohdalla. Emu-kriteerit ja niiden täyttäminen on sinällään tavoiteltavaa jo puhtaasti kansallisesta tarpeestamme lähtien, sillä kuten me kaikki tiedämme, terve talous turvaa myös hyvinvointimme.

Euroopan unioni merkitsee myös tulevaisuudessa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka sekkin on muotoutumassa lähitulevaisuuden keskusteluissa. Ulkoasiainvaliokunta onkin selkeästi mietinnössään todennut, että näistä asioista eduskunta päättää myöhemmin erikseen, mikä on mielestäni tärkeää.

Arvoisa puhemies! Meidän onkin kysyttävä itseltämme, millaiseen Eurooppaan me haluamme, millaiseksi rakentaa, millainen Suomi tuon tulevan kehityksen kohtaa. Suurtyöttömyys ja talouden kotimarkkinoiden lama satuttaa yhteiskuntaamme tavalla, jota ei enää helpoteta pikaisilla konsteilla. Uhkanamme onkin, että koko

yhteiskuntamme rooli turvaverkon ylläpitäjänä horjuu vakavasti.

Nyt jos koskaan koko yhteiskuntapolitiikkamme keskeisenä tavoitteena tulee olla tiedon ja osaamisen lisääminen sekä inhimillisen, sosiaalisen ja teknologisen luovuuden kasvattaminen. Tässä onnistumisen ratkaisee silloin se, kuinka kykenemme turvaamaan ja kehittämään henkistä ja aineellista hyvinvointiamme. Syvenevä ja laajeneva kansainvälinen vuorovaikutus ja yhteistyö kulttuurin, tutkimuksen ja koulutuksen alueella on elinehto myös kansalliselle menestyksellemme. Siksi omin ratkaisuin ja toimin mutta avoimessa kansainvälisessä yhteistyössä on torjuttava suomalaisen sivistyksen eristäytyminen muusta eurooppalaisesta sivistyksestä ja ikään kuin sulautuminen merkityksettömäksi ja passiiviseksi seurailijaksi. Tästä syystä tutkimukseen, tieteeseen ja koulutukseen on nyt erityisesti satsattava.

Arvoisa puhemies! Suomen kansa on sanonut Euroopan unionin jäsenyydelle ”kyllä”. Itse olen osallistunut viimeiset puolitoista kuukautta Euroopan unionin jäsenyyden tuomiin ratkaisuihin maa- ja metsätalouden, liikenteen ja sivistyksen osalta valiokuntatyössä. Tämän mittavan urakan jälkeen voin vain tulla siihen johtopäätöseen, että Euroopan unionin jäsenyys on meille suomalaisille suuri haaste ja mahdollisuus, johon on nyt tartuttava.

Vaikka meillä onkin tässä vaiheessa kovin erilaisia käsityksiä Euroopan unioniin liittymisestä, on tärkeää, että ratkaisu ei jaa kansaamme. Meidän on kyettävä tästä eteenpäin entistä yhtenäisempään ja avoimempaan keskusteluun ja päätöksentekoon, jotta menestyisimme niissä kansallisen edunvalvonnan asioissa, joita edessämme on.

Liian vähälle huomiolle on käydyssä keskustelussa jäänyt se, miten me aiomme vaikuttaa unionin tulevaan kehitykseen. Keskustelua on käyty ikään kuin sopeutujan roolissa, ja vähemmälle on jäänyt mahdollisuuksien pohdinta. Se on edessämme, mikäli aiomme pärjätä. Euroopan unioni ei ole valmis, vaan se kehittyy, syvenee ja laajenee koko ajan. Olemmeko tuossa prosessissa mukana aktiivisina vai passiivisina? Mielestäni meidän tulee olla siinä mukana aktiivisina.

Meidän suomalaisten tulee vaatia nykyistä suurempaa avoimuutta ja demokraattista vastuuta unionin päätöksentekoon. Meidän tulee saada muut vakuuttuneiksi siitä, että työllisyyden nostetaan eurooppalaisen talouspolitiikan tärkeimmäksi tavoitteeksi. Suomalaisen hyvinvoin-

tiyhteiskunnan turvaaminen ja vahvistaminen edellyttää vahvaa taloutta ja poliittista tahtoa. Kummankaan suhteen pelkkä kansallinen vahvuus ei enää yksin riitä. Tahtoa tarvitaan myös sellaisen Euroopan luomiseksi, jossa valtiot eivät voi etsiä lyhytaikaisia kilpailuetuja sosiaaliturvan tai ympäristönsuojelun laiminlyönneistä. Euroopan unionin päätöksenteossa ja henkilövalinnoissa tulee edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Periaatetta, jonka mukaan päätöksenteko tapahtuu mahdollisimman lähellä kansalaisia, ns. subsidiariteetti, on ehdottomasti kunnioitettava.

Meidän tulee myöskin kansallisesti virittää asenteemme siten, että voimme hyödyntää jäsenyyden mukanaan tuomat mahdollisuudet. Vientiteollisuutemme, joka jo yli 70-prosenttisesti on Euroopassa, osaa tämän. Suurimmat haasteet jäsenyydestä kohdistuvatkin maatalouteen ja aluepolitiikkaan. Nämä ns. suljetun sektorin alueet vaativat kansallisia erityistoimia, jotta ne voivat käyttää mahdollisuudet hyväkseen.

Arvoisa puhemies! Vapautuva kilpailu ja Euroopan unionin tukijärjestelmä muuttavat merkittävästi Suomen elintarviketaloutta. Tuottajahintojen alenemisesta on esitetty erilaisia laskelmia. Ilmeistä onkin, että eri tiloilla tuottajahintojen alenema on erilainen. Puhumme keskimääräisestä 40 prosentin tuottajahintojen alenemisestä, mutta se varmasti vaihtelee. Siitä syystä meidän sosialidemokraattienkin mielestä tarvitaan muutoksen ajaksi myös maatalouden kansallisia tukitoimia.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin tullut ilmi, että varsin vaikea on tehdä pitäviä arvioita tuottajahintojen ja tuotantopanosten hintakehityksestä. Hallituksen arviossa kansallisen tuen markkamääristä viiden vuoden ajaksi ei myöskään ole otettu huomioon maatalouden rakennekehitystä ja sen vaikutuksia tuen tarpeeseen. On siis todennäköistä, että nyt tehdyt arviot kansallisen tuen tarpeesta ovat ylimitoitettuja. Tästä syystä me sosialidemokraatit olemme esittämässä, että vuoden 1996 alkuun mennessä laaditaan ohjelma maatalouden ja elintarviketeollisuuden kehittämiseksi uusissa oloissa. Tällöin jäljellä olevan siirtymäkauden toimet ovat nykyistä paremmin arvioitavissa. Tähän viittasi myöskin ministeri Pesälä puheenvuorossaan aiemmin. Me tarvitsemme tietoa päätöstemme pohjaksi.

Arvoisa puhemies! Kun tässä samaisessa käsitellyssä on esillä myös maatalouden kansalliseen tukeen liittyvät lait, käyn niitä hieman läpi

seuraavassa konkretisoidakseni samalla maatalouspoliittista keskustelua, ja teen myös oman ryhmäni puolesta esityksen.

Hallituksen esitys n:o 147 laiksi maatalouden interventiorahastosta edellyttää tullakseen hyväksytyksi eduskunnassa myös opposition tukea. Me hyväksymme maatalouden interventiorahaston. Sosialidemokraattien mielestä interventiorahasto on esitetyssä muodossaan paljolti tekninen Euroopan unionista tulevan rahaliikenteen hoitoväline. Se on joustavamman asioiden hoidon mahdollistamiseksi tarpeellinen, ja siinä mielessä olemme hyväksymässä sen kolmannessa käsittelyssä.

Hallituksen esityksessä n:o 162 laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta ehdotetaan, että maatalouden harjoittamisesta luopuvalle 55—64-vuotiaalle maatalousyrittäjälle maksettaisiin luopumistukea, jolla turvattaisiin maataloudesta ennen vanhuuseläkeikää luopuvan toimeentulo. Lain toisessa käsittelyssä olemme tehneet esityksiä eläkeiän muuttamiseksi. Viime vuosina on muuhun eläkelainsäädäntöön jouduttu tekemään useita muutoksia, joilla muiden kansalaisryhmien, kuten esimerkiksi kuntien ja valtion virkamiesten, eläkeikää on korotettu huomattavasti. On mielestämme kansalaisten samanarvoisuuden vastaista asettaa yksi kansalaisryhmä muita näin paljon edullisempaan asemaan. Lisäksi kannamme huolta siitä, että tästä seuraisi varmasti lisääntyneitä vaateita eläkeikien alentamiseksi muiden kansalaisryhmien osalta. Kuten tiedämme, tätä ei eläkejärjestelmämme nykyinen rahoitustilanne mahdollista. Teimme lain toisessa käsittelyssä pykälämuutoksia tähän lakiin, mutta huonolla menestyksellä. Emme kuitenkaan tässä yhteydessä esitä lakia hylättäväksi, vaan olemme hyväksymässä sen kolmannessa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä n:o 163 ehdotetaan lopettamistuen maksamista kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettaville yrityksille. Tätä tukea ja sen käyttöönottoa perustellaan EU-jäsenyydellä ja sen mahdollisesti aiheuttamilla kannattavuusongelmilla kyseessä olevan alan yrittäjille. Meidän mielestämme on muihin pk-yrittäjiin nähden kohtuutonta, että yhden alan yrittäjille maksetaan jopa puoli miljoonaa markkaa siitä, että lopettaa tekemästä tiettyä työtä. Me näemme myös, että EU-jäsenyys ja lähialueet tarjoavat uusia markkina-alueita myös kasvi- ja omenaviljelmille. Tätä taustaa vasten tuntuu väärältä, että tuhansia hyvin hoidettuja omenapuita kaadetaan ja maise-

moidaan. Miksi lopettaa sellaista tuotantoa, jolla olisi puhtaus- ym. valtteja muualla markkinoilla? Siitä syystä esitänkin, että tämä laki hylätään kolmannessa käsittelyssä.

Hallituksen esitys n:o 164 laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä sekä maaseutuelinkeinolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta lähtee siitä, että Suomeen Euroopan unioniin liittymisen johdosta säädetään laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä. Sen nojalla Euroopan yhteisön osarahoittamia maa- ja metsätalouden rakennetukia voitaisiin ottaa käyttöön ja hallinnoida unioniin liittymisen jälkeen. Tämä lakikokonaisuus on mittava. Se käsittää kaiken kaikkiaan kuusi lakia.

Näitä esityksiä ei ollut ajan puutteen takia mahdollista ennen maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyä toimittaa tarkastettavaksi lainvalmisteluosaston tarkastustoimistoon, eikä ministeriön Eta-yksiköllä ole ollut tilaisuutta ottaa kantaa ehdotuksiin Euroopan yhteisön oikeuden näkökulmasta. Tämä voi muodostaa ongelman, sillä ehdotuksissa on otettu kantaa sellaisiinkin lainsäädäntökysymyksiin, jotka ovat yleispäteviä EU:n sellaisena sovellettavan lainsäädännön hyödyttömän kansallisen sääntelyn kannalta.

Ongelmallista on myös se, että ehdotus sisältää yhden rakennerahaston eli Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston edellyttämät kansalliset säännökset, mutta yhteinen linjaus, koordinaatio, puuttuu kahteen muuhun rakennerahastoon eli Euroopan sosiaalirahastoon ja Euroopan aluekehitysrahastoon. Meillä on kolme rakennerahastoa ja joukko ministeriöitä, jotka näitä rahastoja hallinnoivat ja niiden rahoja jakavat. Tässä yhteydessä jää ilmeisesti tulevaisuudessa ratkaistavaksi se, tulisiko kaikkia näitä rakennerahastoja säädellä yhdellä lailla ja eri ministeriöiden välistä työnjakoa sittemmin erikseen.

Näitä kaikkia tukijärjestelmiä sovelletaan siten, että kaikki tuet otetaan Suomessa maksimaalisesti käyttöön huolimatta siitä, että niiden vaikutus valtion budjettitalouden kannalta jää negatiiviseksi. Näihin esitettyihin tukitoimiin liittyy suuri osa vapaaehtoisia järjestelmiä, joiden käyttö olisi mielestäni tullut kyseenalaistaa.

Arvoisa puhemies! Jokunen sana maatalouden ympäristötuesta, joka liittyy samaiseen hallituksen esitykseen.

Euroopan yhteisön maatalouden ympäristötukijärjestelmästä säädetään ympäristönsuojelun ja maaseudun säilyttämisen kanssa yhteenso-

pivista maatalouden tuotantomenetelmistä annetussa neuvoston asetuksessa. Tukijärjestelmän tavoitteena on vähentää maatalouden harjoittamisesta aiheutuvia ympäristöhaittoja sekä osaltaan turvata viljelijöiden kohtuulliset tulot. Asetus velvoittaa jäsenvaltioita ottamaan tukijärjestelmän käyttöön. Jäsenvaltion on päätettävä puolestaan tuen yleisistä ehdoista ja mm. tuen määrästä. Yhteisön tukiosuus on 70 prosenttia tai 50 prosenttia, riippuen tavoitealueesta. Suomen ympäristötukijärjestelmä otetaan hallituksen esityksen mukaisesti käyttöön täysimääräisenä.

Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, lftuen lisäksi EU:n ympäristötukijärjestelmää pidettiin hallituksen neuvotellessa jäsenyydestä keskeisenä tukena, jonka avulla helpotettaisiin suomalaisten maatilojen sopeutumista yhteisön markkinointijärjestelmään. Toisin sanoen ympäristötuki ohjataan tulotukena maataloudelle valtaosin.

Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen työryhmä on valmistellut ehdotuksen EU-järjestelmän mukaiseksi maatalouden ympäristötukiohjelmaksi. Maa- ja metsätalousministeriö esitteli kuitenkin Suomen EU-ministerivaliokunnalle ohjelmaehdotuksen, joka poikkeaa oleellisesti ministeriöiden yhteisesti aiemmin sopimista tavoitteista.

Maatalouden ympäristötukiin on budjetoitu 1,7 miljardia markkaa, josta Euroopan unionin osuus on 850 miljoonaa. Tästä 1,35 miljardia ohjataan nk. perustukena maataloudelle ympäristötuki-nimisenä tulotukena. Tuen käyttö esitetystä muodossaan ei johda ympäristöasitusten vähentymiseen eikä myöskään edistä rakenteellisia uudistuksia maataloudessa.

Arvoisa puhemies! Maatalouden rakenneuutos tarvitsee tuekseen useita elementtejä. Yksi niistä on kiistatta luomutuotanto. Siirtyminen perinteisestä tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon on haaste ja mahdollisuus. Luonnonmukainen tuotanto on keskittynyt Suomessa viimeiset viisi vuotta varsin nopeasti. Tuotannon nousuvauhti ei ole kuitenkaan ollut riittävä tyydyttämään kasvavaa luomutuotteiden kysyntää. Eurooppa on luonnonmukaisen tuotannon alalla kehityksen kärjessä. Saksassa, Tanskassa, Ruotsissa ja Itävallassa on jo nyt 6 prosenttia kokonaispeltoalasta luonnonmukaisessa viljelyksessä. Ruotsin parlamentissa tehtiin viime keväänä päätös siirtää 10 prosenttia koko peltoalasta luonnonmukaiseen tuotantoon. Euroopan unionin jäsenyyden avatessa rajat olisi

Suomen tehtävä strategisesti järkevä päätös ryhtyä luomaan edellytyksiä luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden tuotannolle ja suuntaamiseksi vientiin. Luonnonmukaista tuotantoa puoltavat useat syyt: ympäristönsuojelu, työllistäminen, maatalouden ylituotannon vähentyminen, terveellisyys, maaseudun elinkeinon monipuolistuminen ja koko maaseudun elinvoimaisuus.

Arvoisa puhemies! Esitänkin perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että maatalouden ympäristötuen painopiste on jatkossa ohjattava ympäristöä suojelemaan tuotantoon ja tuotantomenetelmiin nyt tapahtuvan tulotuen sijasta sekä siihen, että maa- ja metsätalousministeriö käynnistää luomuhjelman, jossa tavoitteena on, että luonnonmukaisen tuotannon osuus Suomen peltoalasta vuoteen 1999 mennessä on 10 prosenttia.”

Arvoisa puhemies! Jokunen sana myöskin aluepolitiikasta. Hallintovaliokunta on, kuten ulkoasiainvaliokuntakin, todennut, että Suomen neuvottelutulosta on alue- ja rakennepolitiikan osalta pidettävä varsin hyvänä. Erityisesti on syytä todeta, että yhdessä muiden pohjoisten hakijamaiden kanssa Suomi sai hyväksymisen uudelle, näiden muiden maiden erityisolosuhteet huomioon ottavalle aluepoliittiselle tavoitteelle. Niin ikään panen tyydytyksellä merkille sen, että aluehallinnon tehtäväksi annetaan nykyistä enemmän aluetason elinkeinotoimintaa, julkisia investointeja ja väestölle tärkeitä palveluja koskevia tukipäätöksiä. Haluan korostaakin sitä, että alueiden omaa päätösvaltaa suhteessa valtion sektoriviranomaisiin tulisi merkittävästi vahvistaa antamalla aluekehitysviranomaisina toimiville maakunnan liitoille lisää päätösvaltaa erityisesti maakuntaan tulevien voimavarojen kohdentamisessa. Niinpä katsonkin, että meidän tulee jatkossa kiinnittää huomiota valtion sektoriviranomaisten ja aluekehitysviranomaisten työnjakoon, valta- ja vastuusuhteisiin.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on katsonut, että Suomen tulee pyrkiä saamaan EU-ohjelmien ja tukien piiriin erityisesti niitä liikenehankkeita, jotka liittyvät Suomen gateway-aseman hyväksikäyttöön. Suomen tuleekin Euroopan unionissa toimia siten, että rautatieliikennettä voimakkaasti kehitetään. Euroopan unionin liikenneverkko-ohjelma Ten on ollut valmisteilla joitakin vuosia. Tämä verkosto käsittelee valtioiden välisen liikenteen, ja sitä kehitetään kansainvälisten kuljetusten ja liikenteen tar-

peisiin. Lisäksi Euroopan unionin komissio on antanut ehdotuksensa yleiseurooppalaisesta tieverkosta Tern viime keväänä. Suomen saadessa Euroopan unionin jäsenenä hyväksytyksi jonkun tieosuuden kyseessä oleviin verkko-ohjelmiin on mahdollista saada avustusta sekä korkotukilainoja Euroopan unionin rakennerahastoista.

Jo liikennevaliokunta kiinnitti omassa lausunnossaan huomiota siihen, että Suomen liikenneverkostoa ei ole kyetty kokonaisuudessaan käsittelemään Ten-verkossa, ja erityisesti itäinen Suomi on jäänyt valkoiseksi läntiksi Suomen kartalla.

Euroopan yhdentyminen ja muutokset lähialueilla lisäävät Suomen kansainvälistä liikennettä. Euroopan unionin liikenne etsiytyy osin uusille reiteille. Suomen kannalta keskeisiä liikennereittejä syntyy itään ja etelään. Suomen lähialueiden liikennehankkeisiin on saatavissa Euroopan unionin tukea. Jäsenenä Suomi voi parhaiten edistää sitä, että Euroopan unionin lähialueille kulkevat liikennereitit suuntautuvat ensi sijassa Suomen kautta. Tässä suhteessa Suomen tieverkoston itäisen väylän kuuluminen Ten-verkostoon olisi tärkeätä. Ulkoasiainvaliokunta onkin pitänyt tärkeänä liikennevaliokunnan lausuntoon viitaten, että Suomi saa tiekohteita näihin verkostoihin ja että kohteita otetaan myös muualta kuin eteläisestä Suomesta.

Arvoisa puhemies! Nyt jos koskaan on meidän suomalaisten kansanedustajien ryhdyttävä etsimään mahdollisuuksia Euroopan unionin jäsenyydestä eikä vain uhkia, kuten täällä vielä luvattoman paljon etsitään. Vain siten me voimme kansaa edustavina ihmisinä turvata suomalaisten menestystarinan tulevassa eurooppalaisessa kehityksessä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Suomalaisen maatalouden tuotteet ovat Euroopan unionin alueella tuotettuihin maataloustuotteisiin verrattuna jo sellaisinaan luomutuotteita. Ei Suomessa ole hormoonisikojia eikä sellaisilla myrkkymäärillä kasvatettuja elintarvikkeita kuin on Euroopassa. Meidän pitääkin vain huolehtia siitä, että säilyttämme oman maataloutemme tuottamaan meille sellaisia kunnollisia elintarvikkeita, maatalouden tuotteita, joihin olemme tähän saakka tottuneet. Minä en ole koskaan oikein innostunut luomutuotteisiin. Olen seurallut ainakin eräitä viljelijöitä, jotka sitä harrastavat. Heidän rekisteriotteensa ovat etupäässä ulosottomiehillä. Toisin sanoen se on sellaista harrastusta, mutta talou-

dellisena toimintana suureksi osaksi kannattamatonta. Mutta jos käy sillä tavalla, että Euroopan unionin myötä Suomesta menee oma riittävä ja omavarainen maatalous, me joudumme syömään niitä myrkkytuotteita, joita tuodaan Euroopasta, tuodaan Hollannin sikaloista, tuodaan Tanskasta ja muualta, joissa myrkkymäärät, siis kasvinsuojeluaineiden määrät ja lannoitteiden määrät, ovat moninkertaisia Suomeen verrattuna. Suomalaiset elintarvikkeet ja suomalaiset maataloustuotteet ovat luomutuotteita eurooppalaisten rinnalla jo sellaisinaan kuin ne nykyisellään ovat. Nämä pitää turvata suomalaiselle yhteiskunnalle.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta heti aluksi, että hirvittävällä kii-reellä tulin Arkadia-seuran kokouksesta, arvoisa puhemies, jossa juuri keskustelimme, miten Suomen kulttuurielämän pitää mennä kohti koko Eurooppaa eikä ainoastaan EU-Eurooppaa. Hyvin mielenkiintoisia mielikuvia ja mielenkiintoisia visioita siinä keskustelussa syntyy.

Ensinnäkin sen verran tämän päivän keskusteluun, että oli äärettömän mielenkiintoista seurata pääministeri Esko Ahon aamupäiväistä puheenvuoroa. Tässä yhteydessä täytyy todeta, että hän on ylivoimaisesti yksi parhaimmista, selkeimmistä ja ajatuksia välittävimmistä tämän salin puhujakaartista, josta voisi olla oppia meille kaikille. Pääministeri puhui EU:sta itsenäisten valtioiden yhteisönä. Tässä kohtaa minun lampuni syttyi hyvin vahvasti. Onko todella niin, että Suomi liittyessään Euroopan unionin jäseneksi pystyy vaikuttamaan yhdessä muiden liittyvien jäsenmaiden kanssa siihen, että säilyttämme itsenäisen asemamme valtioiden yhteisössä? Käsitkyseni mukaan Euroopan unioni on syvenemässä liittovaltion suuntaan eikä suinkaan päinvastoin. Mutta jos pystymme taistelemaan siitä, että itsenäisten valtioiden yhteisö syvenee vain niin, että myös itsenäinen identiteetti, itsenäinen kansakunta vahvistuu, niin se on mielestäni oikea suunta. Tämä ennen kaikkea viestinä niille, jotka ovat pelänneet Suomen itsenäisyyden menettämistä tässä prosessissa.

Läheisyysperiaatteen vaikutus on äärimmäisen suuri. Asiat tuodaan lähelle kansaa päätöksentekoon. Mutta on muistettava aina sellainen asia, että ne päätökset, jotka Brysselissä tehdään, ja ne päätökset, jotka kansallisella tasolla tehdään, maakunnissa ja vielä eteenpäin alenevissa instansseissa, edellyttävät erittäin avointa, erittäin rehellistä tiedon kulkua ja hyvin varhaisessa

vaiheessa tiedon saantia niistä periaatteista ja tavoitteista, mihin EU:ssa pyritään, niin että keskustelu kansallisella tasolla voi johtaa hyvin tuloksiin.

On erittäin tärkeää, että EU ei syrjäytä kansallista päätöksentekomentaliteettia eikä myöskään kansallista päätöksentekovaltaa. Me kaikki tiedämme sen, että keskeisissä asioissa joudumme luopumaan suvereniteetistamme. Sen johdosta myös yksi keskeinen osa päätöksenteostamme, joka siirtyi Brysseliin, on juuri itsenäisyyden menettämistä. Uskon, että on paljon parempi Suomen kannalta olla tekemässä niitä päätöksiä siellä, missä päätöksiä tehdään, kuin jäädä ulkopuolelle.

Ennen kaikkea turvallisuuskysymykset ovat herättäneet Suomen kansalaisissa suurta keskustelua. On aika merkillistä, että kun me puhumme, täytyisikö Suomen liittyä Weu:n jäseneksi, ensin tarkkailijaksi ja sitten jäseneksi, niin juuri se asia on kansalaisia pistänyt äänestämään EU:n puolesta, juuri turvallisuuden johdosta. Toisin sanoen Länsi-Euroopan unioni tarjoaa meille turvallisuuspointsit, jonka kautta voimme rakentaa tulevaisuutta eteenpäin. Olisi aika merkillistä, jos Suomi ei liittyisi tarkkailijajäseneksi ja myöhemmin jäseneksi, vaan jäisi ulkopuolelle. On aivan itsestäänselvä asia, että Suomi pienenä kansakuntana, vajaan 5 miljoonan kansana ja vaatimattomine puolustusmäärärahoineen ja -valmiuksineen, pystyisi puolustamaan itsenäisesti omia rajojaan. Sen jokainen ymmärtää näiden valtaviin voimien suhteen, joita meidänkin lähialueillamme on.

On varmasti hirveän tärkeää, kun Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi, että pohjoismaiset mallit kaikilla niillä korkealla tasolla saavutetuista eduista, jotka olemme Pohjoismaissa saavuttaneet, ja sitä tietotaitoa viemme Euroopan unioniin.

Keskeisin ongelma on erittäin laaja ja vaikea työttömyys. Sen johdosta siihen liittyvä koulutus, miten Suomessa sitä on lähdetty viemään eteenpäin, on varmasti yksi niitä asioita, joissa Suomella on annettavaa EU:n sisällä.

On hyvin merkillistä se, että meidän päätöksentekoprosessissa syntyi EU-keskustelun aikana ns. pienen ryhmän jarrutuskeskustelu, joka maksoi lähes 2 miljoonaa markkaa tälle talolle. Tässä suhteessa toteaisin, että se on ehdottomasti ja varmasti järkeväkin, että tulevaisuudessa tulisi hallitukselta esitys siitä, että järkevä puheenvuorojen pituus kaikissa keskusteluissa voisi olla 15 minuuttia tai korkeintaan puoli tuntia. Se jo

tekisi sen vaikeammaksi, ettei sellaisella 6—7 hengen jarrutusryhmällä voitaisi tehdä näin suurta hallaa kuin nyt tehtiin. Tässä suhteessa olen ehdottomasti sitä mieltä, että se ei tule rajoittamaan meidän puheoikeuttamme, koska kyllä puolesta tunnissa varmasti ajatuksensa saa tuotua esille. Tässä suhteessa olen ed. Paloheimon kanssa samaa mieltä, että tämä ryhmä, joka tätä jarrutusta järjesti ja piti yllä, saa myös kantaa siitä koituvan vastuun.

On myös tosiasia se, että kansa on jakautunut tällä hetkellä hyvin vahvasti kahtia niin Suomessa kuin Ruotsissa. Puolueet ovat jakautuneet kahtia. On äärimmäisen tärkeää miettiä nyt niitä keinoja, millä saamme kansan eheytyämään samoille linjoille, saman yhteisen tavoitteen taakse yhteisen kansakunnan parhaaksi. Mielestäni siinä ei ole oikeastaan muuta vaihtoehtoa kuin se, että me annamme suuren arvon sille kritiikille eli vastustajille, kuten myös vastustajat antavat suuren arvon niille, jotka ottavat suuren vastuun enemmistönä äänestää Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi. Se on minun mielestäni sivistyneen kansakunnan lähtökohta, antaa arvoa ja hyväksyä erilaisuus ja hyväksyä myös vahva kritiikki. Ilman vahvaa kritiikkiä mielestäni ei ole kehitystä. Tämä on nähtävissä hyvin suuresti myös taiteessa, esittävässä taiteessa varsinkin, että hyvät kriitikot kehittävät esiintyjää paljon enemmän kuin ne, jotka jatkuvasti keuhuvat ja olalle taputtavat. Sama varmasti koskee kaikkia aloja.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vain hyvin lyhyesti todeta Maastrichtin sopimuksesta, miten vähän on tämä 128 artiklaa, mutta toisaalta kuinka paljon se antaa mahdollisuuksia ja vastuuta, kun puhutaan kulttuurista.

Kulttuuriryöntekijänä ja lähes 20 vuotta ammattinäyttelijänä toimineena ihmisenä Suomessa ja Lahden kaupunginteatterissa sekä Suomen elokuvataiteen palveluksessa voisin todeta sen, että kulttuuriin sisältyen EU-jäsenyyden ei tuo meille kovin paljon uusia haasteita. Suomalainen kulttuurielämä, suomalainen taide-elämä on elänyt äärettömän vahvassa kanssakäymisessä eurooppalaisten kulttuurien kanssa. Olemme saaneet aina erittäin suuria vaikutteita Euroopasta niin tänä päivänä kuin historiassa kautta aikojen ja myös tulemme saamaan eteenkinpäin. Uskon, että EU-jäsenyyden antaa suomalaisille taiteentekijöille ja kulttuurialan asiantuntijoille uusia mahdollisuuksia.

Täällähän sanotaan niin, että yhteisö myötävaikuttaa siihen, että jäsenvaltioiden kulttuurit

kehittyvät kukoistaviksi, pitäen arvossa niiden kansallista ja alueellista monimuotoisuutta ja korostaen samalla niiden yleistä kulttuuriperintöä. Tämä on mielestäni erittäin kauniisti ja hyvin laadittu teksti ja hyvin sanottu. Mutta jos sitä lähtee purkamaan oikein yksityiskohtaisesti, niin olisi mielenkiintoista kurkistaa EU:n sisällä olevien henkilöiden ajatuksiin, mitä todella tällä tarkoitetaan.

Esimerkiksi kuvataiteen osalta kuvataiteilijat ovat todella huolestuneita siitä, että jos kansallisella tasolla kulttuuriin kohdistuvat määrärahat supistuvat niin huolestuttavalla tavalla kuin tänä päivänä valtion vaikean talouden aikakautena tapahtuu, niin meillä ei ole varoja viedä omaa taidettamme Euroopan kentille. Juuri tämä on yksi keskeinen asia, kun suomalaista kulttuuria, suomalaista identiteettiä, suomalaisuutta viedään taiteen kautta Eurooppaan, nimittäin se, että meidän on ehdottomasti huolehdittava määrärahojen lisäämisestä kulttuurin puolelle aivan samoin kuin koulutuksenkin puolelle, koska yksi teatteriesitys tai yksi lauluilta tai yksi oopperaesitys tuo tuhansia katsojia, tuhansia eurooppalaisia saman tilaisuuden ääreen, ja sitä kautta me voimme viestittää kansallista identiteettiämme.

Aivan sama asia on suomen kielen kohdalla. On hyvin mielenkiintoista seurata sitä prosessia, mikä EU:ssa tulee tapahtumaan tulevien ja lisääntyvien jäsenmaiden osalta, että kaikkien kansalliset kielet ovat yleisiä EU-kieliä. Ranskalaisethan tällä hetkellä ovat äärimmäisen huolestuneita oman kielensä identiteetin menettämistä ja ovat lähteneet panostamaan mm. ranskalaisten elokuvien ranskan kielellä viemiseen eteenpäin.

Tässä yhteydessä toteaisin, arvoisa puhemies, että suomen kielen opetusta EU:n jäsenmaissa on lisättävä. Tämä kävi hyvin esille myös äskeisessä seminaarissa, jossa Puolasta oli äärimmäisen mielenkiintoinen puheenvuoro, miten siellä nähdään Suomi tällä hetkellä. Siellä on Pohjoismaiden ja suomen kielen opetukseen liittyvä innostus aivan valtava, mutta meidän supistuneet määrärahamme ovat aikaansaaneet sen, että sieltä otettiin määrärahat pois, meillä ei ole opettajia siellä. Ensi vuoden alusta on sinne tulossa vihdoinkin ja viimein heidän omasta toimestaan suomen kielen opetusta. On mielenkiintoista todeta, että entisissä sosialistimaissa ja Baltian maissa varsinkin suomen kieleen ja kulttuuriin kohdistuva mielenkiinto ja pohjoismaiseen kulttuuriin kohdistuva mielenkiinto on lisääntymässä hurjaa vauhtia. Tähän meidän on vastattava sillä, että meidän on

vietävä suomen kielen opetusta näihin maihin hyvin laajalla volyymilla.

Vielä kielikysymyksestä sen verran, että sehän on tosiasia, että EU:n keskeisiä kieliä tulevat olemaan ranska, saksa, englanti, ja englannin kieli on todennäköisesti se, joka maailman laajuisena kielenä tulee valtaamaan myös EU:n.

Tähän mietintöön liittyen on esitetty sivistysvaliokunnan hyvin yksimielinen lausunto. Asioihin, joita edellisissä puheenvuoroissa asiaan liittyen olen ottanut esille, en enää tässä kolmannessa käsittelyssä puutu enkä myöskään tee esityksiä, koska vihreiden osalta ponsiesitykset tullaan esittämään puheenjohtajan taholta.

Ed. Perho-Santala: Arvoisa puhemies! Runsas kaksi vuotta sitten, kun täällä keskusteltiin mahdollisesta EU-sopimusneuvottelujen aloittamisesta, totesin seuraavaa:

”Suomi on Eta-sopimuksen myötä aloittamassa avioliittovaiheen EY:n kanssa. Avioliittoon ryhdyttäessä on jo yleensä mahdollinen avioliittokin mielessä. Avioliitto vaatii tiukempaa sitoutumista. Se merkitsee tietyistä vapauksista luopumista, mutta nimenomaan vapaaehtoisuuden pohjalta. Vaikka avioliitto vaatii sitoutumista, se tuo vastapainoksi turvallisuutta.

Nyt me olemme miettimässä kosioiretkelle lähden edellytyksiä ja pohtimassa omia valmiuksiamme ja kumppanimme hyviä ja huonoja puolia. Tämä punninta ei ole mahdollista ilman jäsenyyshakemuksena konkretisoituvaa tahdonilmausta. Lähettäkäämme uskottuina miehinämme pääministeri Aho ja ulkomaankauppaministeri Salolainen kosioiretkelle tunnustelemaan maaperää. Morsian voi olla tyly ja koppava. Torpan mataluus ei häntä ehkä miellytä, vielä vähemmän velkainen sulhanen. Hän voi kuitenkin olla myös ymmärtäväinen ja valmis rakentamaan yhteisen torpan keskelle kylää. Kysymällä, tiedustelemalla asiat selviävät, eivät kysymättä.”

Muistan, että ed. Seppänen silloin huusi välihuodon, että ”entäs se paha anoppi, Nato, joka tulee sitten määräilemään tämän nuorenparin huusholliin”. Tämän EU-keskustelun kuluessa tätäkin kysymystä on moneen otteeseen selvitelty ja todettu se, että anopin ei tarvitse olla paha Nato, jos Nato nyt sinänsä paha on, vaan se voi olla jotakin muuta, joka vain kaukaa seuraa, miten nuorellaparilla asiat sujuvat.

Nyt on siis kysytty, on saatu vastaus, on saatu tahdonilmaus, ja nyt on eduskunnan asia ja aika sanoa ”tahdon” tietäen, että edessä on myötä- ja vastamäkeä, on iloja ja suruja ja on tietyn asteista

vapauden rajoitusta, mutta nykyaikaisessa avio-
liitossahan pyritään siihen, että on tilaa hengit-
tää, on riittävästi vapauksia, on riittävästi itse-
näisyyttä.

Eräs syy siihen, miksi itse haluan sanoa ”tah-
don”, johtuu kulttuurisista, historiallisista lähtö-
kohdista. Yhtenä oppiäitinä tällä matkalla kohti
ratkaisua on ollut professori Päivi Setälä, histo-
rioiitsija ja sen ohessa naistutkija. Hän on essee-
sään ”Eurooppalaiset kulttuuriperinteet” toden-
nut viitaten ranskalaiseen historioitsija Frodeli-
iin, että ei ole kuin yksi vakuuttava tapa ylistää
Eurooppaa: puhua sen kulttuurista ja sivilisaa-
tiosta. Eurooppalaisuutta kuvaa hänen mieles-
tään se, että meistä eurooppalaisista on nautinto
avata kirja ja kuunnella musiikkia. Ei ole olemas-
sa yhtä Eurooppaa. Euroopan olemukseen kuu-
luu, että se koostuu useista kansoista, useista
kielistä ja useista osakulttuureista, joita kaikkia
yhdistävät yhteiset kokemukset. Pohjimmiltaan
on olemassa useita eurooppalaisia kulttuureja,
jotka ovat koko ajan muuttuneet ja muuttuvat
yhä edelleen.

Eurooppalaisuudelle ja Euroopan unionin
olemukseen on myös ominaista moniarvoisuus,
monikulttuurisuus. Hyvän ja terveen lähtökoh-
dan Euroopan unionin tulevaisuudelle luo se,
että kaikki Euroopan yhteisöjen aikaisemmat
yhdistymispyrkimykset ovat tähän asti epäonnis-
tuneet. Nyt yhdentyminen on ensimmäistä kertaa
vapaaehtoista, toisin kuin tässäkin salissa on
väitetty, ja nimenomaan siinä on sen mahdolli-
suus.

Myönteisen kehityksen taustalla on myös eu-
rooppalainen arvopohja huolimatta moniarvois-
uudesta. On jaettava yhteisiä arvoja, yhteistä
historiallista taustaa. On sanottu, että eurooppa-
laisen ihmisen ajattelun kaksi kulmakiveä ovat
Aristoteleen logiikka ja Paavalin etiikka. Näillä
tarkoitetaan eurooppalaisiin rakennettuja järjen
ja eettisen omantunnon aineksia. Jos ja kun näin
on, tästäkin näkökulmasta, tästäkin lähtökoh-
dasta voidaan hälventää niitä pelkoja, jotka liit-
tyvät siihen, että Euroopan unioni olisi pelkäs-
tään kylmä, talouden näkökulmasta asioista rat-
kaisemaan parhaimmillaan yhteinenliittymä.

Seuraavaksi menen pariin osa-alueeseen, jot-
ka näen hyvin myönteisinä ja positiivisina nimen-
omaan Suomen kannalta. Rooman sopimuksen
artikla 130 a velvoittaa yhteisön kehittämään ja
harjoittamaan toimintaansa taloudellisen ja so-
siaalisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi koko
yhteisön sopusointuisen kehityksen edistämiseksi.
Juhlallista ja velvoittavaa tekstiä sinänsä, niin

kuin nämä EU-tekstit yleensä ovat. Mutta kun
tämä viedään Suomen osalta konkreetian tasolle,
niin alue- ja rakennepoliitikan osalta voidaan
todeta ulkoasiainvaliokunnan ja myös hallinto-
valiokunnan lausuntoon viitaten, että Suomi sai
hyvän tuloksen. Vuosina 95—99 meille on luv-
sa kaikkiaan vajaat 11 miljardia markkaa, edel-
lyttäen tietysti, että vastaava summa löydetään
kotimaasta.

Minusta näiden rahojen saamiseksi kehitettä-
vien projektien työstäminen antaa meille alueelli-
sella, maakunnallisella tasolla sellaista potkua,
sellaista tulevaisuuden uskoa, jota me juuri tänä
aikana tarvitsemme, kun me elpyvän talouden
oloissa yritämme karistaa yltämme sen henkisen
lamaannuksen, joka meitä osittain on vaivannut.

Suomella on siis mahdollisuus saada
EU-jäsenyyden myötä tukea nuoriso- ja pitkäai-
kaistyöttömyyden hoitoon sekä taantuvien teol-
isuuspaikkakuntien tilanteen parantamiseksi. Ja
tämä pakottaa myönteisellä tavalla maakunnal-
liseen yhteistyöhön. Suomessa ei ole totuttu riit-
tävään paikallis- ja aluetason yhteistoimintaan
kaikkien osapuolten välillä: elinkeinoelämän,
alueen korkeakoulujen, ammattioppilaitosten,
maakunnallisten liittojen ja yksittäisten kuntien
kesken. Rahoituksen saaminen näihin paikalli-
siin ja alueellisiin kehittämishankkeisiin voi ja
toivottavasti saa parhaimmillaan aikaan aivo-
myrskyn, joka ilman EU:n tuomia mahdolli-
suuksia ja ilman sen antamaa sysäystä olisi aina-
kin osittain jäänyt toteutumatta.

Mahdollisuus lieventää nuoriso- ja pitkäai-
kaistyöttömyyttä on yksi vastaus niille, jotka
ovat väittäneet EU:n syventävän alueellista eri-
arvoisuutta ja Suomen kansan kahtia jakautu-
mista. Tämä on juuri sitä lääkettä, mitä täälläkin
EU:n vastustajat ovat peräänkuuluttaneet.

Näihin tarjolla oleviin uusiin mahdollisuuksiin
on jo ehditty aktiivisesti tarttua. Muun muas-
sa Satakuntaliitto on jo pitkällä pilottimaakun-
tana ja tuntee Brysselin koukerot. Tämä on myös
myönteistä nimenomaan maamme nostamiseksi
paitsi aineellisesta myös henkisestä lamasta.

Uudenlainen käytännön yhteistyö on tervetul-
lutta myös siksi, että me käyttäisimme omat kan-
salliset voimavaramme tehokkaammin, yhdiste-
lisimme niitä paremmin ja suunnitelmallisem-
min. Sellainen laajakantoinen hanke kuin Tur-
ku—Pietari-liikenneyhteyksien parantaminen
on rohkaiseva ja konkreettinen esimerkki niistä
hyödyistä, joita meillä on saatavissa.

Ajatellen maaseudun ongelmia rakennerahas-
tot tarjoavat uusia välineitä myös Suomen maa-

talouden rakenteelliseksi kehittämiseksi. Edelleen EU-rahoitusta on mahdollista saada myös maamme lähialueiden kehittämistoimenpiteitä varten. Tällä tavalla Suomi voi osallistua sille tärkeisiin kehittämishankkeisiin mukaan lukien ympäristönsuojelun lähialueillamme.

Tästä voinkin siirtyä ympäristönsuojeluun ja Suomen ympäristöpoliittisiin linjauksiin EU:ssa. On monissa eri yhteyksissä todettu, että ympäristöpolitiikka EU:ssa on yksi niitä alueita, joihin tulee keskittyä. Meillä on jo toki ympäristöosamista, meillä on paljon annettavaa, mutta nyt meidän on varmistuttava siitä, onko sitä riittävästi. Ympäristökeskustelun tärkeä lähtökohta on, että teknisten, luonnontieteellisten ja biologisten menetelmien avulla pystytään osoittamaan luonnon kuormituksen tila ja sen haitat. Tällaisen ympäristötutkimuksen edellytykset ovat Suomessa kohtalaisessa kunnossa.

Sen sijaan ympäristöpolitiikkaa laajasti ajatellen myös taloudelliselta kannalta koskeva tutkimus ei ole vielä siinä kunnossa kuin sen soisi olevan. Yhtenä ratkaisuna on ehdotettu sitä, että Suomeen perustettaisiin ympäristöpoliittinen tutkimuslaitos, jonka tehtävänä olisi levittää puolueetonta tietoa ympäristöpolitiikasta sekä pohtia niitä rakenteellisia, organisatorisia ja yksityistä kulutusta koskevia muutoksia, joita ekologisesti kestävämpään yhteiskuntaan siirtymisen edellyttäisi. Tämä yksikkö voisi olla yksi keino siinä, että meillä on konkreettisia käytännön eväitä osallistua aktiivisesti Euroopan unionin ympäristöpolitiikan kehittämiseen, jolle luovat edellytykset vuonna 87 ensimmäistä kertaa kirjatut tavoitteet, jolloin ympäristöpolitiikkaa omana lohkonaan EU:n päätöksenteossa on alettu harjoittaa.

Jatkossa, kun olemme päätökset toivottavasti perjantaina tehneet, meidän tulee kiireesti käydä näiden omien Eurooppa-poliittisten linjaustemme kimppuun, yhtenä näistä Suomen ympäristöpoliittiset linjaukset ja anti EU:ssa.

Ed. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Kun tätä EU-keskustelua on käyty pitkälti toistasataa tuntia kaiken kaikkiaan näiden käsittelyjen aikana, ja aiemmissa yhteyksissä EU:sta on keskusteltu varmasti vähintäänkin saman verran, niin tulee mieleen tässä vaiheessa puheenvuoroa käyttäessä, että tuskin pystyy sanomaan mitään sellaista, mitä ei olisi jo tähän mennessä moneen kertaan sanottu. Kaikki sanomisen arvoinen, ja itse asiassa tuntuu, että paljon muutakin, on jo tullut sanottua. Mutta koska kysymyksessä on

kuitenkin sotien jälkeisen ajan tärkein ja kauaskantoisin yksittäinen päätös, niin sillään uhalla, että toistoa tulee edellisiin puheenvuoroihin, haluan tämän puheenvuoroni käyttää.

Me olemme nyt yhden pitkän ja johdonmukaisen, vaikkakaan ei täysin tyylipuhtaan prosessin päässä. Suomen tie Euroopan unionin täysjäseneksi on ollut nopea. Tuskin monikaan muistaa, että Suomi liittyi Euroopan neuvoston jäseneksi vasta viitisen vuotta sitten, ja nyt me olemme jo tässä. Maailma ympärillämme on muuttunut vauhdilla ja on ollut hienoa huomata, että Suomi on ollut valmis vastaamaan tuohon muutokseen. Me olemme olleet valmiita ottamaan vastaan uusia haasteita, olemaan aktiivisia toimijoita eurooppalaisessa kehityksessä. Joku voisi sanoa, että vihdoinkin, mutta hyvä, että edes nyt.

Sillään uhalla, että minua syytetään omieni liiallisesta kehumisesta, tulkoon muistutetuksi mieliin, että Kokoomuksen nuorten liitto avasi keskustelun EU-jäsenyydestä puolueemme puoluevaltuuston kokouksessa toukokuussa 1990. Silloin heidän annettiin ymmärtää jopa kovin korkealta taholta, ettei aiheesta olisi syytä keskustella, että siitä on siinä vaiheessa turha puhua. (Ed. Väyrynen: Oliko se Holkeri?) — Se oli vielä korkeammalta taholta.

Kokoomuksen linja EU-jäsenyydessä on kuitenkin ollut johdonmukainen jo noista hetkistä lähtien. Puolueemme silloinen puheenjohtaja Ilkka Suominen sanoi asian julkisuuteen ensimmäisen kerran elokuussa 1990, ja kokoomuksen puoluekokouksessa päätös EU-jäsenyyden ajamisesta tehtiin seuraavan vuoden kesällä. Me olemmekin kokoomuksessa kovin iloisia siitä, että Suomen kansa antoi tukensa EU-jäsenyydelle kansanäänestyksessä, ja että me nyt olemme tilanteessa, jossa unionin jäsenyys on enää viikkojen, pisimmilläänkin vain muutaman kuukauden päässä.

EU-jäsenyys on mielestäni johdonmukainen seuraus kaikesta siitä, mihin Suomi ja suomalaiset ovat aina halunneet kuulua ja ovat kuuluneetkin. Slaavilaisista vaikutteistamme huolimatta me olemme osa läntisen Euroopan kulttuuri- ja yhteiskuntaperinnettä, ja siksi maamme integroituminen nykyistä selvemmin osaksi eurooppalaista yhteisöä on mielestäni aivan luonnollinen asia.

EU-vastustajien argumentit siitä, että me kannattajat olemme myymässä maamme kalliisti ostetun itsenäisyyden, ovat mielestäni vähintäänkin loukkaavia. Viimeksi tänään kaappeihin jaettu lehti nimesi meidät maanpettureiksi ja vä-

hintäänkin rikollista puuhaa harrastaviksi, aivan kuin isänmaa ei merkitsisi meille yhtään mitään. Väsymiseen saakka olen saanut itsekkin kuulla siitä, kuinka nuorena ihmisenä en osaa arvostaa sotiemme veteraanien työtä, kun itse asiassa kysymys on täysin päinvastaisesta asiasta.

Me emme ole myymässä isänmaatamme, emme sen itsenäisyyttä sen enempää kuin kulttuuriakaan. Sotiemme veteraanit taistelivat paitsi itsenäisyyden puolesta, myös sen puolesta, että me voisimme säilyttää vuosisataiset siteemme länteen, että me voisimme itse ohjata omaa kulkua, niin kuin me parhaaksi näemme. He eivät taistelleet sen vuoksi, että Suomi eristäytyisi omaksi saarekkeekseen jonnekin Pohjolan perukoille.

Meitä ennen elämäntyönsä tehneet suomalaiset rakensivat sen hyvinvoinnin pohjan, joka meillä nyt on. Nyt on meidän vuoromme pyrkiä pitämään huolta siitä perinnöstä, jonka olemme saaneet. Suomi on taloutensa vuoksi ollut viime vuosina ja on edelleenkin suurten ongelmien keskellä enkä minä kuvittele, että EU niitä ongelmia meiltä poistaisi. Kyllä meidän on itse omat ongelmamme ratkaistava, mutta EU-jäsenyyden kautta saamme selkeästi paremmat keinot ja työvälineet niiden ongelmien ratkaisemiseen, kuin mikä meillä ulkopuolelle jättäytyessämme olisi. Siksi EU-jäsenyys on minulle myös tavallaan tapa kunnioittaa aiempien sukupolvien työtä.

Arvoisa puhemies! Olemme siis tulleet yhden prosessin päähän, mutta samalla meille on alkamassa aivan uusi vaihe: vaihe, jossa meidän on, kuten on tänäänkin on niin moneen kertaan todettu, ryhdyttävä luomaan omaa Eurooppa-politiikkaamme, hahmoteltava, mitä me unionissa haluamme olla tekemässä.

Pääministeri Aho luetteli täällä aiemmin tänään Suomen Eurooppa-politiikan suuntaviivoja, joihin on helppo yhtyä. Myös minun mielestäni Suomen tulee olla kehittämässä EU:ta itsenäisten valtioiden liittona. Minä kannatan nimenomaan EU:ta valtioiden liittona, ei liittovaltiona. Siksi mielestäni EU-parlamentin roolin kasvattamiseen tulee suhtautua kriittisesti, vaikka se demokratiaperiaatteen valossa saattaisikin vaikuttaa kannatettavalta. Parlamentissa ei nimittäin ole ryhmitetty maittain vaan puolueittain, ja siinä mielessä katson, että se on askel liittovaltiosuuntaan.

Ministerineuvostossa puolestaan ovat edustettuina nimenomaan valtiot ja niiden omille kansanedustuslaitoksilleen vastuussa olevat ministerit, ja siksi mielestäni ministerineuvoston

työn tehostaminen on parlamentin vallan kasvatamisen sijasta kannatettavampaa.

Myös läheisyysperiaatteen korostaminen on mielestäni tärkeää. Kun päätökset tehdään mahdollisimman lähellä niitä, joihin päätöksillä suoraan vaikutetaan, voidaan samalla ehkäistä turhaa byrokratiaa ja kankeutta, joka kiistatta on EU:ssa yksi heikkous. Turhiin pikkuasioihin puuttuminen, direktiivien ja sääntelyn karsiminen on varmasti kaikkien etu, mutta se ei ole niin yksinkertaista kuin voisi äkkiseltään luulla.

Kun itse vuosi sitten olin tutustumassa EU:hun kahden viikon ajan, otin mm. eräässä keskustelussa esille, minkä vuoksi eri tuotteiden osalta esimerkiksi pitää olla niin pikkutarkkoja säädöksiä. Vastaukseksi sain, että sama ongelma on kyllä heilläkin tiedostettu, mutta kun ryhdytään eri maiden kanssa keskustelemaan, mitä näistä normeista ja määräyksistä voitaisiin purkaa, yleensä lopputulokseksi tulee, että pitäisi sittenkin luoda vielä muutama uusi normi, jotta se varmasti pätee joka maassa samalla tavalla. Tuntuu olevan paljon helpompaa tehdä niin kuin joku muu on määrännyt ja vaikka sitten purnata sen mukaan kuin antaa vapautta ja elää sen mukaan ja omaa järkeä käyttäen.

Mutta vaikka subsidiariteettiperiaatteen korostaminen ja turhan byrokratian purkaminen saattaa joissakin tapauksissa EU:ssa olla vaikeaa, tulee mielestäni Suomen kuitenkin olla etulinjassa näitä tavoitteita ajamassa, samoin kuin julkisuusperiaatteen korostamisessa.

Arvoisa puhemies! Meillä suomalaisilla on paljon annettavaa monissa kysymyksissä EU:hun. Näitä kysymyksiä ovat mm. ympäristö, sosiaalipolitiikka, tasa-arvo ja naisen aseman parantaminen. Meidän ei kuitenkaan pidä ryhtyä oppimestariksi ja kuvitella, että meillä kaikki on maailman parasta tai että meidän ratkaisumallimme ovat kaikkialla päteviä. Vaikka meidän odotetaan yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa edistävän mm. edellä mainittuja ympäristö- ja sosiaalipolitiikkaa, on meilläkin saatavaa näissä asioissa EU:n nykyisiltä jäsenmailta. Esimerkiksi ympäristöasioissa Saksa on monissa asioissa meitä edellä, eikä meidän sosiaaliturvamekaan ole mitenkään ainutlaatuisen korkea.

Arvoisa puhemies! Me olemme nyt ottamassa suurta askelta suomalaisessa yhteiskunnallisessa kehityksessä. Askel on merkittävä ja kauaskantoinen, mutta me emme saa luulla, että yhden askeleen ottaminen olisi päätös tälle prosessille. Tuo askel on vasta alku, tekisi mieli sanoa: alku

suureen seikkailuun. On selvää, että se ei ole askel onnelaan, mutta se on askel suuriin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Meistä itsestämme on kiinni, kuinka me noihin mahdollisuuksiin osaamme tarttua.

Ed. Hautala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Miten on mahdollista, ed. Markkula, minä en ymmärrä sitä, että kun olimme 45 vuotta Neuvostoliiton polvella ja vakuuttimme liittoutumattomuuttamme, sitoutumattomuuttamme ja puolueettomuuttamme, nyt kun me pääsimme Neuvostoliiton polvelta luiskahtamaan pois, niin me olemme välittömästi säntäämässä toiseen liittoutumaan. Kuinka on meidän selkärankaisuutemme kanssa? Eikö pitäisi pientä piikomisaikaa pitää välissä ja mentäisiin sitten vasta, kun olisi vähän vapauttakin kokeiltu?

Toinen asia, subsidiariteettiperiaatteesta, päätökset tehdään siellä, missä ovat päätösten kohteet. Aikanaan Pekka Vennamon aikana päätettiin, että rekkojen pituuksia lisätään, painoja nostetaan, telejä lisätään. Nyt tänään on tehty niin kuin on epäiltykin: Euroopassa päätettiin, että rekkoja ryhdytään pätkimään, ja Suomellekin tulee 18 miljardin markan kustannukset siitä. Eikö rekkojen pätkiminen olisi pitänyt päättää Suomessa, kun rekkojen jatkaminenkin päätettiin täällä? Onko tämä subsidiariteettiperiaatetta, kun Brysselissä päätetään, että meidän pitää 17—18 miljardin markan edestä pätkiä rekkojamme, kun ne ovat liian pitkiä, vai mitä, ed. Markkula?

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi nyt tyypilliseen tapansa veti mutkat suoriksi. Sitä paitsi, mitä tulee siihen rekkakysymykseen, niin kyllähän me kaikki tiedämme niin täällä Suomessa kuin Euroopassa yleensäkin, että se politiikka, jota EU harrastaa liikenteessä, on luontoystävällistä, luontoystävällisempää kuin se, mitä me Suomessa harrastamme. Pitkällä tähtäyksellä se tulee olemaan tiestöllemme, itsellemme ja ylipäänsä globaalistikin maailman luonnolle onneksi. Ei sotketa asioita, ed. Aittoniemi, keskenään!

Arvoisa puhemies! Minun varsinainen puheenvuoroni tietenkin oli ed. Markkulan puheenvuoron tähden, joka oli muuten erittäin hyvä puheenvuoro. Kun ed. Aittoniemi puhui

Neuvostoliitosta ja liittoutumisesta sinnepäin, jos arvoisa puhemies sallii, minä siteeraan ranskalaisen Le Monden kirjoitusta. Le Monde on ranskalainen laatulehti, jota me suomalaiset toimittajat olemme yrittäneet matkia siinä onnistumatta, mutta yritys hyvä ja jatkamme harjoituksia. Siellä on lehden etusivulla hyvin näkyvästi käytetty termiä ”definlandisation” tarkoittaen juuri päinvastaista kuin mistä ed. Aittoniemi sanoi. Tämä on hieman vaikeasti kääntävä tämä ”definlandisation”, mutta se tarkoittaa nyt yksinkertaisesti sitä, että me olemme nyt siirtyneet aikaan, jossa ei voida puhua minkäänlaisesta suometumisesta, vaan jostain aivan päinvastaisesta toiminnasta, ed. Aittoniemi.

Ed. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee läheisyysperiaatteen korostamiseen, niin en ollenkaan väittänyt, että kaikki siltä osin on kunnossa. Pikemminkin sanoin, että sen pitää olla sellainen asia, jossa Suomen pitää olla etulinjassa sitä korostamassa ja viemässä eteenpäin. Ed. Kekkonen sinänsä jo vastasi tähän yksittäiseen kysymykseen.

Mitä sitten tulee liittoutumiseen ja Neuvostoliitto-kortilla pelaamiseen tai sen tekemiseen, niin täytyy muistaa, että EU-jäsenyys on meille vapaaehtoisen yhteistyön muoto. Tuskin EU koskaan tulee meille sanelemaan sitä, millainen hallituspohja meillä pitää olla tai kenet meidän tulee valita presidentiksi, päinvastoin kuin edellisen liittoutumisen aikana. Me puhumme nyt aivan erilaisista asioista. Me lähdemme tähän mukaan sen vuoksi, että katsomme, että se on meidän tulevaisuudellemme oikea ratkaisu.

Ed. K i v e l ä : Arvoisa puhemies! Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka koostuu niistä linjanvedoista, joista jäsenmaat pääsevät yhteisymmärrykseen. Jäsenmaiden väliset erimielisyydet siis madaltavat yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitetasoa. Unionin jäsenenä Suomen tulee kuitenkin tukea unionin toimintamahdollisuuksien kehittämistä ja kansainvälistä vaikutusvaltaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Menemme mukaan aktiivisesti muotoilemaan unionin linjanvetoja, joihin myös sitoudumme.

Yhteistyöllä takaamme omien pyrkimystemme näkymisen EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Näihin pyrkimyksiimme kuuluvat mm. Pohjan alueen turvallisuustilanteen vakauden vaaliminen ja Venäjän demokraattisen uudistuskehityksen tukeminen.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja puolustus- ulottuvuuteen kuuluvia Euroopan unionin yhdyntymistavoitteita on tunnetusti tarkoitettu käsitellä vuonna 1996 käynnistytävissä ns. hallitusten välisessä konferenssissa. Konferenssin tulokset painottunevat pyrkimyksiin vahvistaa EU:n roolia konfliktinhallinnan kysymyksissä. Unionin jäsenmaiden yksimielisyys puolustuksensa yhdyntymisestä on tuskin kuviteltavissa ainakaan tällä vuosikymmenellä.

Suomi liittyy unionin jäseneksi säilyttäen sotilaallisen liittoutumattomuutensa, mistä saattaa tulla meille pitkäaikainen ratkaisu. Tarkkailijastatus Länsi-Euroopan unionissa Weu:ssa sopii yhteen liittoutumattomuutemme kanssa. Se auttaa meitä saamaan tietoa kuten myös tulemaan kuulluksi. Tarkkailijan asemaan ei kuulu sotilaallisia velvoitteita eikä saatavia turvallisuustaukita.

Kokoomus tukee kuitenkin sitä presidentin ja hallituksen vahvistamaa Suomen linjausta, joka korostaa maamme pitävän pidemmällä tähtäimellä turvallisuuspoliittisen perusratkaisumme suhteen kaikki optiot auki. Ei ole mitään syytä sulkea pois Suomen mahdollisuutta liittyä joskus Weu:n täysjäseneksi ja Naton jäseneksi. Tämä sanominen ei suinkaan tarkoita sitä, että joskus pitäisi liittyä.

Jäsenyys Euroopan unionissa laajentaa meidän vapauttamme valita omalta kannaltamme paras turvallisuuspoliittinen perusratkaisu. Lopullisen sanan sanomme kuitenkin kaikissa oloissa me itse.

Samalla kannattaa vielä kerran muistuttaa sitä, että kansallinen turvallisuutemme vahvistuu jo pelkän EU-jäsenyyden myötä. Euroopan unionin jäsenmaiden turvallisuus on koko unionille oleellinen kysymys. Onhan Euroopan unioni jatkuvasti yhdyntymistään syventävä kokonaisuus, mikä tekee siitä myös uudentyyppisen turvallisuusyhteisön.

Suomen EU-jäsenyyden tärkeimmät seuraamukset maamme turvallisuuspolitiikan kannalta liittyvät sen avaamiin mahdollisuuksiin tukea Euroopan ja lähialueidemme vakautta. Tämän suhteen on kyse niin poliittisesta, yhteiskunnallisesta, taloudellisesta kuin sotilaallisestakin vakaudesta varsinkin itäisessä Keski-Euroopassa ja Ivyn alueilla. Unionin toiminta ulottaa Euroopan vakaata vyöhykettä kohti itää.

Aktiivinen toiminta kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi korostuu Suomen politiikassa EU-jäsenyyden myötä. Euroopan unioni on tärkeä yhteistyövaraisen turvallisuuden edis-

tämisen väline kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa.

Unioni tukee demokraattista kehitystä ja taloudellista vaurastumista maanosamme itäisissä osissa. Unioni vahvistaa myönteistä kansainvälistä vuorovaikutusta ja ristiriitojen hallinnan edellytyksiä. Unioni välittää ja sovittelee kansainvälisissä kiistoissa. Unioni pyrkii turvallisuusongelmien torjumiseen jo ennakolta, kuten myös konfliktien laajenemisen pysäyttämiseen.

Entisen Jugoslavian alueella viime vuosina esiintyneiden vihollisuuksien ratkomisessa kansainvälinen yhteisö on kiistatta epäonnistunut, mutta ilman Euroopan unionin panosta näiden vihollisuuksien sovitteluun tilanne olisi muodostunut alueella vieläkin pahemmaksi.

Euroopan unionilla on jatkuvasti vahvistuva rooli eurooppalaisen turvallisuustilanteen hallinnassa. Aktiivisella vakauspoliitikalla on korostuneen tärkeä sija unionin asialistalla. Yksi osoitus tästä on Euroopan unionin ajama hanke Euroopan vakaussopimukseksi. Tämän avulla ratkotaisiin itäisen Keski-Euroopan rajakiistoja ja etnisten vähemmistöjen asemaan liittyviä ristiriitoja.

Suomen jäsenyys unionissa toivottavasti samanaikaisesti Ruotsin ja Norjan jäseneksi tulon kanssa tuo myös Pohjolan turvallisuuskysymykset uudella tavalla unionin asialistalle. EU:n jäsenenä Suomen turvallisuuspolitiikka suhteessa Venäjään jäsenyyteen osana sellaisia yhteistyörakenteita, joissa omat lähtökohtamme kiinnittyvät EU-jäsenyyteen ja pohjoismaiseen yhteistyöhön. Nämähän ovat jatkossa tärkeimmät ulko- ja turvallisuuspoliittiset viiteryhmämme. Suhteemme Venäjään rakentuu siis tästä eteenpäin oleellisesti monenkeskeisemmälle pohjalle kuin aiemmin. Länsiyhteistyömme antaa meille sen selkänogan, joka laajentaa mahdollisuuksiamme syvenevään vuoropuheluun ja yhteistyöhön Venäjän kanssa. Osana Euroopan unionia suhteemme itään rakentuu tasavertaisemmalle pohjalle kuin aikaisemmin.

Pohjolan turvallisuuden vahvistamisessa Suomen tavoitteisiin kuuluu kasvava sotilaallinen avoimuus. Toimiva tietojenvaihto lisää alueen vakautta ja vähentää väärinkäsitysten mahdollisuutta. Sotilaallisten kehityskulkujen ennakoitavuutta Pohjolassa tulee yleisemminkin parantaa.

Pohjolan turvallisuuteen liittyy oleellisesti myös Baltian maiden asema. Euroopan unionin jäsenenä Suomi kykenee omalta osaltaan pitämään Baltian turvallisuustilanteen vakauttamisen tärkeällä sijalla unionin asialistalla. Baltian

maiden poliittisen ja taloudellisen aseman vahvistaminen, kuten myös niiden ja Euroopan unionin välisten suhteiden kehittäminen kuuluvat Suomen EU-politiikan itsestäänselviin lähtökohtiin.

Euroopan turvallisuuden vakauttamisen kysymyksissä Euroopan unioni toimii kiinteässä yhteistyössä muiden kansainvälisten turvallisuusinstituutioiden kanssa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi YK:n tai Etykin antamien valtuutusten pohjalta toimimista konfliktien rauhoittamisessa. Länsi-Euroopan unionia Weu:ta kehitetään Euroopan unionin välineeksi sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin. Tärkeimpänä toimintaperiaatteena Euroopan unionilla on kuitenkin konfliktien rauhoittamisessa diplomaattisten välineiden käyttö. Eurooppalaisen turvallisuuden vahvistaminen on laaja-alaista toimintaa. Siihen kuuluu mm. kansainvälisen käyttäytymisen perussäännöistä sopiminen ja niiden noudattamisen valvonta. Siihen kuuluu demokratiakehityksen vahvistaminen ja vakiinnuttaminen idässä, kuten myös ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Siihen kuuluu aseistuksen, myös ydinaseiden, leviämisen hillintä. Siihen kuuluvat pakolaisvirtojen estäminen ja hallinta. Siihen kuuluu terrorismin torjunta. Kaikessa tässä Euroopan unioni on aktiivinen nojautuen sellaisiin lähtökohtiin, joita Suomen on helppo tukea ja kehittää.

Euroopan unionin osana Suomi antaa siis aktiivisen panoksensa unionin pyrkimyksiin tukea Euroopan uuden turvallisuusarkkitehtuurin muodostumista. Tässä on kyse ennen kaikkea kattavien yhteistyörakenteiden vahvistamisesta. Euroopan unionin pyrkimykset vakauttaa eurooppalaista turvallisuustilannetta, hallita kriisejä ja sovittaa ristiriitoja ovat hyvin sopusoinnussa kansallisten tavoitteidemme kanssa. Näitä kokonaistavoitteita tukee hyvin Suomen harjoittama yhteistyö Naton kanssa rauhankumppanuuden ja Nacc:ssä omaksumamme tarkkailija-aseman pohjalta. Alueelliset pyrkimyksemme vakauttaa turvallisuustilannetta lähialueillamme ovat kiinteä osa tätä tavoitetta. Varsinkin tilanne Venäjällä on edelleen poliittisesti epävakaa, eikä Venäjän ja Baltian maiden välisiä suhteitakaan leimaa toivottava ennustettavuus.

Näissä olosuhteissa Euroopan unionin jäsenyys merkitsee Suomelle myös uusia mahdollisuuksia parantaa konkreettisella tavalla kansallista turvallisuuttamme. Yhtäältä voimme vaikuttaa unionin kautta tilanteen kehitykseen lähialueillamme, toisaalta turvallisuutemme lisää-

tyy EU-jäsenyyden meille tuoman ulko- ja turvallisuuspoliittisen viiteryhmämuutoksen vuoksi.

Arvoisa puhemies! Suomesta tulee vasta EU-jäsenyyden myötä kiinteä osa länsieurooppalais-ta turvallisuusyhteisöä. Tämä vastaa kokoomuksen tavoitteita.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Viime vuosina olemme eläneet sekä sisäisten että ulkoisten muutosten oloissa. Kansalliset työllisyys- ja talousongelmamme ovat ennen kokemattomat. Ulkoisen ympäristömme suuria muutoksia ovat mm. Neuvostoliiton hajoaminen, Saksojen yhdistyminen ja Baltian maiden itsenäistyminen. Sisäiset muutoksemme liittyvät kasinotalouden jälkeisiin talousongelmiimme pankkikriiseineen ja konkurssiaaltoineen sekä vaikeaan työttömyyteen. Suuri muutos on koettu myös maaseudulla, jossa väestö- ja työpaikkakehitys on ollut voimakkaasti alenevaa. Suurten muutosten vuosiin on ajoittunut myös Euroopan integraatiokehitys Eta-järjestelyineen ja nyt Euroopan unionin laajentumishankkeineen.

Euroopan talousaluetta koskeva sopimus tuli voimaan vasta kuluvan vuoden alusta ja nyt käsillä on jo mahdollinen EU:n jäsenyytemme. Yhdentymisen vauhti on koettu ylipäättään liian nopeaksi. Toisaalta ripeät yhdentymisvaiheet ajoittuvat niin, että kansantaloutemme ja kansallinen kykymme vastata kiristyvään kilpailuun ja voimistuvaan kansainvälisyyteen eivät ole parhaat mahdolliset.

Arvoisa puhemies! Mahdollisesti ensi vuoden alusta toteutuva Euroopan unionin jäsenyys on huolestuttanut ennen muuta maaseudun ihmisiä ja maa- ja elintarviketaloudessa työskenteleviä.

Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa lausunnossaan EU-jäsenyyden huomattavaa vaikutusta elintarviketalouteen. Jäsenyystilanteessa markkinat avautuisivat, hinnat ja maataloustuotannon arvo puolittuisivat ja kilpailu kiristyisi. Myös tuotantokustannukset alenisivat, mutta vasta viipeellä. Erityisen suuri ongelma maataloussektorilla on ylivelkaantuminen tai ylipäättensä tilojen velkakuormasta selviytyminen. Elintarviketalouden kannalta muutoksiin sopeutuminen olisi edellyttänyt siirtymävaihetta. Ilmastostamme ja viljelyoloistamme aiheutuvat pysyvät haitat olisi jäsenyyssovimuksessa tullut korvata pysyvällä tavalla. Näissä jäsenyysneuvottelutavoitteissa Suomi ei valitettavasti onnistunut. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että yhteisön rahoituksen ohella maam-

me elintarviketalouden selviytymistä tuetaan myös kansallisella rahoituksella. Samalla on tehokkaasti sovellettava markkinointihäiriöitä koskevaa suojalauseketta.

Arvoisa puhemies! Maaseudun ja maakuntien sekä samalla myös kansallisen edun näkökulmasta katsottuna on kaikin tavoin toimittava niin, että maatilojen kokonaismäärän väheneminen jäisi mahdollisimman vähäiseksi. Sekä karjaloustilojen että kasvituotantotilojen osalta tilaluvun supistuminen on viimeisen parin vuosikymmenen aikana tapahtunut jo erittäin voimakkaasti. Samaan aikaan on maaseudun ja maatilojen elinkeinopohjan vahvistamiseksi tosin toteutettu monenlaisia myönteisiä kehittämistoimenpiteitä, joiden ansiosta maaseutuyrittäjyys on vahvistunut ja monipuolistunut. Silti maaseudun työpaikkojen väheneminen on jatkunut varsin voimakkaana samaan aikaan, kun maassamme on eletty ennätyksellisen suuren työttömyyden kurimuksessa.

Maa- ja metsätaloudella on maassamme aina ollut suuri alueellinen ja aluepoliittinen merkitys. Maaseudun keskeistä merkitystä yhteiskunnassamme kuvaa se, että Suomen pinta-alasta 98 prosenttia voidaan lukea maaseuduksi ja tällä alueella väestöstä asuu neljännes. Maaseudun merkitys kokonaisuudessaan on siis tärkeä ja kiistaton. Suomen kansantalouden ja työllisyyden kannalta on keskeistä, että jatkossakin voimme tuottaa itse kuluttamamme peruselintarvikkeet ja säilyttäisimme näin peruselintarvikemavaraisuutemme. Tämän tavoitteen on oltava yhteinen koko kansakunnalle. Onnistuaksemme tarvitsemme yhteistä toimintalinjaa, ja siitä päätettäessä puolestaan tarvitsemme mahdollisimman hyvää kansallista yhteisymmärrystä, sitä paljon puhuttua poliittista tahtoa. Poliittisen neuvottelun ja uhoamisen aika on mielestäni jätettävä vihdoin historiaan. Ilman laajaa yhteisymmärrystä meidän ongelmamme syvenevät voimakkaasti EU-jäsenyyden oloissa ja maatalouden ja elintarviketalouden käy huonosti. Nämä uhat on torjuttava yhdessä ja käännettävä katse tulevaan ja toimenpiteisiin, joilla varmistamme kansakunnan selviytymisen, talouden tervehtymisen ja työllisyyden paranemisen.

Tärkeällä sijalla ovat myös kaikki ne aluepoliittiset toimenpiteet, joilla pystymme turvaamaan maan asuttuna säilymisen reunoja myöten. Tähän liittyy mahdollisuutena mm. lähialueyhteistyön tehostuminen ja laajeneminen mieluiten eurooppalaisen rahoituksen turvin.

Arvoisa puhemies! Kansantalouden kannalta

metsätalouden ja omiin puuvaroihimme perustuvan metsäteollisuuden merkitys on kiistaton. Metsäteollisuuden osuus tavaraviennistä on lähes 40 prosenttia ja nettovientituloista yli puolet. Voidaankin sanoa, että metsävaroilla ja niihin perustuvalla viennillä on Suomen taloudelle ja hyvinvoinnille suurempi merkitys kuin millekään muulle maalle Euroopassa. Tämän vuoksi kaikki ne toimet, joilla metsäviennin jalostusarvoa ja työpaikkoja, kuten maaseudun tuotannon jalostusarvoa yleensäkin, voidaan lisätä, ovat erittäin perusteltuja ja tähdellisiä.

Eräs tällainen myönteisenä merkille pantava valtakunnallinen kehittämishanke on monille tuttu Puu-Suomi-projekti, joka käynnistyi pari vuotta sitten. Tämä pien- ja keskisuuren sektorin mekaanisen puunjalostuksen lisäämiseen, monipuolistamiseen ja laadun kohottamiseen tähtäävä hanke on otettu maakunnissa ja maaseudulla varsin myönteisesti vastaan. Monilla alueilla asetetut tavoitteet alan uusien työpaikkojen aikaansaamiseksi esimerkiksi Pohjois-Karjalassa on todettu hyvinkin realistisiksi. Tässä tilanteessa näenkin erittäin tähdelliseksi, että mekaanisen puunjalostuksen kehittämistoimia kemiallisen teollisuuden kehittämisen rinnalla jatketaan ja monipuolistetaan.

Eräänä viime päivinäkin esillä olleena ja mielestäni erittäin tärkeänä kehittämishankkeena tulee olla puurakentamisen lisääminen. Olemme tätä sektoria varsin paljon laiminlyöneet. Emme ole osanneet hakea niitä mahdollisuuksia, joihin meillä olisi edellytykset. Uskon, että sekä raaka-ainevarojemme että osaamisemme osalta meistä voi kehittyä vahva puurakentamisen malli- ja vientimaa. Eräänä yksityiskohtana tulkoon todettua, että tulevan kesän asuntomessuilla Joensuussa on yksi mielenkiintoinen tutustumiskohde: puusta rakennettu ekotalo.

Mahdollisen EU-jäsenyyden on kokonaisuutena arvioiden nähty olevan metsätalouden, siis koko metsäsektorin kannalta, myönteinen. Etujen aikaansaaminen ei tässäkään kuitenkaan tapahdu itsestään, vaan meidän on toimittava aktiivisesti asemamme vahvistamiseksi metsäosaamisen kärkimaana Euroopassa ja kautta maailman. Sekä metsien hakkuutoiminnan että uudistamisen, siis perinteisen metsäpolitiikan, samoin kuin teollisen osaamisen, metsäntutkimuksen ja metsäalan koulutuksen sekä koko metsäsektoriin liittyvän teknologian ja kehittämistyön osalta meillä on sellaista osaamista, joka meidän on kaikin tavoin hyödynnettävä. Myös osaamisemme puun ja muiden kiinteiden polttoaineiden

polttotekniikoissa osana vahvaa metsäklusteria, jos kokonaisuutena näin toteamme, on avannut meille mittavia vientimahdollisuuksia. Ympäristöongelmien torjunnan korostuessa myös ympäristöosaamisen ja siihen liittyvän teknologian vientimarkkinat ovat laajenemassa.

Arvoisa puhemies! Kolmannessa käsittelyssä on nyt laki Suomen EU-sopimuksesta. Olemme kulkeneet monivaiheisen ja monilta osin vaikean tien EU-jäsenyyskysymyksen osalta. Eräs taitekohta oli mielestäni neuvoa-antava kansanäänestys, jossa äänestäjien enemmistö asettui jäsenyyden hyväksymisen kannalle. Näin kävi viime sunnuntaina myös naapurimaassamme Ruotsissa, ja Norjassakin jäsenyyden kannatus on viimeisten tietojen mukaan selvästi lisääntymässä.

Oma suhtautumiseni EU-jäsenyyteen on ollut ja on kriittinen. Kuitenkin, samalla kun ilmoitin hyvissä ajoin ennen kansanäänestystä itse äänestäväni kansanäänestyksessä "ei", ilmoitin kansanedustajana kuitenkin kunnioittavani kansanäänestyksen selkeän enemmistön tulosta ja siis kansan enemmistön tahtoa.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa on täysisytyä pääministeri Ahon päivällä käyttämään puheenvuoroon, jossa hän korosti niitä toimintatavoitteita, joita Suomella jäsenyyden oloissa tulee olla. Selkeäksi päämääräksi hän asetti suomalaisten ja Suomen parhaaksi toimimisen. EU-jäsenyyden nyt vuoden alussa mahdollisesti toteutuessa tästä päämäärästä ei meillä liene erimielisyyttä, olemmepa jäsenyyden suhteen kriittisiä tai myönteisiä.

Kaikin tavoin on siis toimittava yhdessä niin, että voimme saada jäsenyyden tuomat hyödyt mahdollisimman täysimääräisinä ja voimme torjua jäsenyyden tuomat haitat mahdollisimman tehokkaasti. Olennaisen tärkeää on myös se, että voimme yhtenäistää ja lujittaa kansakuntaamme ja tehokkaasti tasoittaa sitä kahtiajakoa, jonka EU-kansanäänestys aiheutti. On muistettava, että historiaa on vain se, mikä tapahtuu, ja tulevaisuus sinällään on kaikissa ajateltavissa olevissa vaihtoehdoissakin tuntematon.

Omalta osaltani tunnen tässä tilanteessa epävarmuutta ja nöyryyttä, mutta silti uskon, että kansakunnan päättäväinen toiminta, sitkeä yrittäminen ja hyvä kansallinen yhteisymmärrys antavat meille edellytykset suomalaisina selviytyä. Joka tapauksessa olemme EU-jäsenyyden nyt vuoden alusta mahdollisesti toteutuessa kansakuntana astumassa uuteen ja haasteelliseen vaiheeseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin ilolla ed. Väistön äänenajattelua omasta käyttäytymisestään tässä asiassa. Kyllä ne perustelut, jotka hän esitti toiminnalleen, ovat moraalisesti erittäin kestäviä ja sellaisina täyden kunnioituksemme ansaitsevia.

Nyt kansallisen politiikkamme ja Euroopan unionin politiikan alkaessa niveltä tiiviimmin yhteen minustakin on todella hyödytöntä jatkaa keinotekoisilla kyllä- ja ei-linjoilla. Jatkuva ristiinlietsominen uhkaa aiheuttaa ilmapiirin, että osa kansalaisista muka joutuisi jäämään EU-Suomessa oman yhteiskuntansa ulkopuolelle. Se olisi tietysti aivan mahdoton tilanne, emmekä ainakaan me sosialidemokraatit sellaista voi hyväksyä.

Niinpä minua hiukan jäi, arvoisa puhemies, askarruttamaan se kohta ed. Väistön puheenvuorossa, jossa hän puhui ikään kuin eri asioina maaseudun edusta, maakuntien edusta ja kansallisesta edusta. Kyllähän nämä ovat yksi ja sama asia. Ei voi olla maaseudun etua kansallisen edun ulkopuolella tai maakuntien etua kansallisen edun ulkopuolella. Kansallinen etu on kokonaisuus, joka pitää sisällään tämän kaiken.

Kun ed. Väistö myöskin puhui, että tässä on liialla kiireellä edetty, minusta on terveellistä muistuttaa tässäkin yhteydessä, että kiire ei lähde meistä vaan siitä aikataulusta, jota Euroopassa noudatetaan. Sekään että meillä tähän on liittynyt epämiellyttäviä piirteitä, ei lähde koko eduskunnasta vaan vain hyvin pienestä osasta siitä.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkoselle totean, että korostin puheenvuorossani sitä, että maaseudun etu ja maakuntien etu on myös kansallinen etu. Voi olla, että sanonta ei ollut aivan täsmällinen. Tarkoitan tätä kokonaisuutta. Kyllä meidän on yhdessä kaikkien väestöryhmien, kaikkien elinkeinojen ja kaikkien mahdollisuuksiemme osalta toimittava niin, että siitä muodostuisi Suomen ja suomalaisten paras.

Arvoisa puhemies! Kriittisyyden ja kriittisen suhtautumisen osalta totean vielä, että mielestäni se on ollut perusteltua, luonnollista ja jopa tarpeellista. Näen niin, että kun meillä on ollut varsin vahva kriittinen ryhmä myös täällä eduskunnassa, keskustan piirissä eritoten, niin sillä on

ollut myös osaltaan tällaista tasoittavaa vaikutusta. Uskon, että se on osaltaan luomassa ja luosellaista selkänöjaa Suomelle mahdollisesti EU-jäsenyytilanteesta vuodenvaihteesta eteenpäin, että se antaa meidän sanoisiko hallituksellemme, meidän toimijoillemme taustatukea toimia myös näiden alueiden ja koko maan, kaikkien väestöryhmien hyväksi.

Ed. Seivästö: Arvoisa puhemies! Meillä on käsissämme hyvin merkittävä mietintö, hyvin merkittävä dokumentti. Ulkoasiainvaliokunta on tehnyt hyvää työtä, perusteellista työtä, mutta siitä huolimatta olen löytänyt siitä myös muutamia puutteita, joita nyt lyhyesti tarkastelen.

Ulkoasiainvaliokunta lähtee mietinnössään Suomen kansainvälisen ympäristön muutoksista. Valitettavasti tässä yhteydessä jää hyvin avoimeksi niiden lääkkeiden pohdinta tai esittely, joilla Euroopan unioni ja muu Eurooppa kykenee vastaamaan Aasian dynaamisten talouksien haasteeseen. Ehkä mietintö tässä suhteessa kuvastaa omalta osaltaan sitä "avuttomuutta", jolla Eurooppa on joutunut tämän tosiseikan eteen ja sen tunnustamaan. Olisi syytä pohtia paljon perusteellisemmin, millä tavoin kansainvälisesti voitaisiin puuttua niihin epäkohtiin, joilla työvoimaa tietyissä Aasian maissa käytetään ja käytetään väärin. Samoin unohtuu pitkälti pohdinta siitä, miksi USA, joka tällä hetkellä maailmassa toimii kaiken lisäksi eräänlaisena maailmanpoliisina, pystyy siitä huolimatta lisäämään työpaikkoja.

Mikä on Suomen malli, jota me tarjoamme Euroopan unionille lääkkeeksi työttömyyteen ja syrjäytymiseen? Mikä on Euroopan unionin vastaus, on tuo vastaus sitten minkä värisessä kirjassa tahansa?

Näihin kysymyksiin olisin toivonut valiokunnalta selkeämpiä malleja, samoin hallitukselta ja erityisesti myös suurimmalta oppositiopuolueelta, sosialidemokraateilta.

Valiokunta pohtii Neuvostoliiton muuttumista, Saksan yhdistymistä sekä Baltian maiden itsenäistymistä. Oman, joskin vähäisen, huomionsa saavat myös Euroopan kriisi- ja sotapesäkkeet. Ulkoasiainvaliokunta jatkaa: "Valiokunnan käsityksen mukaan Nato etsii tällä hetkellä sille parhaiten sopivaa roolia. Samalla kun se pyrkii edistämään turvallisuutta koko Euroopassa, se on edelleen ensisijaisesti läntinen turvallisuusjärjestö. Sen suhteet Venäjään ovat tällä hetkellä suhteellisen ongelmattomat. Se voi kuitenkin joutua uuteen vastakkaisuuteeseen Venäjän

kanssa, esimerkiksi siinä mahdollisessa tilanteessa, että Venäjä tuntee jäävänsä turvallisuuspoliittisesti eristyksiin itäisen Keski-Euroopan maiden liittyessä Natoon."

Välillä päivän uutisissa on vilahtanut merkkejä tästä ei-toivottavasta kehityksestä. Valiokunta on jättänyt tämän kysymyksen pohdinnan liian vähälle huomiolle. Varsinkin USA:n vaalitulokset on herättänyt paljon kysymyksiä Venäjällä ja Venäjän johdossa. Johtaako tuo vaalitulokset uuteen, ei nyt täydelliseen kylmään sotaan, mutta viileämpään ajanjaksoon? Toivottavasti ei.

Kun Suomesta tulee ensi vuoden alkupuolella Euroopan unionin jäsen, me olemme yhtenä pienenä jäsenvaltiona pitkälle sidottu yhteiseen yhteen ääneen, ja tässä tilanteessa meidän oma liikumavaramme on sangen pieni.

Ulkoasiainvaliokunta siirtyy sitten tarkastelemaan Länsi-Euroopan integraatiokehitystä. Tausta tässä kysymyksessä jää valitettavan avoimeksi. Tyystin unohdetaan ne ajatukset, jotka ovat eläneet jo 1600-1700-luvulla, ja samoin ajatukset luoda Euroopan yhdysvallat. Toki näillä suunnitelmilla on ollut monenlaisia yrittäjiä, ja poliittisesta värikartasta laidasta laitaan löydämme siinä värejä.

Valiokunta keskittyy ehkä aikapulasta johdun pääosin toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan. Valiokunta antaa selvän tunnustuksen, että yhdessä asiassa Euroopan unioni on onnistunut: "Valiokunta arvioi, että yksi Länsi-Euroopan integraation alkuperäisistä tavoitteista, sodan mahdollisuuden poistaminen erityisesti Saksan ja Ranskan väliltä, on saavutettu. Länsi-Euroopan yhdentymisen on vaikuttanut hyvin suotuisasti Euroopan turvallisuuteen. EU:n pyrkimyksenä on nyt laajentaa turvallisuusjärjestelmää itään päin tarkoituksena vakauttaa poliittiset olot ja edistää taloudellista kehitystä Keski- ja Itä-Euroopassa ja myös Venäjällä."

Rauhan säilyminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen ovat erittäin tärkeitä periaatteita, joiden puolesta kaikkien Euroopan maiden on työskenneltävä niin omassa maanosassamme kuin maailmanlaajuisesti. Nämä ovat luonnollisesti myös selvä tavoitteita Suomen Eurooppapolitiikalle.

Meidän on kuitenkin todettava, että rauhan säilymiseen Euroopassa toisen maailmansodan jälkeen vaikutti myös sodasta toipuneen Länsi-Euroopan riippuvuus USA:sta sekä Neuvostoliiton ja sen liittolaisten sotilaallinen ylivoima perinteisellä aseistuksella mitattuna.

Ulkoasiainvaliokunta siirtyy sitten Euroopan unionin rakenteeseen ja luonteeseen, käsittelemään sen pilareita. Tässä yhteydessä meidän on hyvä pohtia itsenäisyyttä ja suvereniteettia.

Jokainen kansakunta on jollain tavoin riippuvainen toisista kansoista ja valtioista. Myönteinen riippuvaisuus ja yhteys ovatkin ihan suotavia asioita. Ne korostavat yhteistä vastuutamme Luojamme meille antamasta maapallosta. Kysymys onkin itsenäisyyden asteesta.

Unionia vahvasti kannattavat näkevät, että itsenäisyytemme vahvistuu ja kasvaa, mikäli menemme mukaan päätöksentekoon ja valmisteluun ja luovutamme osan, suurenkin osan, päätösvaltaamme Euroopan unionin elimille. Kriittisesti unioniin edelleen suhtautuvat sen sijaan pääosin katsovat, että maamme itsenäisyysaste tälläkin hetkellä on erittäin korkea. Myöskään yyy-sopimus ei ollut niin rajoittava ja kahlehtiva, kuin nyt on annettu ymmärtää.

Valtion tai kansan itsenäisyyttä voidaan mitata mm. seuraavilla periaatteilla: Oikeudella omaan rahaan ja itsenäiseen ulkopoliittikkaan, mikä pitää sisällään mahdollisuuden jättäytyä myös joidenkin ns. kansainvälisten velvoitteiden ulkopuolelle. Itsenäisyyteen kuuluu myös valtion oikeus alueellaan käyttää julkista valtaa.

Seuraavaksi valiokunta siirtyy tarkastelemaan kuuluisaa läheisyysperiaatetta. Valiokunta toteaa: ”Eräänä ongelmana läheisyysperiaatteen soveltamisessa on myös se, kuuluuko sen arvioiminen, mitkä asiat parhaiten hoidetaan yhteisötasolla, yhteisöelinten vai jäsenvaltioiden itsensä toimivaltaan. Valiokunta katsoo, että läheisyysperiaate menettää merkityksensä, ellei sen arvioiminen ole nimenomaan jäsenmaiden tehtävä.”

Lyhyesti, ytimekkäästi ja hyvin sanottu mieltäni. Tässä läheisyysperiaatekysymyksessä vain kehitys on kulkenut pitkälti päinvastaiseen suuntaan, kuin mitä on toivottu. EU:n tehtäväpiiriin laajentuminen on ollut todellisuutta. Voidaanko tämän kehityksen tai paremminkin sanoen taantumuksen pyörää pysäyttää?

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta jatkaa sitten Suomen integraatiopolitiikan kehityksen tarkastelua. Siinä arvioidaan mm. neuvottelevavoitteita. Niistähän jouduttiin reilusti tinkimään, mutta samalla tietenkin saavutettiin maine maasta, jonka kanssa on helppo neuvotella.

Tämän jälkeen valiokunta siirtyy käsittelemään jäsenyyden vaikutuksia Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan eli hyvin keskeiseen ja tärkeään alueeseen: ”Maastrichtin sopimuksen

nojalla EU noudattaa yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (UTP), joka muodostaa unionin toisen pilarin” ja ”UTP:n piiriin ei kuulu kauppapolitiikka, joka on alusta pitäen kuulunut yhteistoiminnan piiriin”.

Käsitellessään Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa valiokunta olisi voinut suoraan siteerata puolustusvaliokuntaa, mutta ehkä puolustusvaliokunnan lausunnosta annetut etukäteistuomiot estivät sen, eli oli kysymys loppujen lopuksi arvovallasta, valitettavasti.

Tärkeää on myös erottaa tässä kysymyksessä poliittinen ja sotilaallinen turvallisuus toisistaan. Valiokunta toteaa: ”Suomen jäsenyyden kautta EU saa Venäjän kanssa pitkän yhteisen maaran.” Kysymyksestä tarkkailijajäsenyydestä Länsi-Euroopan unionissa tai jättäytymisestä sen ulkopuolelle on nyt paljon keskusteltu. Oli erittäin hyvä asia, että puolustusvaliokunta nosti tämän kysymyksen keskusteluun. Eilispäivän ja tämän päivän puheenvuorot ovat tuoneet lisävalaistusta tähän hyvin keskeiseen kysymykseen.

Länsi-Euroopan unionin piirissä on myös pantu merkille se kehitys, jonka myös monet suomalaiset asiantuntijat ovat todenneet, että USA:n sotilaallinen irrottautuminen tai vetäytyminen Euroopasta on ollut paljon nopeampaa kuin on osattu odottaa. Tätä kysymystä varmaan myös Weu tulee tulevaisuudessa hyvin vakavasti miettimään, millaisella sotilasvoimalla USA säilyy Euroopassa, eurooppalaisessa turvallisuusrakenteessa.

Puolustusvoimien komentajan puheenvuoro kysymyksessä, joka liittyy kriisinhallintajoukkojen perustamiseen ja varustamiseen, oli hyvin merkittävä. Koska hän ei voinut pitää tuota puhetta puolustusvoimien ylipäällikön tietämättä, tuon puheenvuoron painoarvo on entistä suurempi. Nyt on aika meillä Suomessakin avoimesti jatkaa keskustelua tästä kysymyksestä. Mitä se merkitsee taloudellisesti, poliittisesti ja myös Suomen maineen kannalta, mikäli me varustamme tuollaisen 4 000—5 000 miehen yksikön, joka sitten toimii joko YK:n, Etykin tai Weu:n käytössä. On kuitenkin todettava, että puolustusvoimien komentaja puheessaan sanoutui selvästi irti suoranaisesta rauhanpakottamistoiminnasta. Se oli hyvin merkittävä toteamus hänen kannanotossaan.

Joka tapauksessa lähialueyhteistyö tulee jatkossakin korostumaan. Yksi alue, jolla Suomen tulee antaa vahva panos unionin sisällä, on lähialueyhteistyö Venäjän ja Baltian suuntaan Itämeren alueella. Tuosta problematiikasta, joka

liitty tiettyihin ympäristöriskeihin lähialueilamme, meidän on myöskin selvästi viestitettävä unionin sisällä.

Suomen tulee edelleenkin jatkaa sillanrakentajana maailmassa. Kuiluja ja rotkoja on edelleen ja rakentajia tarvitaan. Unionin ulkopuolella Suomen olisi vain helpompi ottaa näitä urakoihin vastaan.

Valiokunta tarkastelee myös Pohjoismaiden jäsenyyttä, mutta en puutu nyt ajan säästämiseksi siihen asiaan.

Seuraavaksi valiokunta siirtyy EU-jäsenyyden vaikutuksiin Suomen talous- ja muuhun yhteiskuntapolitiikkaan viitaten sisämarkkinoihin sekä toteaa: "Suomelle EU-jäsenyys merkitsee nykyiseen verrattuna Eta-sopimuksen mukaisen tullivapauden ulottamista kaikkiin tavararyhmiin."

Euroopan talusalueessahan Suomi ei sitoudu yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, ei Emuun, ei yhteiseen siirtolais- ja työvoimapolitiikkaan, veropolitiikkaan, sosiaalipolitiikkaan eikä myöskään alue- ja energiapolitiikkaan. Eta ei ole myöskään tulliliiton eikä harjoita yhteistä maatalouspolitiikkaa eikä yhteistä kauppapolitiikkaa kolmansia maita kohtaan. Euroopan unionissa sen sijaan kaikki edellä luetellut asiat kuuluvat unionin toiminnan piiriin. Ero on siis huomattava ja hyvin merkittävä.

Valiokunta toteaa myös, että "tulliliittona EU on kauppapoliittinen suurvalta, joka pystyy tehokkaasti puolustamaan jäsenmaitensa etuja". Mihin valiokunta unohti sen mahdollisuuden, että tämä suurvalta voi ajautua kauppasotaan jonkun toisen kauppapoliittisen suurvallan kanssa. En tietenkään toivo sellaista, ja sen todennäköisyys ei ole suuri. Mutta teoriassa, jopa käytännössä, on mahdollista, että syntyy vaikkapa "banaanisota" unionin ja USA:n välillä. Jos tällainen ongelmatilanne sitten syntyisi Euroopan unionin ja Venäjän välillä, niin se olisikin meille unionin jäsenmaana hyvin totinen paikka. On tietenkin selvää, että unionin ulkopuolellakin joutuisimme välillisesti mukaan tällaiseen taisteluun, mutta aste-ero olisi ilmeinen.

Talous- ja rahapolitiikan osalta valiokunta toteaa: "Kolmannessa vaiheessa perustetaan yhteinen keskuspankki ja siirrytään viime kädessä yhteiseen valuuttaan." Yhteinen valuutta vie tietenkin Suomelta keinot itsenäisen raha- ja talouspolitiikan harjoittamiseen. Samoin se muuttaa Suomen Pankin aseman erittäin radikaalisti toiseksi, mitä se on tällä hetkellä. Samalla olisi ollut syytä pohtia myös sitä tunnetta, joka suomalai-

silla on sinä päivänä, jolloin todetaan, että oma markkamme, jolla on voimakas symboliarvo, menettää arvonsa maksuväliseenä. On mahdollista, että markka säilyy toissijaisena maksuväliseenä. Tätä tilaa olisi pitänyt aivan toisella tavalla pohtia, kuin mitä valiokunta on tehnyt. Onneksi valiokunta sentään toteaa: "Rahaliittoon kohdistuu kuitenkin myös epäilyjä, jotka perustuvat siihen, ettei Eurooppa olisi vielä riittävän yhtenäinen talusalue ns. optimaalisen rahaliiton muodostamiseksi."

Maatalouteen ja elintarvikesektoriin kohdistuvat muutokset ovat jäsenyysovaihtoehdossa hyvin merkittäviä. Tässä yhteydessä on hyvä todeta, että suomalainen ruokakori on todettu yllättävän edulliseksi eurooppalaisessa vertailussa. Ehkä sitten palkkataso on joissakin maissa niin paljon parempi, että siinä suhteessa hieman puotamme tuossa arvoasteikossa, mutta hyvin kohtuullinen ruokakorin hinta on verrattuna moneen Euroopan unionin jäsenmaahan.

Muutoksia maatalous- ja elintarvikesektorilla tapahtuisi unionin ulkopuolellakin, mutta ne voitaisiin tehdä enemmän kotikutoisesti kuin unionin jäsenenä nyt voidaan tehdä. Tällä sektorilla jäätiin kauaksi neuvottelutavoitteista, valitettavasti. Sektorilla on niin keskeinen merkitys työllisyydelle ja yleiselle turvallisuudelle, että tavoitteet olisi pitänyt saavuttaa paljon paremmin. Valiokunta viittaa salmonella-ongelmaan ja toteaa, että "luonnonmukainen tuotanto on laajenemassa Suomessa ja muissa Pohjoismaissa".

Töitä puhtaan ruuan säilyttämiseksi ja markkinoimiseksi onkin päättäväisesti jatkettava. Samoin maatalouden tukia ajatellen osa varsinkin Varsinais-Suomesta jäi lapsipuolen asemaan. Tältä osin sopimus on tietenkin vielä auki, vaikka tästä sopimuksesta jo on äänestetty kansanäänestyksessä. Hyvin mielenkiintoinen tilanne.

Liikennepolitiikan yhteydessä valiokunta kiinnittää aivan oikein huomiota ajoneuvojen mittoja ja massoja koskevaan päätöksentekoon Euroopan unionissa. Tämän päivän uutiset ovat tiettyä viestiä tässä suhteessa meille kertoneet. Toivottavasti, ja niin uskon, tässä kysymyksessä sentään päästään järkevään ratkaisuun. Liikennekysymyksiin kuuluu myös ns. tax free-myynti.

Ympäristöpolitiikasta valiokunta toteaa, että "tavaroiden vapaan liikkumisen ja ympäristönsuojelun yhteensovittaminen on EU:ssa edelleen ongelmallista". Tämä on totta, sillä kaupalla ei saa olla mitään estettä. Se on eräs Euroopan

unionin korkeimmista ja tärkeimmistä arvoista. Minun arvoasteikossani se ei ole ylin ja tärkein arvo.

Veropolitiikka ja sen harmonisoiminen saattaa johtaa valtion erityisesti alkoholitulojen romahtamiseen. Mistä vastaavat miljardit sitten kerätään ja hinnanalennuksista johtuvan kuluksen kasvun haitalliset seuraukset maksetaan? Kysymys on vailla vastausta, ja vastaukseksi ei riitä ainoastaan se, että Euroopan unionin jäsenyys tuo jonkin verran uusia työpaikkoja, koska toisaalta se myös vie runsaasti meiltä työpaikkoja. (Ed. Aittoniemi: Mistä niitä tulee?) — Näin on väitetty, ed. Aittoniemi, että se tuo niitä työpaikkoja. (Ed. Aittoniemi: Ei saa uskoa kaikkea!) Kai se nyt jonkin verran niitä tuo, mutta jos se saman tien toiselta puolelta vie vähintään yhtä paljon, niin se on vähän niin kuin plus miinus nolla -tilanne.

Sitten lopuksi ulkoasiainvaliokunta nostaa esille myös kysymyksen oikeus- ja sisäasioista. Valiokunta toteaa: ”Jäsenvaltioilla on ollut erilaisia näkemyksiä siitä, kehitetäänkö yhteistyötä kohti yhteisön määräysvallan alaisuutta vai pysytetäänkö se hallitustenvälisenä.” Tämä asia liittyy todella hyvin keskeisesti kysymykseen unionin kehittämisen suunnasta. Jatketaanko löyhänä hallitustenvälisenä yhteistyönä vai kuljetaanko kohti federaatiota, liittovaltiota? Ryhmäpuheenvuoroissa tuli jo aineksia tähän kysymykseen vastaamiseen, mutta tätä asiaa on luonnollisesti jatkossa hyvin perusteellisesti vielä pohdittava ja siitä on keskusteltava.

Valiokunta katsoo tarpeelliseksi myös, että ”hallitus tuo kiireellisesti tarpeelliset, mietinnössään esittetyt kannanotot huomioon ottavat valtiosääntömuutosesitykset eduskunnan käsiteltäväksi”.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaan osalta asiat ovat vielä auki. Ed. Aittoniemi hymyilee kauniisti tässä kysymyksessä. (Ed. Aittoniemi: Minä toivon vielä!) Olisi tietenkin hyvin mielenkiintoinen tilanne, jos tuo saariryhmä jäisi Euroopan unionin ulkopuolelle. Tuskin niin tulee käymään, mutta se saattaisi avata joitakin hyvin mielenkiintoisia mahdollisuuksia Suomelle käyttää tuota tilannetta positiivisesti hyväksi niin ahvenmaalaisia kuin koko maata ajatellen.

Loppupuolella mietintöä valiokunta tarkastelee Suomen toimintaa Euroopan unionissa. Tästä asiasta on hyvä jatkaa vielä myöhemmin keskustelua, ja siitä asiasta varmasti myös tuleva hallitus, tuleva eduskunta tulee hyvin pitkään ja vakaasti käyttämään puheenvuoroja.

Ed. K u i t t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Suomen Euroopan unionin jäsenyystaipale eduskuntakäsittelyjen osalta on kestänyt lähes kolme vuotta, tammikuun 1992 selontekokeskustelusta tähän päivään, jolloin käsittelemme Euroopan unionin jäsenyys sopimusta sen kolmannessa käsittelyssä.

Omalta kohdaltani tämä on viides varsinainen EU-puheenvuoroni. Aiemmin olen käyttänyt puheenvuorot selontekokeskustelussa 1992, maaliskuussa 1992 tiedonanto- ja jäsenyysshakemuskeskustelussa, kesäkuussa 1994 välikysymyskeskustelussa ja viikko sitten EU-sopimuksen ensimmäisessä käsittelyssä.

Olen pitänyt kaiken aikaa hyvin tärkeänä, että neuvotteluja on vedetty keskustajohtoisesti. Se on toteutunut. Keskusta on tuonut esille kaiken aikaa myös sen, että jäsenyys ei ole mustavalkoinen asia.

Olen myös korostanut yhteisvastuuta. Ajoittain olemme sen unohtaneet, mutta koko ajan olemme kehittyneet. Tämä kolmas käsittely on mielestäni paras ja syvällisin. Se alkoi ryhmäpuheenvuoroilla, ja myös ministerit ovat osallistuneet keskusteluun. (Ed. Kekkonen: Mutta jarruttajat eivät, siksi se on paras!)

Olen pyrkinyt ennakkoluulottomasti perehtymään tarkoin esille tuleviin kysymyksiin, jäsenyyden etuihin ja haittoihin. Siksi en ole missään vaiheessa voinut tunnistaa itseäni ”ei ei”-tai ”kyllä kyllä”-rivistöstä. Olen ollut koko ajan hyvin kriittinen EU-jäsenyyteen ja olen edelleen. Jäsenyys tuo sekä etuja että haittoja. Siksi ymmärrän hyvin sekä puolustajien että vastustajien puheenvuoroja ja asiallisia perusteluja. Kysymys on loppujen lopuksi siitä, miten hyödyt ja haitat arvotetaan ja lopputulos yhteenlasketaan. Kaikkein viisain tässä asiassa on jälkiviisas. Päätöksemme onnistumista arvioi seuraava sukupolvi. Meillä kenelläkään ei ole sellaisia ennustajan lahjoja, että voisimme ennakoida esimerkiksi tulevat kansainväliset tapahtumat.

Kulunut EU-taival on osoittanut myös sen, että vaikkakin Euroopan unioni on muuttunut kuluneiden vuosien aikana paljon ja muuttuu edelleen, tietyt asiat mm. sosiaaliturvan, tasa-arvon ja työelämän osalta ovat peruseriaatteiltaan tänä aikana pysyneet samoina. Jäsenmaat voivat päättää sosiaaliturvastaan ja hyvinvointipalveluistaan kansallisesti.

Arvoisa puhemies! Keskusta on kansanvaltainen liike, joka kuuntelee ihmisiä. Siksi pidin kansanäänestystä hyvin tärkeänä. Päätöksentekoon

halusi osallistua ja siihen uskoi myös Suomen kansa, joka kävi äänestysuurnilla ahkerasti. Mieli-pidemittauksen mukaan 78 prosenttia kansalaisista on sitä mieltä, että kansanedustajien tulee toimia Suomen kansanäänestyksen tuloksen mukaisesti, vaikka se oli luonteeltaan neuvoa-antava. (Ed. Aittoniemi: Tietääkö edustaja, mikä oli kysymyksen sisältö?)

Olemme edenneet nyt siihen vaiheeseen, jossa Ruotsin kansanäänestys on selvinnyt. Sen mukaan Ruotsi tulee liittymään Euroopan unionin jäseneksi, sillä Ruotsin kansanedustajat ovat luvanneet etukäteen noudattaa äänestystulosta. Tätä äänestystulosta olin ennakkoinut, vaikkakin Ruotsin tulos, 52,1 prosenttia puolesta, 47,8 prosenttia vastaan, oli niukempi kuin olin osannut odottaa. Se on niukempi kuin Suomen 57 prosenttia puolesta ja 43 prosenttia vastaan. Norjankin tämänhetkiset gallupit kertovat myönteisyyden lisääntyneen sielläkin.

Molempien maiden, niin Suomen kuin Ruotsin, kansanäänestystulos osoitti sen, että jäsenyys ei vain tuo hyötyjä ja poista haittoja, vaan niitä on molemmissa tapauksissa, jäsenyyden sisällä ja ulkopuolella. Se osoitti, että niin Ruotsissa kuin Suomessa suurimmat muutokset on tulos maaseudulla ja maataloudessa. Tämä kaksinkertainen pohjoismainen kansanäänestystulos on otettava vakavasti. Vastustajien huolenaiheet eivät ole liioiteltuja.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisen suurta huolta tunnetaan maaseudulla. Näin myös omassa läänissäni. Pohjois-Karjalassa 51,8 prosenttia oli jäsenyyttä vastaan ja 48,2 prosenttia puolesta. Tilanne oli sama monissa vastaavissa kehitysalueellämme. Äänestysprosentti oli Pohjois-Karjalassa vain 65,4 prosenttia, mikä osoitti myös mielipiteiden epävarmuutta. Oma kotikuntani Juuka äänesti 64,9 prosenttia vastaan äänestysprosentin ollessa 63,2 prosenttia. Tulos kertoo mielestäni erityisen selvästi sen, että Juuka maatalousvaltaisena, pientilavaltaisena kuntana ja Pohjois-Karjala vastaavanlaisena lääninä tuntee suurta huolta alue- ja maatalouspoliittisista ratkaisuista. Ne ovat myös minulle tärkeitä. Näitä asioita käsitteli myös ed. Väistö edellisessä puheenvuorossaan.

Tuon myös yhden lisäesimerkin. Esimerkiksi nyt Pohjois-Karjalan pohjoisella alueella Nurmeksessa on Valio esittänyt Nurmeksen juustolan lakkauttamista. Se merkitsisi lähes 70 työpaikan lakkautumista ja Nurmeksen työttömyysprosentin nousemista yli 30 prosenttiin. Perusteluna on, että juustoloiden kannattavuuden laske-

taan EU:hun liittymisen seurauksena romahtavan tappiolliseksi vuoden 1995 alussa.

Tapaus osoittaa mielestäni sen, että kyse on koko elintarvikeketjun rakennemuutoksesta. Vetoankin maa- ja metsätalousministeri Pesälään ja hallitukseen, että kaikin käytettävissä olevin keinoin on huolehdittava riittävästä kansallisista toimista, joilla poistetaan niitä uhkia, joita maaseudulla ja maataloudessa tunnetaan ja on tapahtumassa. Samoin vetoan eduskuntaryhmiin, että eduskuntakäsittelyssä hallituksen tuomat ratkaisut on otettava vakavasti. On äärimmäisen tärkeää, että kansallisilla ratkaisuilla yksituumaisesti lievennetään sopeutumisoongelmia. Kokoomuksen ja SDP:n aiemmista kannanotoista ja ryhmäpuheenvuoroista ilmeni, että heillä on suuria vaikeuksia hyväksyä kotimainen ratkaisupaketti. Ehdoton edellytys kuitenkin on, että jäsenyyspäätöksessä sekä sopimus että kansalliset toimet ovat kokonaisuus, jonka hyväksymisestä tai hylkäämisestä tämän keskustelun päätteeksi päätetään. Ensin äänestyksessä on kansallinen ratkaisu, sitten jäsenyyspäätös.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen jäsenyyteen kohdistuu paljon odotuksia. Kokonaisuutena näen, että Ruotsin ratkaisun jälkeen lisääntyvästi niin taloudelliset kuin turvallisuuteen liittyvät seikat puoltavat Suomenkin jäsenyyttä. Niistä riippuvainen on myös Pohjois-Karjala. Se on riippuvainen siitä, millainen on Suomen valtiontalous ja miten hyvin Suomi ja valtio voi tukea peruspalvelujen kehittymistä ja taata myös pohjoiskarjalaisille perusturvan kaikissa elämäntilanteissa. Pohjois-Karjala on myös riippuvainen siitä, miten vientiteollisuus tai elinkeinopoliittika kaiken kaikkiaan voi ja kehittyy. Korostan kuitenkin sitä, että hyvin pitkälle meistä itsestämme riippuu, pystymmekö tavoittelemamme odotukset toteuttamaan. Iso urakka ei ole vain takana, vaan myös edessä.

Suomen on koottava parhaat voimat EU-parlamenttiin. Siellä on oltava myös EU-kriittisiä edustajia ja Itä-Suomesta. Pohjoismainen yhteistyö on käynnistettävä.

On mielestäni luotava kaksi toimintaohjelmaa. On luotava kansallinen Suomi-ohjelma, jolla neuvotteluprosessin ja kansalaiskeskustelun aikana esiin nousseet uhat ja haitat eliminoidaan yhteisesti. Tämä Suomi-ohjelma mielestäni koostuu siitä, että meillä on vahvat maakunnat, siitä, että meillä on vahva maaseutu, siitä, että meillä on vahva omavarainen elintarviketeollisuus ja talous, ja myös siitä, että jokaisella suo-

malaisella on hyvä arki. Mielestäni lähiaikoina käynnistyvän tulevaisuuspoliittisen selonteon keskustelu antaa eväitä ja ohjeita tähän. Onnettominta on mielestäni, että jymmähämme kansallisiin jälkipuinteihin ja jossitteluihin. Tällöin unohtuu itse asia.

Toiseksi, arvoisa puhemies, nyt on tartuttava seuraavaan vaiheeseen, Eurooppa-politiikan kansallisen toimintaohjelman laatimiseen. Sen perustana tulee olla vahva eettinen näkemys, yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, päätöksenteon avoimuus ja kansanvaltaisuus, ratkaisuvallan pidättäminen kansallisella tasolla ja eduskunnalla kansallisesti tärkeissä asioissa, valtioiden välinen ja pohjoismainen yhteistyö ja pohjoismaisen yhteiskuntamallin säilyttäminen ja kehittäminen sekä ympäristön kesvä suojelu.

Vaikka olemmekin oikeutetusti ylpeitä monista pohjoismaisista saavutuksista sosiaaliturvan, tasa-arvon ja hyvinvoinnin alueilla ja näemme, että voimme olla esimerkkinä monille Euroopan maille, monet kotoiset ongelmat on ratkaistava. EU-jäsenyys ei poista kansantalouden ja valtiontalouden perusongelmia. Niihin joudumme vastaisuudessaakin itse etsimään ratkaisumme. Talouden kasvu tapahtuu hitaasti ja vain kovalla työllä.

Arvoisa puhemies! Siteeraan lopuksi ryhmäpuheenvuoromme käyttäjää Kalevi Mattilaa. Hän päätti puheen näin: ”Meidän on nyt koottava rivimme. Enää ei saa olla EU:n kannattajia ja vastustajia, ei voittajia, ei häviäjiä, vaan yksi yhtenäinen Suomen kansa. Tässä on haastetta eduskunnalle, hallitukselle, työmarkkinajärjestöille ja kaikille poliittisille puolueille.” Tämä haaste on kaikkien otettava vastaan. Vain siten teemme päätöksestämme parhaan mahdollisen ja astumme ehyenä Eurooppaan.

On myös jatkettava virinnyttä kansalaiskeskustelua. Se on osoittanut, että suomalaiset ottavat voimakkaasti kantaa yhteiskunnan kehittymiseen. Ei voi sanoa, että olisimme passiivisia tai tahdottomia. Se myös velvoittaa meitä herkällä korvalla kuulemaan ja toimimaan niin, ettei mikään alue, elinkeino tai väestöryhmä joudu kärsimään kohtuuttomia jäsenyyden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua tulee käydä niin, että muistamme sanonnan: ”Menneisyyttä emme voi muuttaa, vain ymmärtää. Tulevaisuuteen voimme vaikuttaa.” Eurooppa elää ja kehittyä. Samoin tulee Suomen ja suomalaisten elää ja kehittyä.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän sinänsä komeaan retoriiseen loppunousuun voisi tietysti sanoa jotain nykyisyydestäkin. Nykyisyys täytyy oivaltaa, jotta voisi edes jollakin tavalla nähdä tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Minun korvaani pisti, kun ed. Kuittinen sanoi, että keskusta piti tärkeänä kansanäänestystä. Niin me kaikki muutkin pidimme. Se mysteeri tässä vain on se, että se oli juuri keskusta, joka järjesti täysin käsittämättömän näytelmän tässä salissa, tässä talossa, ikään kuin sillä kansanäänestyksellä ei olisi ollut mitään merkitystä. Minusta tässä on huutava ristiiriita, joka kaipaisi jonkinlaista selitystä, mutta voin hyvin kuvitella, että Suomen keskustasta ei sellaista selitystä ole antamaan. Nimittäin se on sortunut sillä tavalla pikkunäppärään EU-taktiikointiin, että olettaisin, että siitä ei ole edes oman puolueensa EU-linjan vetäjäksi, saati että siitä olisi koko kansan EU-linjan vetäjäksi. Nimittäin tämä asia on paljon vakavampi kuin sen kaltainen pikkunäppärä pelaaminen, mitä siellä keskustassa on harjoitettu.

Olenkin, arvoisa puhemies, sitä mieltä, että Suomen tulevaisuus Euroopan unionin jäsenenä lähtee syvemmin liikkeelle seuraavista eduskuntavaaleista. Silloin ihmiset ratkaisevat päälinjan, jonka mukaan omaa yhteiskuntaamme ja sitä kautta meidän sosialidemokraattien mielestä myös Euroopan unionia tulisi rakentaa. Tämä tietysti velvoittaisi jokaisen eduskuntavaaleissa mukana olevan puolueen esittelemään unionipoliittikaansa äänestäjille. Hyvin suurella mielenkiinnolla odotan, miten keskusta sen tekee.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuittinen totesi aivan oikein, että kansanäänestys jakoi myös Ruotsin. Suurkaupungit olivat naapurimaassakin myönteisiä, maaseutu ja maakunnat vastaan. Suomen ja Ruotsin välillä on kuitenkin merkittävä ero siinä, että Ruotsissa viljelijöistä suuri osa suhtautui jäsenyyteen myönteisesti, päinvastoin kuin meillä. Siellä katsottiin, että sosialidemokraatit ovat ajaneet jo Ruotsin maatalouden niin ahtaalle, että jäsenyysoloissa sen tilanne helpottuu.

Arvoisa puhemies! Totean ed. Kekkoselle, että kyllä keskustalla on eväät myös Euroopan unionin jäsenyyttä ajatellen. Uskonpa niin, että keskusta pystyy parhaiten näissä vaikeissa oloissa kansakuntaa yhdistämään ja huolehtimaan, että koko maan asiat otetaan jäsenyyttä ajateltaessa ja jäsenyyden oloissa toimittaessa huo-

mioon. Hallitus on luvannut tuoda tänne myös omat linjanvetonsa vielä tämän syyskauden aikana.

Arvoisa puhemies! Ed. Kuittinen mainitsi omassa puheenvuorossaan myös Valion Nurmeksen juustolan erittäin vaikeasta tilanteesta. Siellä tuotanto uhkaa loppua, kun Valio on järjestelemässä jalostusyksiköitään uuteen uskoon. Tuon alueen kannalta juustolan loppuminen olisi erittäin kohtalokasta. Siellähän on hyvin vaikea työttömyys jo tällä hetkellä ja työpaikkoja menisi noin 70, mikäli juustolan toiminta lakkaa. Tämän vuoksi olisi erittäin tärkeää, että kaikki voitava tehtäisiin juustolan toiminnan jatkamiseksi ja samanaikaisesti panostettaisiin muiden elinkeinojen kehittämiseen ja pienyrityäjyyteen, niin että uusia työpaikkoja voisi tuolle alueelle syntyä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kekkonen, jos me emme olisi järjestäneet aikaa, tekään ette istuisi lueskelemassa Le Monde -lehden etusivua. Mutta kun järjestettiin tällainen aika, nyt sellaista on.

Ed. Kuittiselle totean sen, että kansalaiskeskustelu on välttämätöntä. Juuri tällä hetkellä kansalaiset ennen nukkumaanmenoaan ovat keskustelleet televisiouutisten perusteella, että suomalaisia rekkoja ja linja-autoja mankeloidaan 2,5 metriä lyhyemmiksi ja hiukan kapeammiksi 18 miljardin markan edestä, jonka Suomi maksaa, että kyllä tässä keskustelua löytyy kansalaisten keskuudesta, ed. Kuittinen.

Sitten, ed. Kuittinen, te sanoitte, että kansallinen tukipaketti on hyväksyttävä ennen EU-jäsenyyttä. Eihän sitä ole edes listalla, puutarhatalouden ja maatalouden kansallista tukipakettia. Minä olen sanonut, että tässä asiassa haisee suuri petoksen lemu. Lähtisinkin siitä, koska siitä on vielä johtolause hyväksymättä toisessa käsittelyssä, että se jää EU-jäsenyyden kolmannen käsittelyn jälkeen. Tästä syystä keskustan onkin paras nousta yhtenä miehenä ja naisena ja kaataa koko EU-jäsenyyttä, ja sillä siisti. Silloin varmistetaan, että maanviljelijä pystyy edes kotoisella tunteellaan pysymään hengissä, ettei tapahdu sitä fibausta, mitä täällä sosialidemokraatit ja kokoomus keskinäisessä kaulailussaan ovat jo vihjailleet. Siitähän tässä, ed. Kekkonen, on kysymys. Älkääkään yhtään painelko sitä nappia siellä!

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yllätyin vähän ed. Kekkonen ärhäk-

käästä loukkaantumisesta, että keskusta on tässä ottamassa leipurin roolia. Kuitenkin muistutan, että Ruotsissa sosialidemokraattinen puolue on samalla tavalla ajanut kahta linjaa, niin kuin keskustan kannattajatkin Suomessa ovat tehneet. En tunne Ruotsin sisäistä tilannetta, miten keskustelu siellä on käyty, sanelupolitiikalla vai avoimella politiikalla, mutta Suomen puolueista keskusta on ainut, joka on kyennyt avoimeen keskusteluun entisen puheenjohtajan ja nykyisen puheenjohtajan voimin. Kyllä se on demokratian kypsytyttä, että kyetään myöskin keskustelemaan kipeät asiat auki ihan ruohonjuuritasolta saakka. Tuntien puolueen voin vakuuttaa ed. Antero Kekkoselle sen, että tulette pettymään, jos toivotte sitä, että keskusta ei kykene kokoamaan rivejään.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kekkonen valitsi sosialidemokraatit seuraavaan hallitukseen ja Eurooppa-politiikan vetäjäksi omassa puheenvuorossaan. (Ed. Kekkonen: Ei pidä paikkaansa!) Samalla hän erittäin kaunaisesti hyökkäsi keskustan kimppuun. (Ed. Kekkonen: Sekään ei pidä paikkaansa!) Tämä vahvistaa sen jo muutoinkin varsin selvältä näyttävän suuntautumisen, että sosialidemokraatit ja kokoomus ovat lämmittä-mässä uudelleen sinipunan. Sinipuna on palaa-massa. (Ed. Kekkonen: Sekin meni vikaan!) Ei se Suomen kannalta hyvältä näytä, kun katselee tämän päivän arkea ja kun katselee, mitä haasteita meillä on. Eikö sosialidemokraateilla ole jo riittävästi kokemuksia siitä, mitä yhteistyö kokoomuksen kanssa on?

Ed. K u i t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvostan suuresti, että edustajat Kekkonen ja Aittoniemi ovat käyttäneet puheenvuorot, vaikka en puheenvuorojen sisältöihin yhdy.

Kun keskustan eduskuntaryhmä antoi tukensa EU-sopimuksen allekirjoittamiselle ja sopimuksen tuomiselle eduskuntaan, se asetti tietyt ehdot. Ensinnäkin ratkaisu oli alistettava kansanäänestykseen. Toiseksi liittymissopimuksen hyväksyminen olisi mielestäni mahdollista vain, mikäli kansallisilla toimenpiteillä turvataan elintarviketalouden selviytymismahdollisuudet. Olen ymmärtänyt ryhmäpuheenvuoroista toisin kuin edelliset puheenvuoronpitäjät, että meillä on yhteisymmärrys kansallisista toimenpiteistä. Tähän myös Suomen kansa luotti.

Ed. Kekkoselle mainitsin, että kyllä yhteistyöhakuisuus ja yksituumaisuus, jonka ymmärsin ryhmäpuheenvuorostanne olevan myös mahdollista, edellyttää sitä, että katsomme kaikki peiliin, niin ed. Kekkonen kuin allekirjoittanutkin. Vain siten voimme löytää sitä yhteisyyttä, mitä tarvitaan ja mitä myös Suomen kansa meiltä odottaa näin ison ratkaisun kynnyksellä.

Ed. Laitinen: Arvoisa rouva puhemies! Edessämme on itsenäisen Suomen rauhanajan ehkä tärkein ja muuttuvassa maailmassa kauaskantoisin valinta, kun nyt neuvoa-antavan kansanäänestyksen jälkeen päätämme jäsenyydestä Euroopan unionissa. Mielestäni ehkä niitä kaikkien keskeisimpiä perusteita, miltä pohjalta itse olen myönteisen ratkaisun tehnyt, ovat seuraavat kysymykset:

Jäsenyys sopimus turvaa meille nyt ja tulevaisuudessa yhdenvertaiset toimintaedellytykset päämarkkinoillamme. Näin takaamme, että yksi suomalaisen hyvinvoinnin perusedellytys on kunnossa. Neuvottelutulos varmistaa Suomen tasavertaisen osallistumisen kaikkeen unionin päätöksentekoon. Samalla turvaamme puhevaltamme myös siihen, millaiseksi unioni vuoden 1996 hallitustenvälisen konferenssin päätöksin kehittyy.

Jäsenyysneuvotteluissa tuli selväksi, että kansallisen ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme lähtökohdat ovat sopusoinnussa jäsenyysvelvoitteiden kanssa. Tältä pohjalta Suomi voi ja sen tulee haluta osallistua unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen. EU-jäsenyys mielestäni pikemmin lisää kuin rajoittaa Suomen mahdollisuuksia tiivistää ja laajentaa yhteistyötämme Venäjän ja Baltian kanssa. Unionin jäsenenä voimme tehokkaasti edistää meille tärkeitä tavoitteita ympäristönsuojelussa, tutkimuksessa ja koulutuksessa, sosiaalipolitiikassa, työelämän kehittämisessä tai tasa-arvon toteuttamisessa.

Käydyssä keskustelussa on edellä mainittuja kysymyksiä ja muitakin EU-jäsenyyteen liittyviä asioita nostettu hyvinkin seikkaperäiseen tarkasteluun. Teollisuuspolitiikka mielestäni sen sijaan on jäänyt vähemmälle arvioinnille. Siksi tässä puheenvuorossani pureudun siihen. Jo nyt tiedän, että puheenvuoroni ei läheskään kaikkia tule miellyttämään.

Euroopan unionin jäsenyys on varsin tärkeä suomalaiselle teollisuudelle ja koko elinkeinoelämälle ja myös suomalaisille palkansaajille. Eriyisesti keskisuuri teollisuus hyötyy Euroopan unionin jäsenyydestä. Euroopan unionin ulko-

puolelle jääminen panisi suurteollisuuden harkitsemaan uusien investointien suuntaa ulkomaille, lähemmäs markkinoita. Sillä olisi heijastusvaikutus keskisuuren ja pienteollisuuden toimintamahdollisuuksiin ennen kaikkea alihankintatoimintojen vähentyessä. EU-jäsenyys luo pienelle ja keskisuurelle teollisuudelle laajenevat mahdollisuudet hakea nykyisille ja uusille tuotteilleen lisää menekkiä. Työttömyyden pienemisen myötä ostovoima lisääntyisi kotimaassa, mikä hyödyttäisi kotimarkkinoilla toimivaa teollisuutta. EU-jäsenyyden myötä mahdollisuudet huolehtia pohjoismaisesta sosiaaliturvasta kohtuisivat.

On kuitenkin muistettava, ettei EU-jäsenyys yksin tule turvaamaan teollisuutemme toimintaedellytyksiä. Se lähinnä antaa tasavertaiset kilpailumahdollisuudet kilpailijamaihinkin ja yrityksiin nähden. Teollisuuden toimintaedellytyksiin liittyvä struktuuri kaikkine sosiaalisine ulottuvuuksineen on keskeinen elementti. Tähän liittyvät päätökset pääsääntöisesti tehdään kotimaassa.

EU-jäsenyyden positiiviset vaikutukset pystytään hyödyntämään varmistamalla, että sisäpoliittisella päätöksenteolla ei tuhota, vaan vahvistetaan EU-myönteisiä vaikutuksia. Tehokkaan ja laajenevan teollisuustoiminnan kautta tulee kaivattua lisäarvoa, jolla yhteiskunnan sosiaaliturva, koulutus ym. rakenteet ylläpidetään.

Nykyiset noin 200 erilaista avustus- ja tukimuotoa elinkeinoelämälle ovat jossain vääristäneet kilpailua. Avustusmuotoisesta tuesta tulee luopua lukuun ottamatta kriisitilanteita, joissa tukia voidaan myöntää ylimenokauden ajaksi. Yhteiskunnan tuen pitää suuntautua teollisuuden tarvitseman struktuurin rakentamiseen ja ylläpitämiseen. On syytä seurata hyvin tarkasti EU-maiden kansallista tukipolitiikkaa, sillä EU-komission suositukset ja Oecd:n sopimukset eivät aina yksiselitteisesti toteudu EU-maissa. Tästä muuten hyvänä esimerkkinä on Oecd:n viimeinen telakkatukipäätös, josta nyt Ranska ilmoitti irtautuvansa.

Suomen tulee nopeasti mielestäni harmonisoida elinkeinoelämän tukijärjestelmänsä EU:n järjestelmään soveltuvaksi. Kansallisista lähtökohdista on elinkeinoelämän tukipolitiikkaa kehitettävä mielestäni seuraavasti.

Nykyisiä tukimuotoja on karsittava ja organisaatiota kevennettävä. On päästävä lähemmäksi ns. yhden luukun periaatetta. Nykyisiä elinkeinoelämän tukien markkamääriä on alennettava. Valtiontalouden tasapainottaminen ja kansanta-

loutemme kestokyky ei riitä nykyisten tukiaismäärien maksamiseen. Avustusmuotoisesta tuesta on pyrittävä eroon lukuun ottamatta akuutteja kriisitilanteita. Yhteiskunnan tulee antaa yritysten eri tilanteisiin pääsääntöisesti takuu- ja vakuusmuotoisia tukia. Tuen painopistettä on muutettava tutkimuksen ja tuotekehityksen puolelle. Tutkimuksen ja tuotekehityksen osuutta bruttokansantuotteesta on nostettava. Kauppa- ja teollisuusministeriön ja suurteollisuuden on yhteistyöllä luotava ”mahdollisuuden markkinat” -pankki. Sen kautta pk-sektori saisi mahdollisuudet osallistua suuryritysten toteuttamiskelpoisiin hankkeisiin, joita nämä yritykset itse eivät jostain syystä ole toteuttaneet.

Suomalaisen vientiteollisuuden päämarkkina-alue on Eurooppa. Metalliteollisuuden viennistä yli 60 prosenttia suuntautuu Eurooppaan. Noin 80 prosenttia metsäteollisuuden paperi-, kartonki-, sanomalehti- ja muiden jalosteiden sekä mekaanisen metsäteollisuuden tuotteista ohjautuu tällä hetkellä Eurooppaan. Mekaanisen metsäteollisuuden mahdollisuuksia laajentaa markkinoita Euroopassa voidaan lisätä huomattavasti, kun alan tuote- ja teknologiakehitykseen panostetaan nykyistä enemmän.

EU-jäsenyys tuo suomalaisen vientiteollisuuden tuotteille euroimagon. Se merkitsee eräillä aloilla ja eräissä tuotteissa merkittävää hintatason nousua. Euroopan unionin jäsenyys poistaa EU-maiden mahdollisuudet syyttää Suomea polkumyynnistä, mitä Eta-sopimus ei estä. Näin poistuvat mahdollisuudet asettaa suomalaisille teollisuustuotteille markkinointiesteitä.

Suomalaisille teollisuusyrityksille on hyödyllisempää olla mukana tekemässä yhteisiä euroopalaisia standardeja ja muita määräyksiä kuin joutua pelaamaan muiden tekemillä säännöksillä ja päätöksillä. Teollisuudella itsellään on mielestäni vastuu myös näissä kysymyksissä.

Suomalainen suurteollisuus on pääsääntöisesti vientiteollisuutta. Suuryrityksille ei ole elintärkeää, olemmeko Euroopan unionin jäseniä vai emme. Mikäli Suomi jäisi ulkopuolelle, suurteollisuus suuntaisi osan investoinneistaan varmuudella ulkomaille ja varmistaisi näin omille tuotteilleen eurostatuksen.

Valtionyhtiöillä on keskeinen osuus Suomen suurteollisuuden kehittämisestä. Tulevaisuuden kannalta on tärkeää säilyttää strategiset yritykset edelleen valtion omistuksessa ja hallinnassa. Teollisuuden struktuuria tuottavien yhtiöiden ja laitosten tulee olla valtion omistuksessa. Näin mielestäni turvataan parhaiten avainteollisuus-

yritysten säilyminen kotimaisessa omistuksessa. Se on maamme taloudellisen toiminnan ja teollisuuden toimintamahdollisuuksien laajentumisen kannalta tärkeää. Valtion yhtiöillä ja laitoksilla on keskeinen rooli tuote- ja teknologiakehityksessä.

Arvoisa puhemies! Näin on pystytty avaamaan niin valtion kuin yksityisellekin yritystoiminnalle laajemmat markkinamahdollisuudet kansainvälisesti, kun valtion yhtiöillä on ollut keskeinen rooli tuote- ja teknologiakehityksessä.

Suurteollisuuden pysyminen Suomessa vahvistetaan osaltaan EU-jäsenyyden myötä. Sen lisäksi on kansallisesti tehtävä mielestäni seuraavia toimia, jotta suurteollisuuden toimintaedellytykset edelleenkin paranevat:

Teollisuuden tarvitseman perusrakenteen, niin liikenteen kuin energian, toimintavarmuutta on parannettava ja nykyaikaistettava. Energiahuollosta on tulossa vuosikymmenen vaihteessa pullonkaula energian hinnan ja saatavuuden takia. Siksi mielestäni päätökseen viidennen ydinvoimalan rakentamisesta on tässä eduskunnassa palattava. Samanaikaisesti on kuitenkin valmisteltava yhteistyössä Ruotsin kanssa mahdollisen maakaasuputken saamista Norjasta Suomeen. Maakaasusta saadaan apua energiahuoltoomme aikaisintaan ehkä 15—20 vuoden kuluttua. Sitä ennen tarvitaan nopeasti muita voimalaratkaisuja.

Tulevan energiahuollon kulmakiviksi on asetettava ydinvoima ja maakaasu eikä kivihiihi. Näin parhaiten turvattaisiin teollisuuden tarvitseman energian hinnan kautta saatava kansainvälinen kilpailuetu.

Mielestäni myöskään suomalaiselle teollisuudelle ei tule asettaa EU-maita korkeampia ympäristö- eikä energiaveroja.

Mahdollisimman moni taantunut teollisuuspaikkakunta on saatava EU-rakennetuen piiriin. Teollisuuspaikkakuntien uudistusohjelmien laadintaan on ryhdyttävä välittömästi. Uudistusohjelmien valmistelu on toteutettava EU:n tapaan laajapohjaisesti alueelliset resurssit hyödyntäen.

Valtionyhtiöiden pääomahuolto tulee turvata. Pääomahuolto- ja rahoitusrakenteen korjaaminen voidaan tehdä tarvittaessa osakemarkkinoiden kautta, niin kuin on tehty. Riittävä valtion omistusosuus ja määräysvalta on kuitenkin turvattava. On tehostettava riskirahoitusjärjestelmää, joka palvelee erityisesti tutkimus- ja tuotekehitysvaiheen jälkeistä vienti- ja markkinointitoimintaa.

Pienelle ja keskisuurelle teollisuudelle EU-jäsenyyden tuomat mahdollisuudet ovat moninkertaiset verrattuna suurteollisuuteen. Suuryritysten rinnalla pieni ja keskisuuri teollisuus pystyy laajentamaan toimintaansa ja työllistämään nykyistä enemmän niin alihankintatöissä kuin myös hyödyntämällä EU-jäsenyyden kautta avautuvaa laajaa markkina-alueita. Pienten ja keskisuurten yritysten markkinointikanavien avaamista tulee opastuksella ja koulutuksella ja myös harkintaa käyttäen tukien muodossa edistää.

Pienten ja keskisuurten yritysten varaan on mahdollista rakentaa joustava ja tehokas verkostotyypinen, alueellisia ja toimialakohtaisia yhteyksiä tehokkaasti käyttävä organisaatio. Tällaisen verkoston kautta pystytään pienillä kustannuksilla aikaansaamaan toimiva markkinointijärjestelmä suomalaisen pienen ja keskisuuren teollisuuden tuotteille Eurooppaan.

Työllistävään pienen ja keskisuuren teollisuuden toimintamahdollisuuksia tulee parantaa mm. seuraavilla toimenpiteillä:

Tulee tukea nykyisten alihankintajärjestelmien kehittämistä verkostotyypiseksi järjestelmäksi, jossa yritykset voivat kehittyä tasavertaisen kumppanuuden periaatteiden pohjalta ja jossa hyödynnetään nykyaikaista tiedonvälitysteknologiaa. Myöskin työmarkkinajärjestöjen tulee yhteistyössä opastaa ja ohjata pientä ja keskisuurta teollisuutta hyödyntämään nykyistä enemmän työvoiman korkeaa ja monipuolista ammattitaitoa. Nykyistä osallistumisjärjestelmää tulee yrityksissä edelleen kehittää. Valtiovallan ja Suomen Pankin tulee edellyttää pankeilta nykyistä enemmän vastuunottoa pienten ja keskisuurten yritysten riskirahoituksessa kohutuuhintaisella toiminnalla. Pk-yritysten rahoitusasiantuntemuksen parantamiseksi kauppa- ja teollisuusministeriön tulee lisätä konsulttipalveluja mm. pankkisektorilta vapautuneita todellisia asiantuntijoita käyttämällä. KTM:n on myös annettava konsulttiapua pienten ja keskisuurten teollisuusyritysten eurooppalaisen markkinointiyhteysverkoston luomiseen.

Arvoisa puhemies! Elintarvikehuollon ja siihen liittyvien koneiden ja laitteiden rakentamista harjoittavien yritysten kohdalla EU-jäsenyys on sekä mahdollisuus että myöskin riski. Osalle elintarviketeollisuutta tuo EU-jäsenyys selkeästi lisähyödyn tuotantokustannusten laskiessa raaka-aineiden hintojen alenemisen myötä.

Lähinnä maito- ja lihatuotannon alueelle monopolien rakentamisen myötä syntynyt elintarvi-

keteollisuus joutuu tekemään nopeassa tahdissa oman rakenneuudistuksensa. Tämä rakenneuudistus olisi ollut joka tapauksessa tehtävä jo Gatt-sopimusten edellyttämänä. Nyt EU-jäsenyyden myötä sitä voidaan vauhdittaa ja rakennemuutos voidaan tehdä hallitusti, mahdollisimman vähän työttömyyttä lisäävästi.

Valtiovallan ei tule mielestäni osallistua maito- ja lihatuotantomonopolioiden rakennemuutoksista johtuviin osakekirjojen arvonalennuskompensatioihin. Siihen toimintaan nyt varatut markat tulee ohjata rakennemuutoksesta mahdollisesti työttömäksi joutuvien työllistämiseen ja lisäkoulutukseen ammattitaidon laajentamiseksi.

Suomen EU-jäsenyyden vaikutukset elintarvikehuollon koneita ja laitteita rakentavissa yrityksissä riippuvat olennaisesti siitä, minkä sopeutumisstrategian suomalaiset yritykset valitsevat. Kaupan esteiden poistaminen ja standardien yhtenäistäminen helpottavat viennin laajentamista Länsi-Eurooppaan, jos sopeutumisstrategiaksi on valittu uudelleen suuntautuminen ja kilpailustrategian todellinen muutos.

Maatalouskoneita ja laitteita valmistavien yritysten tulee uudelleen suuntautua uusien tuotteiden kehittämiseen eikä pitäytyä pelkästään, niin kuin nyt näyttää, maatalouden koneissa ja laitteissa. Elintarviketalouden sopeutumiseen tarvitaan selkeitä yhteiskunnallisia päätöksiä. Mikäli elintarvikkeiden arvonlisävero on Euroopan maiden tasoa korkeampi, on siitä ohjautuva ylimääräinen valtion tulo käytettävä elintarvikehuollon rakennemuutoksesta ja alan yritysten rakennemuutoksesta tulevien työttömien uudelleen kouluttamiseen.

Aluepolitiikalla on tuettava uuden pienimuotoisen yritystoiminnan syntymistä maito- ja lihalalle nykyisten monopolien sijaan. On myöskin rohkaistava pienten yritysten erikoistumiseen ja sitä kautta uusien markkina-alueiden aikaansaamiseen. On annettava konsulttiapua elintarviketeollisuutemme markkinaverkoston luomiseen. Mielestäni on lopetettava välittömästi ylituotannon tukeminen ja siitä ohjautuvat varat on ohjattava maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen.

Pohjoismaisen hyvinvointivaltion sosiaali-, työttömyys- ja eläketurva on ehdottomasti säilytettävä. Tasavertainen mahdollisuus koulutukseen ja opiskeluun on turvattava. Yhteiskunnan hyvinvointipalvelujen tasolla on merkitystä teollisuuden etsiessä uusia sijoituskohteita eri mais-

EU-jäsenyyden myötä myös suomalaiset yritykset pääsevät tasavertaisesti mukaan Euroopan unionin Itä-Euroopan jälle rakentamisprojekteihin. Se antaa meille suuren mahdollisuuden. Struktuurin rakentamisessa Baltian ja Itä-Euroopan alueella on suomalaisella tietotaidolla, osaamisella ja tuottavuudella aikaansaata- vissa tukeva jalansija. Suomalaisilla yrityksillä on mahdollisuus aikaansaada Itä-Euroopan jälle rakentamiseen tukeva taloudellinen sateenvarjo erilaisten vakuus- ja takausjärjestelyjen kautta. Yhteistyössä muiden EU-jäsenten kanssa EU-jäsenyydellä saadaan myös suomalaiselle pien- ja keskisuurelle sektorille aikalisää sen kilpailussa olemassaolostaan Suomen lähialueiden yhteisyritysten kanssa, yhteisyritysten, joitten määrä on tavattomassa kasvussa. Nyt maastamme on siirtynyt pientä ja keskisuurta teollisuutta Baltiaan ja Venäjän lähialueille. Mielestäni nämä siirtymiset ovat tapahtuneet varsin lyhytnäköisen ajattelun pohjalta.

Kotimarkkinateollisuuden käyttämistä raaka-aineista ja komponenteista osa tulee Euroopan unionin maista. EU-jäsenyyden ulkopuolelle jäänti merkitsisi näiden tuotteiden osalta kaupan esteiden selkeää lisääntymistä. Samalla se vaikeuttaisi tuontia korvaavan kotimarkkinateollisuuden toimintaa. Toisaalta esimerkiksi elektroniikkateollisuus ei pidä asiaa kuitenkaan erityisen tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Minusta tämä näkökulma, jota puheenvuorossani yritin hahmottaa, se että me tarvitsemme teollisuutta Suomessa, ja suomalainen palkansaaja, tavallinen kansalainen, on tässä keskustelussa jäänyt vähäisemmälle, ja siksi halusin puheenvuorossani näitä asioita korostaa.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laitinen laajassa puheenvuorossaan näki pääsääntöisesti vain myönteisiä puolia EU:n jäsenyydestä. Kuitenkin on niin, että jäsenyyteen sisältyy myös aluepoliittisessa mielessä tarkastellen ja maaseudun ja maakuntien kannalta tarkastellen kriittisiä, kielteisiäkin tekijöitä, samoin myös työllisyyttä ajatellen.

Hyötyjen ed. Laitinen näki pitkälti tulevan pk-sektorille. Kuitenkin hän torjui minusta hieman ristiriitaisella tavalla sellaisen aluepolitiikan harjoittamisen tai yritystoiminnan tuen, johon meillä minun ymmärtääkseni on mahdollisuus ja jopa tarve erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osalta. On huomattava, että tällainen kansallisen aluepolitiikan kannalta tärkeä EU:n valtiontuki-

lainsäädäntö meillähän sisältyy jo Eta-sopimukseen. Tietysti tässä yritystukien valvonnassa olennaista EU-valtiontukilainsäädännön kannalta on se, että sitä ei käytetä suurten yritysten eikä myöskään kilpailun kannalta herkkien toimialojen tukemiseen. Mutta meille on hyvin tärkeää, että aluepoliittisesti voimme edistää pientä ja keskisuurta yritystoimintaa, mihin ed. Laitinen aivan oikein kiinnitti työllisyyssmielessä huomiota.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin alussa mainitsin, puheenvuoroni lähtökohtana oli tarkastella, mitä Euroopan unionin jäsenyys merkitsee meidän teollisuudellemme ja laajemmin elinkeinotoiminnallemme. Me tarvitsemme, niin kuin ed. Väistökin totesi, kansallista aluepolitiikkaa, ja me tarvitsemme myöskin tukipolitiikkaa, mutta meidän on välttämätöntä karsia nykyistä tukijärjestelmää, joka on sellainen viidakko, jonka perässä ei kukaan pysy.

Maaseudun osalta on todettava se, että me olemme harjoittaneet maatalouspolitiikkaa eikä suinkaan maaseutupolitiikkaa. Tämä maatalouspolitiikka on merkinnyt maatalouselinkei- non tukemista, joka on taas merkinnyt sitä, että elinkeinorakenne ei ole maaseudulla päässyt kehittymään, ja näin maaseutu on myöskin tästä johtuen autoitunut. Nyt tarvitaan maaseutupolitiikkaa, elinkeinorakenteen monipuolistumista ja ihmisille työpaikkoja siellä, missä haluavat myöskin asua. Tässä kulkee nyt se erilainen näkemys, mitä keskustalla ja sosialidemokraateilla on, kun tukipolitiikasta puhutaan.

Ed. Kauppinen: Arvoisa puhemies! Täällä on tuotu esiin sinipunahallituksen lämmittelyä jne. Toisaalta haluan muistuttaa, tosin täällä vasemmistoliiton kuulijoita ei ole enää yhtään, että minua on ihmetyttänyt se, että vasemmistoliitto, ottaen huomioon sen poliittis-historiallisen taustan, on nyt ryhtynyt niin innokkaasti puolustamaan isänmaallisuutta ja itsenäisyyttä ja löytänyt tavallaan IKL:n kaltaisen järjestelmän toimivuuden ja yhteistyön tämän kanssa sekä laajan uskovaisten ryhmän ja hyvin vahvan yhteistyön EU-kysymyksen suhteen.

Arvoisa puhemies! Varsinaisessa puheenvuorossani käsittelen EU-kysymystä enemmän yksilön eli suomalaisen kannalta enkä niinkään suurien yläkäsitteiden kannalta. Näin ollen minulla on pari asiakokonaisuutta, jotka tätä asiaa ehkä valottavat eri tavalla kuin aiemmat kuulemani

puheenvuorot. Tosin en aivan kaikkia puheenvuoroja ole kuunnellut.

EU suomalaisen yksilön eli suomalaisen ihmisen kannalta tuottaa myönteisiäkin seikkoja. Mutta se riippuu hyvin pitkälti kansallisesta hoitotahdosta eli millä tavalla me haluamme kansallisesti EU-asian hoitaa.

Maailma elää historiassaan syklejä, 50 vuotta, 400 vuotta jne. Nyt olemme erään tällaisen syklin edessä. Ihmisen syklit muodostuvat yleensä 5—7 vuodesta, jolloin koetaan aina entinen koetuksi ja etelyksi. Se jää meille vaikuttamaan muistiin, miten me toimimme tulevaisuudessa. Seitsemän vuoden välein me koemme tällaista uudelleenmuovautumisen kriisiä. Me Suomessa olemme tällä hetkellä maailman historian kannalta uudelleenmuovautumisen kriisivaiheessa. Minä en näe sitä pahana enkä uhkana. Siihen liittyy tietysti kriittisesti ajatellen myös sellaista, mitä ei välttämättä pidetä positiivisena. Mutta ei koskaan ole niin, että me voisimme kerätä vain hyviä asioita. Elämään kuuluu myös suolamuruja ja -hippuja, joista kuitenkin se kokonaisuus ja elämys muodostuvat.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että EU-kriittisyys on ollut esillä. Se on tarpeellista. Se avartaa kaikkien näkemystä ja antaa mahdollisuuden paremmin meidän ymmärtää toinen toisiamme suomalaisina. Meillä on erilaiset lähtökohdat ajatella. Kenellä on mitkäkin tarpeet, jääkööt ne tarkemmin tässä mainitsematta. Voisin sanoa, että EU:hun kielteisesti suhtautuvilta ihmisiltä olen saanut muutamia erittäin hyviä puhelinsoittoja. Olemme keskustelleet erittäin antoisasti ja avartavasti. Täytyy todeta myös se tosiseikka, että minusta on ollut pöyristyttävää se, miten monia nimimerkillä tai nimettöminä kirjeinä tulleita jo hengen päälle käyviä uhkauksia olen henkilökohtaisesti kesäkuusta alkaen saanut, uhkauksia, joita en ole uskaltanut kertoa edes perheenjäsenilleni, koska he olisivat saattaneet pelästyä niistä. Enimmäkseen ne ovat olleet taivaallisen helvetin uhkauksia, lähes poikkeuksetta. On siellä kyllä luvattu repiä kilon palasiin ja nappia otsaan ja kaikkea muuta. Nappi otsaan ainakin meillä maakunnassa tarkoittaa yhtä kuin ammutaan. En ole niistä kantaani muodostanut enkä sen takia muuttanut EU-kantaani. Jokainen toimii omista henkisistä lähtökohdistaan, ja se heille suotakoon.

EU-myönteisesti suhtautuvat ovat tietysti ajatelleet asioita hiukan erilaisista lähtökohdista kuin EU-kielteisesti suhtautuvat. Myönnän sen, että kaikkeen uuteen liittyä luontainen muutos-

vastarinta. Minä näen EU:ssa paljon myös ns. synergiaetuja eli yhteistyömahdollisuuksia ja niiden aiheuttamia etuja, mitä me sekä Euroopan kehittämisen kannalta että Suomen kannalta että myös koko maapallon kehittämisen kannalta voimme olla saavuttamassa niin halutessamme. Näen tältä pohjalta aika paljon positiivisiakin puolia, vaikka myönnän, että kielteisiakin puolia on.

Muutosvastarinta on siis ymmärrettävää, koska sopimus, mistä olemme lähipäivinä päättämässä, vääjäämättä vaikuttaa monien ihmisten elämään varsin ratkaisevasti. Mutta me olemme juuri tässä talossa sitä varten, että me olemme yhteistuomaisesti luomassa Suomen kehittymisen edellytyksiä unohtamatta minkäänlaista kansakunnan ryhmää ja sortamatta ketään. Me joudumme kokoamaan ja minä toivoisin, että me voimme koota voimamme yhteen suomalaisina rakentaaksemme isänmaatamme parempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kuten mainitsin, moniin asioihin suhtaudun kriittisesti, mutta näen myönteisiä seikkoja tulevaisuuden mahdollisuuksina niin paljon, että liittyminen EU:hun on tärkeää. Se ei ole onnena. Se vaatii hyvän, yhteisesti luodun EU-strategian. Tulevaisuutemme vaatii voimakkaita ponnisteluja meiltä suomalaisilta yhteisesti. Odotankin tulevaisuusvaliokunnan mietintöä strategian luomisen pohjaksi. Strategian luominen pitää aloittaa mahdollisimman nopeasti tässä talossa. Asia on niin tärkeä, että sitä varten esitän jopa perustettavaksi EU-strategiavalioikunnan. Suuri valiokunta ei mielestäni sovi siihen, vaan nyt tarvitaan muutamaksi kuukaudeksi todella strategiavalioikuntaa, joka määrittelee suomalaiset strategiat. Pelkästään ulkoasiainvaliokunnan antama mietintö EU-sopimusasiasta ei minusta riitä tähän. Asia on paljon laajempi ja yhteiskuntaa kokonaisvaltaisemmin koskettava. Näin ollen tällaisella valiokunnalla olisi tässä vaiheessa todella paljon merkitystä. Mutta valitettavasti vaalien läheisyys häiritsee varmasti tällaista toimintaa.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena on oltava, että pystymme käyttämään hyvin kaikki positiiviset mahdollisuutemme ja kääntämään uhat myös mahdollisuuksiksemme. Meillä on myös annettavaa EU:lle panostuksellamme.

Aluepöiittisesti, niin kuin edeltävä puhuja jo toi esiin, on puhuttava monista muistakin seikoista eikä vain maataloudesta, nimenomaan laajennettava kysymystä maaseutupolitiikaksi,

johon sisältyy myös maatalous. Siinä suhteessa EU on myös eräs mahdollisuus.

Täällä on paljon tullut eri asioita esiin. En toista niitä samoja. Mutta mitä uutta EU edellyttää meiltä? Sitä, mitä tässä talossa olen monta kertaa kuuluttanut perään: Pitkän tähtäyksen suunnitelmallisuutta toiminnoissa. Se edellyttää ja tarvitsee myös innovaatiota. Tarvitaan uudenlaista yhteistyökykyä Suomessa ja ulkomailla. Tarvitaan pitkäjänteistä toimintaa ja sitoutumista pitkäjänteisesti asioiden puolesta eikä niin, että voimme vain elää vaaleista vaaleihin tai hallituksesta hallitukseen.

EU-rahoituksen käyttäminen aluepoliittisiin toimiin ja muihinkin toimiin vaatii nimenoman suunnitelmallisuutta, uutuustoimintoja ja kotimaista rahoitussitoutumista noin 50 prosenttia asioihin, mitä haluamme viedä eteenpäin. Tämä edellyttää koko suomalaiselta yhteiskunnalta uudenlaista ajatusmentaliteettia koko yhteiskunnan kehittämiseksi ja yhteistyötä alueellisesti, yritysten välillä ja muillakin tasoilla.

Arvoisa puhemies! Selviytyäksemme tästä urakasta tarvitsemme panostusta erittäin paljon yksilöihin eli suomalaisiin, myös työntekijöihin, koulutukseen, innovaatioon, lahjakkuuksiemme löytämiseksi, vahvuuksiemme esiin ottamiseen ja muutosvastarinnan oikeaan kohtaamiseen. Tämä on yhteiskunnalle äärettömän suuri haaste, johon olisi pitänyt ryhtyä jo paljon aikaisemmin. Nytkään ei ole vielä liian myöhäistä.

Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä työllistämisen lisäämistä. Siinä erittäin tärkeänä osana on pk-sektorin yrittäjyysedellytysten parantaminen. Sen toimintaa rajoittavien esteiden poistamiseksi on meidän ponnistettava mahdollisimman paljon ja pikaisesti.

Elinkeinotukia on ed. Laitisen mukaan noin 200 kappaletta. Eräitten laskelmien mukaan erilaisia elinkeinotukia ja liitännäistukia on noin 500 kappaletta. Ajatelkaa, mikä valtava tukivii-dakko! Kuinka joku pienyrittäjä voi tuntea ja tietää kaikki tukiensaantimahdollisuutensa? Tämä on paradoksaalista. Paradoksaalista on sekin, että jos tuntee ja tietää tämän lainsäädännön ja viidakon, niin voi saada aloittavalle yrityksellensä jopa yli 100 prosenttia yhteiskunnalliset tuet. Ei tämä voi olla oikein.

Lainsäädäntöä joudumme yksinkertaistamaan, selkeyttämään ja pitkäjänteistämään. Ei mikään yritys voi luoda pitkän tähtäyksen toimintaa, ei varsinkaan pieni yritys. Saatamme jopa kaksi kertaa vuodessa muuttaa lainsäädännöllisesti yritykseen liittyviä verotustoimenpitei-

tä, kuten arvonlisävero aiemmin oli liikevaihtoveron nimellä jne., joka tuottaa suuria lisäkustannuksia yrityksille lisäsen niiden kirjanpito-kustannuksia jne. Näin heikennetään kannattavuutta ja vähennetään tietysti työllisyyttä. Jos yritys on kiikun kaakun toimiva, niin siellä ruvetaan miettimään viimeisen päälle sitä, montako ihmistä voidaan pitää työssä, että yritys ei mene konkurssiin. Tämä edellyttää siis asioiden uudelleen puntarointia hyvin laaja-alaisesti ja ennakkoluulottomasti.

Jos ajatellaan sitä, että meillä on esimerkiksi tällä hetkellä yritysten valtionverotuksessa verotulo noin 7 miljardia markkaa vuodessa, niin suorat valtion maksamat yritystuet ovat noin 3 miljardia markkaa. Epäsuorat tulonsiirrot yrityksille ovat eri tavoin valtion budjeteista tietämäni mukaan noin 17 miljardia markkaa. Vastapainoksi pienikin yritys kerää 15—20 erilaista velvoitteellista maksua yhteiskunnalle tavalla taikka toisella. Pelkästään tämä maksuruljanssi maksaa yrityksille pkt-sektorilla noin 5 miljardia markkaa vuositasolla ja lisäksi siihen maksatukseen työpanoksensa antavien henkilöitten työpanoksen. Voidaan kysyä, onko tässä mitään järkeä.

Jos ajatellaan sitten verotuskäytännön luotettavuutta, millä tavalla yrittäjä voi pitkäjänteisesti suunnitella toimintaansa, jos verotuslakeja tehdään takautuvasti? Tänä vuonna voidaan tehdä vielä alkuvuotta koskevia takautuvia verotussäännöksiä jne.

Toisaalta meillä on myös erittäin pitkään verotuksellisesti järjestelty niin, että oman pääoman muodostaminen pienyrityksissä ja muissakin yrityksissä on ollut epäedullista, koska oman pääoman lisääminen on tuottanut negatiivisen katteen. Näin ollen se on johtanut siihen, että meidän yrityksemme ovat laskusuhdanteessa herkästi haavoittuvia, koska velkaprosentti on ollut erittäin korkea. — Arvoisa puhemies! Näen, että yhden minuutin aikaraja seisoo tuossa taulussa. Ajattelin puhua kuitenkin pitempään, mutta voin jatkaa kyllä tätä puhetta huomenna-kin.

Joudumme miettimään myös verotuslainsäädännön oikeellisuutta, mikä on oikea tapa toimia. Onko oikea tapa toimia post festum verovuoden päätyttyä, tehdä veropäätöksiä ja lainsäädäntöä, vai onko se oikeampi tapa, että me etukäteen tiedämme, minkälaisia veroseurauksia mistäkin asioista tulee?

Arvoisa puhemies! Myös koulutusmahdollisuudet nuorillemme Euroopan unionin myötä

lisääntyvät. Euroopassa on paljon yliopistoja, korkeatasoisia yliopistoja, jonne tällä hetkellä on varaa mennä vain suomalaisilla ns. eliitistön lapsilla, koska koulutusmaksut ovat korkeita. Euroopan unionin myötä kaikille meidän nuorillemme avautuu tasavertaiset kouluttautumismahdollisuudet ulkomailla kuin konsanaan kellä tahansa Euroopan unionin kansalaiselle. Siellä on koulutusaloja, jotka ovat tulevaisuudessa äärettömän tärkeitä ja merkittäviä, joita ei Suomessa ole olemassakaan. Näen tämänkin erittäin suurena etuna.

Myöskin soveltavan tutkimustyön mahdollisuudet lisääntyvät. Meillä pienenä kansakuntana ei ole mitään mahdollisuutta yksin suorittaa ja viedä läpi pelkästään taloudellisesti sellaisia tutkimusprojekteja, joiden kokonaiskustannusarvio saattaa olla miljardeja markkoja. Euroopan unioni antaa meille yhteistyömahdollisuuden tällaisiin kalliisiin tutkimusprojekteihin.

Arvoisa puhemies! Suomessa on paljon henkistä kapasiteettia, mutta meiltä puuttuu taloudellisia resursseja kestävä tieteellisen ja teknologisen kehityksen huipputuntumassa. Tässä me tarvitsemme Euroopan unionin yhteistyön voimaa.

Euroopan unionin myötä myöskin poliittishistorialliset kaupan esteet poistuvat. Emme saa tuotteitamme määrättyihin maihin ja maarymittymiin kaupaksi ollenkaan. Ollessamme Euroopan unionissa meillä on mahdollisuus päästä kauppasuhteissa eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Nyt haluaisin kysyä: Jatkanko puheenvuoroani nyt vai jatkanko huomenna?

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Olkaa hyvä!

P u h u j a : Kiitos! On valitettavaa, että tämä on pitempi kuin 15 minuuttia, mutta kuitenkin minulla on vielä yksi tärkeä osa-alue, jota pitäisin hyvin tärkeänä esittää täällä.

Sen, mitä tavanomaisesti on täällä puhuttu maaseutu- ja maatalousasioista, allekirjoitan täysin. Niihin täytyy panostaa ja rakennemuutos täytyy toteuttaa. Siihen pitää yhteiskunnan sitoutua laidasta laitaan, niin että kukaan ei joudu kohtuuttomiin tilanteisiin.

Mutta, arvoisa puhemies, Euroopan unioni asettaa myöskin kansanedustuslaitoksen lainsäädännön tason kriteerit varsin korkealle. Euroopan unionissa ollessamme meidän lainsäädäntömme soveltuvuutta yksilötasolle voi testata myöskin Euroopan unionin tuomioistuimissa. Siellä

asiat punnitaan yksilölähtöisesti, ei siitä, millä tavalla byrokratia katsoo asioiden olevan tarpeellisia ja oikeudenmukaisia, vaan niin, miten on tavallisen yksilön kannalta, niin että hän on suojattu yhteiskuntaa ja byrokratian ylivaltaa vastaan. Eurooppalainen lainsäädäntö tulkintoi- neen edellyttää siis hyvää lainsäädäntöä ja tulkintaa, joka on yksilöä puolustavaa.

Pientä esimakua olemme, emme tosin Euroopan unionin tuomioistuimen kautta mutta kuitenkin kansainvälisen tuomioistuimen kautta saaneet jo siitä, että olemme vasta vuonna 1990 hyväksyneet ihmisoikeussopimuksen. Sieltä on tullut jo Suomen valtiota velvoittavia päätöksiä muun muassa ns. Pikku-Leena-tapauksessa. Tämä velvoittaa meitä myöskin lainsäätäjänä erittäin paljon, mutta myöskin meidän tuomioistuinlaitostamme. Yhteiskunta voidaan velvoittaa korvaamaan yksilöille henkistä kipua, tuskaa ja haittaa, mutta myöskin taloudellisia menetyksiä, mikäli yhteiskunta on laatinut yksilön kannalta heikon lain.

Ainut ongelma tässä on pitkä käsittelyaika kansallisella tasolla. En tiedä, kuinka Euroopan unionissa suhtaudutaan siihen, että meidän oikeusprosessimme loppuun viemiset kansallisella tasolla voivat kestää 4—6 vuotta, mikä on inhimillisesti ottaen aivan käsittämätön aika. Euroopan neuvoston tuomioistuimeen voidaan nimittäin asioita viedä vasta sitten, kun ne ovat käyneet suomalaisen oikeusprosessin kokonaisuudessaan läpi. Tämä on varmasti yksilöille äärettömän kuluttavaa henkisesti sekä fyysisesti ja sitoo myöskin erittäin paljon varoja. Kaikilla ei ole siihen varaa.

Arvoisa puhemies! Tämä on siis vaade viranomaistaholle. Euroopan unionissa edellytetään, että viranomaistaho muissakin kuin juridisissa asioissa antaa asiakkaalle eli kansalaiselle asiakkaan eli kansalaisen eli suomalaisen edun mukaisia tietoja eikä systeemin eli byrokratian edun mukaisia tietoja. Meillä on olemassa mm. sellaisia ohjeita, viranomaisohjeita — en ole nyt varmistanut, onko vielä tänä päivänä voimassa, mutta varsin pitkään on ollut voimassa sellainenkin, että apteekit eivät esimerkiksi saisi asiakkailleen sanoa, että teillä on mahdollisesti oikeus erityiskorvattavaan lääkkeeseen. Minusta tämä on aivan pöyristyttävää, että tällaista valistusta ei ihmisille voitaisi antaa, varsinkin kun meillä sosiaalihuoltoonkin liittyviä lainsäädäntöjä on noin 120 kappaletta Suomessa ja tarvitaan Kansalaisen käsikirja, että kansalainen pystyisi tietämään, mihin hänellä on oikeus. Me joudumme

tältäkin pohjalta punnitsemaan varmasti sosiaalilainsäädäntöämme uudelleen.

Meillä on myöskin vastikään uudistettu mielenterveyslaki vielä ihmisoikeusnäkökulmista ja ehkä eurooppalaisen laintulkinnan näkökulmista kyseenalainen. Se sallii mahdollisuuden vielä sellaisiin toimintoihin, joita ei varmasti eurooppalainen lainsäädäntö ja tuomioistuimien tule hyväksymään, mikäli vain jollakin riittää voimavaroja ja taloudellisia resursseja sinne saakka asioitaan hoitaa saadakseen itselleen oikeutta.

Ajatellaan myöskin sitä, ovatko kyseenalaisia tulo- ja eläinlainsäädäntöä, joita olen jo 87 sanonut lapsivankiloiksi. En sen takia, että se hoito olisi huonoa, vaan sen takia, että se perusongelma, mikä näillä koulukotilapsilla on, on nimenomaan turvallisen aikuisiuhmissuhteen puuttuminen. Sitä kiinteää turvallista aikuisiuhmissuhdetta ei koulukodissa voida luoda. Nyt ilokseni täytyy todeta, että monia näistä koulukodeista on jo purettu eli lakkautettu ja ne on muutettu avovankiloiksi. Siinä mielessä vuonna 87 olin osittain oikeassa: vankiloiksi ne ovat sopivia.

Arvoisa puhemies! Myös kyseenalaistaisiin kansainvälisen oikeuden näkökulmasta katsottuna meidän 1600-luvulta Ruotsin-vallan ajalta jäänteinä olevan lääninoikeusjärjestelmän. Kansainvälisesti katsoen se on vain ja ainoastaan asiantuntijajärjestelmä eikä oikeusjärjestelmä, vaikka sillä on harhauttava nimi. Olemme kyllä saaneet siihen varauman. En tiedä, minkä takia sitä tarvitaan. Tarvitaanko sitä sen takia, että viranomaiset haluavat suojella itseänsä, vai tarvitaanko sitä yksilön oikeussuojaksi. Minä melkein sanoisin ja olisin taipuvainen sille kannalle, että viranomaiset tarvitsevat sitä suojaksensa.

Lisäksi eurooppalainen oikeuskäsitys lähtee siitä, että lain tulee vastata aikaansa, eli jos laki on äärettömän vanha, sitä tulkitaan kuitenkin siihen aikaan sopivaksi. Tästä esimerkkinä mainitsin asian, joka on jo korjattu, mutta siinä on edelleen piilemässä sama vaara inflaation myötä. Meillä oli 40-luvulta oleva löytötavaralaki, ja siellä oli määritelty, että jos löytötavara on markan tai enemmän arvoltaan, se täytyy viedä poliisiviranomaisen haltuun. Käytännössä se tarkoittaisi kahta tyhjää olutpulloa. Jos ei näitä palautta, niin voi joutua löytötavaran varastamisesta syytetyksi. Tiedän, että eräs nuori on joutunut syytetyksi kahdesta löytämästään olutpullosta rikosoikeudessa. Löytötavaralaki on nyt jo korjattu. Löytötavaran arvon raja on nyt 100 markkaa. Kun inflaatio syö satamarkkasta, niin ongelma

voi tulla uudelleenkin esiin. Minusta tämä on lähinnä naurettavaa, mutta se on meidän lainsäädäntöämme. Luulemme meillä olevan kaiken hyvin. Joudumme kyllä palaamaan juurillemme ja miettimään, onko asia todella näin.

Minusta myös eurooppalaisen lainsäädännön tulkinnan kannalta kyseenalaisia asioita ovat lakien takautuvuus. Kun jokin uusi laki tehdään, se saattaa tulla takautuvasti voimaan. Kuinka kansalaiset ovat voineet varautua sellaiseen asiaan, jos joku asia tehdään takautuvasti? Ei tämä ole oikeata lainsäädäntöä.

Meillä on hyvin tempoilevaa lainsäädäntöä. Meillä saattavat esimerkiksi verotuslait muuttua vähän väliä, jopa kesken vuodenkin.

Sitten kysymykseen tulevia seikkoja, jotka arveluttavat, ovat myös erilaiset sanktiot, mikäli viranomaistaholle yksilöllä on ollut jotakin laiminlyöntejä, kuten esimerkiksi verotukseen liittyvät sanktiot jne. Eurooppalaisessa lainsäädännössä nähdäkseni, sen tulkinnaassa, lähdetään siitä, että yhteiskunta ei voi vaatia sen suurempia sanktioita, kuin yksilötasollakaan voidaan vaatia yksilöltä. Näin ollen sellaiset valtavat korvausprosentit ja korotusprosentit, mitä meillä yhteiskunnallisten toimien laiminlyömisestä kansalainen joutuu maksamaan, tulevat minun mielestäni hyvin usein kyseenalaisiksi Euroopan unionissa.

Esimerkiksi voisin sanoa vielä sellaisen, mikä meillä on pitkään ollut ja saattaa koskettaa vielä monia tänä päivänäkin yksilötasolla. Tapaturmalainsäädännössä oli sellainen pykälä, että jos oli itsellä syyllisyyttä ja oli saanut itsellensä elinikäisen ruumiinvamman, esimerkiksi liikuntakyvyttömyyden, niin hänen eläkettään ja korvaustaan on pienennetty tämän syyllisyysperiaatteen perusteella varsin roimastikin. Mutta kun liityimme Etaan, tämän pykälän jouduimme muuttamaan. Ne ihmiset, jotka ovat tämän kohtelun kohteeksi joutuneet, kärsivät siitä lopun ikäänsä. Tämä ei ole tasavertaisuutta eikä oikeudenmukaisuutta.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan puuttua elintarvikkeiden hintakysymykseen lyhyesti. Elintarvikkeet ovat yksilötasolla tärkeitä. Meillä on sellainen erikoisuus elintarvikeketjijärjestelmäsämme kuin tukkukartelli, mitä ei missään muussa maailman maassa tunneta. Tämä kartellijärjestelmä vastaa meidän elintarvikkeitemme myyntikassin hinnasta noin 30 prosenttia ja enemmänkin. Kysymys elintarvikkeiden hinnan alenemisesta ei ole niinkään siitä, miten paljon me saamme halpahintaisia elintarvikkeita ulko-

mailta eli Euroopan unionin maista, vaan siitä, miten me puramme tämän tukkukartellijärjestelmän niin, että tämä hintaporras jää pois. Elintarvikkeitten hinnan aleneminen edellyttää sitä myös, että koko elintarvikeketju ei rupea ahneeksi eikä rupea mittaamaan Euroopan unionin mukanaan tuomia hyötyjä kansalaisilta pois. Tässä tarvitaan lainsäätäjien, ministeriöitten, eri tahojen, kuluttajansuojaviranomaisten jne. yhteistyötä niin, että tämä asia todella toteutuu, niin kuin sen pitäisi.

Tähän liittyy myös se, että kuljetus- ja vähittäiskaupan kustannusten hallinnan täytyy olla oikea ja asianmukainen. Eurooppalaisittain katsoen meillä elintarvikkeissa on liian korkea arvonlisävero. Se pitää harmonisoida muitten maitten verotuksen tasolle. Sekin on omiaan alentamaan elintarvikkeitten hintaa.

Arvoisa puhemies! Esitänkin lopuksi, että todella vakavasti pohdittaisiin EU-strategisen valiokunnan muodostamista ja avoimen keskustelun käynnistämistä kansallisesta EU-strategiasitamme.

Meidän pitää panostaa yksilöiden luovuuden, lahjakkuuden ja innovaation kehittämiseen. Ne ovat avainasemassa. Kapasiteettia meissä suomalaisissa on, koska tiedämmehän, että tavanomaisesti yksilö käyttää henkisestä kapasiteetistaan 1—10 prosenttia ja ne 99—90 prosenttia ovat uinumassa. Reserviä meillä on. Miten me saamme tämän reservin käyttöön? Yksilö- ja yhteisvastuu ovat ylitse muiden. Ihminen voimavaroineen, valtavine mahdollisuuksineen on tämän pienen kansakunnan todellinen voimavara. Siihen meidän pitää satsata.

Näillä ja monilla muilla perusteilla kriittisyyskin huomioon ottaen olen ollut aina Euroopan

unionin kannalla, jo siitä lähtien, kun tässä eduskunnassa ruvettiin ensimmäisen kerran keskustelemaan mm. Eta-asioista ja saimme materiaalia.

Siis minä tulen kaikissa olosuhteissa äänestämään ”kyllä” EU:lle.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies:
Päiväjärjestyksestä poistetaan 2)—10) asia.

11) Hallituksen esitys n:o 287 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja laiksi oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 16 päivänä marraskuuta kello 0.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

